BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
166
A
20
NAPOLI

Inter libros
Josephi Mariæ Parascandolo
Antecessoris Regii
A. L. N.

DE PETRO et Roma aduerſus Velenū

Lutheranum, libri quatuor, Iohannis Cochlæi, artiū & ſacræ Theologiæ profeſſoris egregij atq; eccleſiæ diuæ virginis Francfordieñ. Decani.

Euſeb. in Hiſt. Eccl. lib. ij. c. xiiij

COntinuo in ipſis Claudij temporibus, clementia diuinæ prouidentiæ probatiſſimum omnium Apoſtolorum, & maximum fidei magnificentia, & uirtutis merito, primorum principem PETRVM, ad urbem Romam uelut aduerſus generis humani communem perniciem repugnaturum deduxit. Ducem quendam & magiſtrum militiæ ſuæ, ſcientem diuina prælia gerere, & uirtutum caſtra ductare. Iſte adueniens ex Orientis partibus, ſalutari ſprædicationis uerbo, primus in urbe Roma, euãgelij ſui clauibus, ianuã regni cœleſtis apuit.

¶Non pœnitebit te lector, tot raras & antiquas hic perlegiſſe Hiſtorias.

BIBLIOTECA NAZIONALE NAPOLI

¶Reuerendiſſimo in Chriſto patri, ac domino
dño Chriſtophoro, dei gratia Epiſcopo Au-
guſtenſi, domino ſuo colendiſſimo, Iohan
nes Cochlæus S. D. ſeq; commendat.

ABierunt iam tres anni, ornatiſſime præſul, ut ſcripſi in li-
brũ, neſcio cuius filij terræ, qui ſe Velenũ nominat. Ha-
ctenus aũt ab æditione abſtinui, non ſolũ, ꝙ interim in
eundũ æditus ſit liber quidã doctiſſimi, ſimul & integer-
rimi patris, ac dñi dñi Iohannis Epiſcopi Roffenſis in An
glia, uerũ etiã, ꝙ pudebat pigebatq; me, de re toti orbi cognita & cõ
feſſa, publice diſputare. Cũ uero ſecta Lutherana indies adhuc ſer-
pat latius, in ſupiori Germania, ac ſp̃ abſurdis abſurdiora dogmata,
partim ꝑ impietiã, partim ꝑ malitiã uindictæq; libidinem, ſupaddat
opæpreciũ fore uiſum eſt mihi, mea q̃q; ſcripta qualiacũq;, in lucem
tandem dare, ut eo planius cognoſcant catholici nr̃i, q̃ friuola ac te-
meraria ſint, q̄bus tã audacter ac improbe innitunt̃ Lutherani, fun-
damẽta, fidẽ (i quã) ſolã iuſtificare, & nihil recipiẽdũ eẽ, q̃d in ſcriptu
ris nõ habet̃ expſſum. Hinc certe optia q̃q; eccłiæ & ſctõꝝ patrũ
inſtituta, aut in barbaros ritus demutãt, aut penitus abolere conant̃.
Hinc pietatis opa, q̄libet bona, aut pro nihilo hñt, aut in pctm̃ repu-
tãt, hinc ſanctoꝝ uenerationẽ memoriãq;, uelut rẽ ridiculã, imo &
impiã, cõtẽnunt, atq; etiã cõdẽnant. Inter hos ſane Gigãtes nouos, q
& diuos cõtẽnũt, & cælũ barbarice oppugnãt, audaci⁹ ꝓſilit iſte Ve
lenus, erigẽs impietatis ſuæ criſtas cõtra ſummos Chr̃i apl̃os, quoꝝ
uni circũciſionis, alteri p̃putij Euangeliũ creditũ legit̃, propter q̃s eti
am ab inimico fœlix dr̃ eccl̃ia Romana, mr̃ & magiſtra nr̃a, cui to-
tã doctrinã Petrus & Paulus cũ ſanguine profuderũt. In hos pleno
furoris impetu fert̃ Velenus, ut glorioſa eoꝝ trophæa, q̃ iã M. cccc.
& amplius annis uniuerſus orbis pia uenerationecõfitet̃, in fabulã
cõuertat. Nõ aliud ſane fundamẽtũ p̃ ſe ferẽs, niſi q̄a Lucas & Pau-
lus nõ ſcribũt, Petrũ Romæ unq̃ fuiſſe. Vt intelligãt igit̃ manifeſti-
us catholici q̃ ſtulta & uana ſint, q̄bus innitunt̃ Lutherani, hanc reſ-
ponſionẽ ſub tuo, uenerande, ac deo digne pontifex, noĩe atq; præ-
ſidio emittere conſtitui, quam ut pro mea erga uirtutẽ eruditionẽ-
q; ac dignitatẽ tuã debita obſeruantia benigne in patrociniũ ſuſci-
pias, ſupplici oro & obſecro uoto, Bene ualeat amplitudo tua dñe
reuerẽdiſſime, cui me ex animo plurimũ recõmẽdo. Ex Francfor-
dia Calẽdis Februarij, Anno ſalutis. M. D. XXV.

ABſolonis cõtra propriũ parentem coniuratio. 3.
Ambroſii epl'a ad Syriciũ papã, cõtra hæreticos,ubi laudat bonus paſtor & uirginitas 35
Amb.in oib⁹ cupiebat ſeq Ro.eccle.36
Ambroſii ſoror,a Liberio papa uirginale uelũ ſuſcepit,in natali Chri,Romę ad S.Petrũ cũ pfeſſiõe vginitatis 35
Antichri nouiſſimi,de q in ſcripturis p dromi ſeu pcurſores ſunt hæretici.3
Antichrs ille nõdũ uenit, ſ3 ueniet. 4.5
Antichrs uer⁹,un⁹ tm erit,nõ plẽs p ſucceſſionẽ,ſicut & un⁹ ẽ Chrs ex Orig. 7
Antichrs,de q Daniel neqq ẽ Ro.põt.8
Antichrm dicere papã eẽ aut fuiſſe iniurioſiſſima eſt oibus chriſtianis blaſphęmia. 6.7
Aplica ſedes aũ mille annos nõ min⁹ diuitiarũ habuit q̃ nunc habet. 15
Aplicę ſedi reſeruatæ ſunt oẽs maiores cauſæ ac q̃ſtiones fidei & Epiſcoporum iudicia 17
Aquila & Priſcilla hoſpites Pauli, Corinthi. 59.
Aquila ſecũdã poſt.72.interptes tranſlationẽ ueteris teſtamẽti ædidit 60
Aſſumptio Marię recte credit,l3 ſcripta nõ ſit in Biblia,nõ eĩ oĩa ſcripta ſunt. 57
Athanaſi⁹ uocat Ro.põ.patrẽ patrũ,cui a Chro uniuerſalis cõmiſſa ẽ eccl'ia. 32
Auguſtinus cõtra Donatiſtas docet cõmemorare ſucceſſionẽ Ro.põt.a Petro uſq; ad Anaſtaſiũ,cũ apud hæreticos nuſq̃ talis reperiatur. 38
Auguſtinũ tenuerũt in eccl'ia catholica, cũ alia multa,tum ſucceſſio ſacerdotum ab ipſo Petro 39
Auguſtin⁹ ait,nomẽ catholicę,q̃d oẽs hęretici arrogare ſibi cupiũt,apud Ro. eccl'iã ſolã remanere,nõ ſine cã. 39
BAbylon duplex,una in Aſſyria, altera in Aegypto. 98
Babylon Aegypti nũc Chayrũ dicitur urbs maxima eod
Babylonis in Aegypto ſit⁹ ex Strab. & Hieronymo 68
Babylon ægypti Petrũ nũq̃ uidit.99.c.
Babylon Aſſyriorũ Romæ aſſimilatur in multis 102.
Bernardi eplę duę ad Innocẽtiũ, 2, 43
Bernard⁹ uocat papã,ſucceſſorẽ Petri, amicũ ſpõſi,cõſtitutũ ſuper gentes & regna eod.
CAtilinæ cõiuratio cũ perditis & flagicioſis 3.
Chrs rogauit ſingulari pᷣogatiua pro Petro,ne deficiat fides ſua.17.43
Chrs Petro mltas dedit pᷣogatiuas.17
Chrs apparuit Petro Romã egredienti ut rediret. 19.
Cham flagicioſiſſim⁹,ĩ ægypto Saturn⁹ in Bactris Zoroaſtes eſt dictus. 2
Clauẽ aureã S.Petri Lõgobard⁹ qdã incidit,& ſubito mortu⁹ eſt,Greg. 42
Claudi⁹ q̃t annis impauit Romæ. 55
Claudi⁹ an chrĩanos ſiᵉ cũ Iudęis Roma expulerit,ex Luca & Suetonio, 59
Clemẽs Ro.põ.ſub Traiano paſſus ẽ.90
Clemẽs preſbyter Alexandrinus,præceptor Origenis. 108
Clemẽtis Alexãdrini ſunt octo libri hipotypoſeon eod.
Clemẽtis Ro.libri.8. q dicũᵉ Itinerariũ S.Petri,ſunt Apocryphi. eod.
Clemẽs Ro.& Petro & Paulo familiaris fuit. eo
Cor.Tac.meminit paſſiõis Chri 51
DAnielis,pphetia de antichro. 7.8
Dionyſi⁹ Corinthiorũ eps de laudib⁹ Ro ec.& Sotheris papę. 32
Dionyſi⁹ eps Alexãdrinus ad Nouatũ, ut a ſchiſmate deſiſtat, pro q̃ & martyriũ pati poti⁹ deberet,ne fieret. 29
Dionyſi⁹ iſte Ro.ec.obſeruãtiſſim⁹,ſub Cor.Lucio,Stepha.& Sixto.II.floruit
Dionyſii opa,q̃ uulgo hñᵉ,nõ alteri⁹ eẽ q̃ Areopagitæ, quẽ Paulus cõuertit

Epiſcopi Athenienſis 105
Donatio Cōſtātini nō eſt ficta, licet Palea decreti iuſte ſit reprobata. 15
Diſſidiū Bohemoꝝ ab ec. Ro. ait Luth. ipiū eē, & nulla poſſe rōne defendi. 103
EGeſippi hiſtoria de s. Petro, & ei⁹ paſſione 19.105
Enoch e paradiſo reuertet̄ & morietur, 8
Euſebius de aduētu Petri ad urbē Romā, eiuſq; pdicatione & uictoria cōtra Symonē magum. 10.
Idē de paſſione Petri & Pauli ſub Nerone 105
Idē de Euangelio S. Marci. 100.110
Idē de Lino & Clemente 50
Eutropius de annis Neronis, & paſſione apoſtolorum 50
FElix eccl'ia Ro. cui totā doctrinā apoſtoli cū ſanguine ſuo perfuderunt, Tertull. 23
GAius ſcriptor antiquus de tropheis Petri & Pauli 105
Gregori⁹. j. cur denegauit Cōſtātię Auguſtę caput s. Pauli & ſudariū. 40
Idē de miraculis & terrore circa corpora apoſtolorum codē
Idē de falſis reliquijs Græcoꝝ 41
Idē de trāslatiōe corpoꝝ Pe. & Pau. eo.
Idē de cathenis s. Pauli mira q̄dā eod
HAereſes exurgūt, ſicut Caprificus, degeneres, ſcz ueritatis grano, mēdacioq; ſyluestres, Tert. 23
Hæreſes īn naſcūt, q; ſummo ſacerdoti uicē Chri gerēti nō obtēpat̄, Cyp .27
Hæreticoꝝ de catholicis iudicia non ſunt admittēda 28
Helias, cū nōdū ſit mortu⁹, reuertet̄ qn̄ ueniet antichr̄s, & morietur 9
Helias eſt Iohannes, nō corpore & aīa, ſed ſpiritu & uirtute 11
Hiero. Sauonor. ab Alexā. 6. dānat⁹. 4
Hieronym⁹ Pragēſis in hæreſim relapſus, quā prius publice obiurauerat, iuſte dānatus & exuſtus eſt. 5.
S. Hiero. 13 doctiſſim⁹ eēt, in dubijs cū Ro. pōtificē & cathedrā Petri conſulebat. 37
Hiero. ad Marcellā de trophęis Apoſtolorum. 106
Hieronymus de colloquio Philonis cū apoſtolo Petro Romæ. 118
Hieroſolyma, urbs miſerrime afflicta, ultimo Neronis anno, ac paulo poſt funditus exciſa. 116
Hieroſolymā, poſtq̄ obſideret̄, chr̄iani, diuinitus admoniti, reliquerūt emigrantes Pellam 117
Hilarionis profectio ex Paleſtina in ægyptum 99
Hirenæus, auditor S. Polycarpi, de ſucceſſione Ro. pontificis a Petro uſque ad Sotherem 21.
Hiſtorici, dū in re geſta cōſentiunt, in loco, tēpore, numero, cauſa enarranda, ſæpe diſcrepant. 49
Hiſtoriæ nō hn̄t mathematicā certitudinē, ſed ſufficit eis ciuilis iuxta ueritatē rerum geſtaꝝ enarratio 96.
Hiſtorias ueteꝝ Græcoꝝ non ſpernendas eſſe eodē
Huſs Bohœmus, cū ptinaciter in hæreſi ſua pſiſteret, iuſte eſt Conſtantię dānatus & exuſtus. 4.
IGnatij ad Rom. ep'a, ut fidei ardorē ita & laudē Ro. eccl'iæ uehementi ſpiritu explicat 20
Ignati⁹ nō ſolū ap'los, ſed & Chr̄m in carne uidiſſe dicitur. 90
Ignatius multiplices cleri ordines commemorat. 66
Incēdiū urbis Romę a Nerone factū. 83
Inclinatio Ro. ipij a morte Theodoſij j. 6.
Iniurię Lutheranoꝝ in Ro. impiū eo.
Ioſeph⁹ cur nō meminerit Petri & Pau. ſicut Iacobi fr̄is dn̄i & Iohānis bap. 87
Idē, de crudelitate Anani pontificis in chriſtianos 88

L Actantius de geſtis Petri & Pauli Romæ 30
Lauręti⁹ Val. maior ē, q̄ ut Luthero aut Veleno comparetur 12
Idē tñ ſeditioſi⁹ q̄ decet cõtra Ro. põ. de donatiõe Cõſtãtini ſcripſit. eo
Idē lapſus ē in allegatiõe Melchiadis. 13.
Idē fatet Ro. põ. eē ſucceſſorē Petri, caput eccłię, & primatū hr̄e a Chro 46
Lin⁹ fuit ſucceſſor Petri in ſede Ro. 53.
Lino aſcribit liber apocryphus de paſſione Petri & Pauli. 85. 105.
Lutherus ait Ro. pon. eē primatē & monarchā ex uoluntate dei 46
Idē ait ſchiſmatis reatū incurrere & inexcuſabilē eē qſqs Ro. pō. reſiſtit. eod
Idē ait Bohemos iīq̄ ſchiſma feciſſe. 103
Idē uocat Ro. ec. ſpõſam Chri & matrē eccłiaꝝ, filiā dei, terrorē inferni eod.
Lutherani ſine domo, ſine tribu, ſine patre, ſine matre, turba confuſa
M Arcus Euãgeliſta Alexandrinā fundauit eccłiā, Greg. 100
Duo fuerunt Marci, unus cõſobrinus Barnabæ, diſcipulus Pauli, alter Euãgeliſta, diſcipulus Petri 109
Marcus Euãg. nõ e Cypro, ſed e Roma Alexãdriā primū uenit 110.
Marc⁹ uterq; Petro notus & familiaris fuit 111.
Marcus & Ariſtarchus, duo, non unus homo fuerunt 112.
Marcus Euãg. nõ ex ore Pauli, ſed ex ore Petri Euãgeliū ſcripſit 114.
Munificētia Gregorij in paupes & ſacras puellas, in populū Rom. in Longobardos &c̄. 14
Munificētia & expēſæ Symmachi pa. 15
N Arciſſus, cui⁹ in Epła ad Ro. meminit Paulus, non fuit Romæ eccłiæ Epiſcopus 65
De Narciſſo iſto dubitat an fuerit Chriſtianus 67
Nero q̄t ānis īpauit uariāt autores. 49
Neronis crudelitas in perſequutione & cruciatu uario Chriſtianorum Romæ: Cor. Tacitus. 86
Nero, ut aptū ſe diuinitatis hoſtē pfeſſus ē, apłoꝝ primat⁹ expetiuit neces Petrū cruce, Paulū gladio perimens. Euſebius. 105
Noīa aliqñ duo uni⁹ apłi, & duo aliqñ apłi unū hñtes nomē cõmune 111.
O Lla Veleni plena coloquintidis iniuriarum. 96
Origenes de prouinciaꝝ diſtributione inter apoſtolos. 25
Origenis peregrinatio ad urbē & eccleſiam Rom. codē
Origenes omnium doctiſſimus, & M. Varrone maior 46
Oroſii hiſtoria de Petro & Paulo Romę prædicantibus 44
Oroſius de expulſione Iudæorum Romæ ſub Claudio 58
Oroſius preſbyter fuit, Auguſtino & Hiero. familiaris 59.
P Apa, pater patrū & uniuerſalis eccleſiæ paſtor 32.
Patrimoniū S. Petri tpe Gregorij primi ampliſſimū fuit in diuerſis prouincijs, etiã tranſmarinis 14
Patrimoniū S. Petri in Tuſcia haud ita amplū eſt hodie ſicut fuit olim in plurib⁹ prouincijs 97
Patrimoniū S. Vvenceſlai ab Huſſitis direptum 95
Pauli cathenæ tpe Gregorij Romæ per limā aliqñ incidebant, ut reliquæ illæ alijs communicarētur 41.
Paulus matrē dñi uidiſſe in Hieruſalē pie creditur 64
Paulus, cur Petrū in ſua, ad Romanos Epła non ſalutauit 65.
Pauli Epła ad Gala. ubinā ſit ſcripta, nū Romæ, an potius Epheſi 71
Paul⁹ nõ formidauit mori pChro. 74
Paulus a prima defenſione nõ ſuperui-

xit decennium 76
Paulus nō ſenio cōfectus obijt, ut loquitur Velenus, ſed gladio Neronis iuſſu occiſus eſt 113.
Paulus nō ē ſecūdo dimiſſus a Nerone, ut iret Hieroſolymā & ibi occideret. 117
Petrū Romæ fuiſſe, teſtat̃ Ep̃la Hiero. q̃ cp̃, quā Velenus allegauit 10
Petrus recte dr̃ a B. Chryſoſt. colūna eccleſiæ, fundamētum fidei, & uertex totius conſortij 34
Petri & Pauli corpora a Græcis Romæ ad Catacūbas exportata, deiñ poſt multos ānos reportata 41
Petrū Romæ ueniſſe & ibi paſſum eſſe, maximo conſenſu fatent̃ omnis generis authores 47
Petri geſta p 5. annos in Iudæa, p an. 7. in Antiochia, p. 25. an. Romæ 56
Petrus ſub Nerone, non ſub Veſpaſiano paſſus eſt 61.
Petrus non manſit. 17. annis in Iudæa priusq̃ Romā uenit, ſed e Roma rediijt illuc ad cōcilium. 62
Petrus recte dr̃ & princeps apoſtolorū, & ſummus pontifex. 76. 93
Petrus Romę nō delituit, nec timuit mori pro Chr̃o, quē tam conſtanter ubi cp̃ prædicauit 73
Petrus cur Paulo in prima defenſione non aſtitit. 77
Petrus & Paulus m̃lta dixerūt ac fecerunt quæ nō ſunt ſcripta 78
Petr⁹ Hieroſolymis nō ē interēptus. 87.
Nec Petrus nec Paulus fuit ſenio decritus aut decrepitus 90.
Petrus primus eſt qui Chriſtū Romę publice prædicauit. 104
Philo de iſtitutis chr̃ianorũ Alexādrię 110
Philonis cū Petro colloqū Romæ ſub Claudio. 115.
Platyna de geſtis ſancti Petri 52
Prudētij carmina de natali apoſtolorū Petri & Pauli. 32

Quomodo itelligat̃ illud. 2. Timo. 4. In prima mea defenſione nemo mihi aſtitit 77
Qũo itelligit̃ illd̃ Pauli, Coloſ. 4. Hi ſolĩ fuerūt adiutores mei ĩ regno dei. 75
Qũo itelligit̃ illd̃. 2. Ti. 4. Ego eĩ iā delibor & tp̃s reſolutōis meæ iſtat 87.
Qũo itelligit̃ hoc, Et liberabit me dñs ab omni ope malo, & ſaluum faciet in regno ſu. cœli 91.
Qũo itelligit̃, illd̃ Chr̄i Mat. 23 Hieruſalē, q̃ occidis ꝓphetas & lapid. &c̃. 92
Qũo itelligit̃ illd̃. 1. Petri. 5. Salutat uos eccl̃ia, q̃ ē ĩ Babylone collecta 100.
Qũo itelligit̃ illud Hiere. 5. Egredimini de medio Babylonis 103.
Quomodo Chrũs de cœlo poſt aſcēſionē ſuam deſcendit 107.
Qũo itelligit̃ illud act. 9. Ego ſum Ieſus quē tu pſequeris eod.
ROm. ecclię elargitōes ĩ captiuos, & paupes ſub Sothere, Cornelio, Lucio &c̃. 16. 22
Ro. ecclię donatōes a nobilib⁹ Ro. ad fidē cōuerſis añ Cōſtātinū factæ 10.
Ro. eccl̃iæ. 46. p̄ſbyteri magnuſcp̃ reliqui cleri numerus, uiduæ itē cū idigētibus M. D. tp̃e Cornelij eo.
Ro. eccl̃ia p̄ alijs pcipue ap̃l̃ica dr̃. 18. 24
Ro. urbis magnitudo olim & populi magnitudo 68
Ro. pōtificis principat⁹ & eminētia nō eſt recēs, ſed ſp fuit, etiam añ Nicenū concilium 95
Roma tropice dicta eſt a Petro & Iohanne Babylon 101.
Ro. ecclię laus & dignitas antiq̃ſſ. 106
SAcerdotalis dignitas & cenſura cōtra hæreticos 27.
Sacerdotibus maledicere, grauiſſimum peccatum. Cypr. eo.
Seneca biēnio añ martyriū Petri & Pauli ē a Nerone iuſſus mori 84.
Senecæ ep̃la vij ad Paulum 84

Summi ſacerdotis honor & authoritas ex lege diuina .1.

Symmachi papę opa magnifica Romę ante mille annos 15.

Symon magus, quē Petrus Romæ confudit & uicit, emētiebat̃ ſe Iouē & meretricē ſuā Selenen Mineruā 104.

TEmpla olim Petri & Pauli intus, & foris auro p̄cioſe ornata & ueſtita. Pruden. 33

Tertullian⁹ de morte Pe. & Pau. & laude Ro. eccl̄iæ 23

Trophæa Pe. & Pau. Romæ 105

Turba multitudinis in malū & ad res nouas ſp̄ prona, ſi ſceleris ducē habeat 2.3

VEleni facin⁹ oī pœna dignū. 2

Viclephi oſſa ī Anglia exhumata, & ī mare proiecta ſunt tan q̄ hæretici peſſimi 4.

¶FINIS INDICIS.

Errata.

FAcie prima linea. 6. elici, lege dici
Fa. 7. li. 12. incurijs, lege iniurijs.
Fa. 11. li. 32. Quis igit̃ prior, lege priorum
Eadē, li. 40. leuis nō, leg. leuis tibi
Fa. 14. li. 7. nimiſq; op. le. minuſq; opu.
Fa. 15. li. 25. librarꝝ. 120. leg. 20
Fa. 16. li. 3. Hæc talia, leg. Nec talia
Eadem, linea. 17. 1005. leg. 1500.
Fa. 18. li. 21. criminātev, leg. criminatiōe
Eadē, li. 33. ut triū, leg. ut tuam.
Fa. 19. li. 20. unitates, leg. uanitates
Fa. 25. li. 31, Porſenitorꝝ, leg. pſecutorū
Fa. 29. li. 18. ijdem, leg. q̄dem
Fa. 31. li. 31. fini data, leg. fundata
Fa. 32. li. 3. & nos, munimur, lege & nos minuimur
Fa. 32. li. 12, de dn̄o, lege dn̄o.

Eadē, circa finē quē περι, lege quē περιστεφανωμ.
Ibidem, de Cronicis, lege de coronis
Ea. li. 15. in margine Aug. leg. Ambro.
Fa. 41. uanū eſſe debet, leg. nō debet
Fa. 44. li. x. 1395. leg. 795
Fa. 51. li. 26. inanis, leg. in annis
Fa. 55. li. 15. Vt breuior. hic præmitti debet maiorib⁹ lr̄is, SECVNDA PERSVASIO
Eadē, li. 39. ois p̄iter, leg. oīs periret.
Eadē. linea. 37. nō tot, le. cū tot
Fa. 59. ipulſo Chr̄o, leg. ipulſore Chr̄o
Fa. 63. li. 36. decimagnta, le. uiceſimagnta
Fa. 64. li. 12. 13. annis, le. 23. an.
Eadē. li. 23. Ecce dicit, le. Ecce, non d̄r
Fa, 71. li. 2 Galatis pſeudo, le. Galatis poſt pſeudo
Fa. 75. nā adiuuabāt, leg. nō adiuuab.
Fa. 78. li. 5. præſente, le. parente
Fa, 81. li, 31. Narc. nr̄o, le. Narc. nemo
Fa. 83. li. 37. Ais. 7. le. Ais ſecundo.
Fa 90. li. 21. ſed ſenio, leg. ſed ſenior
Ea. li. 44. expōnes, le. expoſitores
Fa. 95. li. 2. Hic tyrann⁹. le. hæc tyrānis
Fa, 97, lima, leg, luna
Fa, 101, li, 2, literas, leg, literam
Fa. li. 20. Qui cupit, cupiat, lege. Qui capit, capiat
Eadē, li. 34. obſeruando, le. obſecrando
Fa. 109. li. 40. Pau. & Bar. defenſionē, leg. diſſentionem
Fa. 111. li. 36. Petrūq;, le. patrumq;.
Fa. 113. li. 23. anno. 48. le: 68
Fa. 116. li 36. extremi, le. externi
Fa. 117. li. 12. tibiq;, lege ibiq;.
Fa. 118. li. 17. a fide dei, le. a facie dei.
Eadē, li. 20. quiete, le. parte

¶Τέλος, καὶ θεῷ δόξα.

DE PETRO ET ROMA, ADVERSVS VELENVM, Iohannis Cochlæi Liber primus.

AT tibi pro ſcelere (exclamat) pro talibus auſis,
Dij (ſi qua eſt cœlo pietas, quæ talia curet.)
Perſoluant grates dignas, & præmia reddant Ver.ij.Aene.
Debita, qui Petrum Romam ueniſſe negaſti
Feraliq́ꝫ libro patrios uis tollere ritus.

¶ Hæc tibi Velene (id eſt, fictor fictiſſime) elici puta, non per figmentum a Priamo Troiano, ſed ab Eccl'ia ſerio coram Iudice ſupremo, q̃ poſt interitũ Antichriſti nouiſſimi, ueniet iudicare uiuos & mortuos & ſcl'm per ignẽ. Putabã eqdẽ, unũ Lutherum ſic poſſe cõtra publicã ac toto orbe cõfeſſam ueritatẽ inſanire, tum quia Monachus eſſet Apoſtata, tũ quia ꝑ Anathema traditus eſſet iã Sathanæ furijſq́ꝫ infernalibꝰ, ſed uideo me hac falli opinione quãdo tu, q̃ſq̃s es, ſub perſona ficti nomĩs, oẽm ſemel religionẽ chriſtianã exuis & cõculcas. Et tanq̃ ſcelꝰ hoc per ſeſe nõ ſatis ſit immane, de ĩprobiſſima hac tua audacia etiã gloriaris, atq́ꝫ ad impietatẽ ſacris quoq́ꝫ l'ris, per rhetoricos fucos abuteris, oẽm interim pudorem ſub larua cõficti nomĩs abijciẽs. Ne uero quærelis potiꝰ, q̃ armis uidear tibi occurrere (quãuis iuſtiſſimę forẽt q̃relę) paucis ad ea primũ, quæ in ꝓlogo ꝓmittis, reſpõdebo. Deinde fucatis tuis ꝑſuaſiõibꝰ demõſtratiões opponã certiſſimas, Quibꝰ in acie bene firmatis, q̃ ualidę ſint pſuaſionũ tuaꝝ uires deinceps experiar, Deniq́ꝫ de armis noſtris tibi ad ſpoliũ ne fibulã qdẽ ꝑmittã. An uero Feretrio noſtro, quẽ in Vaticano uniuerſus ueneratur orbis, opima de te ſpolia tulero, piorum eſto iudicium.

¶ Profecto in hoc tã improbũ certamẽ nequaq̃ deſcẽſurꝰ eram, ſi nullũ datũ eſſet hoc improbiſſimo libro tuo ſcandalũ fidelibꝰ iuxta atq́ꝫ infidelibꝰ. Quõ aũt nõ rideãt atq́ꝫ exultent Iudæi, ſi uideãt Audiendũ dicto ſummi ſacerdotis. ſummũ ſacerdotẽ a Chr'ianis ſic cõtra oẽ ius tã diuinũ q̃ hũanũ, deſpici atq́ꝫ illudi? Sciunt ſane, quæ fuerit pœna Chore Dathan & Abyron cõtra Aaron (licet multo modeſtiꝰ minuſq́ꝫ cõtumelioſe q̃ tu facis) inſurgẽtiũ. Sciũt, quæ fuerit quaſſatio populi cõtra eundem murmurãtis, ſciũt quis debeatur honor ſacerdoti magno. Sciunt deniq́ꝫ q̃ãta ſit ſummi Pontificis ex lege authoritas. Sic eñ legunt in Deuteronomio, Qui ſupbierit, nolẽs obedire ſacerdotis imperio, qui eo tẽpore miniſtrat dño deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malũ de Iſrael, cũctuſq́ꝫ populꝰ audiẽs timebit, ut nullus deinceps intumeſcat ſupia. ¶ Quid igit̃ dicant de Chriſtia-

Nũeri.xvi.

Numeri.xvij.

Deut.xvij.

Impietas Veleni.

Chriſtiana religiõe Iudeı,dũ uidet inter chriſtiãos hũc tuũ librũ ipũ ne circũferri ugnũq; exponi,in q̃ ſummũ põt. dicis uerũ eſſe ãtichrĩ atq; ipſiſſimũ tricipitem illũ Cerberum infernalẽ, etiã mſris retro ſeculis: Quis rogo Iudeorũ iſta audiẽs uelit fieri chrian⁹: Quis Hũnorum,Gothorũ,Herulorũ, Lõgobardorũ aliorũ ue Barbarorũ,q̃libet Rõanæ urbi infeſtorũ atq; exitialiũ,unq̃ ſic loquut⁹ ẽ: Tibi tamẽ hoc aut nullũ aut admodũ leue uidet̃ eſſe pc̃m, audere iubes aim tuũ mai⁹ aliqd facin⁹,qd Gyaris & carcere dignũ ſit, Scilicet ut iã non ſolũ in põtificẽ,hoiem adhuc mortalẽ,linguę tuę gladiũ ſtrigas, ſed etiã in primores fidei nr̃æ añſignanos,in Petrũ inquã & Paulũ apoſtolos,cœlites iã pridẽ deoſq;(omis em̃ beat⁹ De⁹ eſt,ut ait Boetius & hoc ꝑticipatiue)ĩmortales,inaudita ꝓcacitate ſtilũ conuertas,qs igit̃ infideliũ,has tuas impietates legẽs,contra religionẽ noſtrã non ſcãdalizet̃: An ũo inter fideles nullũ hinc ſcãdalũ excitat̃: Nolo dicere de ſimplici ꝑpło, qui facile ſcãdalizari ſolet quacũq; nouitate. Docti iã & ingenioſi adoleſcẽtes Germanicę iuuẽtutis ita hinc ſcãdalizati ſunt,ut nuꝑ in nũdinis hic audit⁹ ſit ex eis unus, qui uel ad ignem(ut dicit̃)diſputare uelit,S.Petrũ Romæ nũq̃ fuiſſe. Quid ego illi,ſi audiſſem,reſpõdiſſem: Hoc certe ſatis idoneũ ꝓ tẽpe fuiſſet reſpõſum,Ah puer infœlix,quę te demẽtia cœpit. Nõ igit̃ exilio ſolũ & carcere dignũ hic ꝑpetraſti facin⁹,ſed etiã cruce,beſtijs,igne abſciſione,ſeparatiõe,cõfractiõe,diſſipatiõeq; (ut ait S.Ignati⁹)mẽbrorũ interim toti⁹ corpis,& flagellis diaboli omib⁹ dignũ te (qſqs es hic ꝑſonat⁹ apoſtata)ꝑ flagitioſũ hũc libellũ tuũ reddidiſti,& niſi ipſum in hac uita reuocaueris digna pœnitẽtia,poſt mortẽ profecto ſempiterno carcere uereq; flãmiuomis gehẽnę Gyaris dign⁹ iudicaberis. Ride interim ꝓbitatẽ, dic eã algere,ſatis certe caleſcet tibi poſt mortem (ſi nõ reſipueris) improbitas. Quis igit̃ uſq; adeo eſt ab omi fide & rõne alien⁹,atq; in omẽ malũ præceps,q credat hic te ueritatem proſequi atq; defendere,cũ fatearis mox ſub initiũ audere te facin⁹ Gyaris & carcere dignũ,ꝓbitatẽq; dicas algere : qs nõ miret̃ eũ, q ex ꝓfeſſo & improbũ & carcere exilioq; dignũ dogma ꝓpõit,repire tam credulos uulgo ſectatores,atq; etiã acerrimos (ut uideri uolunt) defenſores: At hoc illud eſt,qd ad Noe dixit dñs de⁹, Sẽſus & cogitatio hũani cordis in malũ ꝓna ſunt ab adoleſcẽtia ſua. Nã & fili⁹ Noę Cham,nihil abſterrit⁹ horrẽda diluuij uidicta,& ebrio illuſit patri,& publice corrupit(ut ait Beroſus)mortale gen⁹,aſſerẽs,& re ipſa exequẽs,cõgrediendũ eſſe(ut añ inundatõem)cũ matribus, ſororib⁹,filiab⁹,maſculis,brutis,& q̃uis alio gñe. Hic aũt, quãlibet improb⁹ fuit & ĩpudic⁹ ingẽtẽ tñ poſt ſe turbã traxit,primũ ĩ Aegipto,deĩñ in Bactris.adeo qdem bñuolã & ad flagitia ꝓnã , ut Aegiptij illũ ſibi Saturnũ fecerit,& ciuitatẽ ei poſuerit dictã Chemnyn, Bactriani ũo ꝓpter magicas,qb⁹ pollebat,artes, ipſum & Zoroaſtẽ dixerit,& regẽ cõſtituerit ſibi. Sic improb⁹ fili⁹ Dauid Abſalõ, ſub

Boeti⁹. de cõ. phiæ. libro. iij proſa. xij.

Ignati⁹ in epiſtola ad Ro

Improbus ex ꝓfeſſo.

Gene. viij.

Cham uir impudicus.

Gene. ix.

Abſalon

dola ſpẽ

dola ſpecie & uerboꝝ fuco,traxit in cõiurationẽ cõtra ꝓpriũ parẽtẽ ij. Regum. xv
ſuũ filios Iſrael,adeo qdem ad res nouãdas ſpõtaneos,ut toto corde
uniuerſus Iſrael ſequeret Abſolon,patriq; eiꝰ Dauid uix pateret eſ-
fugij ſpaciũ. Sic L.Catilina cõtra Senatũ patriãq; ꝓpriã ex flagitio- Catilina.
ſa iuuẽtute ingentẽ ſibi manũ ſtupris fœdiſq; obſequijs añ cõciliatã, S. Iuſtiꝰ in be
atq; per optimatũ oppreſſionẽ ſubinde in ampliſſimę pdæ ſpem il- Catilinario &
lectã,cõpauit,ut & nefarias faces patriæ,& uaſtitatẽ penatibꝰ infer- Portiꝰ Latro.
ret. Adeo facile eſt,ad malũ trahere leuiſſimos q̃ſq;,mõ ſit,q ſe ſcele in declama.
ris ducem prębere audeat Quid mirꝫ igit,ſi ſint,qui tuã ſequant ſpe Turba Luthe
predæ audaciã. Si recẽtẽ a diluuio turbã nõ potuit in officio cõtine ri in maluꝫ &
re Noe oĩm ꝓgenitor,nec ſctitas & uirtus Dauidis populũ Iudaicũ, p̃dã ꝓna.
neq; autoritas Senatꝰ Cõſuliſq; Ciceronis uigilãtia iuuẽtutẽ Roma
nam, Quis cohibeat mõ aut ad officiũ reducat eã Germanię turbã,
q̃ alieno ære oppſſa,& nũc ſceleris duces ad euertendã religionẽ na
cta,auidis faucibꝰ hiat in eccliaruꝫ monaſterioꝝq; prædã? Hinc eſt
profecto,ut qcqd dixerit Lutherꝰ cũ cõplicibꝰ ſuis, id illis om̃e ui-
deatur euãgelicũ,quicunq; uero ꝓ auita uult religione pugnare,is
apud illos ꝓtinꝰ eſt barbarꝰ idiota aut hypocrita uenalis,ferro ple-
ctendꝰ aut igne. Hinc tu ad illos ſecure audes qdlibet. Sed memẽto
uir impie,qđ ſupra te turbãq; tuã eſt adhuc manus dñi, citoq; (ubi Ariſt. libr. i. de
uoluerit) fit mutatio dexterę excelſi, nullũ uiolentũ (ut Ariſtotiles cœlo & mũdo
ait) ꝑpetuũ,nulla ſeditio diuturna. Perijt cũ quadringẽtis (ut fertur)
milibꝰ ſuoꝝ Cham Zoroaſtes,perijt ab arbore ſuſpẽſus Abſolõ,fu
ſus fugatuſq; in prelio,perijt itẽ Catilina q̃q; cũ parricidali ſuo exer
citu,poterit itaq;,ubi uenerit hora,& tibi cũ omi ſacrilega manu tu
orũ deꝰ dignas pſoluere grates. Nullã ais uel poeticã fabellã, uel ſu De Antichrĩo
perſtitionẽ Iudaicã,æque ficticiã,æque ridiculã ac nociuã eſſe, atq; antiq̃ ſcripta.
ea eſt,quã ſcripturaꝝ neglectꝰ in chrĩaniſmũ hodie de Antichriſto
intruſit. Scilicet,hodie de Antichrĩo ſcripſit Malachias,hodie Dani-
el,hodie Chrꝰ per Euãgeliſtas,hodie Apoſtolus & reliqui doctores
uateſq; ſacri & autẽtici. Et hi om̃es fabulã ac ſuperſtitionẽ tradide-
rũt,quã nos hodie in chrĩaniſmũ intruſimus. Bñ incipis Velene,ſic-
perge ut facis certe,a capite libri uſq; ad eiꝰ calcẽ nil niſi meras uel
impietates uel inſcitias cõtexẽs. At Antichriſtũ (inqs) uẽturꝫ interĩ
expectamꝰ,pſentẽ cõniuemꝰ. Expectamꝰ qdẽ unũ præ cæteris &
malicia,& miraculoꝝ ſpecie tyrãnicaq; poteſtate inſignẽ antichrĩm,
eũq; nouiſſimũ. De te uero tuiq; filiibus Prodromis & ſatellitibus Prodromi an
futuri illiꝰ antichri in peſſimã rem cõniuent tã diu iam principes & tichriſti.
epi Germaniæ,ex q̃rũ decreto (ut ait ſcriptura) uos ſummo ſacer- Deutero. xv.
doti rebelles,iã pridẽ de medio tolli oportebat,ut nullꝰ deinceps in
tumeſceret ſupbia. Intelligis ne? Nouiſſimꝰ ſane Antichriſtus,quẽ ex- Regnum anti-
pectamꝰ,unꝰ erit nõ mlti per lõgã in regno (ſicut tu Lutherꝰq; tu chriſti. breue
us impie dicitis) ſucceſſionẽ, Nã Saluator nr̃ ait, niſi breuiati fuiſ- Matth. ij.
ſent dies illi,nõ fieret ſalua ois caro,ſed ꝓpter electos abbreuiabũt

 dies illi

dies illi,qđ ſi uerus nũc eſt(ut ais)Antichrs,quẽ nos expectam⁹, cur non dicis(iuxta uerbũ dñi)uæ pręgnãtib⁹ & nutrientib⁹? cur nõ oſtendis,ubi nã ſit nunc tribulatio illa magna, q̃lis non fuit ab initio mundi uſq; mõ neq; fiet? Vbi ſunt illa ſigna & ꝓdigia magna,qb⁹ etiã electi,ſi fieri queat,in errorẽ ducunt? ubi tradunt in tribulationẽ Chriani? ubi occidunt ꝓpter nomẽ Chri? An uero Antihrs ille finalis duos tm̃ aut tres(uti tu cõmemoras) occidet? Neſcio equidẽ qua de cauſa damnat⁹ ab Alexãdro papa ſexto ſit Hieronym⁹ ille Sauonorola,iuſte ne ſecundũ Canones,an ui & potẽtia iniuſte ſit diiudicat⁹,Quis eñ omia ſingulorũ põtificũ facta iuſtificet? nã & ipſi hoies ſunt,q peccãt,un⁹ pl⁹ alio,nõ eñ oẽs ęque boni ſunt aut mali. Peccãt igit & ipſi ut hoies,nõ peccãt uero ut papæ, dũ rite ſecundũ Canones agũt,iudicãt & decernũt. Qualiſcũq; fuerit Hieronymus ille,ſemp tamẽ,ſi aliter mihi nõ cõſtet,ꝓ põtificis,qui illũ dãnauit,iudicio præſumo,& quidẽ certiſſime,ſi fidei fuerit cauſa,qđ ita q̃ dixit domin⁹ Petro,Ego rogaui ꝓ te,ne deficiat fides tua,& tu aliqñ cõuerſus,confirma fratres tuos. Atq; hoc idẽ in Petro & ſucceſſoribus ei⁹ dixiſſe intelligit,uti poſtea uidebim⁹. Ne uero putes ex his me uel timore,uel adulatiõe Hieronymũ illũ nõ laudare, dico tibi, quod de hypocriſi ꝓphetãdiq; impoſtura eũ iſimulari audiui ab ijs qui cũ illo fuerant cõuerſati,uere ne an falſo, quid ad me,aut ad te? Quid fecerit igit,neſcio,acta iudicij illi⁹ nõ uidi.Nõ tamẽ iniuſte dãnatũ exiſtimo,q̃libet ingenioſus fuerit & diſert⁹. Qđ ſi uera ſunt,q̃ de hoc uiro refert in Chronicis Naucler⁹ Tubingenſis,nõ ſolũ non iniuſte ſed etiã iuſtiſſime fuit dãnatus. At ſi iniuſte fuit (ut inuidioſe criminaris)damnat⁹,cur toties eũ Prædicatorib⁹ ad opprobriũ obijcitis? Sed hæc eſt pſuaſionũ ueſtrarũ ars atq; uſus,ut diuerſo uerborum fuco idẽ & laudare & uituperare ſoleatis.

Hieronymus Sauonorola.

Lucę.xxij.

Nauclerus in Chroni.uol.ij gñatione.l.

¶De Barbaris aũt dijs ueſtris Huſs,& Vuicleph lõge aliter dico. Exuſt⁹ eſt ſane Huſs,nõ põtificis,ſed Impatoris iuſſiõe, ex ſententia & authoritate ſacratiſſimi(rũpant tibi licet ilia)Cõcilij Cõſtãtienſis nõ pfide qdem,ut impie calũniaris tu,ſed fideliter,ſancte, & legitime accit⁹,uir impi⁹ & ſedicioſus,ac pfid⁹ hæretic⁹,cui cõtra fidem Chri & eccleſiæ nullũ pactũ,nulla fides debuit ſeruari. Venerat ſane ut de fide ſua rationẽ redderet. Cũ uero de hæreſi cõuict⁹,nollet Cõcilio acquieſcere,nõ erat ampli⁹ ei ſeruãda fides humana, qui nolebat ſeruare fidẽ diuinã & Catholicam.

Huſs & Vuicleph.

¶Vuicleph uero homo barbariſſim⁹,exuſtionẽ qdem morte preuenit,At minime cõueniebat,ut oſſa ei⁹ molliter qeſcerẽt,qui perfidiæ dogmatis totã cõmouebat(licet mortu⁹)Bohemiã. Noſti opinor,quãti fecerit Origenis ingeniũ & eruditionẽ diu⁹ Hieronymus quãtis aũt cõtentionib⁹ mortui errores ſit inſectat⁹,ipſe ſimul cum Theophilo & Epiphanio ſanctis epis,nemo,qui Hieronymi uiderit epiſtolas,ignorat. unde dixerũt ſancti patres in quinta (quæ Cõſtãtinopo-

Oſſa Vuicleff exhumata

tinopoli ſub Iuſtiniano Auguſto,& Vigilio papa,celebrata fuit)Sy nodo,actiōe qnta.Si ad tpa Theophili ſactæ memoriæ uel ſuperi⁹, aliqs recurrerit,etiā Origenē inuenit & poſt mortē anathematizatū Et multis alijs ibi ꝓbatur exēplis,hęreticos uel poſt mortem anathe matizādos eſſe.Quid tu igit̄ adeo ꝓcaciter de oſſib⁹ Vuideph hęre tici uſq; adeo & maledici & barbari, in mare ꝓiectis, pōt. Ro. in cuſas? Angli exhumarūt & ꝓiecerūt,nō pōtifex.Recte tñ fecerūt il li,iuſſu hui⁹ forſitā aut cōſenſu.Si nō parcitū eſt a ſanctis uiris Orige ni,oīū doctiſſimo,cur pcēdū fuiſſe putes Vuidepho oīm ieptiſſimo?

¶De Hieronymo ꝟo Prageñ qd uis ut tibi rñdeā? Doct⁹ forſitā fu it & facūd⁹,ſed tu improbiſſime calūniaris de illo pōtificē Romañ, tū quia nō a pōtifice,ſed a Cōcilio cōuict⁹ eſt & cōdemnat⁹, tū quia nemo illi,ſed ipſe & ſibi & omib⁹ pfidus extitit,qd ita? quia homo incōſtantiſſim⁹,cōuict⁹ in carcere,proprio Iohānis Huſſi chirogra pho,oēm illi⁹ doctrinā publice poſtea nō ſolū cōdemnauit,ſed etiā abiurauit,diriſq; deteſtatiōib⁹ ſeſe ad pœnas & cēſuras ſi unq̄ Huſ ſum ſequeret̄,obligauit.Atq; haud ita multo poſt, cū par; benigne exciperet̄ a Bohemis rurſus Huſſiticā hęreſim aſſeruit,trāsfuga le uiſſim⁹,nūc har;,nūc illar; ptium,ex deſperatione(quia domi deſ pect⁹ erat)Conſtantiam redijt,ut uel morte ſuor; gratiā redimeret. Non peto mihi,ſed publicis actis,quæ impſſa uidi.ſup his fidē habe ri.Quos tu igit̄ uiros chrīanos a pontifice,tanq̄ uero Antichrō,exū ſtos eſſe dicis in camino truculentiſſimo? Si recte pſuadere uelis,nō ſic palā deberes mētiri,eſt em̄ Orator,uir bon⁹ dicendi pit⁹,nō mē dax,nō calūniator,nō ſediciosus & ſchiſmatic⁹. Quis uero uulpinā ꝓteſtationē tuā non exibilet ac deteſtet̄,qua tuā obteſtaris cōſciētiā, nullas huc fraudes,nulla mendacia,nec dolos te intrudere uoluiſſe? Quis nō uidet,qualē habeas cōſcientiā,tot hęreſib⁹ obnoxiā,tot ca lumnijs fœdā,tot mēdacijs uel in ſolo ꝓlogo cōſciam, tot uafricijs per omem libellū uerſipelle? Vtinā liceret fidelib⁹ ipſaȝ,uelut inuer ſam cutē,plani⁹ inſpicere,ut ſceler; carnificinā illā agnoſcerent,atq; tete a peſſimo ſeditionis ꝓpoſito reuocarēt,ſiue uerbis, ſiue uerbe rib⁹. Sed ad Antichrm̄ tuū redeo,ſi nō uentur⁹ eſt,ſed iam uenit(ut ais)Antichr̄s,de quo uaticinat⁹ eſt nobis dñs & ſaluator noſter,qd eſt,qd adhuc lucēt ſol & luna & ſtellæ? certe ꝟba Chrī ſunt iſta, Sta tim aūt poſt tribulationē dier; iſtor;,ſol obſcurabit̄,& luna non da bit lumē ſuū,& ſtellæ cadēt de cœlo,& uirtutes cœlor; cōmouebū tur, & tūc patebit ſignū filij hoīs in cœlo.& tūc plangēt oēs tribus terræ.Ecce Chriſt⁹ dicit,ſtatim fient iſta. Tu uero dicis, Antichr̄s il le uer⁹(quē Rom.pōtificē dicis)tot iā retro ſæculis eſt ipſiſſimus tri ceps ille infernalis Cerber⁹.Dic quęſo Grāmatelle nequiſſime,qūo concordant,ſtatim,& tot retro ſęcula? Age dic certū,ſi audes,ſęculo rum numer;,ut uideam⁹ q̄t Antichrōs habuerit(proh ſcelus plusq̄ Turcicū)ſedes apoſtolica,ut ſemel cōculcari a uobis oēm chrīaniſ

Hieronymus Pragenſis.

Conſcientia Veleni.

Antichr̄s non dum uenit. Matthe. xxiiij.

mũ(q̃d iã pridẽ feciſtis) liqueat omĩb⁹, Si forſitã Gregoriũ magnũ & Martinũ martyrẽ q̃q; inter Antichrõs ſtatuatis. Viderit pricipes tãdem & epi Germani, q nũc paſſim eiuſmõi poeticis & grãmaticis nugatorib⁹, ſacras lr̃as qualibet uerboꝝ dicacitate ꝓphanare, atq; ad tã impios ſenſus rhetoricis fucis retorquere, licitũ eſſe ſinũt. Vide

Dedec⁹ Imperij a Luthero irrogatum. ritiẽ & Rom. Impator, an iſtoꝝ ſentẽtia ipſe cũ tot retro ꝓgenitoribus ſuis, Imperatores Romanorum aut dici aut haberi poſſint. Satis

Danielis. vij. em cõſtat ex ſcripturis, p̃ſertim ex Daniele, Impium Rom. ſub Antichri aduentũ, defectuꝝ eſſe. Q̃d ſi iã multis retro ſæculis fuit famoſuʒ illud Antichr̃i (ut Lutherana iſta blacterat pfidia) regnũ, Rom. Impium iã pridẽ ceſſauerit oportet, id q̃d Luther⁹ iãdudũ aſſeruit palã, nõ latine mõ, ſed & teuthonice, in ſummũ ꝓfecto toti⁹ Impij dedec⁹. Hæc em̃ ſunt uerba ei⁹ de uiſione Danielis. Cum aũt dicat

Luth. in librꝫ Catharini. poſt finẽ quatuor regnoꝝ, quoꝝ ultimũ eſt Rom. ferro potẽs, ſtaturũ hũc regẽ, plane illũ tãgit, q̃d Papæ Tyrãnis mox cæpit, inclinãte Impio Rom. Trãslatũ eſt aũt ad Germanos Rom. impij uocabuluʒ, cũ res iã nulla impij ampli⁹ eſſet. En tibi Dux Friderice, Ro. Impe

Dux Saxoniæ Fridericus. ratoris Elector, pulchras iſtas tuoꝝ traditiões, qui, ut ex Papa faciãt Antichrm̃, ex Ro. Impio merũ faciũt uocabulũ, atq; inanẽ, ſine ulla re, nois umbrã. Egregia ꝟo ſic electiõis tuę dignitas eſt, ſcʒ, ut eligas Impatorẽ uoce tm̃, nec ulli⁹ rei, ſed inanis tm̃ uocabuli habeas electiõem. Q̃d ſi tã atrox iniuria, æquo abs te aio tolerat̃, q̃ iuſte ſeſſurus ſis poſt hac inter cæteros Ro. Impij electores, ij uiderint, q ad aſſerendũ, uindicandũ, atq; amplificanduʒ Ro. Impij honorẽ, ſtatũq; ac utilitatẽ, ad ſacroſctã dei euãgelia iurauerũt. Nos interiʒ ꝓ aſſerẽda cõtra tot impietates, orthodoxa fide, cũ mõſtris iſtis pugnabim⁹, q̃

ij. Eſdrę iij. iiij. bus poſſum⁹ ueritatis (qua nihil eſt fortius) armis.

¶ Dic igit̃ Velene laruate, ſi fictitia, ridicula & nociua (ut ais) fa-

Inclinatio Ro. Imperij. bula eſt de Antichrõ uẽturo, q̃ iã uenit, quo rogo die, q̃ menſe, quo anno, aut q̃ ſaltẽ ſæculo ueniſſe illũ affirmas? Dices forſitã cũ Luthero tuo, eo tpe ueniſſe, q̃ inclinare cœpit Impium Ro. Q̃d uero eſt tẽpus iſtud? Certe mox a morte Cõſtantini Magni, uarijs cœpit iactari inclinatiõib⁹ Impium. Q̃d ſi tũc uenit Antichr̃s in ſedẽ Ap̃licã, dãnati ſunt omẽs ꝓpe doctores ſancti, quoꝝ opa extãt, Atanaſi⁹, Ambroſi⁹, Hieronym⁹, Chryſoſtom⁹, Auguſtin⁹, &c̃, q oẽs ita ſunt uenerati põtifices Ro. (q̃s tu Antichrõs dicis) ut in omĩb⁹ ecclĩam Ro. ſequerent̃, eiuſq; antiſtitib⁹ obedirẽt. Q̃ꝫ dãnabile ꝟo ſit, ſequi Antichrm̃, qs eſt, q ignoret? At ſi ſæculũ illud hac iniuria infamare nõ audes, deſigna nobis aliud. Quo uero tpe unq̃ plus inclinatiõis paſ-

Sub Honorio & Valẽtiniãno ſum eſt Ro. Impium, q̃ ſub Honorio & Valẽtiniano tertio, uiuẽte adhuc & Auguſtino, qñ eiſdẽ ferme annis occupabat̃, ab Oſtrogothis utraq; Pãnonia, a Viſigothis, Hiſpania (puaſa prius Italia, Romaq; ipſa nõ ſolũ obſeſſa, ſed & capta atq; direpta) a Frãcis Gállia, a Vandalis Aphrica, ab Anglis Saxonib⁹ Britannia, ut nihil dicã de Hũnis, Herul-

nis, Herulis, Alanis, Gepidis, Antis, & reliqs barbarorū inundatiōi-
bus, quib⁹ diuerſæ Impīj Ro. puīnciȩ, eo in ſȩculo, ſunt uel occupatȩ
uel depopulatȩ. Quid ergo? fuerūt ne tūc Ro. pontifices Antichrī?
Quære uir impie ex Attila ſaltē, truculētiſſimo illo Hūnorū rege, an
S. Leo papa prim⁹ uiſus ſit ei Antichrs, qn ppe Mantuā (ſi recte te-
neo) impetrauit ab eo, ne Romā cū exercitu pgeret. Et B. Auguſti-
no ad minimū quatuor noti fuere pōtifices Ro. Anaſtaſi⁹, Innocēti⁹
Zozim⁹ & Bonifaci⁹. Venerat⁹ eſt aūt hos oēs, nō certe utq Antichri
ſtos, ſed ut paſtores ouiū Chri. Quis uero Gelaſiū, Symmachū, Iohā
nem, Agapitū, Sylueriū, Vigiliū, Pelagiūq; & reliquos id gen⁹ ſctiſ-
ſimos pōtifices, Antichriſtos exiſtimet?

¶Eſt pfecto hæc tua, tuiq; Lutheri, Velene opinio, infinitis incu
rijs plena, facit em eos Pōtifices Antichrōs qs uniuerſus chrianorū
orbis colit ut ſanctos & electos dei, ledit maieſtatē tot retro Impato
rum, qui eiuſmodi pōtifices uenerati ſunt, pphanat ſedē Apoſtoli-
cā, omibus chrianorū nationib⁹ ſacroſctām, ludibrio expōit infide-
libus religionē chrianā, idololatras facit omes hoies chrianos, q tot
retro ſæculis Ro. pontifices (qs tu idola dicis & Antichrōs) ſequuti
ſunt, cū debita & reuerētia & obediētia. Breuiter, dānat ac diabolo
tradit (proh nefandiſſimā audaciā) omīs tot retro ſȩculis chrianos, q
libet magnos, qlibet ſctōs. Quid ita? qa omes in hanc uſq; horā Ro.
pōtificib⁹ (qs Antichrōs appellas) cōicauerūt, eis obȩdiuerūt, eorū
exequuti ſunt manda ta, eorūq; pſcripta ſunt ſequuti. Quiſqs aūt
talia præſtiterit Antichrō, hic dubio pcul Chri non eſt, ſed diaboli,
uti ex Paulo & Iohanne conſtat liqdiſſime. Qua de re ſic ſcripſit cō
tra Celſum Origenes. Quid igit abſurdu3 (inqt) ſi duo quidā exceſ-
ſus, recti nimirū prauiq;, in hoib⁹ deprehēdant, ita ut recti exceſſus
ille in eo ſit, q ſecūdum Ieſum ſit cognit⁹ hō, unū tāta effluxerit morta
lium ad rectiora cōuerſio, curatiōeſq; & in meli⁹ immutatio. Praui
uero alter ille exceſſus, q huic ſit priori cōtrari⁹, his in ſit, q antichr3
ſectati, in uitia præcipites eūt? Sigde3 uniuerſa de⁹ pſcientia ſua cō
plexus, & his longe añ pſpectis, quæ ad utrūq; id attinēt, uoluit, ut
mortalib⁹ per pphetas hæc innoteſcerēt, ut horum dictis cognitio
ne perceptis, ſeſe potiori coniungerēt, & a cōtrario pcauerēt. Quiſ-
quis igit antichrm ſequit, Chr3 deſerat neceſſe eſt, qa antichrs Chrō
ex diametro (ut idē ait Origenes) aduerſat, un⁹ aūt eſt Chrs, erit igit
& un⁹ tm finalis & pcipu⁹ antichrs, ex diametro.n. unū uni oppōit.

Q? impia ſit igit hæc tua cōtra euāgeliū oemq; hiſtoriā opinio,
ſatis patere arbitror. Nūc q iuſta ſit uobis de Danielis uiſione fidu
cia uideam⁹. Si Ro. pōtifex (heu q uehemēter piget pudetq; me hac
de re diſceptare) āticlirs eſt, ut dicitis, qd eſt, qd nō uaſtat uniuerſa?
quid nocet Aphricæ? qd Aſiæ? qd illi Europæ pti multo latiſſimæ,
quȩ nō pōtificē, ſed uel Turcā ſequit uel Moſcouitā? Quid vo pfu-
it barbaris tuis Huſſitis itot ānis ſeſe pfide a Ro. ecclīæ inſtitutis ali
enaſſe

Quāta iniuria Veleni.

Origenes contra Celſ. li. vi.

Viſio Danielis de antichrō. Danielis, viij.

om̄es moriunt̄,ita & in Chr̄o om̄es uiuificabunt̄. Aut igit̄ crede no I. Cor. xv.
biſcū,Enoch reuerſurꝫ eſſe ac moriturꝫ,aut oſtēde nobis,ubi & quā
do mortu⁹ ſit,atq; ubi det gentibus ſapiētiā. De Enoch interim iſta
ſufficiant. ¶Videam⁹ pauliſp de Helia,q̄d de eo ſentiat ſcri Helias quoq;
ptura. Etem̄ in Regū hiſtoria ſic habet̄. Cū pgerēt Helias & Helizę⁹ reuertetur.
& incedētes ſermocinarent̄, ecce curr⁹ igne⁹,& equi ignei diuiſe iiij. Ro. ij.
runt utrūq;. Et aſcēdit Helias p turbinē in cœlū. Heliſæus aūt uide
bat & clamabat,Pater mi,Pater mi, currus Iſrael & auriga eius, Et Eccl. xlviij.
nō uidit eū ampli⁹. In Eccl'iaſtico aūt in uarijs & magnis Heliæ lau
dib⁹ etiā hęc hn̄tur uerba Qui recept⁹ es in turbine ignis,in curru e
quorꝫ igneorꝫ,q inſcript⁹ es in iudicijs tpm,lenire iracundiā dn̄i, cō
ciliare cor patris ad filiū,& reſtituere trib⁹ Iacob,beati ſunt q te ui
derūt,& in amicicia tua decorati ſunt. Atq; adhuc apti⁹ & apti⁹ ad Malach. iiij
propoſitū ait Malachias ,ppheta. Ecce ego mittā uobis Heliā pro
phetā,anq̄ ueniat dies dn̄i magn⁹ & horribilis, & cōuertet cor pa
trū ad filios,& cor filiorꝫ ad patres eorꝫ,ne forte ueniā,& pcutiā ter
rā anathemate. Vides ne iā bone uir,q̄ impie cōtra ſcripturā nega Veleni teme
ueris,Heliā uenturꝫ eſſe añ diem nouiſſimū? Tu ſine ſcriptura ,pter ritas.
ue loq̄ris,,p nobis ſtat ſcripturæ authoritas,& publica uox toti⁹ eccle
ſiæ. Tu temere negas,& nihil ,pbas,nos om̄ia q̄ de Enoch uēturo di
xim⁹,etiā de Helia uēturo dicere poſſum⁹. Nā & Helias ex pc̄tō ori
ginali obnoxi⁹ eſt morti,cū igit̄ mortis debitū nondū exoluerit,uē
tur⁹ eſt utiq;,ſicut & Enoch,ut corpalis mortis debitū reddat. Satis
em̄ cōſtat ex dictis,eū nondū mortuū fuiſſe. Nec fruſtra dicit ſapi Eccl. xlviij
ens eū inſcriptū eſſe in iudicijs tpm,lenire iracundiā dn̄i, conciliare
cor patris ad filiū,& reſtituere tribus Iacob. Nā & Chr̄s ait, Et fiet Iohan. x.
unū ouile,& unus paſtor. Si igit̄ hæc futura nō credis, cur non oſten
dis qn̄ ſint facta? Ne ūo ulla tibi euadēdi pateat rimula, aptiſſime Mala. iiij
per prophetā ait domin⁹. Ecce ego mittā uobis Heliā prophetā, añ
q̄ ueniat dies dn̄i magnus & horribilis. Hæc ,pfecto uerba non pti
nent ad diē natiuitatis Chriſti,q̄a dies ille nō horroris,ſed lætitię fu
it. Pertinēt igit̄ ad diē Iudicij nouiſſimi, quæ dicit̄ dies magna,dies
iræ,dies calamitatis & miſeriæ,dies amara ualde.

¶Venient igit̄ Enoch & Helias uere atq; corpaliter,nō ſolū in fi
gura & ſpiritaliter,& morient̄(ut oſtēdimus)corpaliter, in corpore Eccle. xliiij.
paſſuri,uiuaq; uoce ſenſibiliter prędicaturi. Nā de Enoch ſcriptū eſt Eccl. xlviij
ut det gentibus ſapientiā. De Helia item,ut cōciliet cor patris ad fi Apocalypſis
lium,& reſtituat tribus Iacob. Nec obſtat nobis,q̄d Apocalypſis ſit de uenturis
ſpiritaliter intelligenda in myſterijs. Nā & aliorꝫ prophetarꝫ uiſiōes Enoch & He
ſpiritalē ſenſum admittūt. Quis aūt tā uecors ſit,qui lr̄alē earꝫ ſenſū lia.
fictitiū & fabuloſum,inſtar poeticorꝫ figmentorꝫ,exiſtimet? Neq;
tñ uerꝫ eſt,ex Apocalypſi eſſe ortā de Antichr̄o Enoch & Helia (uti
tu putas)opinionē. Nā omnes ſupra allegatę de his ſcripturæ, ante
Apocalypſim fuerūt æditæ. Sed & Matthęi ac Lucę euāgelia, oēs q;

Pauli epiſtolæ, in q̃bus multa de his hn̄tur Apocalypſim p̄ceſſerūt.
Apoca. xi. Et Apocalypſis ipſa, noīa iſta nuſq̃ (ſi recte memini) exprimit, aptiſſi
me tamē de his loquit̄, in hunc ſane modū. Et dabo duobus teſtibus
meis, & prophetabūt diebus mille ducētis ſexaginta, amicti ſaccis.
Et infra. Et cū finierint teſtimoniū ſuū, Beſtia, quę aſcēdit de abyſſo,
faciet aduerſus eos bellū, & uincet illos, & occidet eos, & corpa eoꝝ
iacebūt in plateis ciuitatis magnę, quę uocat̄ ſpiritaliter Sodoma &
Aegyptus, ubi & dn̄s eoꝝ crucifixus eſt. Et q̃ ſequunt̄. Quid nunc
ais Velene? Nunqd dominus eoꝝ Romæ (ubi antichr̄i ſedē ſtatuis)
crucifixꝰ eſt? Nunqd ſolū ſpirital'r & nō corpaliter ē crucifixꝰ? Si ſo
lum ſpiritaliter intelligēdus ſit totus (ut ais) liber Apocalypſeos, qd
opꝰ erat, hic in textu dicere, q̃ uocat̄ ſpiritaliter Sodōa & Aegiptꝰ.

¶Quod uero beatus Hieronymꝰ ad Marcellā ſcribēs, a te nobis
Aug. de mirabi. ſcrip. li. pri. c. iij. obiicit̄, nihil nos cōturbat. Habemus (ut ſupra oſtēdimus) p nobis
Paulū & ſcripturas apertiſſimas. Et libētius hic ſeqmur Aug. cuius
hęc ſunt uerba, in pri. li. de mirab. ſcript. Enoch ſine morte, p totius
pene ſeculi tps remotus ab hoīm cōuerſatione cuſtodit̄, ut in eo, q̃li
ter hoīes ſi non peccarēt, generata prole, cōmutarent̄ in uitā ſpirita
lem ſine morte, oſtēderet̄. Sed licet longo ſeruatus tpe adhuc uiuat,
Hier. ad Marcellam. mortis tn̄ debitū, q̊d omēs in Adam ſumpſimus, uitare nō poterit.
Adde, q̄ Hieronymus hic nihil determinat, hæc em̄ ſunt uerba eius
De Enoch aūt & Helia, q̊s uēturos Apocalypſis refert, & eſſe mori-
turos, non eſt iſtius temporis diſputatio.

Impudentia Veleni. ¶Profecto niſi tu pſonatū hic ageres nebulonē & ſcurrā, non ſa-
tis poſſem demirari tuā impudentiā, q̊d eam nobis audes obiicere
Hieronymi ep̄ſām, in qua id affirmat̄ abſq; om̄i hæſitatione, q̊d tu
per totū hūc tuū librū præcipue niteris reprobare atq; deſtruere, ui
delicet, B. Petrū Romæ fuiſſe, ita em̄ circa finē ſubiūgit. Diuina qp
pe natura & dei ſermo, in ptes ſecari non poteſt, nec locis diuidi, ſed
cū ubiq; ſit, totus ubiq; eſt. Erat igit̄ uno eodēq; tpe & cū ap̄lis qua-
draginta diebꝰ, & cū angelis, & cum patre, & in extremis maris fini
bus erat, in om̄ibꝰ locis uerſabat̄, cū Thoma in India, cū PETRO
ROMAE, cum Paulo in Illyrico, cū Tito in Creta, cum Andręa in
Achaia, cū ſingulis ap̄ſis & ap̄ſicis uiris in ſingulis cūctiſq; regioni-
bus. I nūc Velene, & dic ſtultiſſima temeritate, fabulā eſſe ridiculam
& nociuā de uēturis antichr̄o, Enoch & Helia, dic papam eſſe anti-
chr̄m tot retro ſeculis, Cerberūq; tricipitē, nega B. Petrum unq̃ Ro-
mæ fuiſſe. Quot te iā gladiis hoc in præludio confoderimus, aliorū
eſto iudicium. Sed & tuo ipſius enſe nunc es iugulatꝰ, eo inq̃ Hiero-
nymi loco, quē nobis uolebas opponere. Multo em̄ iuſtius credit̄ ei
de re geſta narrāti, q̃ de futuris cōiecturāti, p̄ſertim, cū de Petro Ro
mæ nihil dubitet, de uēturo aūt Enoch nihil hic determinet.

¶Reliqua aūt. quę rhetorice hoc in ꝓlogo pſequeris. paꝝ digna
uident̄ rñſione. Aut em̄ ſcurriles ſunt in Ro. pōt. criminatiōes & cal

ūnię, aut

lumniæ aut inanis ꝟborum ſum⁹ de doctis qbuſdam hoibus. Quę uero de Iohāne Baptiſta refers, trita ſunt & uulgo nota. A te tñ aut non intellecta, aut nimis oſcitāter cōſyderata. Quid eſt em̄ ꝙ Iohannes ait, Nō ſum Helias. Chrs uero ait de ipſo, Helias iā uenit? Cur iſta nō diſcutis? cur nō uindicas a cōtrarietate? At facile dixiſſes ex cōi homilia, utrūq; recte dixiſſe hoc ſane intellectu, ꝙ Iohānes corpore & aīa non erat Helias, uenit nihilominus in ſpū & ꝟtute Heliæ. Sed hæc tuā impietatē nihil iuuāt, quia clara ſunt uerba (ut uidimus) Malachiæ, ꝙ ueniet Helias propheta, anteq̄ ueniat dies dñi magn⁹ & horribilis. Quis āt nō rideat poti⁹ q̄ reprehēdat aptiſſima illa tua mēdacia de Bohemia & Anglia atq; etiā de Oriēte? Quaſi ꝟo papa, nō Huſs hæreticus, autor fuerit Bohemicæ cladis & miſeriæ, qui ſeductum a ſe populū infœlicem, in tāta tāq; diuturna mala detruſit. Vidi eqdē nuper Bohemi cuiuſdā non indocti epl̄am, in q̄ ſatebat̄ ille, nouos e Vuitenberga Huſſitas ueniſſe nuper Pragam, ut Lutheri tui autoritate Huſſitica illic dogmata inſtaurarēt. Sed eos parum acceptos fuiſſe, ꝙ Bohemi mala plurima inde ꝑpeſſi, nō tedium ſolū, ſed etiā nauſeam habeāt in eiuſmodi dogmatū renouatione. Quis uero credat Angliā, quæ & rege & regno pollet florētiſſimo, gemere, ut tu dicis? quas clades, quas iniurias, accepit? aut cuius quæſo rei tædeat ipſam? An uero parū iniurię eſt, nationē adeo potētem, fideq; orthodoxa bene inſtitutā, de hęreſi ur̄a uelut ſuſpectam, hiſce tuis calūnijs infamare? Vtinā uos in Anglia, nō in Saxonia, ſic ſcriberetis, ut ſcirent Germani ex ueſtris ibi ſupplicijs, qd de dogmatis ueſtris ſentire debeant Principes chr̄iani. Si Vuiclephica oſſa ꝓiecerūt in Oceanū Angli, qūo ſcelerata ei⁹ germina ibi repullulare ſinerēt? Si Rex ipſe (ut nuꝑ audiui) cōtra Lutherū ſcripſit, qd facturū putes ipſum, ubi peſtem eiuſmodi in regno ſuo uſquā reperiret? Q̄; elegās ꝟo eſt hoc, q̄d ais, Neq; ſine dolore proſpectat Oriēs, Chr̄m exulare in Occidēte uidēs. Ecce audaciſſimā ꝓcacitatē, q̄ cūctis pene chr̄ianis cōem, eāq; maxime atrocē iiuriā, inferre audes nebulo flagitioſiſſime. Quis igit̄ prior nō ingemiſcat, Germaniæ principes & Epiſcopos tādiu ad tot iniurias ur̄as neq; oculos habere neq; aures? Si exulat in Occiēdte Chr̄us, qūo chr̄iani ſunt Germani, q utiq; ad Occidētalē eccl̄iam ꝑtinēt? Nunqd ſine Chr̄o ſunt chr̄iani? Vbi eſt ergo Chr̄us, ſi exulat in Occidēte? An forſitā ciuis eſt Turcarū & Saracenorū in Oriēte? O lepidū hoīem, q ut criminet̄ Ro. pōt. Chr̄o ſpoliat occidētem, Romā Petro & Paulo apl̄is, Imperio Germanos, Orthodoxa fide Anglos, atq; hęc tā diu facit impune.

Iohan. Bapti.

Malch. iiij.

Apta mēdacia Veleni.

Bohœmia.

Anglia.

Oriens.

¶ Leuis nō uidet̄ iocus, ꝙ Ro. pōt. ex Lutheri tui ſententia, dixeris antichr̄m. Ideo ut grauē aliquā ei cōtumeliā inferas, dicis, Eū tot iam retro ſæculis ipſiſſimū tricipitē illū infernalem Cerberum eſſe, cui unū abſciderit caput Laurētius Valla, ueſter Hercūles, alterū nuper abſtulit Lutherus, alter Theſeus, Tertiū ꝟo tibi ad triumphū relictū eē.

Ro. pō. Cerberū uocat

lictũ eſſe. Heu dedecus Germaniæ ſempiternũ, ubicũq; liber iſte tuꝰ reperit. Q; tædet me miſere, tã acerbas inter ſcribẽdum deuorare iniurias. Quãto libẽtius iucũdiuſq; tecũ ſup his decertaturꝰ eſſe; uł ad mortẽ ſub iudicibꝰ. Ecce ſuperbiã impudẽtiſſimã, qua te, Lutherumq; tuũ, hoĩes barbaros & Saxobohemos, a uertice ad plãtã uſq; hæreſibus uarijs pollutos, Laurẽtio Vallæ uiro Romano, ingenio ac eruditione præcellẽti cõferre audes, atq; adeo præferre etiã, utpote, quobis, uelut fortioribus, difficiliores cũ Beſtia (ut uocatis) pugnas deſumitis. O gladiatores beſtiarioſq; ridiculos. Dicite q̃ſo, q̃d

Nihil nocuit Ro. põ. Valla.

abſtulit Laurẽ. Valla Ro. põtifici de opibus? q̃d de potẽtia? quid de prouincijs? contra iſta eñ pugnauit, nõ cõtra primatũ, nõ cõtra B. Petrũ, ſicut uos rudes & barbari facitis beſtiarij. Cõtra unã decertauit Laurentiꝰ paleã, zelo ueritatis, nõ hæreſum reſtaurãdarũ ſtudio Dignus profecto & laude & præmio, niſi cõtra decorũ ſedicioſe ad

Verba Laur. Vallę de don. Conſtantini.

illicita couitia prolapſus fuiſſet. Quis aũt uir bonus & modeſtꝰ has eius uoces laudet, qñ ait. Nõ auſim dicere, ut alij per me edocti, luxuriãtem nimijs ſarmẽtis papalem ſedem, quæ Chr̃i uinea eſt, ferro coerceat. Itẽ. Ego cõtra exiſtimo, iuſtiꝰ licere pricipibꝰ, ſpoliare ĩpio omni q̃d obtines. Quæ eſt hæc modeſtia hoĩs chr̃iani, ad ferrũ & ſpolium exhortari pricipes cõtra ſummũ pontificem? Ait deiñ, in per

Seditioſæ uoces Vallæ.

ſona S. P. Q. R. Scilicet, quorũ religionẽ cõtemnimꝰ, corũ accipiemꝰ imperiũ? & principes orbis terrarũ huic cõtẽptiſſimo hoĩ ſeruiemꝰ? Quid rogo immodeſtiꝰ, aut ſeditioſius dici queat? Et rurſus, Quid? ipſi uictores, nõ in eã fecẽ hoĩm, quã indignã impio ducebãt, ferro graſſati ſunt? Ecce q̃ immodeſte (ne q̃d grauius dicam) fecẽ hominũ uocat Põtifices, iteñq; ad ferri graſſaturã inſtigat, Et exclamat poſtea nimis horrẽdũ in hęc ỽba. O Ro. Põtifices, exẽplũ facinorũ oĩm cæteris põtificibꝰ, O ĩprobiſſimi ſcribæ & phariſæi, q ſedetis ſup Cathedrã Moſi, & opa Dathan & Abyron facitis. Quis, rogo, furor aut fullo, tales iniurias æquis auribꝰ accipet priuatim, quales hic Valla in Vicarios (ut ipſe fatet) Chr̃i, in ſummos ſacerdotes dei publice proclamat? Et ne lõgior ſim, Haud ita procul a fine. Hæc ſunt eius uerba. Quocirca (inq̃t) ſi fas erat gẽtibus a Cõſtãtino, & q̃d plus eſt, a pop. Ro. deſciſcere. Profecto & ab eo ius erit, cuicunq; ceſſerit ille ius ſuũ. Atq; ut audacius agã. Si Romanis licebat, Cõſtantinũ aut

Cur dãnatꝰ liber Vallæ.

exigere, ut Tarquiniũ, aut occidere, ut Iuliũ Cæſarẽ, Multo magis eũ, uel Romanis, uel prouincijs licebit occidere, q in locũ Cõſtãtini utrũq; ſucceſſit, Hæc & id genus plurima procaciter, ac ſeditioſe cõtra modeſtiã, religionẽq; Chr̃ianã ſcripſit ille Laurẽtius. Propter q̃ iuſte nimirũ ac prudẽter dãnatus & interdictus eſt ipſius, cõtra Donationis paleã, libellus. Q, ſi modeſte ueritatẽ, cõtra paleæ illius figmẽta aſſeruiſſet, nõ magis liber eius reprobatꝰ a quopiã fuiſſet, q̃ ſcripta Nicolai de Cuſa Cardinalis, Antonini Archiẽpi Florẽtini, Hieroñ

Hieronymi Cathalani,atq; id genus aliorũ,q cõtra paleã illã inge-nue ex hiſtorijs ueritatẽ enarrauerũt. Neq; em̃ negat Laurẽtius põtifici a Cõſtãtino donationẽ factã eẽ. ¶ Quod aũt Melchiadi,nõ Syluſtro factã dicit,cõtra oẽs eſt,quas ego uiderim,hiſtorias, Si em̃ Martyrio coronat⁹ eſt Melchiades,ut Platina refert, & oĩs tenet eccl'ia, nõ uideo,a quo,poſt factã donationẽ a Cõſtãtino,potuerit,nulla exiſtẽte pſecutione,occidi, Miror itaq; acutũ hoiem hæc ſubſequẽtia uerba Melchiadi aſſcribere,ubi dr̃, Eccl'ia ad hoc uſq; puenit, ut non ſolũ gẽtes,ſed etiã Romani principes,q totius orbis monarchiã tenebãt,ad fidẽ Chr̃i & ad fidei ſacramẽta cõcurrerẽt, E qbus uir religioſiſſimus Cõſtãtinus prim⁹,fidẽ ueritatis patẽter adeptus,licẽtiã dedit p uniuerſum orbẽ ſub ſuo degẽtibus impio,nõ ſolũ fieri chr̃ianos,ſed ẽt fabricãdi eccl'ias,& pdia cõſtituit tribuẽda Deniq; præfatus princeps dona immẽſa cõtulit,& fabricã tẽpli,primæ ſedis beati Petri inſtituit. Adeo,ut ſedẽ impialẽ relinqret,& btõ Petro ſuiſq; ſucceſſorib⁹ pfuturã cõcederet. En nihil(inqt Laurẽti⁹) Melchiades a Cõſtãtino donatũ ait,niſi Palatiũ Lateranẽſe & pdia,de qbus Gregorius in regiſtro facit ſæpiſſ.me mẽtionẽ. Ecce Velene,q; pbe aſſerit Valla,ſiue uictus ipſa vitate,ſiue imprudẽs,q̃ uos rudes harenarij expugnata putatis. Negat Luther⁹ primatũ,tu ſedẽ Petri. Quid igit̃ dicitis ad hæc Herculis ueſtri uerba? Qd̃ eſt tẽplũ primæ ſedis B. Petri? Quæ ſedes impialis relicta,& B. Petro,eiuſq; ſucceſſoribus cõceſſa? Sed & Herculẽ ueſtrũ interrogo, Vbi dicat hic Melchiades nihil a Cõſtãtino donatũ,niſi Lateranẽſe palatiũ & pdia? Quis hiſtoricoꝝ ſedẽ impialẽ ſolũ Lateranẽſe dixit palatiũ? Qua uel impudẽtia uel oſcitãtia dicit Melchiadẽ nihil a Cõſtãtino donatũ dicere, niſi Lateranẽſe palatiũ & pdia. Quũ uerba illius ſint q̃d p̃fatus princeps dona immẽſa cõtulerit,& ſedẽ impialẽ B. Petro,eiuſq; ſucceſſoribus pfuturã cõceſſerit? O egregios, Hercules, Theſeos,atq; Milones, q tã ualide cõficiũt ſeipſos. ¶ Ne uero hic magis ad grãm põtificis, q̃ pro ipſa ueritate loq uidear,opæpciũ fuerit,libere tandẽ fateri,de his q̃d ſn̄ia3. De primatu ſane ſedis aplicę,nemo catholicoꝝ dubitare debet,neq; itẽ de cathedra Petri,ſucceſſoribuſq; eius põtificibus Ro. hæſitare opt̃et. De donatione aũt Cõſtãtini Platinã potiſſime ſeq̃r,q noĩatim,& dona,& baſilicas, & pdia cõmemorat,q̃ princeps ille B. Syluestri tpibus Ro. eccl'iæ,& religioſe,& magnifice donauit, formulã uero donationis,q̃ in palea Decretoꝝ habet̃,cõfictã eẽ arbitror. Proin̄ nimiũ friuola mihi uidet̃ ea inter iureconſultos q̃ſtio, an illa donatio Occidentalis impij iure ſit facta. Ridiculũ eſt em̃ diſputare de iure,qñ nõ cõſtat de facto,fuit nihiloſeci⁹ ampliſſima Cõſtãtini donatio,ex q̃ uehemẽter nimiꝝ aucti ſunt prouẽtus & annui reddit⁹ Ro. eccl'iæ. ¶ Hinc patrimoniũ S. Petri dictũ eẽ opinor, q; q̃ fuerit amplũ,ex regiſtro B. Gregorij cõijcere licet, Quũ pficeret

Error Laurẽtij Vallæ i hiſtoria,

Hñr̃ hæc i decretis. xij. q. 1. c. futuram

Confutatio L. Vallæ.

De donatiõe Cõſtantini.

Diſt. xcvi c. Conſtantin⁹

Patrimoniũ S. Petri.

 ei adeo

ei adeo multi oĩs gn̄is officiales,defenſores,Carthularij,Subdiaco-nes,Diacones,Notarij,atq; etiã Preſbyteri,in Cãpania,Sicilia,Ca-labria,Dalmatia,atq; etiã in Gallia trãſalpina. Quinimo & in Afri-ca. Vñ tot milia modiorũ frumẽti,tot armẽtorũ gregũq; puẽtus,tot ſeruorũ atq; ancillarũ in ruſticis pđ[illegible] miniſteria,tot ſolidorũ pẽſiones annuis rõnibus iputabant. Vt mihi iã dubiũ ſit,an hodie aucti⁹ an poti⁹ diminutũ nimiſq; opulẽtũ hñi debeat illđ patrimoniũ. Q̃tos em̃ nũc reddit⁹ hꝫ Ro. põtifex in Sicilia? q̃tos in Africa? q̃tos ĩ Dal-matia? q̃tos itẽ ĩ Calabria,Lucania,Apuleia,Cãpãia? Habuit ãt plu-rimos ĩ ijs puincijs Gregori⁹,eiuſq; & ãnceſſores & ſucceſſores. Vñ ipſe pſima erogauit in paupes,in redẽptões captiuorũ,in pegrinos,ĩ Clerũ,ĩ ancillas dei,in plebẽ,atq; etiã in neccitates belli. Sic ei ſcripſit Theoniſtæ & Andreæ,q. 30. auri libras ei in paupes captiuoſq; ero-gãdas trãſmiſerat e Cõſtãtinopoli. De qb⁹(inqt)uob gaudeo,ſꝫ mi hi ptimeſco,Quia apud tremẽdũ iudicẽ,nõ ſolum de s.Petri aplorũ principis ſuba,ſed etiã de urĩs reb⁹ rõnẽ redditur⁹ uado,Et p⁹ pau-ca. Mox aũt medietatẽ pecuniæ,quã trãſmiſiſtis,in captiuorũ redẽp tionẽ trãſmiſi. De medietate vo,ancillis dei,q̃s uos grçca lingua mo naſticas dicitis,lectiſternia emere diſpoſui. Quia lectis ſuis graui nu-ditate in hui⁹ hyemis uehemẽtiſſimo frigore laborabãt. Quę in hac urbe mltæ ſunt. Nã iuxta notiĉiã,q̃ diſpẽſant,Tria milia reperiunt. Et qđẽ de s.Petri aplorũ principis,reb⁹. 80. annuas libras accipiunt, ſed ad tãtã mltitudinẽ iſta qđ ſunt? Maxie ĩ hac urbe,ubi omnia gra ui pcio emunt. Ad Cõſtãtiã vo Auguſtã,Mauricij principis uxorẽ, inter lõgas q̃relas,in hæc q̃ꝫ uerba pupit. Quia etſi pctã Gregorij tãta ſunt,ut pati talia debeat,Petri apli pctã nulla ſunt,ut urĩs tpi-bus pati iſta mereat. Vñ iterũ atq; iterũ p oportẽtẽ dñm rogo,ut ſi-cut parẽtes priores,urĩ principes,S. Petri apli grãm q̃ſierunt, Vos q̃q; & hãc uob & q̃rere & cõſeruare curetis. Et pter pctã nrã,q ei indigne ſeruim⁹,ei⁹ apđ uos honor nullatenꝰ minuat. Qui & mõ uo bis adiutor eẽ in oĩb⁹,& poſtmodũ urã ualeat pctã dimittere. Vigi-ti aũt iã & ſeptẽ annos ducim⁹,q in hac urbe iter Lõgobardorũ gla dios uiuim⁹,Quib⁹ q̃multa hac ab ecclia q̃tidianis dieb⁹ erogãt,ut inter eos uiuere poſſim⁹,ſuggerẽda nõ ſunt. Sed breuiter indico. Sicut in Rauẽnæ ptib⁹,Dñorũ pietas apud primũ exercitũ Italię ſa cellariũ hꝫ,q cauſis ſupuenientib⁹ q̃tidianas expẽſas faciat. Ita & ĩ hac urbe ĩ cauſis talib⁹,eorũ ergo ſacellari⁹ ego ſũ. Et cũ hęc ecclia,q̃ uno codẽq; tpe,Clericis,Monaſterijs,paupibus,pplo atq; inſup Longo-bardis tã multa indeſinẽter expẽdit,ecce adhuc ex omni eccliarũ p mit afflictiõe,q̃ de hac uni⁹ hoĩs ſupbia mltũ gemũt. Hæc ille. Quis obſecro potificum,noſtris temporibus tantas ferre queat omis ge neris expenſas,uel uno tantũ anno,q̃tas perpetuo tulit,dũ pontifex eſſet,Gregorius. Poteſtis profecto hinc uos impij Huſſitæ cognoſ-cere q̃

Greg.in regi. li.vi.ca.87. epiſt.xxiij.

Greg.in regi. l.iiij.c.lxxviij epiſt,xxxiiij

Expẽſę grã-ues B.Grego.

cere q̃

cere,ꝗ grauiter peccetis calũnĳs & detrectationibus ueſtris in Rom. pontifices,qbus paſſim nõ ſolũ obloquimini,ſed & maledicitis,eiſq; nihil non tribuitis abominationũ,atq; omia ꝙ eis debent,negatis,patrimoniũ,primatũ,ſedẽ apoſtolicã,& quicqd honoris antiqt⁹ habuerunt. Sed mementote uos mortales eſſe,& claues Petro, non Huſſo datas eſſe. Quanta uero fuerit añ mille annos Ro.pontificũ,de quoꝝ hodiernis opibus,uſq;adeo inuidioſe q̃rimini,munificẽtia,Vno libet exẽplo ex Platyna oñdere,de Symmacho papa, ꝗ tñ nõ ſub catholicis principibus,ſed ſub Arrianis Gothis,ſub rege Theodorico,põtificatũ adminiſtrauit,& grauẽ pturbationẽ ſchiſmatis,expulſioniſq; ptulit. De eius itaq; impẽſis & opib⁹ ita ſcribit Platyna. Symmach⁹(inqt)Manichæos tũ ab urbe expulit,eoꝝq; libros añ fores Cõſtãtianæ baſilicæ cõcremauit. Baſilicas ṽo multas aut ornauit,aut a fundamẽtis erexit. Nã & tẽplũ B. Andreæ apſi apud S. Petrũ ædificauit,mltoq; argẽto & auro exornauit. Et tẽplũ ipſius apſoꝝ principis ac porticũ,marmoribus ope uermiculato in auguſtiorẽ formã redegit. Gradus q̃q; ipſius baſilicæ ampliores fecit,alioſq; gradus ſub diuo,dextra,leuaq;,Epiſcopia p̃terea cõſtruxit. Aedificauit etiã Baſilicã Agathę martyris. uia aurelia,in fundo Lardario. Baſilicã s. Pãcratĳ cum arcu argẽteo,libraꝝ.15. In baſilica Pauli renouauit apſidam,cui ruina imminebat, picturiſq; ornauit. Poſt apſidã uero aquam introduxit,balneũq; a fundamento erexit In urbe aũt baſilicã ſanctoꝝ,Syluestri & Martini a fundamentis extruxit,iuxta Traiani thermas. Vbi & ſupra altare Ciboriũ fecit argenteũ libraꝝ.120. Arcus argẽteos libraꝝ.10. Confeſſionẽ argenteã libraꝝ.15. Suggeſtũ q̃q; erexit Porphyreticis & cruſtis marmoreis inſignẽ Fecit & gradus baſilicæ Iohannis & Pauli poſt abſidem. Auxit & baſilicã archangeli Michaelis. Aquamq; intraduxit, Sanctorũ Coſmę & Damiani Oratoria a fundamẽtis erexit uia Tyburtina in fũdo Patiano,adiuuãtib⁹ Albino & Glaphyra illuſtrib⁹ uiris. Paupib⁹ q̃z ad baſilicas Petri & Pauli habitacla extruxit,curauitq;,ne qd eis deeſſet,qd ad uictũ ptineret. Amator eñ paupeꝝ fuit. Et epis ac cæteris Clericis in Africa & Sardinia,ꝓpter catholicã fidẽ exulantib⁹,pecunias & ueſtes ſubminiſtrabat. Repauit etiã baſilicã S. Fœlicitatis. Et abſidã B. Agnetis cũ baſilica,ꝗ ruinã minabãt,in meliorẽ formã reſtituit. Redemit & captiuos,ĩ diuerſis ꝓuĩcĳs mlta pecunia Cœmiteriũ q̃q; Iordanoꝝ uel fecit uel in meliorem formã redegit. Nil poſtremo omiſit q̃d ad omnipotẽtis dei gloriam ptineret. Hæc Platina B. Bliothecarius. ¶ Ego uero admodũ lubẽter hic audire uelim Papæmaſtyges nr̃os,quę nã uel Antichrm̃ uel Cerberꝝ(ut loquũt)ex modernis itra. D. aut. D. C. annos põtificib⁹,aut tãtas,aut ẽt maiores expẽſas feciſſe dicãt. Videt adhuc uetuſta Sym. Ro. opa q̃ꝗ ſumptuoſe cõſtructa fuerint in marmoꝝ Porphyreticiq; cruſtis Muſaiciſq;

Platina in uitis ponti.

Opa & impẽſę Symmachi papæ.

Expẽſæ Symmachi maxiæ.

picturis facile demõſtrãt, q̃uis neglectu nũc & uetuſtate obſita, mi-
nime tãtos, q̃ tis facta ſunt, ſumpt⁹ rep̃ſentẽt, Qualiacũq; nũc ſũt cer
te m̃lto fuere ſumptuoſiſſima, ſiĩ atq; ornatiſſima. Hæc talia nr̃is tẽ
porib⁹ fiũt. Quis ṽo facile cõputet, q̃t libras impẽderit põtifex ille
in diuerſa op̃a argẽtea? Neq; itẽ leues aut modicę fuerũt pecunię, q̃s
in uictũ & ueſtitũ miſit exulib⁹ in Sardinia Ep̃is Aphricanis, a Traſi-
Anto. i chro. — mũdo Vãdalorꝝ rege relegatis, numero (ut refert Antonin⁹ i Chro
p̃t ij. tract. xi. — nicis) ſexaginta & ampli⁹, p̃ter reliquũ ipſorꝝ Clerꝝ. Quis igit̃ põtifi
c. x i. — cũ nr̃is t̃pib⁹ tãtã poſſet munificẽtiã de patrimonio S. Petri p̃ſtare?

Neq; tñ arbitror ex ſola Cõſtãtini donatione tãtos Ro. eccl̃ię p-
Res Ro. eccl̃ię — uẽt⁹ acceſſiſſe. Q̃n quidẽ lõge añ Cõſtãtinũ, & larga fuit põtificũ ero
ſub Cornelio — gatio, & ingẽs cleri, paupeꝝq; illius eccl̃iæ alũnoꝝ nũerus. Sic em̃
Eu'e. in hi. ec. — ſcripſit ad Fabianũ (ut in eccl̃iaſtica hiſtoria refert Euſebius) Antio-
li. vi c. xiiij. — chiæ ep̃m B. Cornelius papa, Neſciebat (inq̃t) Nouat⁹, in eccl̃ia ca-
tholica unũ debere ep̃m eẽ. Vbi uidebat eẽ preſbyteros. 46. Diaco
nos. 7. Subdiaconos. 7. Acolytos. 42. Exorciſtas & Lectores cũ Oſti
arijs. 52. Viduas cũ indigẽtibus. 1005. Quos oẽs deus alit in eccleſia
ſua. Hęc Corneli⁹. Ego aũt dubito uehemẽter, an hodie in ſeptẽ illis
(q̃s p̃cipuas uocãt) eccleſijs Romæ, in unũ collectis, tot p̃ſonæ alant̃
Lucius papa. — q̃t hic enũerat uetus ille põtifex ac martyr Corneli⁹. Q. aũt ſucceſ-
ſor eius Lucius papa, nõ ſolũ ſuæ eccl̃iæ Clerꝝ, paupeſq; aluerit, ſed
Cyp. in ep̃lis — & lõge poſitis, in captiuitate aliave neceſſitate cõſtitutis, eleemoſy-
li. iij. ep. vij — nas trãſmiſerit. indicat una ad eũ ep̃la B. Cypriani martyris & ep̃i
Carthaginẽſis. Exultãtibus nobis & lætãtibus in deo, q̃d nos in con
greſſione armauerit, & in p̃lio uictores ſua dignatiõe fecerit, ſupue-
nerũt lr̃æ tuæ, frater chariſſime, quas Herẽnianũ p̃ Hypodiaconũ, &
Lucanũ, & Maximũ, & Amantiũ acolytos, miſiſti nobis. Quibus le-
ctis, recepimus in uinculis laxamẽtũ, in p̃ſſuris ſolatiũ, & in neceſſita
te p̃ſidiũ. Et excitati ſum⁹, & robuſtius aĩati, ad ſiq̃d amplius fuerit
pœnaꝝ, Nã añ paſſionẽ a te ſum⁹ ad gloriã prouocati, q̃ prior nob̃
ducatũ ad cõfeſſionẽ nois Chr̃i p̃buiſti. Et infra, circa finẽ. Accepim⁹
itaq; frater deſideratiſſime. id q̃d & a Quirino & a teipſo miſiſti ſa-
crificiũ ex oĩ ope mũdo. Sicut & Noe obtulit deo, & delectatus eſt
deus in odorẽ ſuauitatis, & reſpexit in ſacrificiũ eius. Ita & in ueſtrũ
reſpiciat, & delectet̃ reddere uobis uitã boni op̃is mercedẽ. Hæc in
Antiquę do- — ter martyres ex carcere Cyprianus ad Luciũ papã. ¶Nõ eſt pro-
nationes Ro. — fecto apud me dubiũ, quin m̃ltos Ro. eccl̃iæ redditus inſtituerint,
eccleſiæ. — & aſſignauerit nobiles ac religioſæ inter martyres matronæ Roma
næ, Sabina, Praxedis, Lucina, Ceciliæ itẽ & Agnetis uirginũ parẽ-
tes. Itẽ Tyburtius, Valerianus, alijq; id genus gñe opibuſq; illuſtres
Romani, q̃ lõge lateq; p̃ diuerſas prouincias multa & opulẽtiſſima
habuerãt p̃dia, dũ uiuerẽt in mũdo. Quos utiq; p̃roptius liberaliuſq;
bona ſua, q̃ nũc fit, propter deũ expẽdiſſe opinor, q̃to maior, q̃ nunc
eſt, erat

eſt,erat & ipſoꝝ deuotio,& pauperꝝ neceſſitas,meliorq; uita ſacer-
dotū. Quinimo me credibile eſt,fideles Romę q̃s,ſicut & Hieroſoly- Act.iiij.
mis paulo antea,añ pedes B.Petri poſuiſſe p̃cia poſſeſſionū, domo-
rūq;,ad pauperꝝ ſuſtentationē diuēditarꝝ. Abſit aūt,ut exiſtimo eiuſ
modi bonis tūc abuſos eē,ſicut nūc ſacerdotes ad luxū,pompā,ſtre
pitū forēſem & mūdanū. Vtinā nr̃i ſacerdotes & epi inſtar illoꝝ,ec- Redditus ec-
cleſiarꝝ bona,redditusq;,nō niſi in pietatis opa diſpēſarēt, ac Sym- cleſiarꝝ ſine
machū ſaltē,aut Gregoriū imitarent. Q̃to eñ ſalubrius eēt & pa- aulico faſtu.
ſtoribus & ouibus ad ſalutē,ſi certos ex p̃dijs prouētus annuos reci
perēt,cū aĩ trāquillitate,q̃ urbes & p̃uincias militari aulicoq; faſtu
ad ſcandalū inuidiāq; laicoꝝ,regere dicā,an p̃merē? ut ſic neq; ſa-
cerdotis,neq; regis pſonā cōmode gerere queāt. Vtinā uero & laici
tales hodie eēnt,q̃les illoꝝ fuerūt,ut abſq; militari hac ſpecie atque
terrore poſſint eccliaꝝ p̃lati annuos cēſus oportune recip̃e atq; diſ-
pēſare. Hæc q̃dē optāda ſunt,ſed nō ſunt ecclíaſtici,p̃pterea a laicis
(ut uos impij conamini Huſſitæ) & ſpoliādi aut in ordinē ad mēdici
tatēve redigēdi. Si uultis nos priſco uiuere more,reddite nobis priſ
cos eccliaꝝ prouētꝰ ānuosq; redditꝰ. Q, ſi hodierni pōtifices minus
ualēt opibus,q̃ ualuerūt(ut uidemus)antiq añ mille annos, iniuſtiſſi
me profecto ſunt ur̃æ cōtra Ro. eccleſiā criminationes & q̃relæ de
donatione Cōſtantini. De primatu aūt nihil eſt q̃d Lutherꝝ tuū, ue-
lut Theſea quedā extollas Nā & ip̃e iādudū ip̃ū illū librū ſuū reuo
cauit publice, & Catharinꝰ ita cōfutauit eūdē,ut ne unū q̃dē uerbū
reliq̃rit indiſcuſſum. De cathedra aūt B. Petri nos deinceps experie-
mur,quantus tu in ea pugna,Milo dicā,an Thraſo fueris?

¶Explicit liber primus.

¶INCIPIT LIBER II.

QVanq̃ uero ſatis armoꝝ,& quidē ualidiſſimoꝝ antea hac de re aduerſus Lutherꝝ protulimus,q̃bus profecto tu cū oĩbus Nymbratis & Gigātibus tuis p̃ualere aut reſiſtere nō potes, Attamē propter infirmos,q hoc nouo tuo libello ſcandalizati ſunt, opæp̃ciū fuerit,fuco p̃ſuaſionū tuarꝝ,ſolidas opponere,ueluti nouo demonſtrationes ueritatis, & eas quidē aliquanto q̃ antea fecimus,uberiores.

¶Prima demonſtratio,ex Euangelio.

Ait apud Lucā dñs Petro. Ego rogaui pro te, ut non deficiat fides Lucæ.xxij
tua, Et tu aliq̃n cōuerſus,cōfirma fratres tuos. Hāc dñi uolūtatē bñ Sedis aplicæ
nouerūt patres in Cōcilio Nicæno ſtatuētes,ut q̃ſtiones de fide ad authoritas.
ſedē aplicā referanť,nec rata ſint Cōcilioꝝ decreta, q̃ a ſede aplica Decretū Con
nō cōfirmanť,utpote,Cuius diſpoſitioni om̃es maiores ecclíaſticas cilii Niceni
cauſas,& ep̄oꝝ iudicia,antiqua aploꝝ,eoꝝq; ſucceſſoꝝ,atq; Cano
nū authoritas reſeruauerit. Hinc eſt itē,q̃d in Symbolo Nicæno per
cēs ecclias dicit. Et unā ſanctā catholicā & aplicā eccleſiā. Quo di-

cto dať intelligi,ut qſq̃s a fide apl̃ica defecerit,is catholic⁹ eē nō poſ-
Cyp.de expō ſit.Hinc eſt p̄terea,q̃d in expoſitiōe Symboli d̄r,ſiue Cyprianus,ſiue
ne ſymboli qſqs ſub noīe eius & ſcripſit & ædiderit eū libellū.Illud(inq̄t)nō im-
portune cōmēdandū puto,q̃d in diuerſis eccleſijs aliq̄ his uerbis in-
ueniunt adiecta.In eccl̃ia tn̄ urbis Romæ hoc nō dep̄hendiť factū.
Pro eo arbitror,q̄ neq; hæreſis ulla illic ſumpſit exordiū,& mos ibi
ſeruať antiquus.Q, ſi forte dicas,poſt tpa Cypriani Ro.eccleſiā a fi-
Eraſmus ī an- de aberraſſe·Ecce tibi teſtē notiſſimū atq; adhuc uiuū,Eraſmū Rote-
notationibus rodamū,cuius hæc ſunt uerba in epiſtolā Hieron̄.ad Damaſu3.Sup
Hiero. fidē,quā Petrus profeſſus ē,& hactenus Ro.ſeruauit eccl̃ia.Qua nō
alia minus laborauit hæreſibus.Vides ne miſer & pſonate Velene,
te Eraſmi q̃q; ſn̄ia,& hæreticū,& mēdacē eē?Hæreticū ſane,q̄a fidē
amiſiſti,quā Ro.ſeruat eccl̃ia,Mēdacē u'o,q̄a dicis Petrū Romæ nō
fuiſſe. ¶Q̄d q̄ ſit impiū cōtra hūc Euangelij locū cōſidera.Quę eſt
Eminētia Ro. em̄ alia in orbe terra℞ eccl̃ia,in qua ab apl̃is ad nr̄a hæc uſq; tēpo-
ecclefiæ, ra mãſit & nō defecit fides Petri,ſicut rogauit dn̄s Ieſus,niſi eccleſia
Rom̄.Quæ itē alia eſt eccleſia apl̃ica,niſi Romana?Cur aūt hæc ſin-
gulariter apoſtolica dr̄?An uero alij apoſtoli nullis eccleſijs p̄fuerūt?
p̄fuerūt profecto,ſed nulla p̄terq̄ Romana,eſt duo℞ ſummo℞ apo-
ſtolo℞ ſanguine cōſecrata.Videsne igiť uir impie,q̃ glorioſa fiat ex
ſcelerata crimināter tua ſacroſancta eccleſia Romana?Ecce nō defe-
cit in ea hactenus fides Petri,ipſa alias plantauit,rigauit,cōfirma-
uit.Vn̄ & mater eccleſia℞ in pleriſq; cōcilijs eſt dicta.Ipſa ſola cōfir-
mat Cōcilio℞ Decreta,ſine eius authoritate nulla cōcilia rata ſunt,
& legitima,quantūcūq; ſint magna.Cur em̄ nō acceptamus Decre-
ta Ariminenſis,Mediolanēſis,Antiocheni,& id genus pluriū Conci-
lio℞(q̄ in tripartita hiſtoria cōmemoranť) decreta,q̄ a ſede apoſto-
lica nō ſunt confirmata?An nō fuerūt in his multi epiſcopi? fuerūt
ſane in Mediolanenſi ſub Conſtantio epiſcopi Occidētalis ſupra.300
Quid eſt igiť,q̄ nō acceptanť ei⁹ cōtra Athanaſiū decreta? Quid po-
In hiſt.trip.li. teris miſer ad uniuerſum illius hiſtoriæ librū quintū reſpōdere?Q,
v.p totum ſi pigeat totū uidere librū,ſaltē duo illius capita uiceſimūnonum &
triceſimū p̄curre,ut triū poſſis agnoſcere impietatē,ubi uideris tā-
Loca euāgeli tā ibi Rom.ſedis authoritatē. Multa p̄fecto loca ex euāgelijs,pro
ca. B.Petri ſede autoritate,& eminētia facile poſſent adduci,ſi nō eēt ui-
Mat,xvi. tāda mihi p̄lixitas,Nō ē em̄ ſine myſterio,q̃d chr̄s dixit peculiariter
Petro,p̄ cęteris apl̃is.Btūs es Symō Bar Iona &c̃.Itē tu es Petrus &
ſup hāc petrā ædificabo eccl̃iā meā.Itē,tibi dabo claues regni cœlo-
Mat.xvij. rū &c̃.Itē,apto ore piſcis īuenies ſtaterē,illū ſumes,da eis p̄ me & p̄
Mat.xviij. te.Itē,Nō dico tibi uſq; ſepties,ſed uſq; ſeptuagies ſepties.Itē,cōuer-
Mat.xxvi. te gladiū tuū in locū ſuū.Itē,Symō Ioānis diligis me plus his?Item,
Iohan.ult. Paſce agnos meos,Paſce agnos meos,Paſce oues meas.Itē,Cū autē
ſenueris,extēdes man⁹ tuas,& ali⁹ te cinget,& ducet q̃ nō uis.Item,

Sequere-

Seqre'me, Itē, Sic eū uolo manere, qd ad te? Tu me ſeqre. Sufficiunt hæc ad pn̄s. Quę nimirū oīa, ut ſoli Petro dicta ſunt ita, & ecclīæ Ro. ſingulariter ac eminēter p̄ cæteris eccleſijs in myſterio cōueniūt. Ac nō pn̄t nunc digne ſub breuitate declarari. Talia em̄ ſunt quæ ube= rē queāt pbere materiā ad integrū librū, imo ad libros complures. Omitto & alia q̄ pl'ima breuitatis ſtudio euāgelioꝝ, aduerſus ipieta tē tuā, teſtimonia de pclaris dictis & factis B. Petri, ultra alios ap̄los q̄ huic nr̄o ꝓpoſito deſeruire poſſent plurimūq; cōuenirēt, ſed arbi= tror hos, & q̄s in Lutherꝝ cōtorſimus, Euāgelicos cæſtus, cōtra pſti= gioſa tua iacula, ſatis ſupq; ualidos eē, Ad alia itaq; progredior.

¶ Secunda demonſtratio, ex Egeſippo.

Ecce tibi v̄ba Egeſippi, antiq & grauis hiſtorici. Erāt (inqt) tunc tp̄is Romæ Petr⁹ & Paul⁹ doctores chr̄ianoꝝ, ſublimes opib⁹, clari ma giſterio, q uirtute ſuoꝝ opeꝝ Neronē aduerſum fecerāt, captū ma= gi Symonis delinimētis, q ſibi aīm eius cōciliauerat. Cui adiumētū uictoriæ, ſubiectiones gētiū, uitæ longæuitatē, ſalutis cuſtodiā, fera libus artibus pollicebat̄. Atq; ille credebat, quim reꝝ neſciret exa= minare, Deniq; ſummū apud eū tenebat amicitiæ locū. Qn̄quidem etiā pſulē ſuæ ſalutis, uitæq; cuſtodē arbitrabat̄. Sed ubi Petrus ei⁹ unitates & flagitia detexit, & ſpecies illum rerum mentiri, non ſoli= dum aliquid, aut uerum efficere demonſtrauit, ludibrio habitus, & digno conſumpt⁹ mœrore. Et rurſus poſt multa. Egip. in hi. li. iij. ca. ij. Symon mag⁹ amicus Neronis.

¶ Et iam tempus (inquit) aderat, quo ſancti uocarentur apoſtoli, Petrus & Paulus, Deniq; data, ut comprehenderentur præcepto, ro gabatur Petrus, ut ſeſe alio cōferret. Reſiſtebat ille dicens nequaquā ſe facturum, ut tanquam metu mortis territus cederet. Bonum eſ= ſe pro Chriſto pati, qui pro omnibus ſe morti obtuliſſet, non mortē illam, ſed immortalitatem futuram, tanquā indignum, ut ipſe fuge ret paſſionem ſui corporis, qui multos doctrina ſua compulerit, ſe hoſtias pro Chriſto offerre, Deberi ſibi ſecundū domini uocem, ut & ipſe in paſſione ſua Chriſto gloriam & honorē daret. Hæc & alia Petrus obtexere, ſed plebs lachrymis quęrens, ne ſe relinqueret, & fluctuantē inter procellas gentilium deſtitueret, Victus fletibus Pe= trus ceſſit, promiſit ſe urbē egreſſurum, Proxima nocte ſalutatis fra tribus, & celebrata oratione, proficiſci ſolus cœpit, ubi uētum eſt ad portam, uidet ſibi Chriſtū occurrere. Et adorans eū, dixit. Domine quo uenis? Dicit ei Chr. ſtus, Iteꝝ uenio crucifigi, Intellexit Petrus de ſua dictum paſſione, quod in eo Chriſtus paſſurus uideret qui pa titur in ſingulis, non uticq; corporis dolore, ſed quadam miſericor= diæ cōpaſſione aut gloriæ celebritate. Et conuerſus in urbem redit Captuſq; a perſecutoribus, cruci adiudicatus, popoſcit, ut inuer= ſis ueſtigiis cruci affigeretur, quod indignus eſſet, qui ſimili modo Petri ad paſſionē aioſitas. Plebis pcibus uictus ceſſit ex urbe Petrus Romæ crucifixus.

crucifigeret, ut paſſus eſt dei filius. Quo impetrato, uel q̃a ita debebat, ut Chr̃s p̃dixerat, Vel q̃a pſecutor nõ inuit⁹ indulget pœnarũ incremẽta, & ipſe & Paulus, alter cruce, alter gladio necatus eſt. Hęc Egeſippus, uicinus (ut ait B. Hiero.) apl̃oꝝ tp̃m, q oẽs a paſſiõe dñi uſq; ad ſuã ætatẽ, eccl̃iaſticoꝝ opeꝝ texẽs hiſtorias, multaq; ad utilitatẽ legentiũ ptinẽtia, hinc inde cõgregans, qnq; libros cõpoſuit ſermone ſimplici, Vt q̃ꝝ uitã ſectebat, dicendi q̃q; exprimeret charactere, aſſerẽs ſe ueniſſe ſub Aniceto Romã, q decim⁹ poſt Petrũ ep̃us fuit, Et pſeueraſſe uſq; ad Eleutheriũ, eiuſdẽ urb̃ ep̃m, q Aniceti q̃ndã Diaconus fuerat. Hic ego te Velene uidere puelim, q̃ uultu iſta legeres. An nõ mutet inter legendũ os impudens & ærea frons tua colorẽ. Q̃d audes cõtra tã celebrẽ ac planã, atq; adeo ipſa antiq̃tate uenerandã hiſtoriã, os in cœlũ ponere, ac nullo penitus ſubnixius teſtimonio, id audaciſſima impudẽtia negare, q̃d per tot ſecula nemo chr̃ianoꝝ nõ affirmat, Nemo gentilium & Iudæoꝝ negauit, nemo etiam hæreticorum dubitauit.

Hiero. de uiris illuſtribus.

¶ Tertia demonſtratio, ex Ignatio.

Ignatius Antiochiæ ep̃us, tertius a Petro, dũ uinctus Romã duceretur ad beſtias ſub Traiano dãnandus, elegantẽ fideiq; ardore uehementẽ ac ſublimẽ ſentẽtijs ad Romanos de Smyrna ex itinere ſcripſit ep̃l'am, Cuius hoc ſane initiũ, Ignatius, q & Theophorus, miſericordiã cõſecutæ, in magnitudine dei altiſſimi, p̃ris Ieſu Chr̃i unigeniti eius filij, Eccl̃iæ ſanctificatæ & illuminatæ in uolũtate dei (q fecit oia q̃ ſunt ſc̃dm fidẽ & dilectiõnẽ Ieſu Chr̃i dei & ſaluatoris nr̃i) q̃ & pſidet in loco regionis Romanoꝝ, deo dignæ, eminẽtia dignæ, beatitudine dignæ, laude dignæ, fide dignæ, fundatæ in dilectione & fide Chr̃i, paternum nomen habenti, ſpiritiferæ, quam & ſaluto in noie dñi oipotẽtis, & Ieſu Chr̃i filij eius, q eſt ſc̃dm carnẽ & ſp̃m, adunatis in mãdatis eius, repletis gr̃a dei inſeparabil'r, & ablutis ab omni alieno colore, immaculatis, plurimam in deo p̃re & dño Ieſu Chr̃o ſalutẽ, Depcans deũ, obtinui, ut uidere merear dignos uult⁹ u'ros, Sic plurimũ optabã promereri. Vinct⁹ eñ in Chr̃o Ieſu ſpero uos ſalutare, Et poſt pauca Timeo eñ dilectiõnẽ ueſtrã, ne ip̃a me lædat. Vobis eñ facile eſt q̃d uultis facere, Mihi aũt difficile deũ promereri, T ñ potero, ſi uos pepceritis mihi, occaſione amicitiæ carnalis, Et infra. Nõ ſicut Petrus & Paulus p̃cipio uobis. Illi eñ apl̃i ſunt Ieſu Chr̃i, ego aũt minimus. Illi uero liberi, ſunt ſerui dei, ego aũt uſq; nũc ſeru⁹, ſed ſi paſſus fuero, lib̃tus ero Ieſu Chr̃i, & reſurgam in eo liber. Hæc glorioſus martyr Ignatius, q Chr̃m & poſt reſurrectiõnẽ in carne (ut refert Hiero.) uidit, Tãtæ q̃dẽ authoritatis, dũ adhuc uiueret, ut ep̃l'æ eius tanq̃ alicuius apl̃i haberent, & uenerabil'r allegarẽt a B. Dionyſio. Vide aũt q̃ apte affirmet Petrũ & Paulum Ro. eccl̃iæ p̃fuiſſe, q̃tis laudibus eã eccleſiã extollat, q̃ uenerabiliter alloquatur.

Ignat. ad Ro. epiſt. ult.

Laudes Rom. eccl̃iæ

Nõ ſint Petr⁹ & Paulus pricipio uobis.

Hier. de uiris illuſtribus.

Irreuerentia Luth.ranorũ.

alloquaṫ. Nõ dicit eã (ut uos barbariſſimi apoſtatæ) domiciliũ Antichri, nõ ſpelũcã latronũ, nõ lernã uicioꝝ, nõ ſentinã ſceleꝝ, ſed ſanctificatã, illuminatã, pſidẽtẽ, deo dignã, eminẽtia dignã, fundatã in dilectione & fide Chri, paternũ nomẽ habẽtẽ, ſpiritiferã &c. Neque appellat Ro. põtifices, ut uos Saxobohemi, Antichrõs, nõ uocat Cerberos, nõ beſtias, nõ tyrãnos, ſed adunatos in mãdatis dei, ſed repletos grã dei inſeparabiṙ, ſed ablutos ab omni alieno colore, ſed immaculatos, q̃ꝝ dignos uultus uidere exoptat. Ne ỽo cõfictũ hãc ex iſtimes tãti huius uiri epl'am, citat, ptẽq; ei⁹ recitat B. Hiero. in libello de uiris illuſtrib⁹. Apd chrianos igit iure ſufficeret hic unus in uno hoc loco, contra oẽs tuos perſuaſionũ fumos..

¶Quinta demonſtratio, ex Hireneo.

Hireneus in Gallijs, epus Lugdunenſis, in tertio aduerſum hæreſes (ut refert Euſebius) libro de Ro. eccłiæ põtificibus ita ſcribit. Mathæ⁹ qdẽ (inqt) Hebræis ꝓpria eoꝝ lingua cõſcriptũ ædidit Euãgeliũ. Cũ Paulus & Petrus in urbe Roma euãgelizarẽt, atq; eccłiæ ini-ibi fundamẽta ſolidarẽt. Fundata aũt & ædificata eccłia, bti apłi, Lino officiũ epiſcopatus iniungũt, Cuius Lini Paulus in epła ad Timothæũ meminit. Hinc ſuccedit Anacletus, poſt quẽ tertio loco Epiſcopatũ ſuſcepit Clemẽs. Hic aũt cũ btis apłis fuit, & cũ ipſis uitã ſemp̃ exegit, atq; ab ipſis inſtitutus, recẽtẽ gerebat traditionis eorũ mẽoriã, & p̃dicatiõis eoꝝ formã ſp̃ habebat in oculis. Sub hoc ergo Clemẽte, ſeditio nõ modica exorta eſt apd Corinthũ iter fratres, ita ut ex pſona Ro. eccłiæ ſcriberet ipſe Clemẽs ad Corin. epłam neceſſariã, q eos reuocaret in pacẽ, & fidẽ eoꝝ, q cõcuſſa fuerat, renouaret, Exprimẽs in ea apłoꝝ traditionẽ, quã nup ab eis ipſe ſuſceperat. Huic aũt Clemẽti ſucceſſit Euariſtus, & Euariſto Alexãder, & poſt hũc ſextus ab apłis ordinaṫ Sixtus, poſt quẽ Teleſphorus, q & illuſtre martyriũ duxit, poſt hũc Hyginus, deĩn Pius, poſt quẽ Anicetus huic ſucceſſit Sother, q nũc duodecimo loco ab apłis, epiſcopat⁹ obtinet ſortẽ. Et epſdẽ quas apłi tradiderũt p̃dicationes diuinę fidei integras illibataſq; cuſtodit. Hæc ſcripſit Hireneus, dũ eſſet adhuc (ut cõijcio) preſ byter & forſitan Diaconus. Nã Sotheri ſucceſſit Elætherius, apud quẽ a martyribus eccłiæ Lugdunẽſis in hæc uerba commẽdatus eſt Hireneus. Valere te in deo, iteꝝ & ſp̃ optam⁹. Pater Eleutheri, Rogauim⁹ fratrẽ & ſociũ nr̃m Hireneũ, hæc tibi ſcripta deferre, Quẽ dep̃camur, ut habeas cõmẽdatũ, Aemulator nãq; eſt teſtamẽti Chri. Scimus eñ q̇ ſolus officij gradus nõ facit aliquẽ iuſtũ (q̃ tñ iſte recte utiṫ in preſ byterio) ſed plus eũ ex uitæ merito cõmẽdamus. ¶Apud pios ꝓfectò & hic uenerabilis ſenex (ſub trib⁹ ei floruit epis Ro. ſub Sothere, ſub Eleutherio, & ſub Victore) uel ſolus cõtra oẽs impiæ tuæ Velene rhetoricæ pſuaſiones merito ſatis ſupq; ualidus, & teſtis, & ꝓpugnator haberi debet. Qui adeo planis ỽbis atq;

Euſe. in hiſto eccl. li. v. c. vi.

Epła Clementis ad Corin.

Plerią; ſcribũt Irene⁹, & rectius quidẽ. Eo li. eccl. hiſt cap. iiij.

Hic teſtis magnę authoritatis.

bis atteſtat̃,Petrũ & Paulũ nõ ſolũ euãgelizaſſe Romæ,ſed & Rom. eccl'iam fundaſſe,ſolidaſſe,ædificaſſe. Quibus ergo ampli⁹ egemus

Hier. de uiris illuſtribus.

teſtimonĳs? Quid clarius dici q̃at? Vide q̃ſo apd̃ Euſebiũ & Hiero. q̃tę hñdus ſit uir iſte authoritatis,uetus diſcipulus Polycarpi,q audi

Aug.cõtra Iulianũ li.i.c.ĳ.

tor fuerat Iohãnis Euãgeliſtæ. Certe B. Auguſtin⁹ cõtra Iulianũ hæreticũ multorꝫ patrũ dicta producit⁹. Hireneo uenerabilr primũ

Scelus Lutheranorum.

dabat locũ,Ex cuius profecto dictis ſcelus urm facile cognoſcit̃,q Ro.põtificẽ Antichr̃m facitis,& Ro.eccl'iã(q̃ hacten⁹ ab apl'is uſqꝫ, uniuerſo chr̃ianorꝫ orbi fuit ſacroſctã & mr̃ & magiſtra) ore ĩpuriſſimo Sathanæ ſynagogã appellatis. Qũo em̃ hæc tã atrox cõtumelia nõ clamet in cœlũ ad ſummos illos apl'os,q eã eccl'iã, hui⁹ ſancti ſenis teſtimonio,p Euangeliũ genuerũt,fundauerũt,ſolidauerũt ſuiſqꝫ inſtitutiõibus ædificauerũt? Nõ uidetis obſecro hinc,q̃ pie ſp iſta eccl'ia cæteris cõſuluit,ſcripſit,tradidit,p̃cepit? Quæ em̃ eccl'iarꝫ p⁹ iſtã notior & celebrior erat in ſacris lr̃is q̃ eccl'ia Corinthiorꝫ,quã adeo pulcherrimis duab⁹ epl'is inſtruxit apl's Paulus? Vñ eſt igit̃, q̃d tã cito(nẽpe ſub Clemẽte apl'orꝫ diſcipulo)eguerit Ro. eccl'iæ ope, cõſilio,authoritate,traditione? Vultis audire uerꝫ & Euangelicũ reſ

Lucæ.xxĩ.

põſum? Nõ Corinthĳs peculiariter,ſed Petro,& p Petrũ Ro. antiſtiti,ſediqꝫ apl'icæ,dixerat dñs,Ego pro te rogaui,ne deficiat fides tua

Epl'a Dionyſĳ Corinthĳ epiſcopi.

Et tu aliq̃n cõuerſus,cõfirma fratres tuos. ¶ Ne uero q̃s urm dicat, nõ eẽ his uerbis credẽdũ,Ecce alterꝫ hac de re teſtẽ uobis p̃fero, Hireneo nõ ſolũ coætaneũ,ſed & dignitate parẽ, Epm inq̃ Corinthiorũ,Dionyſiũ,Nõ ſane Areopagitã illũ(q a Paulo Athenieñſiũ prim⁹ fert̃ Eps ordinat⁹)Nec eũ,q paulo p⁹ ſub Cornelio Alexãdrinę p̃fuit ecclię,ſed eũ dico,q Corinthi p̃ſidẽs,& a Sothere epl'as accepit & Clemẽtinę epl'ę mẽtionẽ facit. Hęc em̃ ſunt ei⁹ epl'ę ad Ro. v̾ba,ſicut

In hiſt.ec.lib. iiĳ.ca.xxĳ.

recitat Euſebi⁹. A principio(inq̃t)moris ẽ uobis,oẽs frẽs uarĳs iuuare bñficĳs m̃tiſqꝫ eccleſĳs,q̃ ſunt p diuerſa terrarꝫ loca,cũcta q̃b⁹ indigẽt,deſtinare,ſingulorꝫqꝫ neccitates in oib⁹ cõſolari,Sed & p metalla fratribus relegatis,q̃ uſus poſcit,p̃bere. Hæc ab initio Ro.eccleſiæ facerꝫ moris fuit,a p̃ribus ſibi huiuſcemodi inſtitutiõe dimiſſa, & ſp integre cuſtodita,Btũs v̾o eps vr̃ Sother,nõ ſolũ ſeruauit q̃ patres tradiderãt,ſed & auxit in melius. Qui nõ tm̃ ſctis,q̃ uſus corpal' poſcit,ĩpartit,uerꝫ & aduenĩẽtes frẽs clemẽti ſatis & mitiſſimo cõſolat̃ allõqo,& tãq̃ piũ ſe ac religioſum patrẽ ſingulis exhibet,Et ĩfra, Btãm duximus hodiernã dñicã diẽ,in q̃ legim⁹ epiſtolã ueſtrã, quã & ſp nr̃i cõmonitionẽ legim⁹. Sicut & illã priorẽ a Clemẽte ad nos ſcriptã. Sufficeret p̃fecto & hic antiquus autor,p Ro. ſedis eminẽtia,cõtra oẽs impietates urãs. Tãtæ em̃ fuit & ipſe,in uita ſua authoritatis,ut multas diuerſis eccleſĳs de fide i cõſtructiõe epiſtolas magna cum utilitate ſcripſerit.

¶ Quinta demonſtratio,ex Tertulliano.

Septimus

Septim⁹ Tertullian⁹ Apher in lib. de p̃ſcrip. hærc. ſic ait. Sed ab exceſſu reuertor ad principalitatē ỹitatis, & poſteritatē mēdacitati deputādā, ex illi⁹ q̃q; parabolæ p̃rocinio, q̃ bonū ſemē, a dn̄o ſeminatū, in primo te cõſtituit. Auenarū āt ſteril' fœni adulteriū ab inimico diabolo poſtea ſupducit. Pro parte eīn doctrinarū diſtinctionē figurat, Quia & alibi uerbū dei ſeminis ſimilitudo eſt. Ita ex ipſo ordine manifeſtatur, id eē dominicū & uerum, quod ſit prius traditum. Id autē extraneū & falſum, quod ſit poſterius immiſſum. Ea ſententia manebit aduerſus poſteriores quaſq; hæreſes, quibus nulla conſtantia & conſciētia concedit ad defendēdam ſibi ueritatē. Cæterum ſi quę audēt interſerere ſe ætati apoſtolicæ, ut ideo uideantur ab apoſtolis traditæ, quia ſub apoſtolis fuerant, Poſſumus dicere. Aedant ergo origines eccleſiarū ſuarū, euoluāt ordinē epōrū ſuorū, ita p ſucceſſiones ab initio decurrēte, ut primus ille Epūs, aliquē ex ap̄lis uł apoſtolicis uiris, qui tñ cū apoſtolis p̃ſeuerauerit, habuerit authorē & anteceſſorē. Hoc eīn modo eccłiæ apoſtolicæ cēſus ſuos deferunt. Sicut Smyrnæorū eccłia Polycarpū ab Iohanne collocatū refert. Sicut Romanorum Clemētē a Petro ordinatum, Id & proinde utiq; & cæteræ exhibēt, quos apoſtoli in Epiſcopatum conſtitutos, Apoſtolici ſeminis traduces habeant. Confingant tale aliquid hæretici. Quid eīn illis poſt blaſphæmiam illicitum eſt? Sed & ſi confinxerint, nihil promouebunt. Et infra. Age iam qui uoles curioſitatē melius exercere in negocio ſalutis tuæ. Percurre eccleſias apoſtolicas, apd' q̃s ipſæ adhuc cathedræ apoſtolorū, ſuis locis p̃ſidētur. Apud quas autenticæ literæ eorum recitantur, ſonantes uocē, repreſentantes faciem. Proxima eſt tibi Achaia, habes Corinthum. Si non es longe a Macedonia, habes Philippos, Si potes in Aſiam tendere, habes Epheſum. Si autem Italiæ adiaceris, habes Romanam. Vnde nobis quoq; authoritas præſto eſt ſtatuta, Fœlix eccleſia, cui totam doctrinam apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt. Vbi Petrus paſſioni dominicæ adæquatur. Vbi Paulus Iohannis exitu coronatur. Vbi apoſtolus Iohannes, poſteaq̃ in oleum igneum demerſus, nihil paſſus eſt, in inſulam relegatur. Videamus quid dixerit, quid docuerit? Cum Aphricanis quoq; eccleſijs conteſtatur, Vnum deum nouit creatorē uniuerſitatis, Et Chriſtum Ieſum ex uirgine Maria filiū dei creatoris, Et carnis reſurrectionē, legē & prophetas cū Euangelicis & apoſtolicis literis miſcet, Inde potat fidē, aqua ſignat, ſancto ſpiritu ueſtit, Euchariſtia paſcit, Martyrium exhortatur. Et ita aduerſus hanc inſtitutionē neminē recepit. Hæc eſt inſtitutio, non dico iam q̃ futuras hæreſes prænunciabat, ſed de qua hæreſes pdierūt, ſʒ non oēs ex illa, ex quo factæ ſunt aduerſus illam, Etiam de oliuę nucleo mitis & opimæ & ſuauiſſimæ, uētoſa & uana caprific⁹ exurgit. Ita & hæreſes de noſtro fructificauerunt, non noſtræ, degeneres

uarietatis

[Margin notes: Hæreſis poſterior ueritate. Mat. xiij. — Eccleſiæ apoſtolicæ. — Ro. eccleſia. — Hæreſes exurgunt ſicut Caprificus.]

uarietatis grano,& mēdacio ſylueſtres. Hæc ibi. Et aduerſus Marc
onē lib.4. ſic ait. In ſumma, ſi cōſtat id uerius q̊d prius, id prius qd'
& ab initio,ab initio q̊d ab ap̄lis,pariter ubiq; cōſtabit id eē ab apo
ſtolis traditū, q̊d apud eccl̄ias ap̄lorꝝ fuerit ſacroſctm̄. Videamꝰ q̊d
lac a Paulo Corinthij hauſerint, ad quā regulā Galatæ ſint recor-
recti,qd legāt Philippēſes, Theſſalonicēſes, Epheſij. Quid etiā Roma
ni de proxio ſonēt,qbus Euangeliū & Petrus & Paulus ſanguine q̊-
Hier. de uiris illuſtribus. q; ſuo ſignatū reliquerūt. Hæc Tertullianus preſbyter. Teſtis pfe-
cto oi exceptione maior,qppe q procul eſt ab oi adulationis ſuſpiti
one,eo φ nō uulgaris fuerit Ro. eccl̄iæ inimicus. Inuidia em̄ (ut ait
B. Hiero.) & cōtumelijs Clericorꝝ Ro. eccl̄iæ, ad Montani dogma
delapſus,in multis libris nouæ prophetiæ m.minit, & ſpecial'r ad-
uerſum eccleſiā texuit uolumina. Hūc ego uobis barbaris & lar
uatis hæreticis uirꝝ eloquentiſſimū,lr̄iſq; undecūq; doctiſſimū obij-
cio,ut a ferrea hac ur̄a impudētia tandē deſiſtatis,ubi uideritis Ter
Sola Ro. eccleſia peculiariter dr̄ ap̄lica tullianū q̊q; hoīem græce & latinæ diſertiſſimū Ro. eccl̄iæ nō ami-
cū,ſ; hoſtē, tale cōtra uos teſtimoniū phibere, Ecce hic ſolus(ut mea
fert opinio)multas ponit eccl̄ias ap̄licas. Quis em̄ p̄ter eū hoc inſig-
ni epitheto adornauit Philippēſiū & Smyrnæorꝝ, Epheſeorꝝve, aut
Achæorꝝ eccleſiā? Inuidit nimirꝝ hāc eminētiā Ro. eccl̄iæ, coactꝰ eſt
tn̄ ipſa rerꝝ euidētia huic relinq̄re(q̄q̄ ei erat inimicus)principatum
Cur nō cōmemorauit Antiochenā, in qua Petrꝰ reſiderat, q̊; & Pau
lus ibi aliq̄diu fuerat uerſatꝰ, & ubi primū chr̄ianitatis nomē reptū
& receptū eſt? Cur non Hieroſolymitanā, q̄ duorꝝ Iacoborꝝ & Ste-
phani prothomartyris ſanguine fuit illuſtrata? Cur deniq; nō Ale-
xandrinā ſibi multo uiciniorē, magiſq; celebrē, in qua p̄ſederat Mar
cus Euāgeliſta? Quid eſt ergo, φ has tres nō cōmemorat inter ap̄li-
cas Tertullianus, q̄s pleraq; Cōcilia patriarchales noīauerūt? A qbꝰ
aūt alijs Philippēſiū & Smyrnęorꝝ eccl̄ia dicta eſt, ſiue ap̄lica, ſiue pa
triarchalis? ¶Vn̄ igit̄. φ ſola eccl̄ia Ro. ab oibus dr̄ ap̄lica & pa-
Gal 1. ij triarchalis? An ꝟo aliūde, niſi φ eā fundauerūt ſummi duo ap̄li? de
qbus ad Galathas dr̄, Paulo creditū eē Euāgeliū p̄putij. Petro autē
circūciſionis, Et q opatus eſt Petro in ap̄latū circūciſionis opatus eſt
Fœlix eccleſia Rom. & Paulo inter gētes. ¶Ecce hæreticus Tertullianus, Eccl̄iæ Ro.
hoſtis, his uerbis de ipſa loquit̄, fœlix eccl̄ia, cui totā doctrinā apoſto
li cū ſanguine ſuo profuderūt. At qua tu miſer Tertulliane infœlici-
tate ab ea doctrina in Montani dogmata declinaſti? Cur ſecūdas nu
ptias, q̄s Paulus admiſit dānaſti? Vtinā ſenex iuuētutis tuæ doctrinā
attēdiſſes. Quis tāto ingenio laboriq; tuo(quē hæreſi ad extremum
& uanū & pditū reddidiſti) nō cōdoleat? Vtinā tuo admoniti picu-
lo barbari hi nr̄i heretici ad eā eccleſiā redire ſatagāt, cui totā doctri
nā ap̄li(ut ais) cū ſanguine ſuo pfuderūt, ut uidere ac recognoſcere
incipiāt, qd illa ab ap̄lis accepit, qd dixerit, qd tot ſęculis illibata fide
tenuerit

tenuerit & docuerit. Qua uos igit̃ inſania Hullitæ noui negatis Petrũ Romę fuiſſe,quẽ Tertullianus antiquiſſimus author affirmat ibi cathedrã tenuiſſe,Clemẽtẽ ordinaſſe,& dñicæ paſſioni adæquatũ eẽ:Vñ uobis hæc auena,ſterilisq́ fœni adulteriũ:O infœlices Caprifici,de q̃ nucleo exurgitis,tãtę uarietatis grano degeneres, ac mẽdacio uſq; adeo impudẽti ſylueſtres: Redite ad matrẽ,Redite dũ lcȝ.

¶Sexta demonſtratio,ex Origene

Origenes,q̃q̃ in ꝭs libris,q uulgo extãt,nihil (q̃d equidẽ ſciam) hac de re tradidit,Tñ ab Euſebio allegat̃ in tertio libro explanationum Geneſis ita loquẽs. Sancti apl'i dñi & ſaluatoris nr̃i,cæteriq́ diſcipuli ad p̃dicandũ uerbũ dei,p ſingulas quasq́ orbis terræ puincias dimittunt,Thomas(ſicut nobis traditũ eſt)ſortit⁹ eſt Parthos,Mathæus Aethiopiã, Bartholomæus Indiã citeriorẽ,Andreas Scythiã, Iohãnes Aſiã . Vñ & apud Epheſeũ & commoratus eſt & defunctus, Petr⁹ Pontũ, Galatiã,Bithyniã,Cappadociã,cæteraſq́ cõfines prouincias,Iudæis dũtaxat p̃dicãs circuiſſe dep̃hendit̃.Et ad ultimũ in urbe Roma cõmoratus,ubi crucifixus eſt,deorſum capite demerſo,Q̃d ipſe ita fieri dep̃catus eſt,ne exæquari dño uideret̃. De Paulo aũt q̃d(inq̃t)dicã:Qui ab Hieruſalẽ uſq; ad illyricũ repleuit Euãgeliũ Chr̃i. Ad ultimũ ſub Nerone martyriũ duxit. Hæc Origenes coætaneus Tertulliani. ¶Vides ne Velene, q̃d cõtra impudẽs os tuũ dicit uir iſte,oĩm, etiã inimicoꝝ,ſuffragio,& diuinis & ſecularibus lr̃is iuxta doctiſſimus:Hũc ne quiſpiã in hac q̃ſtione reꝭciet, ut audaciſſimo tuo mẽdacio credat:Scilicet tibi uero credẽdũ ẽ (ſi dꝭs placet)hac de re,q a tp̃e rei geſtæ.14. ſeculis & ultra nouitius prorepis.Origeni uero & Tertulliano nõ eſt hñda fides,q ne duobus q̃dẽ ſæculis a paſſione apl'oꝝ abfuerũt,Et tu uix triũ dieꝝ theolog⁹,uſq; rudiſſimus & in lr̃æ tm̃ cortice aliquãtulũ notus,ex ſacris lr̃is dep̃rehẽdere potuiſti,q̃d Origenes oẽsq́ poſt & añ eũ ſummi theologi ne olfacere q̃dẽ potuerũt.O barbariẽ barbariſſimã,q̃ tã ſtulta ſupbia p̃ſumis,q̃d hactenus nemo hæreticoꝝ,nemo Porſenicoꝝ,nemo apoſtataꝝ,ne cogitare q̃dẽ fuit auſus.Quid em̃ uel ſtultius uel barbari⁹ q̃ id negare,q̃d uno ore cõfitet̃ uniuerſus orbis:q̃d nõ ſolũ uideri, ſȝ & palpari p̃t:q̃d tot ſec'lis ppetua celebritate ita fuit ratũ ut nũq̃ fuerit in dubiũ q̃libet leue reuocatũ: ¶Origenes aũt iſta nõ ſolum uerbo(ut accepat)tradidit,ſed & oculis p̃prꝭs monumẽta certiſſima uidit,q̃n ſacratiſſima B.apl'oꝝ corpa adhuc erãt in Cathetũbis, ut eſt uidere in Platyna.Cõſtat em̃(ut ait Hiero.)Adamãtiũ Origenẽ,ſub Zepherino papa Romæ fuiſſe,priuſq̃ e Cathetũbis apl'orum corpa trãſtulerit B.Cornelius Sic em̃ de eo ſcribit in hiſt. eccl'iaſtica Euſebius. Adamãtius aũt(erat em̃ & hoc nomẽ Origeni) cũ p illud tẽpus,Zepherinus Ro.eccl'iæ p̃ſideret,Romã uenit,Sicut ipſe in q̃dã loco ſcripſit dicẽs. Voti ſibi fuiſſe,ut antiquiſſimã Romanoꝝ uideret

Euſe in hi.ec. lib. iꝭ.ca.i.

Diuiſio aplorum.

Nõ Veleno, ſed Tertul. & Origeni credendum.

Barbaries & p̃ſumptio Veleni.

Platina ĩ uita Cornelꝭ

Hier. de uiris illuſtribus.

Hiſt.ec.lib.vi. cap x

ecclesiã,ubi nõ multo tpe pacto,ad iniũctũ docẽdi officiũ Alexan-
driã redire feſtinabat,ibiq̃ cũ oĩ ſolicitudine & ſtudio religioſo ſuſ-
ceptũ opus explebat,uel in profundiorib⁹ & diuiniorib⁹ ptractãdis
uel in ſctẽ ſcripturę explanatiõib⁹ diſſerẽdis,uel etiã in eoꝝ, q q̃tidie
fidei addebãt, inſtructiõib⁹ uel inſtitutionib⁹ adimplẽdis.Ex qbus
oĩb⁹ ne reſpirare qdẽ ei,uni⁹ ſaltẽ horæ liberũ tp̃s dabat̃,dũ ſp ex a-
lijs in alia uocaret̃,ita ut a prima luce uſq̃ ad ꝓfundã ueſperã nũq̃

Origenis exo-
Romã pegri-
nãdũ eſſe.

ceſſaret auditoriũ ſuũ,Alijs v̓o nõ recedẽtibus,dũ v̓bi dei dulcedi-
ne colligarent̃. ¶Ite nũc Huſſitæ,& cõtra tãti uiri exẽplũ ac con-
tra uetuſtiſſimã fidei nr̃æ religionẽ,ſuadete fidelibus ne Romã pere
grinãdi gr̃a eant.Ecce uoti fuit Origeni,ut antiqſſimã(ut ipſe ait)
uideret Romanoꝝ eccl'iã.Vos aũt hmõi uota & ꝓhibetis & reijcitis
atq̃ dãnatis.Nõne potuiſſet Origenes,domi,in tãto ꝑſertim audito
rio q̃tidiano,multo plus efficere atq̃ fructificare,q̃ dũ ĩter nautas,&
idiotas,eoſq̃ maxĩa(ut arbitror)ex pte ĩfideles,nauigãdo iuit & re-
diit,ea potiſſimũ de cã,ut Ro.eccl'iã uideret.Iuit tñ,tãtũq̃ & tp̃is &

Nunc magis
uidẽda Ro.ec
cleſia q̃ tunc

itineris laboriſq̃ & impẽdij ſpõte inſumpſit,ut antiqſſimã uideret
Romanoꝝ eccl'iã. ¶Attñ nõdũ erat eo tpe Ro.eccl'ia ducẽtoꝝ an
noꝝ,nec itẽ adhuc erãt Auguſtiſſima illa,q̃ nũc ſunt aplõꝝ,alioꝝq̃
ſctõꝝ ibi tẽpla.Nõ tot martyꝝ reliqꝗæ,nõ tot põtificũ monumẽta.
Qua uos igit̃ barbarica ĩmanitate ſuadetis,ne fideles Germanię Ro
manã inuiſant eccl'iã,ſuã in fide ac religiõe & matrẽ & magiſtrã Ne
pegrinent̃ antiq̃ ritu ad ſacratiſſimã aplõꝝ Petri & Pauli limina, ne
plenariã cõſequant̃ in ſctis locis pctõꝝ indulgẽtiã,Certe dicat qſq̃
q̃d uult,mihi dubiũ nõ eſt,Germanis longe potiores iuſtioreſq̃, ac
magis neceſſarias ad eſſe cauſas,ut pegrinẽtur,ubi cõmodũ fuerit,
Romã,q̃ fuerint Origeni,Qualiſcũq̃ ſit ibi hoĩm uita,longe ꝓfecto
nũc auguſtiora extant tẽpla,pluraq̃ loca ſacra,ſanctoꝝq̃ plurimo-
rũ reliquiæ & monumẽta,q̃ fuerint tpibus Origenis.

¶Septima demonſtratio,ex Cypriano.

B.Cyprianus,ut aplicæ ſedis fuit obſeruãtiſſim⁹;ita plurimas ſcrip
ſit ad Ro.Epos Corneliũ,Luciũ,& Stephanũ eplas q̃s enũerare lon-
gũ eẽt,Breuitatis itaq̃ gr̃a unius tm̃ eplæ eius ad Corneliũ loca q̃-

Cyp.in epiſt.
lib.i.ep.iij.

dã recitabimus,ut uos hæretici agnoſcatis ur̃a in Ro.eccl'iã ſcelera.
Ait igit̃ in bñ longa epl'a Cyprianus. Legi lr̃as tuas frater chariſ-
ſime,q̃s p Saturũ fratrẽ nr̃m Acolythũ miſiſti,& dilectionis fraternę
& eccleſiaſticæ diſciplinæ,& ſacerdotalis cẽſuræ ſatis plenas, Qui-
bus ſignificaſti,fœliciſſimũ hoſtẽ Chr̃i,nõ nouũ,ſed iã pridẽ ob cri-
mina ſua plurima,& grauiſſima oñſum.Et nõ tm̃ mea,ſed & pluri-

Nõ timedę hę
reticoꝝ minæ

moꝝ Coep̃orũ ſnia cõdẽnatũ & reiectũ,& a te illic eẽ ab eccl'ia pro-
hibitũ.Et cũ ueniſſet,ſtipatus caterua & factione deſperatoꝝ uigo-
re pleno(q̃ Epm agere oportet)pulſum de eccl'ia eſſe,Et paulo poſt
Q, ſi ita res eſt,frater,ut nequiſſimoꝝ timeat̃ audacia, ut q̃d mali
iure at

iure atq; æquitate nō pñt temeritate atq; deſperatione pficiāt,actū ē de
epatus uigore,& de eccliæ gubnādæ ſublimi ac diuina ptāte, Nec
chriani ultra aut durare aut eē poſſum⁹,ſi ad hoc uētū eſt,ut pditorꝫ
minas atq; iſidias ptimeſcam⁹,Nā & gētiles & Iudæi mināt,& hære
tici,atq; oēs,qꝵ pectora & mētes diabolus obſidet, uenenatā rabiē
ſuā q̄tidie furioſa uoce teſtant,Nō tñ idcirco cedēdū eſt,qa minant
aut ideo aduerſarius & inimicus maior eſt Chriſto,q tantū ſibi uēdi
cat & aſſumit in ſæculo,Manere debet apud nos,frater,fidei robur
immobile,& ſtabilis atq; inconcuſſa uirtus,contra oēs incurſus atq;
impetus oblatrātiū fluctuū,uelut petræ obiacētis fortitudine & mo Nō maledicē
le debet obſiſtere. Et infra, Nā cū ſcriptū ſit,Neq; maledici regnū dū ſacerdoti
dei cōſequētur. Et iterꝫ in Euāgelio ſuo dñs dicat. Qui dixerit fratri bus.
ſuo,fatue,q dixerit Racha,reus erit gehēnæ ignis,Quō pñt cēſuram Mat. v.
dei ultoris euadere,q talia ingerūt,nō ſolū fratrib⁹,ſed & ſacerdoti
bus,qbus honor tantus de dei dignatione cōcedit. ut quiſqs ſacer-
doti eius & ad tps hic iudicāti nō obtēperaret,ſtatim necaret? Et in-
fra. Cū hæc tāta ac talia,& multa alia exēpla pcedāt,qbus ſacerdota Deut. xvij.
lis authoritas & poteſtas,diuina dignatiōe firmat,Quales putas eſ-
ſe eos,q ſacerdotū hoſtes,& contra eccleſiā catholicā rebelles,nec p̄-
monētis dñi cōminatione,nec futuri iudicij ultione terrētur? Neq;
em̄ aliūde hæreſes abortæ ſunt,aut nata ſunt ſchiſmata,q̄ inde, qd
ſacerdoti dei non obtēperatur,Nec unus in eccleſia ad tēpus ſacer- Vñ oriuntur
dos,& ad tēpus iudex,uice Chriſti,cogitatur. Cui ſi ſecundū magi- hæreſes.
ſteria diuina obtēperaret fraternitas uniuerſa,nemo aduerſum ſa-
cerdotū colegium quicq̄ moueret,Nemo poſt diuinū iudiciū, poſt
populi ſuffragiū,poſt Coepiſcoporꝫ conſenſum,iudicē ſe,non iam
Epiſcopi,ſed dei faceret,Nemo diſſidio unitatis Chriſti eccleſiā ſcin-
deret,Nemo ſibi placēs,ac tumens,ſeorſum foris nouam hæreſim
conderet, Niſi ſi ita eſt aliquis ſacrilegæ temeritatis ac pditæ mētis
ut putet ſine dei iudicio fieri ſacerdotē,Cū dñs in Euāgelio ſuo di-
cat,Nōne duo paſſeres aſſe uæneunt,& neuter eorꝫ cadit in terrā,ſi-
ne patris ueſtri uoluntate? Et infra. Petrus tñ,ſup quē ædificata ab Mat. x.
eodē dño fuerat eccleſia,unus pro oībus loquēs,& eccleſiæ uoce re- Sup Petrū eē
ſpondens ait. Dñe ad quē ibimus? Verba uitæ æternæ habes,ut nos dificata eccl'a
credim⁹ & cognouim⁹,qm̄ tu es fili⁹ dei uiui,ſignificās ſcꝫ & oſten-
dēs eos,q a Chro receſſerint,culpa ſua perire. Eccleſiā tñ,q̄ in Chri- Mat. xvi.
ſtū credat,& q̄ ſemel id q̄d cognouerit teneat,nunq̄ ab eo diſcedere. Iohan. vi.
Et eos eſſe eccleſiā,qui in domo dei pmanēt. Et rurſus. Cum hæc in
noticia tua eſſe cōſiderē,& pro certo haberē,memoriæ & diſciplinę
tuæ ſcirē neceſſariū,nō putaui. celeriter,& urgēter hæreticorum ti-
bi ineptias nunciandas. Neq; em̄ ad Catholicæ eccleſię maieſtatē pi-
ter ac dignitatē ptinere debet,quid apud ſe hæreticorꝫ & ſchiſmati
corꝫ moliat audacia, Et iterꝫ, Poſt iſta adhuc iſup pſeudoepo ſibi ab

Petri cathedra hæreticis cõſtituto, nauigare audẽt, & ad Petri cathedrã atq; eccliã principalẽ. Vñ unitas ſacerdotalis exorta eſt, A ſchiſmaticis & prophanis lrãs ferre, nec cogitare eos eẽ Romanos, q̃rũ fides, aplo p̃dicante, laudata eſt, ad q̃s pfidia habere non poſſit acceſſum. Et infra. Neq; em̃ q̃a pauci temerarij & iprobi, cœleſtes & ſalutares uias dñi derelinquũt, & ſctã nõ agẽtes a ſctõ ſpũ deſerunt, ideo & nos diuinæ traditionis nõ imemores eſſe debemus, ut maiora eẽ furentiũ ſcelera, q̃ ſacerdotũ iudicia cẽſeamus, aut plus exiſtimemus ad impugnãdũ poſſe hũana conamina, q̃ q̃ ad protegendũ p̃ualet diuina tutela. An ad hoc frater chariſſime, deponẽda eſt eccliæ Catholicę dignitas, & plebis intus poſitæ fidelis atq; incorrũpta maieſtas, & ſacerdotalis q̃q; authoritas ac p̃tãs, ut iudicare uelle ſe dicãt de eccliæ p̃poſito extra eccleſiã cõſtituti? de chriano heretici? de ſano ſaucij? de integro uulnerati? de ſtante lapſi? de iudice rei? de ſacerdote ſacrilegi? Quid ſupeſt, niſi ut ecclia Capitolio cædat, & recedẽtib⁹ ſacerdotibus ac de altari ſe remouẽtibus, in cleri nr̃i ſacrũ uenerandũq; conſeſſum, ſimulacra atq; idola cũ aris ſuis tranſeant? Hæc ex una Cypriani epl̃a obiter deſumpſimus, Propediẽ ubi ociũ fuerit, totã iſtã eius epl̃am iuſtis cõmẽtarijs, cõtra ur̃as impietates ad nr̃a tẽpora, deo uolẽte, accõmodabimus, ut intelligãt chriani, qualis ſit iſte uob̃ cõtra Ro. eccleſiã (ut falſo dicitis) patron⁹, Qui ſi Luthero tuo ſatis ualidus eſt cõtra oẽs Romaniſtas, Cur nõ eſſet nobis q̃q; omibus ſatis ualidus cõtra unũ, ſiue Lutherũ, ſiue Velenũ. ¶ Q̃m ṽo prolixior fuit allegatio, pauca p̃ epilogũ in uos impios mr̃is ur̃æ deſertores retoq̃re libet. Vbi ẽ (q̃ſo) fraterna ur̃a dilectio, in tot Antichri beſtiæ, Cerberi atq; id genus maledictorũ plauſtris? Vbi eccl̃iaſtica diſciplina in tã furiaſa cõtra ſummũ dei ſacerdotẽ, eccliæq; catholicæ p̃ſidẽ rebellione? Vbi ſacerdotalis cẽſura in tãto clauiũ cõtemptu anathematiſq; irriſione? Certe ſi Germaniæ ep̃i egiſſent his annis ſecũdũ hanc Cypriani epiſtolã, iãdudũ pacẽ (ut arbitror) haberet eccleſia, nec tot perirẽt in dies, perijſſentq; interim aĩæ, pro q̃bus mortuus eſt paſtor paſtorũ Chr̃s. Niſi em̃ ur̃a cõuicia, criminationeſq; & calũnias timuiſſent, utiq; cenſurã & diſciplinã eccleſiaſticã oppoſuiſſent uobis, aut ſaltẽ cauiſſent, ne uſq; adeo libere uenenoſiſſimi ur̃i libelli p̃ oẽs Germaniæ diocœſes circũferrent, q̃bus læthale uirus ouibus & agnis ipſorũ a uobis, plus q̃ Lycaonis lupis, adeo late propinatur. Sed nõ eſt hic querẽdi locus, ſed propugnãdi potius, ueſtriſq; improbitatib⁹ obſiſtẽdi. Dicite igit̃ nobis, q̃s uobis poteſtatẽ dedit, ſub limẽ ac diuinã (ut ait hic Cyprianus) poteſtatẽ eccleſiæ gubernãdæ, & tãto cõtẽptu cõculcãdi, & ſummo põtifici eripiendi? Quis eſt uigor epiſcopatus ſine clauibus & cẽſuris? Nunq̃d ideo cedet uobis Ro. põtifex, cathedrã Petri, ſedes apoſtolica, & in ijs Petrus, atq; adeo Chr̃s ipſe, q̃a tm̃ uobis uendicatis & aſſumitis in Saxonia? Quo poteſtis

Nõ hñt iudicare hęretici de nobis.

Epilogus in Lutheranos.

Iniurię Lutheranorum.

teſtis cẽſurã dei ultoris euadere, q̃ nõ ſolũ fratribus & preſbyteris, ſed & ſummis dei ſacerdotibus tãta cõuicia ingeritis? Nõ eñ fatue ſolũ aut Racha dicitis, ſed & Antichrm, beſtiãq;, & Cerberũ catholicæ eccleſiæ epm, ſummũq; paſtorẽ ore impuriſſimo agnoiatis. Cur negatis eccleſiam a dño ædificatam eſſe ſup Petrũ, Cur negatis Romanã cathedrã Petri? Cur Ro. eccleſiæ primatũ? Ecce aptiſſime affirmat hæc oĩa B. Cyprianus. Cur itẽ uituperatis fidẽ Romanorum aplica uoce laudatã? Cur excitatis ſchiſma cõtra Ro. eccleſiã, vñ unitas ſacerdotalis exorta eſt? Cur uos ſchiſmatici iudicatis de eccleſiæ ꝓpoſito? Cur de chriano hæretici? Cur de ſacerdote ſacrilegi? Quãta putatis nobis ex una hac Cypriani epła cõtra uos iacula eẽ, ſi uelimus nũc oĩa excutere? Sed his mõ cõtẽti ſumus, intuitu breuitatis.

¶Octaua demonſtratio, ex Dionyſio Alexandrino.

Glorioſus Alexãdriæ ẽpus Dionyſiꝰ plurima utiq; teſtimonia cõtra ĩpietates ũras, ꝓtulit, ſed qm̃ opa eius nõ extant, Vnã interim epiſtolã eius recitare libet ex Euſebio, in hãc ſane formã pſcriptã, Dionyſius Nouato fratri ſalutẽ. Si inuitus (ut ais) in hoc ueniſti, oſtendes i eo, ſi deſinas uolens. Oportuerat ıjdẽ etiã pati oĩa ne ſcinderẽ eccłia dei. Et erat nõ inferior gloria, ſuſtinere martyriũ pro eo, ne ſcindatẽ eccleſia, q̃ eſt illa, ne idolis immolẽt, Imo ſcdm meã ſniam, maius hoc puto martyriũ. Ibi nãq; unuſquiſq; pro ſua tm̃ aĩa, In hoc uero pro oĩ eccleſia martyriũ ſuſtinet. Sed nũc, ſiue tu ſuadere, ſiue etiã cogere potes fratres redire ad cõcordiã, maius tibi erit emẽdationis meritũ, q̃ fuerat culpa cõmiſſi, Quia illud iã nõ imputabiẽ, hoc etiã laude dignũ ducẽ. Si ṽo illi in incredulitate ꝑmanſerint, ſalua animã tuã. Vale, pacẽ deſiderãs, quã tibi imprecor. ¶Ecce uobis epiſtolã ſanctiſſimi Cõfeſſoris & Martyris Chri, q in multis ſub Decio, ſub Voluſiano, ſub Valeriano & Galieno pſecutionibus q̃ plurimos agones pro Chri noĩe ſubijt, adeo qdẽ intrepide, ut al: qn inſectãtibus dixerit, Quid inſectãdo laboratis? Caput meũ, pro q magnope fatigamini, auulſum ceruicibus ſumite, & donũ magnũ ad tyrannũ referte.

Epła Diony. ad Nouatum In hiſt. eccl. li. vi. ca. xxxiiij.

Qualꝰ fuit ille Dionyſius.

Eo. li. ca. xix.

¶Fuit aũt adeo ſtudioſus & obſeruãs Ro eccłiæ, ut nõ ſit alia, cui ille uel ſtudioſius obtẽperauerit, uel frequẽtius ſcripſerit. Scripſit ſane multas epłas ad Corneliũ, multas ad Stephanũ, multas ad Sixtũ ſecũdũ, referẽs ad eos de cauſis eccleſiaſticis, De Nouati ſane ſchiſmate multa retulit ad Corneliũ, de unitate de pace ad Stephanũ, de baptizandis ad Sixtũ. Inter alia eñ ſic ſcripſit Stephano. Scito autẽ frater, oẽs eccłias in Oriẽte, q̃ prius cõturbabunẽ, nũc rediſſe in concordiã & oẽs ſibi unanimiter cohærere, Et poſt pauca. Verũ ne ſermo epłæ lõgior fieret, nobiliũ tantũmõ urbiũ tibi epõs indicaui, ut etiã cæteros cũ ipſis pariter unũ ſentire nõ dubites, ꝑ uniuerſam Syriã & Arabiã, Ponti q̃q; & Bithyniæ oẽs pariter unanimes & concordes, & multa ſibi inuicẽ charitate cõnexi, glorificãt dñm noſtrũ.

Obſeruas Ro. eccleſiæ.

In hiſt. ec. lib. vij. ca. iȷ.

Ad Sixtū ſ'o hæc ſunt eius uerba. Vere aūt frater cōſiliū peto, & re-
quiro ſniam. Quid tibi uideat in ea cā, q̄ in eccl'ia nr̄a exorta eſt. Ve-
reor em̄ ne forte fallar in aliquo. At non ſolū ad pōtifices, ſed etiā
ad preſbyteros, ut cōfeſſores quoſdā Ro. eccl'iæ uenerabil'r ſcripſit
Quinetiā libros de baptiſmo nūcupauit Dionyſio Ro. eccl'iæ preſ-
Platina ī uita byteroEt cū ipſe aliq̄diu de rebaptizādis hæreticis cū Carthaginē
Stephani. ſibus & Orientalibus (ut refert Platyna) ſenſiſſet (Cypriani forſitan au
thoritate induct') mutata poſtea ſnia, ad Stephanū ſcripſit, ut bono
eēt aīo, qm̄ eccl'iæ tā Aſiaticę q̄ Africanæ, mutata opiniōe ī ſniā Ro
Intēp'ies no- ſedis iā ueniſſent. ¶ Quæ eſt igit' ur̄a tā barbara, O Huſſitæ noui,
uorꝝ Huſſitarꝝ intēperies & inſolētia, ut tātis maledictis in matrē ur̄am inſurgatis,
in Ro. ſcꝫ eccl'iā, q̄ retro tot ſeculis oībus p orbē eccleſijs adeo uene-
rabil' fuit ac ſacroſctā? Ecce oēs eccl'iæ Pon. totius Aſiæ minoris, to-
tius Syriæ, Meſopotamiæ, Arabiæ, Aegypti, Aphricæ, cōtra Noua
tianos, ſchiſmaticos Ro. ſedi adhærebāt, ad eius turbationē cōturba
bant, ad eius pacē exultabāt, & erroneā de rebaptizandis opinionē
deponētes, unius eccl'iæ Ro. authoritatē atq; ſniam ſunt amplexatæ
Vos aūt unius barbarici anguli hoīes obſcuri, nudi, nec ulla Ep̄ali di
gnitate inſigniti & adiuti, antiquū audetis reſuſcitare ſchiſma quod
nō ſolū a ſede ap̄ica, ſed etiā ab uniuerſa eccl'ia, iā pridē dānatū ē in
gn̄ali Cōcilio, tollētes in cœlū ora barbaris ac fœtidis hæreſib' ab-
ominabil'r polluta, Cū uideatis hic tot ſctōs Ep̄os, eccl'iaſq; toti' O-
riētis, & Aphricæ ap̄icæ ſedi humil'r ad correctionē colla ſubmiſiſſe
Lucæ.xxij. Qđ profecto nō feciſſent, niſi ſciuiſſent Ro. eccl'iā ci' ap̄li tenere Ca-
Lucæ.ij. thedrā. cui dn̄s dixerat. Ego p te rogaui Petre, ut non deficiat fides
tua, Et tu aliq̄n cōuerſus, cōfirma frēs tuos. Iā uos nec filij ap̄li' eſtis,
nec frēs. Maledicitis em̄ mr̄i, & diſſidiū q̄ritis inter frēs. O infecta & ī
ficiētia uiperarꝝ genimina, qs uobis mōſtrabit fugere a uētura ira?
rūpitis (q̄tū in uobis eſt) uterꝝ mr̄is, & pugnā ſuſcitatis īter frēs Quid
putatis ſcripturū fuiſſe, ſi talia audiſſet, hunc Dionyſium.

¶ Nona demonſtratio, ex Lactantio.

Lactan. libro Lactātius Firmian' in. 4. li. diuinarꝝ inſtitutionū integrū hac de re
iiij. ca. xxi. capitulū ſcripſit, in hūc ſane modū Ordinato (inqt) diſcipulis ſuis E-
uāgelio, ac noīs ſui p̄dicatione, circūfudit ſe repēte nubes, eūq; in cœ-
Danie. vij. lū ſuſtulit, q̄dragesimo poſt paſſionē die. Sicut Daniel fore oſtēde-
rat, dicēs. Et ecce in nubibus cœli filius hoīs ueniēs, uſq; ad uetuſtuꝫ
dierꝝ puenit. Diſcipuli uero p prouincias diſp̄ſi, fundamenta eccl'iæ
ubiq; poſuerunt, faciētes & ipſi in nomine magiſtri dei magna & pe
ne incredibilia miracula, Quia diſcedēs inſtruxerat eos uirtute ac
Iudæorꝝ exci- poteſtate. qua poſſet nouæ annunciatiōis ratio fundari, & cōfirma-
diū Romæ p- ri. Sed & futura aperuit illis omnia. Quæ Petrus & Paulus, q Romę
dictū ab ap̄lis prædicauerunt, Et ea prædicatio in memoriā ſcripta p̄manſit. In qua
cū multa alia mira, tū etiam hoc futurꝝ eſſe dixerunt. ut poſt breue
immitteret deus regē qui expugnaret Iudæos, & ciuitates eorꝝ ſo-

lo adæquaret, Ipſos autē fame, ſitiq; confectos obſideret. Tum fore ut corporibus ſuorꝫ ueſcerētur, & conſumerēt ſe inuicē. Poſtremo, ut capti uenirēt in manus hoſtium, & in conſpectu ſuo acerbiſſime, coniuges ſuas uexari cernerēt, uiolari, ac proſtitui uirgines, diripi pueros, allidi paruulos. Oīa deniq; igni ferroq; uaſtari, captiuos in ꝑpetuum terris ſuis exterminari. Eo, ꝙ exultauerunt ſuꝑ amantiſſimum & probatiſſimū dei filium. Ita poſt illorꝫ obitū, cū eos Nero interemiſſet Iudæorum gentē, & nomē Veſpaſiani extinxit, feciq; omnia, quæ illi futura prædixerant. Hæc Lactantius. Quæ tāetſi non omnia huic propoſito deſeruiunt, cuncta tamē propter hiſtoriæ contextum, relatu uidebantur digna.

¶Quid dicis igit᷑ Velene, qui confidis tantopere in fucatis ꝑſtigioſæ rhetoricæ tuæ ꝑſuaſionibus? Nunquid aut uenuſtior, & eloquētior es Lactantio? Ecce ꝗ pulchra eadēq; & mira & rara, refert ille de apoſtolis. Quod ſi Petrus non fuit (ut ais) Romæ, quomodo ergo Romæ prædicauit? Quomō prædicatio eius Romæ facta, in memoriā ſcripta ꝑmanſit? Quomodo futura ibi prædixit? Quomodo cū Nero interemit? Quid ergo? Neſciuit Lactantius & hiſtorias & literas ullas, ſiue humanas, ſiue diuinas, quas ſcit mō barbarus rhetoriculus atq; elemētaris theologus? O ſtultiſſimā ꝑſumptionē, quę ex craſſima dialectices (ut poſtea uidebimus) ignorantia proceſſit. Lactantij teſtimonia.

¶Decima demonſtratio, ex Athanaſio.

Extant adhuc aliq̄t Athanaſij ad Ro. pontifices epiſtolæ, E q̄bus una ad Liberium papā, in hunc modū ſcripta eſt. Domino beatiſſimo & honorabili, ſancto patri, Liberio papæ, Athanaſius & uniuerſi Aegyptiorꝫ Epiſcopi, in unū ſynodice apud Alexandriā cōgregati, Vr̄ę beatiſſimæ paternitatis iura penes deū ſunt manifeſta, dū ꝑdicationib⁹ ſcꝫ aplīcis & doctrinis uerę fidei cultura uniuerſa repleta ſit terra. Per diuinorꝫ tñ eruditionē eloquiorꝫ, ur̄a inſtruēte admonitione exhortatoria, ſuꝑædificat᷑ orthodoxa Chr̄i eccl̄ia, apl̄ica īſtitutione ſini data, & a fidelib⁹ pr̄ib⁹ firmiſſime roborata. Ad quā oēs btiſſimi apl̄i, pari honoris & ptātis cōſortio ꝑditi, ppl̄orꝫ agmina cōuertētes ꝑie ſctēq; de tenebris ad lumē, de lapſu ad uerā fidē, de morte ad uitā, hoīes diuinæ ꝑdeſtinationis gr̄a ꝑſcitos, ſalutarib⁹ ꝑceptis ac monitis ꝑduxerunt. Qm̄ ſanctorꝫ aplorꝫ ueſtra fraternitatis honorāda ſequēs merita, & ꝑfectius implēs exēpla eccl̄iā dei morꝫ ꝑbitate & actuū ſctitate cōdecorat, & fide ſacra, chr̄ianiſq; morib⁹ uigēs, quæ fieri deo placita ꝑcepit, ſtudijs pontificalibus indeſinēter operat & ꝑficit, ſeruās legis diuinę mādata, Quia nō legis auditores iuſti ſunt apd deū, ſicut narrat apl̄s, ſꝫ factores legis iuſtificabūt᷑. Nos em̄ hæc meditari cupiētes, & ea, q̄ a ſctā ſede ueſtra apoſtolorum, eorꝫq; ſucceſſorū ꝑdicatione ſuſcepim⁹, atq; quæ in Nicena ſynodo roborata cognouim⁹ ꝑdicare & Arrianorꝫ blaſphęmias, atq; aliorꝫ hęreticorꝫ repellere Ep̄ſa ſynodal. Athanaſij. Rom. ij.

repellere, q̃tidie ab his pſequimur, & dãnationi tradimur, atq; morti
Rñſales dicit. deſtinamur. Qua de re pcamur, ut uris exhortationibus, tã p uos q̃
p Apochriſarios uros adiuuemur. Ne dũ illi creſcũt, & nos, muni-
Mat. xxiiij. mur, uera fides deſtruat, & corũ hæreſis ultra fidẽ nrã creſcat. Qm
timeo, ut poſtq̃ abũdauerit iniqtas, refrigeſcat charitas multorũ. Pro
qua re multa uræ ſacræ doctrinæ, tã apud deũ, q̃ apud cũctos fide-
les, merces & laus repoſita eſt, ſi ura reiecent authoritate. Et poſt mł-
ta, circa finẽ ita cõcludit. Huius rei grã, vřis uobis a Chrõ Ieſu com
miſſa eſt eccleſia, ut pro oĩbus laboretis, & cũctis opẽ ferre nõ neg-
ligatis. Quia dũ fortis armatus cuſtodit atriũ ſuũ in pace ſunt oĩa q̃
poſſidet. Ideoq; tanta urgẽte neceſſitate, ſummope cõprimite ueſtra
ſumma authoritate infeſtos, releuate oppſſos, ut abſq; graui, de dño
opitulãte, difficultate, ipſi gratãter, oĩ tpe ſacrificare mereamur illæ
ſi. Et ſubſcripto, Aeterna te ſeruet diuinitas per multos ãnos ſanctiſ-
Epilogus in Lutheranos ſime patrũ pr̃, Amen. ¶Ecce hi dicũt Ro. põtificẽ, ſanctiſſimũ pa-
trũ patrẽ, dicũt ſummã eius authoritatẽ, dicũt uniuerſalẽ ei cõmiſ-
ſam eccleſiã, dicũt ſacrã eius doctrinã, dicũt eius ſedẽ apřorũ, eorũq;
ſucceſſorũ pdicatione, dicũt Ro. eccleſiã orthodoxã, & apoſtolica in
ſtitutione fundatã. Quid uos aũt dicitis impij matris uræ deſerto-
res & hoſtes? Dicitis ſane Ro. põtificẽ eẽ Antichrm, dicitis papatũ
robuſtã eẽ uenationẽ Nymbroti, dicitis ab ecclia Ro. diſcedẽdũ eſſe
dicitis doctrinã eius hæreticã, eccleſiã ſchiſmaticã, Sathanæ ſynago
gã, dicitis eã a Petro nõ eẽ inſtitutã & fundatã, ne uiſam qdẽ. Quid
obſecro aut peiꝰ aut grauius in eã dicere potuiſſent oẽs pſecutores
eius? At ſupauit diuina protectione gladios & Eculeos tyrãnorũ, ſu-
pabit etiã procul dubio uẽtoſa hæc impiæ linguæ iacula. Quis em̃
piorũ uris potius cõuitijs, q̃ ſcriptis Athanaſij, eiuſq; p Aegyptũ The
baideq; & Lybiã collegarũ atteſtationibus pbeat aures? Q̃ta autẽ
iſti, Ro. põtificibus Marco, Iulio, Liberio, & Fœlici aſſcripſerint, ex
corũ liq̃t epřis, q̃s hic breuitatis cã omitto. ¶Ne ỽo qs eas dicat
ficticias, multa ex eis decerpta paſſim repiunt in Decretis Gratiani
In trip. hiſt. li. iiij. ca. xvij. Et in tripartita hiſtoria, p̃ſertim in lib. 4. ubi etiã pulcher extat Dia-
logus, inter Liberiũ papã, & Cõſtãtinũ impatorẽ habitus, Ex q̃ cõij
cere licet, q̃ta ſp fuerit Romani pontificis in uniuerſali eccleſia au-
thoritas fideiq; conſtantia.

¶Vndecima demonſtratio, ex Prudentio.

Aurelius Prudẽtiꝰ, uir & pietate & ingenio clarꝰ, hæc de paſſiõe Pe-
tri & Pauli carmina, iter pclara opũ ſuorũ monumẽta poſt ſe religt.
In eo libro, quẽ περιστεφάνων de Cronicis martyrũ inſcripſit.

Apoſtolicus triumphus Plus ſolito coeunt ad gaudia, dic amice quid ſit.
Romam per omnem curſitant ouantq;,
Feſtus apoſtolici nobis redit hic dies triumphi
Pauli atq; Petri nobilis cruore

Vnus

Vnus utrumqꝫ dies, pleno tamen innnouatus anno,
Vidit ſuperba morte laureatum.
Scit Tyberina palus, quæ flumine labitur propinquo
Binis dicatum ceſpitem trophæis.
Et crucis & gladij teſtis, quibus inrigans eaſdem,
Bis fluxit himber ſanguinis per herbas.
Prima Petrum rapuit ſententia legibus Neronis
Pendere iuſſum præminente ligno
Ille tamen ueritus celſæ decus æmulando mortis
Ambire tanti gloriam magiſtri
Exigit, ut pedibus merſum caput imprimat ſupinis,
Quo ſpectet imum ſtipitem cerebro
Figitur ergo manus, ſubter ſola uerſus in cacumen,
Hoc mente maior, quo minor figura.
Nouerat ex humili cœlum citius ſolere adiri,
Deiecit ora, ſpiritum ;daturus
Vt teres orbis iter flexi rota percucurrit anni
Diemqꝫ eundem ſol reduxit ortus,
Euomit in iugulum Pauli Nero feruidum furorem,
Iubet feriri gentium magiſtrum,
Ipſe prius ſibimet finem cito dixerat futurum
Ad Chriſtum eundum eſt, iam reſoluor (inquit)
Nec mora protrahitur, pœnæ datur, immolatur enſe,
Non hora uatem, non dies fefellit,
Diuidit oſſa duum Tybris ſacer ex utraqꝫ ripa,
Inter ſacrata dum fluit ſepulchra
Dextra Petrum regio tectis tenet aureis receptum.
Canens oliua, & murmurans fluento
Namqꝫ ſupercilio ſaxi liquor ortus excitauit
Fontem perennem chriſmatis feracem. ¶ Et poſt pauca.
Parte alia Pauli titulum uia ſeruat Oſtienſis
Qua ſtringit amnis ceſpitem ſiniſtrum
Regia pompa loci eſt, Princeps bonus has ſacrauit arces,
Luſitqꝫ magnis ambitum talentis
Bracteolas trabibus ſubleuit, ut omnis aurolenta
Lux eſſet intus, ceu iubar ſub ortu
Subdidit & Parias fuluis laquearibus columnas,
Diſtinguit illic quas quaternas ordo.

Petrus merſo capite cruci figitur.

Paulus necatur gladio. ij. Timot. iiij.

Templa eorũ deaurata.

Ecce cõcordat hic teſtis ꝟitatis cũ reliqs ꝑ oĩa in re geſta factiqꝫ ſubſtãtia (ut dr̃) fatet̃ em̃ eũdẽ, quẽ cæteri, ꝑſequutorẽ, utriuſqꝫ apl̃i, eãdẽ urbẽ, eũdẽ diẽ. Qd̃ aũt annũ interponit, in hoc ut a cęteris differt ita a nobis minus ei credit̃, cũ ſint tot ac tanti, utriuſqꝫ linguæ ꝑiti, eximiæqꝫ ſanctitatis uiri eccleſiaſtici, utrũqꝫ apl̃m, ultimo Neronis

 anno

anno martyriũ ſubijſſe teſtanť. Sed hac de re latius dicemus infra

¶XII. demonſtratio, ex Chryſoſtomo.

B. Iohãnes Chryſo. in primo cõtra monaſticæ uitæ uituperatores libro, eiuſmodi de B. Paulo refert hiſtoriã, quã eqdẽ apud alios non repi. Neronẽ (inqt) prorſus ex fama nouiſtis. Vir em̃ ipudicitia, ſceleribuſq; oib⁹ ĩſignis fuit. Hic itaq; Paulo bťiſſimo (uno em̃ tp̃e uitã iſtã agebãt) eiuſmõi ac pr̃ſus ſimillima crimĩa obijciẽs his, q̃ uos mõ ſctis uiris obijcitis. Pellicẽ em̃ eius, quã ille depibat, atq; in delicijs habebat, cũ induxiſſet, fidei ac religiõis ſacramẽta ſuſcipe, pſuaſerat una, inceſtũ illũ impuruq; cõgreſſu3 declinare. Hæc inq̃ ille crimina obiectans, corruptorẽq; neq̃, flagicioſum atq; nebulonẽ, & his ſilia q̃ mõ pſtrepitis, Paulũ uocitans. Primũ equidẽ coniecit in uincula, Cũ uero, ut puellæ eiuſce monita atq; conſilia dare deſineret, illi pſuadere nõ poſſet, necauit tandẽ, Quid uideť Velene de hoc uiro? nunquid in pſtigioſis uerbo2 fucis uim eloquentiæ illius ſupabis? Ecce fateť Paulũ a Nerone occiſum, neciſq; ultra uulgarẽ hiſtoriam ſpecialẽ q̃3 occaſionẽ. Tu id negas, nullo ſubnix⁹ teſte aut cã. Aequũ ne eſt igiť, ut nouo tuo ſomnio credať, cõtra tã receptã tot probatiſſimo2 autor2 hiſtoriã? De morte aũt Petri neſcio qd facũdiſſimus iſte ſcũs tradiderit. Sed de primatu (quẽ uos piter negatis) ei⁹ multa ac ſpecioſa ſunt hui⁹ uiri teſtimonia. Etem̃ ſup pſal. ſo ita ſcribit de B. Petro. Colũna ecclꝛiæ & fundamẽtũ fidei, Princeps apľorũ Petrus, ad uiliſſimæ mulierculæ uocẽ, Dñm ter negauit. Nõne amare fudit lachrymas, & recepit priſtinã dignitatẽ? Itẽ in homil. de pœni. Nõne (inqt) ter Petrus negauit? Nõne cũ iuramẽto ter? Poſt illũ tñ grauẽ caſum (negatiõi em̃ nullũ eſt malũ æq̃le) rurſum eũ ad priorẽ reduxit honorẽ pœnitẽtia. Et ei p totũ orbẽ terra2 ecclꝛie pñdẽtiã tradidit, q̃d oib⁹ mai⁹ eſt illũ nobis maiorẽ oib⁹ apľis ĩ dñm hr̃e charitatẽ oñdit. Itẽ ſup illud uerbũ Petri, Tu es Chr̃s fili⁹ dei uiui: Petr⁹ (inqt) oĩm apľo2 os, Vertex cõſortij toti⁹, cũ oẽs interrogati eẽnt, ipſe ſolus rñdet. Quẽ Chr̃s ecclꝛiæ futurę paſtorẽ cõſtituit, Ita qdẽ, ut futura ecclꝛia, tot tãtiſq; fluctib⁹ ĩpetu irrũpẽtibus, ĩmobilis maneat, Cui⁹ paſtor & caput piſcator hõ atq; ignobilis, terra2 orbe reluctãte, adamãtis naturã firmitate ſupet. Sicut & pater ad Hieremiã dicebat, Sicut colũnã ferreã, & ſicut mur2 æneũ poſui te. Sed ip̃m qdẽ unigenitũ pater, Hũc aũt uniuerſo terra2 orbi Chr̃s p̃poſuit. Hoc tibi Chryſoſtom⁹, q & ſup Iohã. aliq̃ties meminit ei⁹ (quẽ uos negatis Vuiclephice, hoc eſt furioſe, ĩpudẽter ac barbarice) primatus q̃ẽ a dño Petrus accepit, ſuiſq; ſucceſſorib⁹ uelut p man⁹ tradidit, Quid ergo nõ negaretis, ſi uſq; adeo manifeſta negatis?

Mira hiſtoria de Paulo & Nerone.

De primatu Petri. Homil. ij.

Homi. lxxx.

Mat. xvi.

Hiere. i.

¶XIII. demonſtratio, ex Ambroſio.

Inter B. Ambroſii ep̃las una extat ad Siriciũ papã, cuius hoc ſane eſt initiũ. Dño dilectiſſimo fratri, Siricio papæ, Ambroſius ep̃s, Baſſia-

Ambro in ep lib. x, epi lx xi

nus Eps & cæteri, Recognouimus lr̃is ſc̃titatis tuæ, boni paſtoris ex cubias, q̃ fidelr̃ cõmiſſam tibi ianuã ſerues, Et pia ſolicitudiue Chr̃i ouile cuſtodias dignus, quẽ oues dñi audiãt & ſequant. Et iã, q̃a noſti ouiculas Chr̃i, facile dep̃hẽdes & occurres, q̃ſi ꝓuidus paſtor. Ne iſti morib⁹ pfidiæ ſuæ, feraliq; ululatu dñicũ ouile diſꝑgãt. Laudamus hoc dñe, frater nobis dilectiſſime, & toto cõcelebram⁹ affectu Nec miramur, ſi lupoꝝ rabie grex dñi phorruit, In q̃bus Chr̃i uocẽ nõ recognouit. Agreſtis em̃ ululatus eſt, nullã uirginitatis grãꝫ, nullũ caſtitatis ordinẽ ſeruare, ꝓmiſcue oĩa uelle cõfundere, diuerſorũ gradus abrogare meritoꝝ, & paupṫatẽ quãdã cœleſtiũ remunerationũ inducere. Et infra. Sed ſi doctrinis nõ credit̃ ſacerdotũ, credatur oraculis Chr̃i, credat̃ monitis angeloꝝ, dicẽtiũ. Quia nõ eſt impoſſibile deo oẽ uerbũ, Credat̃ ſymbolo apł'oꝝ, q̃d eccl'ia Ro. iteratũ ſp cuſtodit & ſeruat. Et circa finẽ. Ita Iouinianũ, Auxentiũ, Germinatorẽ, Fœlicẽ, Protinum, Genialẽ, Marcianum, Ianuariũ, & Ingenioſum Quos ſanctitas tua dãnauit, ſcias apud nos quoq; ſecundũ iudicium tuũ eſſe dãnatos. Incolumẽ te & florentiſſimũ deus noſter tueat̃ omnipotẽs, dñe dilectiſſime frater. Vides ne hinc q̃q; tuã Velene impietatẽ barbaricã, qui tã illota nimiũq; rancida lingua eũ Antichriſtũ uocas & Cerberꝝ, quẽ adeo uenerabilr̃ B. Ambroſius ſuis cũ collegis dñm uocat & bonũ ac prouidũ paſtorẽ? At ſciebãt illi, Petro p̃ci pue dictũ eẽ a dño, Symon Iohãnis diligis me plus his? Paſce agnos meos, Paſce oues meas. Hinc nimirꝝ uniuerſalis paſtor ouiũ Chriſti fuit (ut iã ſupra ex Chryſoſt. dictũ eſt) B. Petrus, & q̃ſq; in locũ eius legitime ſucceſſerit. Quocirca põtifex Ro. gñalis ẽ paſtor oĩm ouiũ Chr̃i, & oĩm eccl'iaꝝ caput, quẽ Chr̃s in Petro, uniuerſo (ut iã ſupra dixim⁹) terraꝝ orbi p̃poſuit. Vñ ait hic B. Ambroſi⁹ Siricio, Recognouim⁹ boni paſtoris excubias, q̃ fidelr̃ cõmiſſaꝫ tibi ianuã ſerues & pia ſolicitudine Chr̃i ouile cuſtodias. Dign⁹, quẽ oues dñi audiãt & ſequant̃. Vis nũc imperite logice, bonã ex his conſequẽtiam inferam? faciã, idq; minime grauatim. Ergo qui huius paſtoris excubias nõ recognoſcit, nõ eſt de grege ouiũ, ſed lupoꝝ. Item, Ergo q̃ intra huius paſtoris ianuã nõ manet, nõ ad oues Chr̃i, ſed ad hircos Antichriſti ꝑtinet. Itẽ. Ergo qui ex ouili huius paſtoris exilit & abſcedit, nõ cũ Petro, ſed cũ Iuda proditore, apoſtata, atq; deſtitore, partẽ habebit. Poſtremo. Ergo q̃ hunc paſtorẽ nõ audit nec ſequit̃, ſtabit in extremo iudicio (horrẽdum dictu) non a dextris inter oues dñi, ſed a ſiniſtris inter hœdos diaboli. Intelligis iſta Velene? Vtinam intelligeres, & nouiſſima conſiderares, ut reſipiſceres, priusq̃ tua in æternam claudant̃ (ut ait poeta) lumina noctem. Agreſtes nimirum fuerunt Iouiniani ululatus, ueſtri autem, ut ſunt numero plures, ita & barbarico ſono ſunt lõge agreſtiores. Vbi em̃ dixit Iouinianus Ro. pontificem eſſe uerum & finalem Antichr̃m? ubi beſtiã triformem?

Ro. ponti paſtor ouium.

Agreſtis ululatus hæreticorum

Lucæ. I.

Impietas Veleni.

Iohan. ult.

Mat. xxv.

Verg. x. æne.

Agreſtior ululatus Huſſitarũ q̃ Iouiniani.

ubi Cerbeꝝ infernalē? ubi negauit B. Petri patrimoniū? ubi eiꝰ primatū? ubi eius cathedrā? ubi ſuaſit ab eccl'ia Ro. diſcedēdū eſſe? ubi negauit S. Petrum Romæ fuiſſe? Hæc ũra ſunt Lutherani figmēta, cõuicia, delira mēta, nõ ex chr'iana inſtitutione atq; modeſtia, ſed ex poetico furore ac impudētia plus q̄ hiſtrionica, oborta, ædita, cõficta. At negauit Iouinianus uirginitatis grām, uos negatis eandē, & lõge horribilius dicitis in Babylonico ũro ululatu, nullū debere fieri uotū caſtitatis, ducēdas eē uxores preſbyteris, nubere matreſq; familias fieri debere moniales. Sed qd ego fruſtra unā & alterā de immēſo erroꝝ ũroꝝ pelago, hæreſim cõmemoro. Cū a morte Chriſti in hanc uſq; diē nemo unq̄ hæreticoꝝ tm̄ p̄ ſe tulit, & ſedis ap'licæ & oīs oīno religionis cõtēptū, q̄tū oſtētat hęc barbariſſima ũra ſecta.

Certe nuſq; ſcd'm ueſtrā proteruiā locutus eſt B. Ambroſius, ſed ubiq; uenerabilr, ubi mētio incidit, & papæ & Ro. eccl'iæ debitum tribuit honorē. Ne ũo longior, duo tm̄ loca nũc afferā. Vnū ſane ex tertio libro de ſacramētis, Alteꝝ ex tertio itidē libro de uirginibus

Aug. de ſacris lib. iij. ca. i.

Primo igit̄ ait Eccl'ia Ro. cuius typū in oībus ſeqmur & formā, hãc cõſuetudinē nõ habet, ut pedes lauet (ſubintellige poſt baptiſmum). Vide ergo, forte propter multitudinē declinauit, In oībus cupio ſeq eccl'iā Ro. Sed tñ & nos hoīes ſenſum habemus. Ideo q̄d alibi rectiꝰ obſeruat̄, & nos recte cuſtodimꝰ. Vtiq; ipſe author eſt nobis huiꝰ aſſertionis Petrus ap'lus, q ſacerdos fuit eccl'iæ Ro. In altero autē loco ſic ordit̄ idē grauiſſimus author, Qm̄ q̄ habuimus, digeſſimꝰ ſupioribus libris duobus, tēpus eſt, ſoror ſancta, Ea, q̄ mecū cõferre ſoles, beatæ memoriæ Liberij p̄cepta reuoluere. Vt, q̄ uir ſanctior, eo ſermo accedat gratior. Nãq; is, cū in ſaluatoris natali, ad ap'lm Petrū, Virginitatis profeſſionē, ueſtis q̄q; mutatione ſignares (q̄ eñ melius die, q̄ q̄ uirgo poſteritatē acq̄ſiuit) Atq; aſtãtibus etiã puellis dei cõpluribus, q̄ certarēt inuicē de tua ſocietate. Bonas (inqt) filia nuptias deſideraſti. Vides q̄tus ad natalē ſp̄oſi tui pp'ls cõuenerit, & nemo impaſtus recedet? Hic eſt, q rogatus ad nuptias, aquā in uina cõuertit, In te q̄q; ſynceꝝ ſacr'm cõferret uirginitatis, q prius eras obnoxia uilibus naturæ materialis elemētis. Ecce B. Ambroſius aptiſſime dicit B. Petrū Ro. eccl'iæ ſacerdotē fuiſſe, tu uero impudētiſſime dicis illū Romæ nunq̄ fuiſſe. Et ſoror Ambroſij uelū uirginitatis ſacræ accepit a Liberio papa ad ap'lm Petrū, id eſt, iuxta ſacratiſſimū corpus, & ſepulchrū eius in ipſius baſilica, Tu uero oēm reijcis hiſtoriā.

Amb. de ũgi. li. iij. in prīci.

Iohan. ij.

¶ XIIII. demonſtratio. ex Hieronymo.

B. Hieronymus in Syriā profectus, in hæc uerba ad Damaſum papā ſcripſit. Qm̄ uetuſto Oriēs inter ſe pp'loꝝ furore colliſus, indiſciſſam dñi tunicā, & deſup textā, minutatim p fruſta diſcerpit, & Chri uineā extermināt uulpes, & inter lacus cõtritos q aquā nõ hñt difficile, ubi fons ſignatur, & hortus ille cõcluſus ſit, poſſit intelligi, Ideo

Cathedra Petri cõſulēda.

mihi

mihi cathedrā Petri,& fidē aplico ore laudatā,cēſui cōſulēdā. Inde nūc iure aīæ poſtulās cibū, vñ olim Chri ueſtimēta ſuſcepi. Neque em̄ tanta uaſtitas elemēti liquētis,& interiacens lōgitudo terrarū, me a pcioſæ margaritæ potuit inquiſitiōe prohibere. Vbicūq; fuerit corpus,illuc cōgregant aqlæ,profligato a ſobole mala patrimonio,apud uos ſolus incōrrupta patrū ſeruat hæreditas. Ibi ceſpite terra fœcūdo,dñici ſeminis puritate cētenos fructus refert,Hic obruta ſulcis frumēta,loliū,auenaſq; degenerāt. Nūc in Occidente ſol iuſticiæ orit. in oriēte aūt lucifer ille,q ceciderat,ſupra ſydera poſuit thronū ſuū. Vos eſtis lux mūdi,uos ſal terræ,uos aurea uaſa & argētea. Hæc teſtacea uaſa uel lignea,uirgā ferreā,& æternū opiūt incēdiū. Q̄q̄ igit tui me terreat magnitudo,inuitat tñ hūanitas. A ſacerdote uictimā ſalutis,a paſtore pſidiū ouis flagito. Faceſſat iuidia,Romani culminis recedat ambitio,Cū ſucceſſore piſcatoris, & diſcipulo crucis loqr. Ego nullū primū,niſi Chrm ſequēs,beatitudini tuæ, id eſt cathedræ Petri,cōione cōſocior. Sup illā petrā ædificatā eccleſiā ſcio. Quicūq; extra hāc domū agnū comederit,pphan⁹ eſt,Si qs in archa Noe nō fuerit, pibit,regnante diluuio. Hęc ibi Hieronym⁹.

Lucæ.xvij.

Mat.v.

ij.Timo.ij.

Mat.xvi.

¶Nolo equidē(ut breuis ſiā)alia Hieronymi,q & plurima & certiſſima ſunt,nūc adferre teſtimonia. Hæc tantū mō uerba propono Et admodū lubēter hic tuā uelim intueri Velene frontē,aptū tñ, & nullā ficti noīs larua cōtectā. Quidnā ad iſta ſis corā dicturus, cōtra eū inq uirū,quē ipſe & doctiſſimū fateris,& ſupra nob obiecisti. Quo em̄ ſtultiſſimo cogitatu pſūmere,obſecro. audes,atteſtationi hui⁹ uiri,tā ſublimi ingenio,tā indefeſſo ſtudio,tātaq; linguarū peritia,tot annis,a puero uſq; ad cēteſimū pene annum,in ocio priuato,uitæq; tranqllitate,ac bona corpis ualitudine,in ſacrarū lrarū explanatione uſq; adeo exercitati,friuolū hoc tuū(uelut ex ſcripturis & iā primū p te dephenſum)cōmētū āſferre? Tu ne poeta theologe mēſib⁹ uix bñ tribus,in Paulo inueniſti,q̄d Hieronym⁹ in annis plus uicies tribus inuenire nō potuit? I nūc effrons,ppudiū,& refer nobis Oriētis dolorē,dū proſpicit Chrm in Occidēde(ut ais)exulare,tuaſq; Cryptas Bohœmicas Petri cathedræ āpone. Nobis interim una Hieronymi literula plus faciet fidei,q cētū milia cōuiciorū tuorū plauſtra, Neq; v̄o dign⁹ uideris,cui ad tā inepta rñdeat,niſi tpm iſtorū infœlicitate uiderem⁹ p q̄libet ſtulta & audacula infirmos ſcandalizari. Non igit tibi,tanq̄ aliquid dixeris,reſpondet,ſed lubricis & infirmis in fide conſulitur.

Laruata frōs Veleni.

Eruditio Hieronymi.

¶XV. demonſtratio,ex Auguſtino.

Inter epłas B Auguſtini ponit una,ordine cēteſima ſexageſimaqnta,in q ſeries Ro. pōtificū aptiſſime cōmemorat,ſub hoc ſane tenore,Dilectiſſimo & honorabili fratri,Generoſo,Fortunatus,Alipius, Auguſtinus,in dño ſalutē. Qm̄ nobis notā eē uoluiſti epłam,quā ad

Hæretici mēbra præciſa.

te Donatiſtarꝫ preſbyter dedit. Q̄ꝫ q̄ eū tu q̄q catholicus aio deriſeris. Tū, ut ei potius (ſi nō deſpate deſipit) cōſulas, hæc ad eū reſcripta petimus pferas. Ille em̄ ordinē chriāniatis ciuitatis uræ, tibi ut inſinuaret, iuſſiſſe ſibi angelū ſcribit. Cū tu teneas chriānitatē nō ciuitatis tuæ tm̄, nec Aphricæ uel Aphrorꝫ, ſed totius orbis terræ, quæ annunciata eſt & annūciat oibus gētib⁹. Vñ illis parꝫ eſt, q̄s præciſos eē nō pudet, nec ſibi ſubueniūt, ut cū poſſunt redeant ad radicē, niſi etiā ſecū alios p̄cidere, & ſicut ligna arida in ignē deſtinare conent̄. Et infra. Has ergo promiſſiones tenenti, ſi tibi angelus de cœlo diceret. Dimitte chriſtianitatē orbis terræ, & tene partē Donati. Cuius ordo tibi exponit̄ in ep̄ſa Ep̄i tuæ ciuitatis. Anathema eſſe deberet, quia te a toto p̄cidere, & in partē contrudere conaret̄, & alienare a promiſſis dei. Si em̄ ordo Epiſcoporꝫ ſibi ſuccedentiū cōſiderandus eſt, q̄to certius & uere ſalubriter ab ipſo Petro numeramus. Cui totius eccleſiæ figurā gerēti dñs ait. Sup hāc petrā ædificabo ecclīam meā, & portæ inferorꝫ nō uincent eā. Petro em̄ ſucceſſit Linus, Lino Clemēs, Clementi Anacletus, Anacleto Euariſtus, Euariſto Alexander, Alexandro Sixtus, Sixto Teleſphorus, Teleſphoro Iginus, Igino Anicet⁹, Aniceto Pius, Pio Soter, Soteri Eleutheri⁹, Eleutherio Victor, Victori Zepherin⁹, Zepherino Calixt⁹, Calixto Vrban⁹, Vrbano Pōtian⁹, Pōtiano Anther⁹, Anthero Fabian⁹, Fabiano Cornelius, Cornelio Lucius, Lucio Stephan⁹, Stephano Sixtus, Sixto Dionyſius, Dioniſio Fœlix, Fœlici Euticianus, Euticiano Gaius, Gaio Marcellinus, Marcellino Marcellus, Marcello Euſebius, Euſebio Melchiades, Melchiadi Syluester, Syluestro Marcus, Marco Iulius, Iulio Liberius, Liberio Damaſus, Damaſo Siricius, Siricio Anaſtaſi⁹. In hoc ordine ſucceſſionis, nullus Donatiſta epiſcopus inuenit̄. Sed ex tranſuerſo ex Aphrica ordinatū miſerunt, qui paucis præſidens Aphris in urbe Roma, Montenſiū uel Cazupytarum uocabulū propagauit. In illū aūt ordinē epiſcoporꝫ, qui ducit̄ ab ipſo Petro uſq ad Anaſtaſiū, qui nunc eandē cathedrā ſedet, etiā ſi quiſq̄ traditor p illa tēpora ſubrepiſſet, nihil præiudicaret eccleſiæ & innocentibus chriſtianis, quibus dominus prouidus ait de præpoſitis malis. Quæ dicūt facite, q̄ aūt faciūt, facere nolite. Dicunt em̄ & non faciunt. Vt certa ſit ſpes fidelis, q̄ non in hoīe, ſed in dño collocata, nunq̄ tēpeſtate ſacrilegi ſchiſmatis diſſipet̄, ſicut iſti diſſipati ſunt, qui legunt in codicibus ſanctis eccleſias, quibus apoſtoli ſcripſerūt, & nullū habent in eis epiſcopū. Quid aūt peruerſius & inſanius, q̄ lectoribus eaſdem epiſtolas legentibus dicere. Pax tecū, & ab earꝫ eccleſiarꝫ pace ſeparare, quibus ipſæ epiſtolæ ſcriptæ ſunt? Hæc Aug. Quid ad hanc dicis Velene epiſtolā? Cur Auguſtinus cū collegis ſuis Ro. pōtificū ſeriē potiſſime allegat, ſi nō hn̄t (ut putas) in catholica ecclīa primatū? Cur primo loco poſuit B. Petrū, ſi Romæ nūq̄ fuit? Qꝫ ſi pie ſuphit

Auguſt.

Ordo & ſucceſſio Ro. pōtificū.

Mat. xvi.

A Petro uſq ad Anaſtaſiū.

Mat. xxiij

Aug. xxxix.
Nos. ccxxix.
numeramus Ro. pont.

Auguſtinus,cõtra nouitatẽ Donatiſtaꝝ,antiq̃ iſto & longo(ut ei ad paucitatẽ Donatiſtaꝝ reſpiciẽti uiſum eſt)Ro.põtificũ ordĩe. Quid nos dicemus uobis,q̃ poſſumus in eccl'ia Ro.ordinẽ põtificũ triplo & q̃druplo lõgiorẽ,q̃ fecit Auguſtin⁹,enũerare?Quippe nouẽ & triginta ſolũmõ enũerat Aug. Nos ex Platyna a B.Petro uſq; ad Leonẽ.10.(q nup obdormiuit in dño)facile poſſumus colligere.229. Et poterãt Donatiſtę ſex forſitã aut decẽ p̃ ſucceſſionẽ Epos a Donato ad Auguſtini uſq; tpa cõmemorare. Vos aũt in barbara ac ſacrilega hac ſecta uřa ne unũ qdẽ epm oñdere poteſtis. Quis ergo ęquũ eẽ credat,ut hõ chřian⁹ ex certa eccl'a adcõfuſiõe3 uřa3 trãsfugiat? Vos ei eſtis ſine domo,ſine tribu,ſine pr̃e,ſine mr̃e,uagi cẽtauri,ipij deſertores,barbariſſimi apl'cę ĩſtitutõis p̃uaricatores,ſacrilegi,oĩs religõis euerſores. Quid ita q̃ ſummũ põti. cupitis occidere,epos Germanię ſpoliare,eccl'ias diripe, cleꝝ expellere,monachos & moniales oĩno extĩguere,tẽpla ac monaſteria deſtruere,ab horis canonicis interdicere, negare ſacra,tollere cæremonias,oẽmq; penit⁹ cultũ diuinũ in crypticas abominatões(ubi qs pr̃ ſit & q̃ mater,nõ q̃rit̃)cõuertere Omitto nũc innũera Aug. teſtimonia,cõtra uos reliq̃,q̃ paſſim poſuit,& a nob alibi q̃dã ſunt ex eis recitata,unũ tãtũmõ locũ referre ad huc libet,q ĩ eo habet̃ libro,quẽ cõtra Manichęi epl'a3 ſcripſit. In catholica(inq̃t)eccl'ia,ut omittã ſynceriſſimã ſapiẽtiã,quã ĩ eccl'ia eẽ catholica nõ creditis,M'lta ſunt alia q̃ ĩ ei⁹ gremio me iuſtiſſime tenent Tenet cõſenſio pplõꝝ atq; gẽtiũ,Tenet autoritas miracul' ĩchoata, ſpe nutrita,charit te aucta,uetuſtate firmata,Tenet ab ip̃a ſede Petri apl'i,cui paſcẽdas oues ſuas p⁹ reſurrectionẽ dñs cõmẽdauit,uſq; ad p̃ſentẽ ep̃atũ,ſucceſſio ſacerdotũ,Tenet poſtremo ip̃m catholicæ nom ẽ,Q̃d nõ ſine cã inter tã multas hæreres ſic iſta eccl'ia ſola obtinuit,ut cũ oẽs hæretici ſe catholicos dici uelint,quærenti tñ peregrino al ii,ubi ad catholicã conueniat̃,nullus hæreticoꝝ,uel baſilicã ſuam l domũ audeat oſtendere. Iſta ergo tot ac tanta Chriſtiani nomi s chariſſima uincula,recte hominẽ tenent credentẽ in eccleſia catholica, Etiã ſi propter noſtræ intelligẽtiæ tarditatẽ uel uitę meritũ,ueritas nõdũ ſe aptiſſime oſtẽdat. Hæc Aug. ¶At q̃to iuſtius nos contra ſchiſma uřm hereſeſq; barbariſſimas,iſta dicim⁹, q̃bus uſq;adeo lõga ẽ Ro.eccl'ię ſctiſſimę mr̃is nr̃ę,& fidei plãtatiõe & ĩ ſacerdotũ ſucceſſiõe ſeries & ea qdẽ certiſſima? Ecce nob cõtra irreligioſos uřos articl'os,de gr̃a ſacrõꝝ,de baptiſmo pueroꝝ,de fomite de mr̃monio,de miſſa,de mortuoꝝ expiatiõib⁹,ac de id gen⁹ aliis ſexcẽtis,cõſentiũt oẽs chřiani,Itali,Hiſpani,Franci,Angli,Scoti,Dani, Poloni,Hũgari,Rhodij,& q cq̃d in catholicoꝝ repit̃ Catalogo, Venerãt̃ nobiſcũ ſedẽ aplicã,quã uidẽt,nõ ſolũ q̃dringẽtoꝝ (ut Aug.) ſed etiã plus q̃ ter q̃dringentoꝝ annoꝝ uetuſtate firmatum. Sciunt oues CHRISTI commiſſas eſſe in Euangelio,non Iudæ proditori.

Lutherani ſine pr̃e,ſine matre &c.

Au. cõtra ep. Manichęi.c.4

Iohan.ult.

Ro. eccl'ia prę omnibus catholi ca.

In Lutheranos ex Aug.

Iohan.ult.

Nõ Vvicle-

Nō Vviclepho barbaro,nō Huſſo deſertori,nō Luthero apoſtatæ, nō uobis deniq; Crypticis & irreligioſis ſchiſmaticis,ſed B.Petro,q cathedrā eccl'iæ Ro.primus tenuit. Nos igit̃ non ſub Cryptico uſo ululatu,ſ; in Petri ouili,Euangelicoq; bālatu,pie ac ſalubriter,iuxta maiorꝝ noſtrorꝝ & traditiones & exēpla,inconcuſſa fide (deo dante & protegēte) permanebimus.

¶XVI.demonſtratio,ex B.Gregorio papa.

Innumera ꝑfecto ſunt B.Gregorij teſtimonia,cōtra tuā Velene ueſaniā,cū in alijs eius opibus,tū uero plurima & certiſſima in.xij.libris,q Gregorij regiſtrū inſcribunt̃,in q̃ꝝ ſane tertio,hæc habet̃ ipſius ad Cōſtantiā Auguſtā Mauricij impatoris uxorē,ep'la,quā uel cōtra breuitatis inſtitutū,totū nūc recitare libet,ut ſi hiſtorijs nō credas,expientiæ ſaltē ac miraculis fidē tandē habeas,pſertim ubi tantus uir ad tantā impatricē nihil friuoli aut cōmēticij ſcripſiſſe,iure ac merito pſumit̃. Tenor igit̃ ep'æ eſt,Gregorius Cōſtātiæ Auguſtæ.

Greg. in regi. lib iij.ep.xxx

¶Serenitas u'ræ pietatis,religionis ſtudio,& ſanctitatis amore conſpicua,ꝑpter eā,q̃ in honore S.Pauli ap'li in palatio ædificat̃ eccl'iā caput eiuſdē ſancti Pauli,aut aliud qd de corpe ipſius,ſuis ad ſe iuſſionibus a me pcipit trāſmitti.Et dū illa mihi deſiderarē impare,de qbus facillimā obediētiā exhibēs,ueſtrā erga me amplius potuiſſem grām ꝑuocare,maior me mœſticia tenuit,qd illa pcipitis,q̃ facere nec poſſum nec audeo.Nā corpa ſctōꝝ Petri & Pauli ap'lorꝝ,tantis in eccleſiis ſuis coruſcant miraculis atq; terroribus,ut neq; ad orandū ſine magno illuc timore poſſit accedi.Deniq; cū beatæ recordationis deceſſor meus,q argētū,qd ſupra ſacratiſſimū corpus B. Petri ap'li erat,longe tn̄ ab eodē corpe,fere.xv.pedū ſpacio, mutare uoluit,ſignū ei nō parui terroris apparuit. Sed & ego aliqd ſilr ad ſacratiſſimū corpus S.Pauli apoſtoli meliorare uolui.Et qa neceſſe erat,ut iuxta ſepulchrū hmōi effodi altius debuiſſet,ppoſitus loci ipſius oſſa aliqua,nō qdē eidē ſepulcho cōiūncta repit. Quæ qm̄ leuare pſumpſit,atq; in alio loco tranſponere,apparētibus qbuſdā triſtibꝰ ſignis,ſubita morte defunctus eſt.Præter hæc aūt ſanctæ memoriæ deceſſor meus idē ad corpus S.Laurētij martyris,qdā meliorare deſiderans,dū neſcit̃ ubi uenerabile corpus ipſius eēt collocatū,effodit̃ exquirēdo,& ſubito ſepulchrū ipſius ignorāter aptū eſt. Et hi,q pſentes erant,atq; laborabāt monachi & manſionarij,q corpus eiuſdē martyris uiderūt,qd qdē minime tangere pſumpſerūt,oēs intra decē dies defuncti ſunt,ita ut nullus uitæ ſupeſſe potuiſſet,q ſctm̄ & iuſtū corpus illius uiderat,Cognoſcat aūt tranqlliſſima dn̄a,qa Romanis cōſuetudo nō eſt qn̄ ſctōꝝ reliqas dant,ut quicq̃ tangere pſumant de corpe,ſed tantūmō in pyxide Brandeū mittit̃,atq; ſacratiſſima corpa ſctōꝝ ponit̃. Qd leuatū in eccl'ia,q̃ eſt dedicanda,debita cū ueneratione recōdit̃. Et tantæ ꝑ hoc,ibidē uirtutes fiunt,ac ſi illu

Impatrix petit caput. Pau.

Terribilis ē locus iſte

Corpus ſancti Laurētij

illuc ſpecialr eorꝝ corpa deferant. Vn̄ cōtigit, ut beatæ recordatiōis Leonis papæ tpibus (ſicut a maioribus tradit) Dū qdā Græci de talibus reliquijs dubitarēt, p̄dictus pontifex hoc ipm̄ Brandeū, allatis forficibus inciderit, & ex ipſa inciſione ſanguis effluxerit. In Romanis nāq; uel totius occidētis partibus oīno intolerabile eſt atq; ſacrilegū, ſi ſctōꝝ corpa tangere qſq̄ uoluerit. Q, ſi p̄ſumpſerit, certū eſt, qa hæc temeritas impunita nullo mō remanebit, pro qua re de græcoꝝ cōſuetudīe, qa oſſa leuare ſanctoꝝ ſe aſſerūt, uehementer miramur, & uix credimus. Nā qdā monachi Græci, huc añ bienniū uenientes, nocturno ſilentio, iuxta eccleſiā S. Pauli corpa mortuoꝝ in cāpo iacentia effodiebant, atq; eoꝝ oſſa recōdebāt, ſeruantes ſibi, dū recederēt. Qui cū tenti, & cur hoc facerēt, diligēter fuiſſent diſcuſſi, Cōfeſſi ſunt, q̄ illa oſſa ad Græciā eſſent, tanq̄ ſanctoꝝ reliqas portaturi. Ex qꝝ exēplo, ſicut p̄dictū eſt, maior nobis dubietas nata eſt. Vtrū ueꝝ ſit, q̄d leuare ueraciter oſſa ſctōꝝ dicunt. De corpibus uero B. aplōꝝ qd ego dicturus ſum, qa eo tpe q̄ paſſi ſunt, ex oriente fideles uenerūt, q eoꝝ corpa, ſicut ciuiū ſuoꝝ repeterēt, quæ ducta uſq; ad ſecundū urbis miliariū, in loco q dicit Catatūbus collata ſunt. Sed dū ea exinde leuare oīs multitudo eoꝝ cōueniēs niterer, ita eos uis tonitrui atq; fulgoris nimio metu terruit, atq; diſp̄ſit, ut talia denuo nullatenus attētare p̄ſumerēt, Tūc aūt exeūtes Romani, eoꝝ corpa, q hō ex dn̄i pietate meruerāt, leuauerāt, Et ī locis qbus nūc ſunt cōdita, poſuerūt. Quis ergo nūc ſereniſſima dn̄a, tā temerarius poſſit exiſtere, ut hæc ſciēs, eoꝝ corpa, nō dico tāgere, ſed uel aliquatenus p̄ſumat inſpicere. Dū igit talia mihi a uobis p̄cepta ſunt, De qbus parere nullatenus potuiſſem. Quantū inuenio, nō ueſtrū eſt, ſed qdā hoīes cōtra me, pietatē ueſtrā excitare uoluerūt. Vt mihi (qd abſit) uolūtatis urǽ grām ſubtraherēt. Et ꝓpterea q̄ſiuerūt Capitulū, de q̄ uobis quaſi inobediēs inuenirer. Sed in oīpotēti dn̄o cōfido, qa nullō mō benigniſſimæ uolūtati ſurripit, & ſctōꝝ aplōꝝ uirtutē, q̄s toto corde & mēte diligitis, Nō ex corpali p̄ſentia, ſed ex protexione ſp habebitis Sudariū uero q̄d ſilr tranſmitti iuſſiſtis, Cū corpe eius eſt, q̄d ita tangi nō p̄t, ſicut nec ad corpus illius accedi, ſed qa ſereniſſimæ dn̄æ tā religioſum deſiderū uanū eſſe debet. De cathenis quas ipſe S. Paulus apl's in collo & in manibus geſtauit, ex qbus multa miracula in pplō demōſtrant, partē aliquā uobis tranſmittere curabo. Si tn̄ hāc tollere limādo p̄ualuero, qa dū frequēter ex cathenis eiſdē multi ueniētes & bn̄dictionē petunt, ut parum qd ex limatura accipiāt, Aſſiſtit ſacerdos cū lima, & aliqbus petētibus ita cōcite aliqd de cathenis ipſis excutit ut mora nulla ſit, Quibuſdā uero petentibus diu p cathenas ipſas ducit lima, & tn̄ ut aliqd exinde exeat, nō obtinet. Ecce Vt lene B. aplōꝝ corpa ita rege[illegible]cūt Romæ, ut impune, neq; tangi, neq; transferri q̄ant. Aut ergo crede cū orbe terraꝝ, corpa aplōꝝ beatos

Falſæ reliqæ Græcorum

Corpa Petri & Pauli

Cathenæ ſancti Pauli.

Miracl'a circa corpa aplōꝝ

btos apl'os Romę mortalia corpa p martyriū reliqſſe, aut indita no bis, vn & qn eorū corpa ſint Romā tranſlata. Ecce nō ſolū corpa ipa plurimis coruſcant miraculis, ſed & Brandea, cruceſq; & Claues, q̄ eiuſmodi corporū uenerādas reliqas cōtigerit attigiſſe, ſingularē acci piūt inde uirtutē. Ita em̄ habet idē Gregori⁹ in alia (cuius & ſupra mētionē fecimus) ad Theotiſtā & Andreā Cōſtātinopolitanos ep'la Præterea (inqt) bn̄dictionē S. Petri apl'i, clauē a ſacratiſſimo ei⁹ corpore tranſmiſi. De qua uidelicet claui, hoc eſt geſtū, q̄d narro miraculū, Dū eā qdā Longobardorū, ciuitatē ingreſſus, in Tranſpadanis ptibus inueniſſet, qa s. Petri clauis eēt deſpiciēs, ſed p eo q̄ eā aureā uidit, facere ſibi ex illa aliqd aliud uolēs, eduxit cultellū, ut eā inciderer. Qui mox cultellū, cū q̄ eā p partes mittere uoluit, arreptus per ſpm̄, ſibi in guttere defixit, eadēq; hora defunctus cecidit. Et dū illic rex Longobardorū Autharith, atq; alij multi eius hoīes adeſſent, & is q ſe pcuſſerat, ſeorſum mortuus, clauis uero hæc ſeorſum iaceret in terra, factus eſt oībus uehemētiſſimus timor, ut eandē clauē leuare de terra nullus p̄ſumeret. Tūc qdā Longobardorū catholicus, qui ſciebat̄ orōni, & eleemoſynis deditus, Minulfus noīe uocat⁹ eſt, atq; ipſe hāc leuauit de terra. Autharith v̄o pro eodē miraculo aliā clauē aureā fecit, atq; cū ea pariter ad ſanctæ memoriæ deceſſorē meum tranſmiſit, indicans, q̄le p eā miraculū cōtigiſſet. Ipſa ergo ur̄ę excellentiæ tranſmittere ſtudui, p quā oīpotēs deus ſupbientē & pfidum hoīem pemit, ut p eā uos, q eū timetis & diligitis & p̄ſentē ſalutē & æternā habere ualeatis. Sed & multæ aliæ extāt ſanctiſſimi iſti⁹ pōtificis ep'læ ad inſignes pſonas, qbus eiuſmodi clauē pro magno munere & bn̄dictione trāſmiſit, Vt Childeberto Francorū regi, Hetharedo Viſigothorū regi, Brimichildæ reginæ, Aſclepidato Patricio Gallo, Theodoro medico impatoris, Leontio excōſuli, & id genus alijs, q̄s longū eſſet cōmemorare. Ne v̄o pro īproba ur̄a ipietate dicatis, eiuſmodi dono Laicorū ſimplicitatē ad largitōes illectā eē. Audite, q̄ſo, qd idē papa hac de re ſcripſerit. Euligio patriarchę Alexandrino, uiro doctiſſimo p̄ ſenectute iā cęcutiēti. Trāſmiſim⁹ (inqt) crucē puulā, in q̄ de cathenis amatorū urorū, ſctōrū Petri & Pauli apl'orū inſerta eſt bn̄dictio, q̄ oclis ur̄is aſſiduo ſupponat̄, qa m'lta p eādem bn̄dictionē miracl'a feri cōſueuer̄t. Hęc Greg. ad Eulogiū ſibi p l'ras familiariſſimū, uirū ſane & uitę ſctimonia & ſcripturarū itelligētia p̄clarū.

¶XVII. demōſtratio, ex Bernardo.

B. Bernardus de Petro Abailardo hęretico, quē ad ſingulare certamē ab ipſo prouocat⁹, Suoſſione corā rege & multis alijs epīs cōuicerat, duas ad Ro. pōtificē Innocentiū. 2. ſcripſit ep'as, in q̄rū priore ita exorſus eſt, Amātiſſimo prī & dn̄o Innocētio, dei gr̄a ſummo pōtifici Bernard⁹ Clareuallis uocat⁹ abbas, modicū id q̄d eſt. Neceſſe eſt ut ueniāt ſcādala, Neceſſe, ſed nō ſuaue. Et ideo dicit propheta, Quis

Greg. ī reg. li. vi, ep. xxiij

Clauis s. petri

Ber. in epiſto. ep'la. clxxxix.

Quis dabit mihi pēnas ſicut colūbæ,& uolabo,& requieſcā?Et apl's cu Pſal.liiij.
pit diſſolui, & cū Chr̄o qeſcere,Et ifra,Leonē euaſim⁹,ſʒ icidim⁹ in Philip.i.
draconē,q nō min⁹ forſan noceat,ſedēs i iſidijs,q̄ ille rugiēs de excel
ſo.Q̃q nā iā i inſidijs,cui⁹ uirulēta folia utinā adhuc laterēt in ſcri-
nijs,& nō in triuijs legerēt. Volant libri, & q oderūt lucem,qm̄ mali Volāt heretico-
ſunt,impegerūt in lucē,putantes lucē tenebras,urbibus & caſtellis, rum libri.
ingerunt pro luce tenebræ,pro melle uel potius in melle uenenum
paſſim oib⁹ ꝓpinat. Trāſierūt de gēte i gētē,& de regno ad pplm al
teꝶ,Nouū cudit pplis & gētib⁹ Euangeliū,noua ꝓponit fides,fun
damētū aliud ponit p̄ter id q̄d poſitū eſt,De uirtutib⁹ & uicijs non
moralr̄ de ſacris ecclīæ nō fidelr̄,de arcano ſanctę trinitatis nō ſim-
pliciter nec ſobrie diſputat,ſed cūcta nobis in pũerſuʒ,cūcta p̄ter ſo
litū & p̄ter q̄ accepimus miniſtrant. Procedit Golias ꝓcero corpe,
nobili illo ſuo bellico apparatu circūmunit⁹, Añcedēte q̄q; eius ar-
migro,Arnoldo de Brixia,ſquama ſquamæ cōiūgit,& nec ſpiracu
lū icedit p̄ eas. Siqdē ſibilauit apis q̄ erat in Francia api de Italia,&
ueuerūt in unū,aduerſus dn̄m & aduerſus Chr̄m eius,Et infra. Ve- Sedes Petri.
tu,o ſucceſſor Petri,iudicabis,an debeat habere refugiū(appellaue-
rat eīm Abailaudus ab electis iudicibus ad ſedē aplīcā)ſedē Petri,q
Petri fidē impugnauit. Tu inquā amice ſponſi,prouidebis,quā libe
res ſponſam a labijs iniquis & a lingua doloſa. Sed & paulo audaci-
ūs loquar cū domino meo. Attende etiam tibi ipſi amantiſſime pa
ter,& gratiæ dei,q̄ in te eſt. Nonne cū eſſes paruulus in oculis tuis,
ipſe te cōſtituit ſup gētes & regna? Ad quid niſi ut euellas & deſtru-
as & ædifices & plantes? Hæc in priori ep̄la. In poſteriore autem p̄-
miſſo titulo ità incipit. Oportet ad ueſtrū referri apoſtolatū pericu- Ep̄la exc.
la q̄q; & ſcandala emergētia in regno dei,ca p̄ſertim,q̄ de fide cōtin Apoſtolatus
gunt. Dignū nāq; arbitror,ibi potiſſimū reſarciri damna fidei,ubi Ro.pon.
nō poſſit fides ſentire defectū. Hæc quippe huius prærogatiua ſe-
dis. Cui enim alteri aliquando dictū eſt, Ego pro te rogaui Petre,ut Lucæ.xxij.
non deficiat fides tua. Ergo q̄d ſequit̄,a Petri ſucceſſore exigit̄,Et tu
aliqñ cōuerſus,cōfirma fratres tuos. Id qdē mō neceſſariū tps eſt, ut
ur̄m agnoſcatis pr̄ amātiſſime principatū,ꝓbetis zelū, miniſteriuʒ
honoretis,in eo plane Petri impletis uicē,cui⁹ tenetis & ſedē, ſi ur̄a
admonitione corda in fide fluctuātia cōfirmatis,Si ueſtra authori-
tatē cōteritis fidei corruptores. Hæc Bernardus. Sed opæpciū fu- Ep̄la.cxciij.
erit pauca itē,ex Innocentij reſcripto his adnectere. In hoc(inqt)ma- Reſcriptum
xime cōſolamur, & oīpotēti deo gr̄as agim⁹,q in ptibus ur̄is ꝓ pr̄i- Innocentij
bus tales filios ſuſcitauit,& tpe apl'at⁹ nr̄i in eccl'ia ſua iā p̄clarōs uo-
luit eē paſtores. Qui nouū hæretici calumnijs ſtudeant obuiare,& i-
maculatam ſponſam uni uiro uirginē caſtā exhibere Chr̄o. Nos ita Lu.xxij.
q;,q in B. Petri cathedra,cui à domino eſt dictum,Et tu aliquando
conuerſus,confirma fratres tuos,licet indigni reſidere conſpicimur

Cõicato fratrũ nrõrũ epõrũ & cardinaliũ cõſilio, deſtinata nob a uřa diſcretione Capitula, & uniuerſa ipſius Petri Abailardi puerſa dogmata, ſctõrũ Canonũ authoritate, cũ ſuo authore dãnamus, eiq̃ tã q̃ hæretico, ppetuũ ſilenciũ impoſuimus. Vniuerſos quoq; erroris ſui ſectatores & defenſores, a fideliũ cõſortio ſequeſtrãdos, excõicationiſq; uinculo innodãdos eẽ cẽſemus. Datũ Laterani. 17. Calẽ. Augu. Puto hoc ex Bernar. teſtimoniũ euidẽtiꝰ eẽ, q̃ ut ullo idigeat Epilogo

¶XVIII. demonſtratio, ex Oroſio.

Oroſius ĩ hiſt. li. xij. ca. iiij. Qñ Petrꝰ uenit Romam.

Paulus Oroſius ad B. Aug. 7. ſcripſit hiſtoriarũ libros, in q̃rũ ultimo ſic narrat. Anno (inqt) ab urbe condita. 1395. Tyberius Claudius ab Auguſto quartus, regnũ adeptus eſt, manſitq; in eo annos. 14. Exordio regni eius Petrus apřus dñi nři Ieſu Chři Romã uenit, & ſalutarẽ cũctis credẽtibus fidẽ, fideli uerbo docuit, potẽtiſſimiſq; uirtutibus approbauit. Exin Chřiani Romæ eẽ cœperunt, ſenſitq; hoc collatũ fidei ſuæ Roma bñficiũ. Et infra. Triſtius ac pniciosius urbi Romæ nihil unq̃ fuiſſe q̃ bella ciuilia, ſatis notũ eſt, Itaq; propter aduẽtũ apři Petri, & tenera chřianorũ germina, uix dũ adhuc pauca ad ſanctæ fidei profeſſionẽ erũpẽtia, hãc exorientẽ tyrannidẽ & cõſurgens iſtud ciuile bellũ quiſnã diuinitus eẽ cõpreſſum neget, q̃ pteritis tpibus de cõpreſſione bellorũ ciuiliũ ſile probarit exẽplũ? Et alio

Cap. v. Occiſi a Nerone apoſtoli.

deinceps capitulo. Auxit hãc (inqt) molẽ facinorũ eius, temeritas impietatis in deũ. Nã primus (loquit de Nerone) Romæ chřianos ſupplicijs & mortibus affecit, ac p oẽs prouincias pari pſecutione excruciari impauit, ipſmq; nomẽ extirpare conatus, btiſſimos Chři apřos Petrũ cruce, Paulũ gladio occidit. Mox aceruatim miſerã ciuitatẽ, obortæ undiq; clades oppreſſere. Nã ſubſequẽte autũno tãta urbi peſtilẽtia increbuit, ut. 30. milia funerũ in rationẽ Libitinæ uenirent Britannica deinde clades e ueſtigio accidit &c.

Qualis fuerit Oroſius

Ecce tibi hiſtoriã eius uiri, quẽ & Auguſtinus & Hiero. plurimũ cõmẽdarũt, ſuaq; familiaritate dignũ iudicauerũt, Qui ut iſta ſcriberet, a B. Aug. iuſſus eſt, cui & opus ipſum nũcupauit, Qui nõ ex poeticis fabulis, ſed ex certis annalibus & hiſtorijs res geſtas, uariaſq; hominũ clades a Noe ad ſua uſq; tpa luculentiſſime, ordineq; optio enarrauit. Vigil (ut ait ad Hiero. Auguſtinꝰ) ingenio, paratus eloquio, flagrãs ſtudio, honore preſbyter. Qui ex ultĩs Hiſpaniẽ oris, ab Oceani littore, Auguſtini fama excitꝰ, in Aphricã diſcẽdi gřa pfectꝰ eſt, & inde in Syriã nauigauit, ut uideret Hieronymũ. Quis aũt ſit adeo iniquus inter te Velene, & illũ arbiter, ut fatuæ tuæ opinioni, apud oẽs eruditos inopinabili, fidẽ habeat potius q̃ certiſſimæ illius hiſtoriæ, quã & Auguſtinus cõmẽdauit, & uniuerſus orbis tot iã retro ſeculis unanimi cõſenſu approbauit? Nõne ipſe fateris eũ hiſtoricum eſſe nõ triuialẽ? Cur ergo hiſtoriæ eius nõ potius habeat fides, q̃ fantaſtico nouitatis tuæ figmẽto? Adde q hiſtoria eius. 11. ſeculis totis antiqor.

Aug. de origine aiæ li. i. c. i.

antiqor eſt,ꝙ hoc tuū ſomniū. Quis ergo nō credat illi de rebus Petri tanto melius,certiuſqꝫ ꝙ tibi conſtitiſſe,ꝗto ad tpa Petri propiꝰ acceſſit? Neqꝫ uero exordiū regni,de ꝗ loquiť Oroſius,debet ad primos dies impṝ Claudiani(ut tu improbe cauillaris)coartari,ſed potiꝰ ad primos annos Claudij referri crediderim. Nō ei ignorabat & Euſebiū in Chronicis,& Hieronymū de uiris illuſtribꝰ ſcripſiſſe B.Petrū ſecūdo anno Claudij Romā peruniſſe ¶EPILOGVS.

¶Poſſem Velene adhuc multo plures ad hāc rē,de qua,ꝑter uos barbaros,& ſacrilegos,nemo unꝗ dubitauit,demōſtrandā,ſi opus eēt, adducere & teſtes & rōnes,uel Mathematicis Theorematis certiores,Sed ne uidear in dubiū uocare anxijs,nūeroſiſqꝫ probationibus rē certiſſimā,hic ſiſto curſum,Poſui tot demōſtrationes pro re geſta ꝗt tu ꝑſuaſiones adducis pro impio figmēto, Nolo addere plures, ne dicas me nūero ſolū,nō etiā uiribus demōſtrationū cōfidere,Arbitror ſane,nō ſolū oēs,ſed & ſingulas iſtas demonſtrationes, oibus tuis ꝑſuaſionibus inſimulqꝫ collectis,lōge (non me iacto,ſed laudatos authores laudo)ualidiores eē. ¶Q. ſi ea ꝗqꝫ adiungerē, ꝙ in Lutherū ea de re protuli,mihi ꝑfecto certius euidētiuſqꝫ unqꝫ(abſit inuidia uerbo)demōſtratū fuiſſe putarē. Etem̄ breuitatis ſtudio,tripli cia illa(de qbus mētionē teutonice fecerat orthodoxus Emſerus) arma nr̄a hic omiſi,qbus profecto nihil ꝑt eē certius. Quis em̄ fideliū: de illis dubitare ꝗat? Quot em̄ gladijs & ſpiritalibꝰ & impialibꝰ cōfodimꝰ ibi ueſtrā ipietatē? Quot deinde cuſpidibus tot ætatū totqꝫ monumētoꝝ(ꝙ adhuc hodie ad manū ocl'ūqꝫ patēt)temeritatē hāc ueſtrā trāsfiximus? Quot deniqꝫ pugionibus heroicis nobiliſſimoꝝ authoꝝ,Papiæ auditoris Iohānis euangeliſtæ, Cai hiſtorici,Euſebij Cæſarieſis,Europij Caſſiodori,Bedæ,Platynæ,Sabellici,Egnatij & id genus alioꝝ,& fide,& eloquētia ꝑſtantiſſimoꝝ,oēm ueſtrā armaturā diſſoluimus,ereptiſqꝫ armis opima ſpolia B Petro in Vaticanū retulimus. In hoc aūt cōgreſſu oīa iſta arma domi reliquimus,ne uel timiditatē uel inopiā nobis exprobrares(ut es ad calūniandū irridēdūqꝫ procaciſſimꝰ)ſi eadē arma in altero hoc cōgreſſu reſumeremꝰ. Alia itaqꝫ nūc arma produximꝰ,ꝑ ꝗ tibi ad barbā(ut uulgo dr̄) impudētiſſimi oris tui ſn̄iam ab uniuerſo chr̄ianoꝝ orbe latū iri ſperamus. Quis em̄ ad eo impius eē queat,ut nō potius Euāgelicis ꝙ tuis dictis habeat fidē? Quis Egeſippi clariſſimā hiſtoriā uaniſſimis ac tenebricoſiſſimis his tuis ſomnijs nō anponat? Quis B.Ignatio, q nō ſolū Petrū & Paulū,ſed & Chr̄m in carne uidit,nō potius credat,ꝙ tibi nouicio barbaroqꝫ hęretico? Quis itē Hireneo,cui Euſebiꝰ,Hieronymꝰ & Auguſtinꝰ tantū & honoris & fidei tribuerūt, nō magis credat ꝙ tibi hoī leuiſſimo & ſub improba alienī noīs larua latenti? Quis aūt ferat te eloquētiſſimo cōferri Tertulliano? Quis putet tibi Pauli ep̄las magis eē cognitas,ꝙ fuerint cognitæ Origeni omniū doctiſſi-

Alius in Lutherū libellus de Petro & Roma.

Sn̄ia in Velen.

Hier. i ep̄la ad Paulā & Eu.

doctiſſimo? Si maior fuit ille, Hiero. ſnīa, M. Varrone Romanoꝝ doctiſſimo, nūqd minor erit hn̄dus Veleno barbaro añ hoc facinꝰ ignotiſſimo? Quo ibis aūt a ſpū ſctiſſimi Cypriani? aut q̄ a facie eiꝰ fugies? Et ne lōgior ſim, qs te obſcuꝝ facie & impitū rōcinatione præponat Dionyſio Alexādrino, aut Corinthio, & Athenięſi Epis? Quis Lactātio Firmiano? Quis Maximo Athanaſio? quis dulciſſimo Prudētio? Quis facūdiſſimo Chryſoſtomo? Quis p̄cellētiſſimis quatuor eccl'iæ doctoribus, Ambroſio, Hieroñ. Auguſtino, Gregorio? Quis mellifluo Bernardo? Quis deniq̄ Oroſio hiſtorico, ut cōpendioſiſſimo, ita & fideliſſimo? Ne ferā equidē te uel minimo iſtoꝝ æquiparari, ne cōparari quidē æquo aīo patior, in quaslibet te pſuaſionū figuras, in modū Protei cōuerteris, Tenebo te, nec ſinā te ullis v̄boꝝ p̄ſtigijs elabi. Q, ſi tibi oīno certū eſt, taurina fronte oībus tā ſacrarū q̄ humanaꝝ lraꝝ heroibus obſiſtere, atq̄ obſtipo capite ad oēm impudētiā cōtra aptiſſimā ueritatē prodire ac ꝓgredi, reuerere ſaltē inuictū tuū Herculē, Theſeaq̄ magnanimū, q̄ huic ueritati nr̄æ manꝰ dederūt. Quoties eñ Valla, Petri ſedē, Petri ſucceſſores, Petri principatū & primatū in Donatioīs libro fatet̄, ꝓbat, aſſerit, cōfirmat? Q, ſi piget oēm pcurrere librū, eā ſaltē inſpice orōnē, quaꝫ B. Syluestro aſcripſit. Quid eſt, q̄d ait, Vereor Cæſar, ne me ex Petro facias Iudā? Vos noui Milones negatis Ro. pōtificis primatū. Veſtri aūt Herculis hæc ſunt uerba. O q̄tū eſt pōtificale munꝰ. Quantū eſt Caput eē eccl'iæ. Quantū eſt p̄poni paſtorē tāto ouili, e cuius manu uniuſcuiuſq̄ agni ouiſq̄ amiſſæ, ſanguis exigit̄. Et cōtra Donationis paleā ait. Et pōtifices Ro. appellat uicarios Petri, quaſi uel uiuat Petrus, uel minori ſint dignitate cæteri, q̄ fuit Petrꝰ, Et paulo poſt, Quis hoc chr̄ianꝰ pati queat, q̄d cū a Chr̄o primatū accepit Ro. ſedes. Et id, Gratiano teſtāte, multiſq̄ Græcoꝝ, octaua ſynodus declararit, Accepiſſe dicat̄ a Cōſtātino, uixdū chr̄iano, tāq̄ a Chr̄o? Vbi eſt hic ferreus Lutueri naſus? ubi taurina tua frons? En iſta Herculis ur̄i uerba ſunt, uultis ne & Herculē ur̄m expugnare? Quid aūt dicā de tuo Theſeo? Quoties obſecro in ea ipſa contra Primatū ſedis apl'icæ pugna, fatet̄ Ro. pōtifices eē B. Petri ſucceſſores? Quoties primatū eius & laudat & aſſerit? Ecce hæc ſunt eius uerba. Primū q̄ me monet, Ro. pontificē eſſe alijs oībus, q̄s ſaltē nouerimus ſe pōtifices gerere, ſupiorem, eſt ipſa uolūtas dei, quā in ipſo facto uidemꝰ, Neq̄ eñ ſine uolūtate dei, in hanc Monarchiā unq̄ uenire potuiſſet Ro. pontifex. At uoluntas dei, quoq̄ mō nota fuerit, cū reuerētia ſuſcipienda eſt, ideoq̄ nō licet temere Ro. pōtifici in ſuo primatu reſiſtere. Hæc aūt rō (inquit) tanta eſt, ut ſi etiā nulla ſcriptura, nulla alia cā eēt, hæc tñ ſatis eſſet ad cōpeſcendā temeritatē reſiſtentiū, ideo non uideo, q̄uo ſint excuſati a ſchiſmatis reatu, qui huic uoluntati cōtrauenientes, ſeſe a Ro. pontificis authoritate ſubtrahunt, Ecce hæc eſt

Victus ubiq̄ iacet Velenꝰ.

Lau. Val de Donat. Cōſt.

Lutherus de poteſtate papæ.

una(inquit)prima mihi inſupabilis rõ,q̃ me ſubijcit Ro. põtifici, & primatũ eius cõfiteri cogit. Quid ad hæc dicis Milo? Quot ſunt aliæ cõſiſes Theſei tui rõnes? q̃t ſedis apſicæ aſſertiones? O pugiles inui-ctos,q tã egregie ſibijpſis conſentiunt,imo ſeipſos conficiunt.

¶Explicit Liber Secundus.

¶INCIPIT LIB. III.

HIs armis.18.demonſtrationũ,nulla obſcuritate rubiginoſis,nulla incertitudine uacillãtibus,nulla cõtrarietate ſolutis,aut pruptis, ſed integris,ſplendidis, ꝓbatis ac plane heroicis p̃munitus,nũc cominꝰ pugnare manuſq; fugitiuis pſuaſionibus tuis inijcere adorior. Vt aũt & breuior ſit pugna, & certior uictoria,ſigillatim eas aggredior,mẽbratimq; conficiã ſingulas, reſectis uniuſcuiuſq; uomicis,ulceribuſq; putridis,ac male tumentibus uenis fortiter inciſis. ¶Prima perſuaſio.

Multa ꝑfecto ulcera habet hęc prima tua pſuaſio Velene,q̃ tibi breuiter tãgã. Primo ais. De aduẽtu Petri Romã,de paſſione & autore mortis ipſiꝰ,nihil aliđ q̃ meras cõtrouerſias illic repire potui. Quos tu legeris authores,neſcio,ſed hoc ſcio,q̃đ in nr̃is ſupra allegatis.18. demõſtrationibꝰ nulla penitꝰ eſt cõtrouerſia,neq; de B.Petri aduẽtu neq; de eiꝰ paſſiõe,neq; de autore mortis,neq; ṽo in illis eiuſmodi cõtrouerſia ẽ,q̃s mľto plures obiecimꝰ Luthero eiſdẽ de rebus. Nemo em̃ ex ijs oĩbꝰ cõtradicit,aut negat Petrũ Romã ueniſſe, Nemo negat eũ ibi paſſũ eẽ,nemo nõ fatet̃,necis autorẽ crudeliſſimũ fuiſſe Neronẽ. Velim eq̃dẽ ex te audire,q̃ nã eẽt alia q̃uis hiſtoria & res geſta,de q̃ re uſq;adeo cõformiter tot grauiſſimi oĩs gñis ſacri,ꝓphani,publici,priuati doctores,hiſtorici,principes, ep̃i,pſbyteri,ciues, chronici & qcũq; ueritatis teſtes & rerꝫ geſtarꝫ ſcriptores,ſcripſerint & uelut ex cõpoſito cõſpirauerint,uti factũ uidemꝰ de Petri aduẽtu de eiꝰ paſſiõe,deq; mortis autore. Quis p̃ter te Lutherũq; tuũ negat Petrũ ſub Claudio Romã ueniſſe? Quis inficiat̃ eũ ibi crucifixũ eẽ? Quis aliũ q̃ Neronẽ facit eiꝰ necis autorẽ? Nos ea ſcripta, q̃ Lino aſſcribũt̃,uelut apocrypha nõ acceptamꝰ, Neq; itẽ Clemẽtis itinerariũ eſt ab eccľia receptũ. Hęc eñ ſunt ṽba(uti refert Gratiani ĩ decretis)Gelaſii papę,Itinerariũ noĩe Petri apľi,q̃ appellat̃ ſcĩ Clemẽtis,libri.8.apocryphi. Quid tu igit̃ his obſoletis & apocryphis ſcriptis tot grauiſſimorꝫ probatiſſimorꝫq; Authorꝫ cõciliorꝫq; & legũ ſacroſctã teſtimonia,turbare ac ĩprobe cauillari p̃ſumis? Certos habemus authores,Apocryphis nõ indigemꝰ. Scđo ais. Et ut paucos cõmemorẽ e multis. Quidã in exordio imperij Claudij Petrũ Romã ueniſſe cõtendũt &c̃. Cauillus iſte futilis in ſeſe eſt & leuiſſimꝰ, Attñ cũ tu in eo plurimũ cõfidas,nõ leui manu ſemel repelli debet. Primum de eo quod Oroſius ait in exordio,iam ſupra reſponſum eſt.

Nõ eſt cõtrouerſia autorũ de Petro.

Apocrypha. In decret. diſt. xv.c.ſctã Ro.

De exordio ĩpij Claudij.

Non

Nō em̄ neceſſe eſt,exordiū illud referri ad primas horas,dies,hebdomodas,aut mēſes illius impij,ſed cōgruētius referṫ ad primos ānos q̄bus Claudiꝰ imꝑauit. Nō em̄ exacte ibi annos Petri cōputat Oroſius,ſed Petrū tū Romā ueniſſe cōmemorat. Quo mō ſcribūt pleriqꝫ Neronē in exordio impij ſui optimū egiſſe principē,in fine uero peſſimū. At exordiū illud nō ad duos & tres tm̄ dies & mēſes refert,ſed in totū quinquēniū extendit.

De ſecūdo & quarto anno Claudij.

¶Deinde,ꝙ q̄dā q̄rto Claudij anno Petrū Romā ueniſſe ſcribūt,ſi ſane intelligas,nō eſt cōtrouerſia. Vtriqꝫ em̄ fatenṫ B.Petrū cathedrā Romæ.25.annis tenuiſſe Qui itaqꝫ dicūt ſcd'o anno ip̄m aduenisse,loquunṫ excluſiue,hoc eſt, excludūt a cōputo annoꝝ,q̄bus cathedrā tenuit, annos extremos, initiū & finē. Qui aūt dicūt Petrū q̄rto Claudij anno Romā aduenifſe,loquunṫ incluſiue,includētes cū intermedijs etiā principij & finis annos. Atqꝫ ita utriqꝫ coueniūt in eo,ꝙ 25.annis Ro.Ep̄atū rexerit B.Petrus.

Regino in Chronicis

Miror itaqꝫ,quidnā uelit ille,q̄ nuper in Reginonis Chronographi ęditione,adnotauit in margine,Videāt q̄ Petrū Romę Epiſcopatū annis.25.& mēſi.7.tenuiſſe ſcribūt. Cū ipſius Reginonis hæc ſint uerba. Scimus em̄ Petrū & Paulū ap̄l'os,anno poſt aſcēſionē dn̄i.38.idē ultimo Neronis anno,paſſos fuiſſe,Et B.Petrū Romæ 25.annis epiſcopalē teniſſe cathedrā. Q, ſi adnotator iſte.7.mēſes uelit omitti,nihil moror,Omiſerūt eos Euſebius,Hiero.Oroſius,Platyna,Sabellicus,& id genus cæteri,Nec ſcio,q̄s eos adijciat. Quid em̄ opus eſt in re tā uetuſta,exacta(imo curioſa)iſta dieꝝ mēſiūqꝫ cōputatione? Si ꝟo de.25.annis aliq̄t annos(ut nouæ huic ur̄æ improbitati aſtipuleṫ)demēdos eē innuat,eadē in illū(q̄ſq̄s is fuerit)q̄ in te,dico,dicturus eſſem.

Velenus ſuis quoqꝫ teſt.bꝰ uincitur.

Poſtremo,cū & nr̄i(q̄tq̄t adduximus)oēs autores,cūctiqꝫ tui pariter cōſentiāt,& cōfiteanṫ B.Petrū Romā ueniſſe, Qua tu obſecro ueſania impudētiſſimaqꝫ fronte ſolus dicis, eū Romā nō ueniſſe? Vbi hoc dicūt teſtes tui? ubi nr̄i? Quis ergo iudex ꝓ te uno feret ſn̄iam cōtra uniuerſum terraꝝ orbē,cū nō minus tui q̄ nr̄i teſtes cōtra te atteſtanṫ?

Nō atteſtatur Paulus cōtra Petrum.

Q, autem B.Paulū in teſtē ꝓ improbitate tua accerſere audes,nō miror,cū ſemel omnē abieceris frontē. Quis uero credat Paulū adeo eē fatuū,ut cōtra ꝓpriū ſuū martyriū pro ſomnio tuo loquaṫ? At cādidior eſt Paulus,q̄ ut Petro collegæ ſuo inuiderit ullo ꝟbo gloriā Ro.urbis,ꝓuidētior itē,q̄ ut dicat ſe a Nerone nō eē occiſum. Nō em̄ parua fuit ei gl'ia a truculētiſſimo tyrāno martyriū pro Chr̄o ſuſcepiſſe,Deſine igiṫ p̄ſtigijs deludere plebem,Nullus teſtium tuoꝝ negat Petrū Romā ueniſſe,nullus cathedrā tenuiſſe,nullus a Nerone crucifixū eē. Tua ſunt hæc ſomnia, ex

Velenꝰ dialecticę ignarus.

dialectices impitia prognata. Qua em̄ cōſequētia ſequiṫ,Nō concordāt ſcriptores in hora,die,mēſe,& anno aduētus B.Pētri ad Romā,ergo B.Petrus nunq̄ uenit Romā? Aut qua infers ſeq̄la,Nō uenit ſcdo aut quarto anno Claudij,ergo nunq̄ uenit Romā ,Impro-

biſſime

biſſime nugator, uade ad Pædotribas, qui te ex Petro Hiſpano do-
ceant recte a parte ad totũ argumẽtari. Darẽ tibi de te ipſo, ſi nõ eẽs
larua pſonata, exẽplũ. Nũc qm̃ te nõ noſco, de Luthero tuo interim
accipe, ut impitiã triuialẽ agnoſcas. Quid putas igitꝰ de Lutheri cui
cã ingẽs eſt cõtrouerſia. Hi eũ pdicant Vvittenbergæ habitũ exuiſſe
monaſticũ, illi negãt, Alij bonũ, alij malũ eſſe affirmant, Quidã chri-
anũ, qdã hæreticũ uocãt. Quid ergo? Nunqd ex hac cõtrouerſia, &
qdẽ maxie uaria, ſequit Lutherꝝ Vvittenbergæ nũq̃ fuiſſe, aut ipm
nunq̃ fuiſſe in rerꝝ natura? ex dictis certe tuis ita oporteret, qa de ip
ſo nõ cõcordant authores, unus ſic, alter ſic ſcribit. Vis aliud exẽplũ?
Ecce Lutherus, neq; in exordio principatꝰ ducis Frederici, neq; in ſe
cũdo, aut in q̃rto eius anno Vvittẽbergã uenit, Nũq̃ ne igit Vvittẽ
bergã uenit? Nos tñ tibi nequaq̃ cõcedimus, ullã eſſe inter proba
tos authores cõtrouerſiã de eo, q̧ B. Petrus Romã uenerit, ibiq; paſ
ſus ſit ſub Nerone, fatenẽ hoc oẽs, in re geſta, ſubaq;(ut aiunt) facti,
nulla eſt inter pbatos ſcriptores cõtrouerſia, nec diſcrepãt illi, q̃ iũ
hic de exordio, iſte de ſcdo, alius de quarto Claudij anno, in Petri ad
Vrbẽ acceſſu mẽtionẽ facit. Si qs recte, nõ cauillãter, rẽ accipiat, uti
ſupra oñdimus. Et ſi diſcreparẽt in eo, nõ tñ ob id ſubam facti nega
re opteret. Quoties em̃ de re geſta cõuenit inter hiſtoricos, ubi nõ cõ
uenit inter eoſdẽ de tpis, nũeri, loci, cauſæve annotatione. Hic tñ de
oibus his inter pbatos authores cõuenit, Nemo em̃ negat Petrũ ſe
cũdo anno Romã ueniſſe, De q̃rto ſane anno iã ſæpe admonuimus
Tollit em̃ ea diſcrepãtia, primo, ſi inter incluſiue & excluſiue loqui
diſcernas. Deinde fieri potuit, ut nõ ſolũ ſcdo & q̃rto, ſed & ſexto et
octauo & decimo, imo q̃libet anno Claudij. Petrus a Hieruſalẽ q̃q;
nõ tm̃ de proximis finibus Italiæ, & de Antiochiæ, Galatiæve par
tibus, Romã uenerit aut redierit, Quẽadmodũ faciebãt tũ Iudæi Ro
mæ exiſtẽtes, q ex lege tenebant q̃tannis ad minꝰ ſemel offerre in
tẽplo Hieroſolymitano. Vides q̃t modis cõtrouerſia iſta (ut putas)
de tpe tolli q̃at. Nec tñ ſtatim neganda erat ſuba facti & res geſta
(cui nemo pter te cõtradixit) ſi in tpis circũſtantia uariarẽt iter ſe au
thores. Qd ut mihi credas, duobꝰ ad ppoſitũ exẽplis oſtẽdã, & qdẽ
breuiter proxis. Vno qdẽ pphano, de Nerone. Altero aũt ſacro, de
paſſiõe Chri. Dic mihi q̃ſo, q̃t impauit annis Nero? Vis audire q̃uo
inter ſe cõueniãt hac de re authores? Ecce tibi uerba paucorꝝ. Sueto
nius ait. Talẽ principẽ paulo minꝰ p. 14. annos pp eſſus terrarꝝ orbis,
tãdẽ deſtituit. Ioſephus ꝟo ait. Veſpaſiano aũt Cæſareã reuerſo, &
cũ oibus copijs in ipſam Hieroſolymã proficiſci parãti, nũciat Ne-
ropemptus, cũ p annos. 13. & .8. dies impaſſet. Euſebius aũt in Chro
nicis ait, Romanorꝝ ſextus, regnauit Nero annis. 14. mẽſibꝰ. 7. die-
bus. 28. Itẽ Hieronymus ait. Symon Petrus ſcdo Claudij anno, ad
expugnãdũ Symonẽ magũ, Romã pgit, ibiq;. 25. annis cathedrã ſa-
cerdotalẽ

Exẽpla impitiæ de Luthe.

Nõ diſcrepãt authores nrĩ de Petro.

Exodi. xxxiij

Diſcrepantia de annis Neronis.

Sueto. in uita Neronis.

Ioſeph. de bello Iuda. lib. v. ca. xi.

Hiero. de uiris illuſtribus

cerdotalẽ tenuit, uſq; ad ultimũ annũ Neronis, id eſt. 14. a q̃ & affi-
Oroſius lib. vij. ca. iiij. xus cruci, martyrio coronat⁹ eſt. Itẽ Oroſius ait. Anno ab urbe con-
dita. 808. Nero Cæſar ab Auguſto qntus, principatũ adeptus eſt,
Eutro. li. vij. mãſitq; in eo annis nõ plenis. 14. Itẽ Eutropius ait. Obijt Nero. xxxi.
ætatis anno, Impij. 14. atq; in eo oĩs Auguſti familia cõſumpta eſt.
Deniq; oĩbus flagitiis ſuis etiã hoc addidit, q̃ ſctõs dei apl'os Petrũ
Paulũq; trucidauit. Sed ne lõgior ſim, habes hic ſenariũ, nũeṝ ſane
(ut aiunt & Mathematici & Theologi) pfectiſſimũ. Authores inquã
ſex, & eos qdẽ minime abiectos, ſed graues, antiqs, & tot ſeculis p-
batos. Quid ergo uidet̃ tibi? Impauit ne unq̃ Nero? Quõ aũt impa-
uit, ſi ita diſcordãt de tpe eius authores, ut nulla q̃at ibi cõcordia re-
piri? Vnus em̃ ait, q̃ impauerit annis paulo minus. 14. alius. 13. alius
14. alius itẽ. 14. & mẽſibus. 7. Dices ne igit̃ Neronẽ nunq̃ impaſſe?
Vbi (q̃ſo) tantã inuenias de tpe B. Petri diſcordantiã? De. 25. annis
cathedræ Petri nemo nõ conſentit. De aduentus eius tpe appareṭ q-
dẽ nõnulla q̃runda (nuſq̃ tñ tantæ, ut iſti ſex, authoritatis) diſcrepã-
tia, quã tñ iã ſæpius recõciliauimus. Indoctiſſime igit̃ inde cõcludis,
De tpe paſſionis Chriſti. S. Petrũ Romã nũq̃ ueniſſe. Et tm̃ de primo exẽplo. Alteṝ ṽo exẽ-
plũ ex Euãgeliſtis pduco, Quo idignũ eſt utiq; hoc tuũ ſacrilegiũ, p-
Mat. xxvi. fero tñ, ppter ifirmos, q tuo mouẽt libro. Ait Matth. A ſexta ãt hora
tenebrę factę ſunt ſup uniuerſã terrã, uſq; ad horã nonã. Et circa ho-
Mar. xv. rã nonã clamauit Ieſus uoce mag. &c̃. Marcus ṽo ait. Et pducũt illũ
in Golgotha locũ, q̃d eſt interpretatũ, Caluariæ loc⁹. Et dabãt ei bibe-
re myrrhatũ uinũ, & nõ accepit. Et crucifigẽtes eũ, diuiſerũt ueſtimẽ
ta ei⁹, mittẽtes ſorte ſup eis, qs qd tolleret. Erat ãt hora tertia, & cru
cifixerũt eũ. Et paulo poſt Et q cũ eo (ingt) crucifixi erãt, cõuiciabãt
ei. Et facta hora ſexta, tenebræ factę ſunt p totã terrã uſq; in horã no
Lucæ. xxiij. nã. Et hora nona exclamauit Ieſus uoce magna dicẽs &c. Lucas itẽ
ait. Et dixit Ieſus, Amẽ dico tibi, hodie mecũ eris i paradiſo. Erat ãt
Iohan. xix. fere hora ſexta, & tenebræ factæ ſunt in uniuerſam terrã, uſq; in ho-
rã nonã &c. Iohãnes deniq; ait. Erat aũt paraſceue paſchæ, hora q̃ſi
ſexta, & dr̃ Pylat⁹ Iudæis. Ecce rex ur̃, Illi aũt clamabãt, Tolle, tolle,
crucifige eũ. Dicit eis Pylat⁹, Regẽ ur̃m crucifigã? Rñderũt põtifices:
Nõ habem⁹ regẽ, niſi Cæſarẽ. Tũc ergo tradidit eis illũ, ut crucifige-
rẽt. Ecce uir ipie, q̃tuor hæ ueritatis tubæ, ſi corticẽ lr̃æ inſpicias,
de hora crucifixiõis dñi, nõ cõcordãt. Negabis ne igit̃ ſubiñ dñm fu-
iſſe unq̃ crucifixũ? Ecce Matth. ait. A ſexta aũt hora tenebræ factæ
ſunt. Lucas aũt ait. Erat aũt fere hora ſexta, & tenebrę factę ſũt. Mar-
cus nõ dr̃, fere hora ſexta, ſed facta hora ſexta, tenebrę factę ſunt. Et
q̃d nẽo alioṝ dr̃ Erat (ingt) hora tertia, & crucifixerũt eũ. Iohãnes ṽo
Diſcrepantia ad lr̃am inter Mar. & Iohã. q nouiſſime oĩm ſcripſit Euãgeliũ, cũ iãpridẽ alioṝ Euãgelia uidiſ-
ſet, ait. Erat aũt paraſceue paſcæ, hora, q̃ſi ſexta, & dr̃ &c. Vt omit-
tam⁹ alia, q̃ diſcordare uidenť. Cõfer q̃ſo ad inuicẽ, Marci & Iohan
nis dicta, Ecce apud Iohãnẽ, hora fere ſexta, Pylat⁹ ſedẽs pro tribu-

nali in ciuitate, diſceptat adhuc cū Iudæis, ut poſſit Ieſum dimittere
Apud Marcū vero, ꝑducūt illū in Golgotha, & dabāt ei bibere, & cru
cifigētes eū, diuiſerūt ueſtimēta eius. Erat aūt hora tertia, & crucifix Au. de cōſen.
erūt eū. O Velene, legi eqdē q̄ ſup his doctiſſimꝰ ad lōgū ſcripſit Au Euāge. lib. iij.
guſt. in. 3. lib. de cōſen. Euā. Sed crede mihi, niſi uererer, ne q̊d in ſcā- cap. xiij.
dalū orireẽ infirmis, ita ꝑ hūc te locū exagitaturꝰ eēm, ut neceſſario
alterꝝ ex his duobꝰ eligere te oporteret, ſcꝫ, aut reuocare dicta tua, a-
gnito errore, aut oēm penitꝰ abnegare fidē paſſionis Chr̄i. Ab hac
aūt īpietate ꝓhibet & repellit te rhetoricū hoīem, etiā gētilis ille hi-
ſtoricꝰ, Cor. Tacitꝰ, cuiꝰ verba, q̄ ſubiūgā, ꝓcul dubio legiſti. Sic em̄ Cor. Tu. li. xv
ait lib. 15. Ergo abolēdo rumori Nero ſubdidit reos, & exq̄ſitiſſimis
pœnis affecit, q̊s ꝑ flagitia inuiſos, uulgus chr̄ianos appellabat. Au-
ctor nōis eiꝰ Chrs, q Tyberio impante, ꝑ procuratorē Pōtiū Pylatū
ſupplicio affectus erat. Ad eximēdū vero ſcrupulū infirmoꝝ, ſufficiat
interim hoc breue Aug. dictū. Iā itaq; corruat (inq̄t) impia ꝑtinacia
& credat dn̄m Ieſum Chr̄m, & hora tertia crucifixū lingua Iudęorū
& ſexta manibꝰ militū. ¶ Ais tertio. Accedit ad hæc, licet neuter hi-
ſtoricoꝝ cū altero ſentiat, tn̄ aduerſus legē Chr̄i, q̄ſi ex cōpoſito oēs
decertāt, ut uel hoc unū uanas eoꝝ fabulas ac delirамēta prodat,
q̊d cū Paulo, cū Luca inexcuſabilr̄ cōtendāt, ut inferius liq̄do ꝓba-
bit. Quid ego ad tātas rn̄deā calūnias? Opto ut redeāt vn̄ ꝓceſſerūt
ex ore inq̄ īpuriſſimo colloq; mēdaciīs illitiſſimo. Quis em̄ ad tātas
oīm S. doctoꝝ iiurias modeſtiꝰ rn̄deat? Mētiris primū, ꝙ neuter hiſto
ricoꝝ cū altero ſentiat. Oñdi em̄ iā ſup, ꝙ ī re geſta oēs cū oībꝰ ſen- Mendacia
tiāt, tū de aduētu Petri, tū de eiꝰ paſſiōe neciſq; autore, Deniq; ī ānis Veleni.
q̊3. 25. cathedrę ſacerdotal. Neq; ē inanis aduētꝰ eiꝰ diſcrepātia, ſi ſa
ne ītelligas. Et tn̄ etiā ſi eēt de his ānis, ſumma īter eos diſcordāria, ni
hiloſeciꝰ maneret res geſta, uti de ānis ipſiꝰ Neroniani iā ſup oñdimꝰ
Et ſi opꝰ foret, nō ſolū ex chronicis, ſꝫ etiā ex lr̄is ſacris plīma ſuppe
ditari poſſent exēpla. Scd̄o mētiris faucibus īprobiſſimis, ꝙ aduer- Grauiſſima
ſus legē Chr̄i q̄ſi ex cōpoſito oēs decertēt. Quis obſecro unq̄ ſic ipie, calumnia
abſq; oī diſcrimīe & honoris ꝓfatiōe accuſauit oēs? An vero leue pia-
culū ē, q̄ſi ex cōpoſito decertare cōtra legē Chr̄i? Q̄d p̄t eē grauiꝰ q̄ſo Mat. xij.
pctm̄? Certe dn̄s dr̄, q dixerit cōtra ſpm̄ ſctm̄ (q̊d utiq; facit, q aduer
ſus legē Chr̄i q̄ſi ex cōpoſito decertat) nō remittiẽ ei, neq; in hoc ſæ-
culo, neq; in futuro. Quis igiẽ patiēter ferat, oēs q Petrū Romā ue-
niſſe ſcripſerunt, reos tanti pcti a te ꝑfidiſſimo nebulone fieri? Quæ
eſt em̄ lex Chr̄i, cōtra quā, q̄ſi ex cōpoſito (ut ais) oēs decertāt? Vbi
dicit Chr̄s Petrū Romā nunq̄ ueniſſe? Tertio calūniaris eoꝝ ſcrip-
ta, tanq̄ uanas fabulas ac deliramenta. Quis aūt ꝓter te unū unq̄ tot
ſctōs & graues autores adeo acerbe calūniatꝰ ē? Quarto mētiris ite-
rū atq; iterꝝ, ꝙ cū Paulo, cū Luca iexcuſabilr̄ cōtēdāt. Vah te Saxo-
bohemū barbariſſimū, tu in æternū nō oñdes mihi uel unā ſyllabam,

 ſiue Pau

ſiue Pauli,ſiue Lucæ,cōtra quā tot ac tāti authores cōtendāt in eo φ dicūt Petrū ueniſſe Romā,cathedrā tenuiſſe,martyriū ſb̃ijſſe,a Nerone in crucē actū eē. Ais quarto. Alioq̃ ſi illic eū aliqñ fuiſſe ueru eēt,uero oīa(dicēte pħo)cōſonarēt,At diſſonāte lege,diſſidētib⁹ mutuo hiſtoricis,Quis niſi emotæ mētis uerū hoc aliqñ putauerit? O miſeṛ me,q ad tātas ſctōṛ iniurias,tādiu & oculos & mētē,ſuſcepto rñdendi negocio,accōmodare cogor .Quanto ſati⁹ eſſet,ferales Cerbereoſq̃ hos tuos latratus,obturatis aurib⁹,remittere,ſiue Vulcani ſiue Neptuni auxilio,in ima,vñ prodierūt,tartara. Nos iā ſępe diximus,nō diſcordare probatos authores de aduētu Petri,non de eius cathedra,nō de eius martyrio,neq̃ etiā de necis authore. Nec tñ propter authorū diſſonātiā exiſtimare oporteret,rē geſtā pire,atq̃ uētū aut figmētū euaneſcere,Falſiſſimū eſt itē,φ diſſonet lex,Cōtra quā eñ legē eſt,Petrū aut Romā ueniſſe,aut Romæ crucifixū eſſe? Nōne nos poti⁹ ex lr̃is ſacris ſup̄ & cōtra te,& cōtra Lutheṛ oſtendimus,iſta uerīſſime cōtigiſſe? Mētiris itē,φ dicat philoſophus,uero oīa cōſonare,Non eñ conſonant uero tot tua mendacia.

Mēdaciū eius de Platyna

Ais quinto. Quāta ſit eñ in tā uetuſtiſſimis rebus tā remotæ hiſtoriæ fides,argumēto eſt Bartholomæus ille Platyna &c̃.q nihil intereā affirmare audet. O os duṛ & īmpudēs,Ita ne nihil affirmat Platyna? Quis q̃ſo de rebus geſtis Ro.pōtificū plura unq̃ affirmauit q̃ Platyna? Nolo,breuitatis grā,de alijs pōtificib⁹ Ro. dicta eius nūc recēſere,Ex his tm̄,q̄ de B.Petro,abſq̃ oī hæſitatione affirmat,pauca in mediū afferre,tibiq̃ añ oclos proponere libet. Petro (inq̃t) principi aploṛ Pontus,Galatia,Bithynia,Cappadocia obtigit. Is eñ natione Galalæus,ex Bethſaide ciuitate,Iohānis filius,Andreæ apli frater,Primus ſedit annis.7.in epāli ſede apud Antiochiā,Tiberij tpe

Geſta Petri ex Platyna

Quæ ſunt q̃ſo,q̄ his dictis affirmat Platina? Sequiť,is vo oīm diligētiſſim⁹,ubi Aſiaticas eccl'ias ſatis cōfirmaſſet,cōfutatis eoṛ opinionibus q circūciſionē approbabāt,ſcdo Claudij anno,in Italiā uenit, Et infra. Petrus itaq̃ Romā,caput orbis terraṛ,tūc uenit,& φ hanc ſedē pōtificali dignitati cōuenietē cernebat,& huc profectū intellexrat Symonē magū,Samaritanū quēdā,q pſtigijs ſuis eo erroris iā deduxerat pplm Ro.ut deus crederet. Et rurſus. Cōuerſus deinde ad ppagādū uerbū dei Petrus ſermone & exēplo,rogať a Romanis,ut Iohāni,cognomēto Marco,eius in baptiſmate filio,cōſcribēdi Euāgelij negociū tradat. Et iteṛ. Extant eius Euāgelia,teſtimonio Petri cōprobata. Hæc & id genus plura,de B.Petro abſq̃ dubitatione affirmat Platyna. Quid tibi uidet? I nūc & allega nob̄ denuo,uel Hieronymū uel Platinā,q adeo apte,uel ex diametro,tuis aduerſanť impietatibus.

Vetuſtas non tollit fidē hiſtoriæ.

Quæ uero friuolū eſt,q̄d ais,in tā uetuſtiſſimis rebus tā remotæ hiſtoriæ nullā eē fidē,Quaſi tuipſe nō habeas fidē lōge uetuſtioribus & rebus,& hiſtorijs. Nō dico ſacris. Vereor eñ ne ſis ex

eorum

corꝝ nūero,q craſſum dicūt Moſen,Nā ſtatim ab initio notaſti ſupſti
tionē Iudaicā,tanq̄ ficticiā,pinde atq; poeticā fabellā.Non igit̄ dico
te ſacris hoſtorijs habere fidē,ſed prophanis & gētilib⁹,ex qb⁹ adeo
bellus euaſiſti rhetoricaſter.Credis Thucididi,credis Xenophonti,
Platoni,Plutarcho.Credis T.Liuio,Corn.Tacito,Suetonio &c̄.de
rebus longe uetuſtioribus,q̄ ſint res B.Petri,Cur ergo de his minus
credis ſanctis,q̄ prophanis de illis? Ais ſexto.Nēpe,ſi Petrus Roma
norꝝ fuerat Ep̄us,dicāt,quē ſibi ſucceſſorē noīauerit,& qs in locū ip
ſius fuiſſet ſuffectus?Si Linū dixerint,Latinorꝝ turba obiter recla-
mabit,q̄ve id probēt,dic̄ dicēt.Putas ne alios adeo inciuiles & bar-
baros eſſe,qualē tu te geris in oēs,ut q̄primū uiderint quēpiā a ſua
ſnīa diſſentire,mox ei tribunitia,ac plane tyrānica ptāte dic̄ dicant,
ac peccati oīm grauiſſimi nō ſolū reos faciant,ſed etiā uelut conui-
ctos & inexcuſabiles cōdemnēt?Quæ eſt aūt illa latinorꝝ turba,quę Nō diſſentiūt
tātope reclamat dicēti,Linū Petro in epiſcopali cathedra ſucceſſiſ- latini de ſuc-
ſe?Certe q̄tq̄t ego hactenus uidi,una uoce fatēt̄ oēs,Linū Petro ſuc ceſſore Petri
ceſſiſſe,ita em̄ refert Hirenæus antiquiſſim⁹,ita Hieronym⁹,ita Au Aug.ep.clxv
guſtinus,ut ſup̄ ex eius ep̄la recitauim⁹.Verba Hirenęi ſunt(ut reci Euſe.in hi.ec.
tat Euſebius)fundata igit̄ & ædificata eccl̄ia,bti ap̄li Lino officium li.v.ca.vi.
Ep̄atus iniungūt.Et de uiris illuſtribus ſcribēs Hieronym⁹,Petrū po Hie.i Clem̄.
nit primū urbis Romæ Ep̄m,ſc̄dm v̄o Linū,Huius authoritatem ſe Sabel.Ennea.
quunt̄ uel diſertiſſimi.Platyna in uitis pontificū,Sabellicus in Enne vij.lib iiij.
ade.7.& ingēs Chronographorꝝ turba.Quin igit̄ dic nobis,q̄ ſit il-
la(quā dicis)Latinorꝝ turba,q̄ Lino reclamet?Ego certe ne unū qdē
indicare poſſum.Niſi q̄ Tertullianus(ut ſup̄ patuit)ait Clementē a
Petro ordinatū eſſe,Qd t̄n contra Linū nihil facit,fieri em̄ potuit,ut
Clemēs,a Petro ordinatus qdē fuerit,ſed propter iuuenilē forſitan
ætatē ceſſerit Lino tanq̄ ſeniori ex modeſtia ac honoris cōtēptu.Ais
ſeptimo,Imo & Græcorꝝ plurimi,in hac cā Latinos nō deſtituent.
Chryſoſtomo dicēte,Hūc Linū aiunt qdā ſecūdū poſt Petrū Ro.ec-
cleſiæ Ep̄m fuiſſe.Donatus v̄o,Terētianus interp̄s,inqt,Aiunt uſur
pat̄ de re incerta,quā nos dicimus eē falſam,Incredibile profecto eſt
q̄ ſit,moleſtū mihi,tot improbitatibus tuis adhibere r̄nſum. Qui ſūt
ergo iſti Græcorꝝ plurimi?Cur nō adducis unius ſaltē aut alterius,
cōtra Lini ſucceſſionē dicta?imo noīa ſaltē duorꝝ aut triū (q̄uis di-
cas plurimos)æde.Nōne ipſe fateris,plures eē,q hāc gloriā erga Li
nū reponūt? At dixeris forſitan,Vnū Chryſoſtomū eē tibi ꝓ mil- Chryſo.de Li
le,Age uideamus,an tuæ improbitati uir ille ſanctiſſimus patroci- no.
niū p̄ſtet.Verba Pauli ad Timo.ſunt iſta.Feſtina an̄ hyemē uenire, ij.Timo.4.
Salutat te Eubolius & Pudens & Linus,& Claudia.His uerbis ꝓ-
tinus addit in expoſitione Chryſo,Hūc Linū aiunt quidā ſecūdum Chry.hom.x
poſt Petrū Ro.eccl̄iæ Ep̄m fuiſſe.Dic q̄ſo Velene,qd uides in his v̄-
bis,q̄ Linū ꝓhibeat eē Petri ſucceſſorē?Recitat uir ſc̄tus qd opinat̄

 alij,ipſe

alij, ipſe ſuã nõ refert hic ſniam, nec pro, nec cõtra id q̃d dixerũt alij. Quod aũt iuxta Donatũ, hoc uerbũ Aiunt, uſurpatur de re incerta Quid hoc ad Linũ? An nõ poterat Chryſoſtomũ incertũ eẽ. Nõ hic Linus, de q̃ Paulus dicit, fuerit idẽ, q ſecũdus poſt Petrũ Rom. eccl'ię Eps fuit, an uero alius? Si tu duos facis Marcos, quã nõ poterat dubitare Chryſoſtomus, an duo fuerint Lini? Dubitatio igiẽ Chry. potius uidet̃ eẽ de pſona Lini, q̃ de ſucceſſore Petri. Q, ſi oĩno cõtẽdas eũ de Petri ſucceſſore dubitaſſe, nõ plus inde habes pro Clemẽte q̃ pro Lino, Q̃ñqdẽ Clemẽtis ne uno qdẽ uerbo hic meminerit. Tu tñ improbiſſime poſt grãmaticũ Donati dictũ de re incerta ſubiũgis hæc uerba. Quam nos dicimus eẽ falſam, ita ne cõtinuo falſum eſt, ubi ponit̃ hæc uox Aiũt? Vñ Donat⁹? vñ Alexãder? O theologũ tã pbe in Donato eruditũ, ut p eũ eripiat Petro Ro. põtificatũ. ¶ Ais. 8 Sin aũt Clemẽti hic honor dabit̃, q̃d multis placet, plures adhuc erũt, q̃ id ĩprobẽt, & hãc gloriã erga Linũ reponãt. Queſo te Velene cur nõ enũeras ex his mltis & ex pluribus nõĩa, ſaltẽ aliq̃ꝛ? Si tot iã dęphendim⁹ mẽdacia tua, qũo poſtulas tã uagis dictis tuis a nobis ſꝑ haberi fidẽ? Deinde, Cur ex his authoꝝ diſſonãtijs (ut putas) potius Petrũ q̃ Linũ & Clemẽtẽ Romæ fuiſſe negas? Quis teſtiũ tuorũ negauit Petrũ Romæ fuiſſe? At multi ſunt, imo turba (ut ais) latinorũ q negãt (ſi tibi credit̃) Linũ in Ro. epatu ſucceſſiſſe Petro, afferentes p Lino Clemẽtẽ. Cur ergo nõ negas & Linũ Romę fuiſſe? Cur nõ repellis etiã Clemẽtẽ, ex q̃ plures dicũt, nõ Clemẽtẽ, ſed Linũ fuiſſe ſcd'm a Petro? Cur itẽ nõ negas Piũ q̃q; & Anicetũ Ro. põtifices fuiſſe, cũ de his uariẽt authores? Cur nõ tollis eadẽ rõne ex Ro. põtificũ Catalogo Vrbanũ & Corneliũ, cũ & ibi alleges diuerſitatẽ? Ecce v̾bis tuis cõcludã. De his iã enũeratis põtificib⁹, oĩbuſq; eoꝝ ſuccesſoribus diuina ſcriptura ſilet, hiſtoria ſecũ diuariat. Doctores minus digni ſunt q̃ qbus hic credat̃, pſertim ita mutuo diſceptẽt. Ea ꝓpter ad hũc modũ ſermonẽ claudere licet, ꝙ nũq̃ fuerint Romæ. O dignã tali dialectico cõcluſionẽ, q eo demẽtię puenit, ut totã Ro. põtificũ ſeriẽ neget, ĩoẽ ʒq; tollat Catalogũ, & q̃d cõtra oẽm ẽrhetoricã qbuslibet hiſtorijs abroget fidẽ, oẽsq; authores arguat de figmẽtis, ob id ſolũ, q̃d oẽs aſſerũt, Petrũ Romæ fuiſſe, ſc ʒ, tu un⁹ dign⁹ es cui hic credat̃ cõtra uniuerſum orbẽ. Oẽs aũt alij indigni ſunt, qb⁹ hic cõtra te unũ credat̃, cõſentiẽte ipſis toto mũdo. Quis obſecro unquã uſq; adeo ĩpudẽter ſupbiſſima pſumptiõe, ut tu hic facis, intumuit? ¶ Ais. 9. Adeo ſunt hiſtoricoꝝ figmẽtis depuata, ut nemini poſthac itegrũ ſit, res grauiores eoꝝ libris tueri. O rhetorẽ nouũ, q tã belle hiſtoricis & figmẽta tribuit, & fidẽ reꝝ geſtaꝝ tollit, ut hoĩb⁹ nihilo pl⁹ q̃ pecorib⁹ cõſtet de reb⁹ pteritis, nec integrũ ſit cuiq̃ ex hiſtorijs res grauiores tueri, Cur ita? q̃a uno ore fatẽt̃ oẽs q hac de re ſcripſerunt B. Petrũ Romæ fuiſſe, q̃d negat Velenus. ¶ Ais. 10 Siqdẽ id meret̃ (ut habet

Cõuincit̃ ꝓpriis uerbis Velenus.

Tumor Veleni.

Tollit hiſtorias Velenus

(ut habet ꝓuerbiū)mēdax,ne ſi uera tādē dixerit,ei credat. Porrò ſi ne theologi eadē hic ſentiunt,falſitas exin illorꝫ emergit. Egregium ſane theologū,q tā ꝓbe(neſcio q̄),ꝓuerbio oēm hoiꝰ eripit fidē. Si Pſal. cxv.
ēm oīs hō eſt(ut ait ſcriptura)mēdax,nulli hoim(iudice Veleno)cre dēdū erit,q̄libet ſit uerꝫ q̄d dixerit,qa iuxta Veleni ſnīam,mēdaci,ne ſi uera qdē dixerit,credēdū eſt. Q. ſi mēdacē hic,nō quēlibet q falſum dixerit,ſed eū,q ſtudio atq; intētiōe mētit & fallit,accipi uelis, iterꝫ inſignis eſt tua in hiſtoricos iniuria,q̄d adeo iniuſte & ꝓcaciter oēs arguis figmētorꝫ & mēdacij. Nō ſolēt ēm hiſtorici ex aīo mētiri, & fallere figmētis,ſꝫ cupiūt oēs enarrare uerꝫ. At ſi qñ falſum ꝑ ſ'o ſubrepit,id hūanæ ībecillitati ignorātiæve & aī affectionibꝰ(qbus rōnis iudiciū puertit) tribui cōuenit,nō mēdacijs & figmētis,a qbꝰ alieniſſima ē hiſtoricorꝫ ꝓfeſſio. Q̄d aūt theologos hic diſſentire ais, falſum eſt,ſatiſq; reprobatū ſup. Fatēt ēm oēs B. Petrū Romę fuiſſe q̄d unꝰ tu inficiaris,tā ſane īprope,q̄ blaſphæme. Vt breuior eſt iſta ꝑ Malus anno
ſuaſio,minuſq; īpudēs,ita & citius q̄ prior expediet. ¶Dicis pri rū calculus.
mo,Petrū Romā ueniſſe,in exordio uel ſcd'o uel q̄rto Claudij anno hoc eſt.8.9.uel.11 poſt paſſionē Chr̄i anno,dicētes,eorꝫ imprimis re fellit opinionē,q Petrū in Oriēte Quinq; &c. Primū nō admitto tibi hūc ānorꝫ calculū. Oēs ei fatēt,Chr̄m.18.anno Tyberij paſſuꝫ eē,Ty beriū ſ'o impaſſe annis.23.Caiū aūt Caligulā ānis.3.mēſ.10. Paſſus eſt aūt Chr̄s nō in fine.18.anni Tyberij,ſꝫ in mēſe Martio.Nō igit.9. ſꝫ.11.anni colligunt a paſſione Chr̄i,uſq; ad.2.annū Claudij,ad q̄rtū uero,anni.13.non.11.ut tu cōputas. Q. ſi reſiduos mēſes de anno.18. Tyberij a paſſione dñi ſupaddas,poterūt.12.anni,in ſecundū &.14. in quartū Claudij annū referri. ¶ Deinde cōſidera,q̄ non loqmur exacte,ad certā dierꝫ & mēſiū cōputationē. Qñ dicimꝰ petrū.5.an Nō Arithme
nis in Iudea,&.7.annis Antiochiæ,Romæ ſ'o.25.annis ꝓdicaſſe aut tice,ſed ciuilr
reſediſſe. Quis ēm ſcit q̄ die,aut q̄ mēſe anni Antiochiā & Romā ue annos Petri
nerit?Quo itē die aut mēſe Hieroſolymis aut Antiochia abierit?Nō computamꝰ.
igit Arithmetica certitudie,ſed ciuili & cōi loquēdi de ānis mō,an nos B.Petri cōputamꝰ. Q̄uo & Chr̄m ſaluatorē nr̄m dicimꝰ āno ęta tis.34. Tyberij aūt āno.18 paſſum eē,nō q̄ ultimo die aut mēſe illius anni paſſus ſit, ſed ſufficit,q̄d aliquo die & menſe illius anni res illa cōtigerit,licet in primis forſitan mēſibus cōtigerit. Hinc fieri poteſt ut diuerſa mēſium dierꝫq; intercalatione,alij.9.alij.12.anno a paſſio ne dñi,dixerint Petrū Romā ueniſſe. ¶ Tertio adnotauimus ſup. nō oportere rē geſtā propterea ficticiā exiſtimare,ſi authores nō cōfor miter tpa deſignēt. Alioqui oīs pariter hiſtoria,rerumq; geſtarū fi Anni imperij
des,uti oſtenſum eſt ſupra de annis imperij Neronis,Itidem facile o Claudij.
ſtenditur de annis Claudij. Suetonius ēm & Eutropius,atq; Oroſiꝰ dicunt,ne annis.14.eius imperii. Hos ſequunt Platyna,Sabellicꝰ,Eg natius & alij id genus diſerti. At uariant ab eis Chronographi. Euſebius enim ait eum imperaſſe annis.13.Menſibus.9.Diebus.xxviij.

Beda ab eo nũero duos mẽſes tollit. Regino aũt monachus ait cũ regnaſſe annis. 14. men. 7. dieb. 27. At multo antiqor his Tertullian⁹, in libro aduerſus Iudæos, ait, Tiberius Claudius annis. 13. men. 7. diebus. 20. impiũ habuit. Noli igĩ de Petri annis a nobis exigere, qđ tanti hiſtorici, Chronographi de tot Cæſaribus nõ pſtiterunt. Quis eñ tã uetuſti tpis certos referat ſingulorꝝ dies & mẽſes? Nõ ſunt igĩ negãdæ res geſtæ, ſi qñ authores in tpis aſſignatione diſcordẽt. Non eñ negas Claudiũ impaſſe, licet de annis impꝫ eius nõ ſit un⁹ apud oẽs authores nũerus. Quocirca minime q̃cꝫ cõuenit, negare Petrum

Nõ reſedit uno in loco ſp Petrus.

Romæ fuiſſe, ob diuerſam annorꝝ cõputationẽ. Quarto. Nõ dicimus (ut tu falſo imaginaris) Petrũ ita reſediſſe Hieroſolymis annis. 5 Antiochiæ an. 7. Romæ an. 25. ut interea nũq̃ exiuerit ab illis locis. Abijt eñ & rediit, ſcđm naſcẽtis ecclĩæ negotia diuerſa. Nõ eñ decuiſſet principẽ apl'orꝝ ocioſe uno in loco tot annis reſidere, Qñgdẽ & ſæculares principes, & hi qdẽ potẽtiſſimi, uelut Traianus, Hadrianus, Seuer⁹, Aurelian⁹, Probus, & id genus plurimi, diuerſa impꝫ

Act x.

ſui tpibus loca, ꝓuinciaſcꝫ multas pagrarũt. Nihil itacꝫ prohibuit Petrũ, dũ Hieroſolymis reſideret, uiſitare Corneliũ in Cæſarea, Symonẽ coriariũ in Ioppe, Symonẽ magũ in Samaria. Necꝫ obſtitit ei Antiochena ſedes, qn interea circũiret ac pagraret pleraſcꝫ haud adeo lõge diſtãtes ꝓuincias, Cappadociã, Pontũ, Bithyniã, Galatiã, pdicando fidẽcꝫ Chri dilatando. Ita etiã minime credẽdũ eſt, ꝙ p. 25. annos ita fuerit affixus ſedi Ro. ut interim nuſcꝫ mouerit pedẽ. Credibile eſt ꝑfecto, cũ tot annorꝝ ſpacio haud ſemel Hieroſolymis fuiſſe, Nõ ſolũ qa uiuebat adhuc ſcđm legẽ, ut tpe Paſchali ueniret & eẽt in tẽplo, ſed etiam ꝙ ad determinãdas primitiuæ ecclĩæ cauſas, & q̃ſtiones, neceſſariũ fuerit, ipm, tanq̃ ſupmũ paſtorẽ & principem apl'orꝝ, ſæpe cũ ſenioribus, q Hieroſolymis erãt, cõferre. Qđ autem hmõi profectiones eius nõ ſunt in libris Canonicis deſcriptæ, nihil obſtat. Nã nec illæ ſcriptæ ſunt, q̃s Paulus poſt primã defenſionẽ, a Nerone dimiſſus, ꝑ aliqt ãnos fecit. Erras igĩ Velene, dũ pter. 7. an. Antiochiæ, &. 5. an. Iudeæ, alios aſſcribis Petro annos, pro Bithyniẹ adiacẽtiũ prouinciarꝝ pagratione. Ais ſcđo. Quibus patrocinat̃ geſtorꝝ apl'icorꝝ ſcriptor Lucas, ca. 15. qñ factũ eſt cõciliũ apl'orꝝ & ſeniorũ &c. Quæ res (inqt) manifeſtat Petrũ nõdũ Romã diuertere potuiſſe, falleris Velene. Cur eñ nõ potuiſſet Petrus añ illud cõciliũ diuertere Romã, nõ tot interim ꝓuincias (ut idẽ Lucas cõmemorat) pagrauerit Paulus? Niſi forſitan & tu cũ impito uulgo claudũ dixeris Petrũ, ut tardius ac minus cõmode q̃ꝫ Paulus ambulauerit, Sed memẽto & ab Antiochia & a Hieroſolymis Romã proficiſci ſolitũ eẽ nauigijs, nõ pedeſtri itinere, friuola ſunt hæc. Cæterꝝ, ſi Paulus añ illud cõciliũ, a tpe cõuerſionis ſuæ fuerat Damaſci & Hieroſolymis, & p trienniũ (ut ipſemet refert) in Arabia. Aliq̃diu itẽ Antiochiæ,

Potuit Petr⁹ añ cõciliũ Romã uenire.

Act. xiij. xiiij.

Gala. primo.

atcꝫ per-

atq; pambulauerãt etiã uniuerſam(ut ait Lucas)inſulã Cyprũ pdicando & cõuertẽdo pplõs ad fidẽ Chri,credẽte etiã procõſule,Nauigãſq; inde pagrauit Pãphyliã,& Lycaoniã celebreſq; urbes Pergen,Iconiũ,Lyſtras,& Derben,pdicãs pp'o,ordinãſq; pſbyteros, reuerſuſq; Antiochiã,tps nõ modicũ(ut ait ſacer hiſtoricus)ibi cum diſcipulis moratus eſt,priuſq̃ inde ad cõciliũ ſupdictũ fuerit miſſus

Act.xiiij.

Cũ igit̃ hæc ita ſint , quis adeo ptinax ac impudẽs exiſtat, ut neget Petrũ interea ſemel ſaltẽ Romã potuiſſe diuertere? Et cũ tu ipſe neſcias,ubi interim fuerit,qũo impugnas q̃d neſcis? Tu dicis, mãſit interim cũ Iacobo Hieroſolymæ,uel forte in partibus Iudææ. Quęſo te,ſi neſcis,cur affirmas? Si ſcis aũt,cur addis dubitãdi aduerbium, forte? Nos aũt nihil dubitamus,Petrũ añ illius cõcilij celebrationẽ, Romæ iã fuiſſe,& ſcd'o aut q̃rto(ſcd̃m diuerſam cõputationẽ)Claudij anno Romã ueniſſe,uti nobis tradũt grauiſſimi authores, Euſebius,Hieronymus,Oroſius,& id genus plures. ¶ Dicis tertio. Et tñ multorũ eſt opinio,circiter.18.annũ poſt Chri aſcẽſionẽ,cõciliũ illud factũ fuiſſe. Hoc nihil cõtra nos,imo cõtra te plurimũ facit,q̃ negas Petrũ potuiſſe in tãto tot annorũ ſpacio Romã diuertere. ¶ Ais q̃rto. Cui ergo maior hñda fides. Lucæ ne Euãgeliſtæ,an iſtis bellanti bus mutuo hiſtoricorũ ac theologorũ opinionib'? Rñdeo. Credẽdũ eſt utiq; plus Euãgeliſtæ,q̃ q̃buſcũq; ab eo diſcordãtibus. Sed ſatis clare oſtẽſum ẽe arbitror,theologos & hiſtoricos,q teſtant̃ B. Petrũ Romæ fuiſſe,ibiq; cathedrã epiſcopalẽ tenuiſſe,ac ſub Nerone paſſum eſſe,neq; bellare(ut ais)inter ſe mutuo,neq; diſcrepare a ſacra Lucæ hiſtoria. Dic eñ ſi potes, Vbi negat Lucas q̃d illi affirmant? Aut ubi aſtruit q̃d illi deſtruunt? At dicis,Lucã nõ ſcribere, q̃d Petrus ſcd'o aut q̃rto anno Claudij(ut hiſtorici dicũt & theologi)Romã uenerit. Quid tũ poſtea? Neq; etiã ſcribit Paulũ poſt primã defenſionẽ Romã rediſſe, Neq; itẽ ſcribit uel Andreã crucifixũ,ul' Bartholomæũ excoriatũ,uel B.uirginẽ Mariã in cœlos aſſumptã. Quid ergo? Negabimus ne hæc & id genus ſexcẽta,ob id,q̃a a Luca non ſunt ſcripta? O miſer rhetoricule,uade rurſus ad Pædotribas,ut diſcas recte argumentari per locum ab authoritate. Quod ubi feceris,protinus agnoſces(certo ſcio)oẽs iſtas pſuaſiones meras eẽ nugas & inſcitias. Quid eñ aliud p̃tendũt,niſi q̃ Lucas non ſcripſerit Petrũ Romæ fuiſſe,& q̃ Paulus eũ nõ ſalutauerit in ep'la,nec dixerit eũ aſtitiſſe ſibi corã Nerone? At quiſq̃s puerorũ audiuerit quintũ tractatũ Petri Hiſpani, poterit ineptas has tuas argumẽtatiões ridere ac deludere,uidẽs eas cõtra pſcriptũ dialectices procedere negatiue ab authoritate. ¶ Ais quinto. Q. ſi id neceſſario mihi dabit̃ ut Claudij primũ nono aut undecimo impii anno Petr' Romã uenerit &c. Sed q̃s ſanæ mẽtis id tibi dabit? Nos eñ cũ Euſebio & Hieronymo affirmamus Petrũ ſcd'o anno Claudii Romam ueniſſe,hoc

Nõ diſcrepãt a Luca hiſtorici & theologi

Nõ oĩa ſcripſit Lucas.

Ignorantia Veleni.

Rudis argumentator.

eſt.11.aut.12.anno)ſecũdũ aliã & aliã,in mẽſiũ dierũ adiectiõe aut omiſſione,annorũ calculationẽ)a paſſione dñi. At dicis,eũ poſtea anno a paſſione dñi.17.aut.18. uiſum eẽ Hieroſolymis in cõcilio. Quid tũ amplius? Nunqd intra ſex aut ſeptẽ annorũ ſpaciũ,nõ potuit e Roma Hieroſolymã ſemel redire? Quæ eſt ergo neceſſitas, ut demus tibi, Petrũ añ.9,aut. xi. annũ Claudij Romã nõ ueniſſe? Vbi hoc dicit Paulus? ubi Lucas? Sed dicũt(inqs) eũ affuiſſe Hieroſolymis in Cõcilio, Quid tũ? Affuit & Paulus,q tot antea pagrauerat ꝓuincias, & urbes. Sicut igit nõ ſequit, Affuit in eo Cõcilio Paulus,ergo nõdũ uenerat in Cyprũ,in Pãphiliã,in Lycaoniã,Pergen,Iconium, aut Antiochiã. Ita minie qꝫ ſeqt,affuit Petrus,ergo nõdũ uenerat Romã aut Antiochiã. Videſne tãdẽ,q̃ rudis ſis argumẽtator? ¶ Perſua. III Multa hic nugaciter & uane deblacteras,ad oſtẽdẽdũ id qd ultro cõcedimus,ſcilicet,Priſcillã & Aquilã chrianos fuiſſe,qñ eos in epla ad Romanos ſalutauit aplus. De reliqs aũt nõ ita cõſentimus tibi.

Diſcordat a ſeipſo Velenus ¶ Ais primo. Deniqꝫ ne nono qdẽ anno illuc uenire potuiſſet eiuſdẽ impij, Trãquillus in Claudio eſt author,q chrianos tũc tpis Romæ fuiſſe pulſos ſcribit. Mira eſt profecto improbitas tua,impudẽtiaqꝫ nimirũ cæca. Sup ẽm retuliſti primũ annũ Claudij in octauũ a paſſione Chri, Quõ igit hic nonũ eiuſdẽ Claudij refers in annũ.18.aut. 19.aut forte.20.a paſſione Chri? Nõ ẽm puto te hic expulſionẽ e Roma & Cõciliũ in Hieruſalẽ,in idẽ referre tps. Cũ hoc ſit p ſe manifeſtũ,nõ potuiſſe Petrũ ſimul eodẽ tpe & expelli Roma,& eẽ in Hieruſalẽ. Videbaris tibi aũt ſup belle demõſtraſſe,Petrũ añ illius cõcilij annũ nõ potuiſſe Romã diuertere, Et qa ꝓgrederis ad ulteriores ãnos, uideris expulſionẽ e Roma,nõ in.18.ſed in.19.aut i.20.annũ a paſſione Chri referre. At ex tua cõputatiõe,i q̃ primũ annũ Claudij refers in octauũ a paſſione Chri,q̃q pperã & falſo,anno.19. Chri paſſi,non correſpõdet.9.ſed.12.annus Claudij. Videſne igit q̃ cito diſcordes a te ipſo? ſi nõdũ uides,cõputa in digitis,ea q̃ ſup circa initiũ ſcdæ pſuaſiõis poſuiſti. Nos tñ referẽtes ſcdm annũ Claudij in.11.aut.12.annũ a paſſiõe Chri,utiqꝫ nonũ eiuſdẽ Claudij in.18 aut.19.annũ a paſſione Chri referimus. Vñ ait Oroſius,anno eiuſdẽ nono,expulſos per

Oro.li.7.c.4. Act.xv.xvi. xvij. Claudiũ urbe Iudæos,Ioſephus refert. Q, aũt expulſio illa facta ſit poſt habitũ Hieroſolymis Cõciliũ,liqdo apparet ex hiſtoriæ ſacræ

Expulſio Iudæorum poſt concilium. enarratiõe. Nã Paulus a cõcilio dimiſſus,redijt Antiochiã,ubi aliqdiu cũ Barnaba demoratus eſt,facta aũt diſſentiõe inter ipſos,aſſumpto Syla,abiẽs inde Paulus,pambulauit Syriã & Ciciliã,dein puenit in Derben & Lyſtrã,inde trãſeũtes Phrygiã & Galatiæ regionẽ, p Myſiam deſcẽderunt Troadẽ,inde in Macedoniã transfretantes, in pleriſqꝫ urbibus pdicantes,nõ paucis quidẽ diebus (Theſſalonicæ ẽm p tria ſabbata diſſeruit de ſcripturis in ſynagoga,& Philippis poſt plagas uirgarũ etiã in carcere detẽtus fuit) uenerũt inde Athenas. Poſt

nas. Poſt hæc aũt egreſſus Paulus ab Athenis (inqt Lucas) uenit Co- Act. xviij.
rinthũ. Et inueniẽs quẽdã Iudæũ, noĩe Aquilã, Pōticũ gñe, q nup ue-
nerat ab Italia, & Priſcillã uxorẽ eius, co q̄ p̄cepiſſet Claudius diſce-
dere oẽs Iudæos a Roma, acceſſit ad eos, & qa eiuſdẽ erat artis, mane- Verba Sueto-
bat apd̃ eos & opabat̃. Sed de his ſatis. Nũc uideam⁹ q̃ ĩprobe abu- nij
taris ṽbis Suet. quis pauciſſimis, ſic ei ait, Iudęos ĩpulſore Chr̄o, aſſi-
due tumltuãtes, Roma expulit. Ecce Suet. ait Iudęos tumltuãtes ex-
pulſos eẽ. Tu ṽo dicis eũ ſcribere Chr̄ianos tũc tp̄is Roma fuiſſe pul-
ſos. Ille tñ nõ dr̄, chr̄ianos, Nec dr̄, Tũc tp̄is. Geminũ ẽ igit̃ in tã pau-
cis uerbis mẽdaciũ tuũ. Impudẽtiſſime deinde calũniaris de igno- Calumnia in
rantia doctiſſimũ uirũ Oroſiũ, tanq̃ acta aplõꝝ, & Paulinas epiſto- Oroſium.
las nũq̃ legerit, Scꝫ, tu Saxobohœme iſta legiſti, & Oroſius p̄ſbyter
a Hiero. & Auguſtino tãtopere laudat⁹, ea nõ legit. O linguã calũ-
niatricẽ, iãpridẽ meritã, ut p̄cidat̃ & in fruſta ſecet̃. Cur nõ dubita-
ret (q̃ſo) Oroſius, an etiã chr̄ianos iuſſerit expelli Claudi⁹? Idẽ ne eſt
dicere chr̄ianos & Iudæos tumultuãtes? De his aũt loquit̃ Trãquil-
lus, nõ de illis. Parũ eñ cõuenit aut decet, Chriſtianos aſſidue tumul-
tuari. Adde, q̄ quidã codices hñt, impulſore Chr̄o, non impulſore
Chr̄o. Tu Pauli allegas ep̄ſam, tanq̃ añ illã expulſionẽ fuerit ad Ro- Velenus ſibi-
manos data, Cũ ipſe paulo poſt, circa initiũ quintæ p̄ſuaſionis fatea- ipſi contrari⁹.
ris eã, poſt utrãq; ad Corinthios ep̄ſam, ſcriptã eſſe, Añ illã uero ex-
pulſionẽ, neq; uenerat Corinthũ ap̄ſus, neq; ullã ad eos literulã ad-
huc ſcripſerat. Et ſi uerba ſalutationis pp̄ẽdas, facilime tuũ agnoſces
errorẽ. Dicit eñ, Salutate Priſcillã & Aquilã, adiutores meos ĩ Chri- Rom. ult.
ſto Ieſu, q p aĩa mea ſuas ceruices ſuppoſuerũt. Nũc oñde nob̄, ubi
adiuuerint ap̄lꝫ, añ illã expulſionẽ Iudęoꝝ a Claudio factã, aut ubi
ceruices ſuas p aĩa Pauli ſuppoſuerint antea. Profecto ſi diligẽti⁹ in- Act. xviij.
ſpiceres acta ap̄loꝝ, nõ ita p̄terue calũniareris Oroſiũ. Nã & de Aq- Aqla qñ fact⁹
la eiuſq; uxore iuſtiſſime dubitãt̃, an fuerit chr̄iani, añq̃ Corinthi ac- eſt chr̄ianus.
ceſſerat ad eos Paul⁹. Nõ ei dr̄ ibi fr̄, nõ diſcipul⁹, nõ chr̄ian⁹, ſꝫ ſim-
pliciter Iudę⁹, & ne id ĩtelligas eũ gñe poti⁹ q̃ religiõe Iudęũ dici, ſub-
iũgit̃ cõtinuo, Põticũ gñe. Rõnabilr̄ itaq; dubitare qlibet p̄t, an chr̄i-
an⁹ fuerit Aqla, a Petro forſitã Romę cõuerſus, añ illã expulſionẽ.
An ṽo Iudęus p̄manſerit, donec acceſſerit ad eũ Paulus. Q, ſi dicas,
Paulũ nõ acceſſiſſe ad Iudęos, reclamabit tibi & Lucę hiſtoria, & ei⁹ ĩ
ep̄lis atteſtatio. Vbiq; ei diuertebat̃ ad Iudęos, & ĩ ſynagogis eoꝝ p̄- Expl̄ſio Clau-
dicabat, ut ip̄os ad Chr̄m cõuerteret. Vaniſſima ẽ igit̃ p̄batio tua, p dij nihil p̄bat
ea, q̃ p⁹ expulſionẽ illã cõtigerũt, uelle oñdere Aqlã añ expulſionẽ cõtra Petrũ
fuiſſe chr̄ianũ, Et adhuc uanior ẽ p̄batio, p Aqlã oñdere chr̄ianos ſiſ
cũ Iudęis Romę expulſos fuiſſe. Siue tñ expulſi tũ fuerit chr̄iani, ſiue
nõ, potuit nihilomin⁹ Petr⁹, & añ & poſt expulſionẽ Romã uenire.
Nemo eñ dr̄ Iudæos aut chr̄ianos p̄petuo fuiſſe Roma p̄ſcriptos,
aut pulſos, neq; cõſtat de ullo anno Claudij, q̃ toto nullum habuerit

Roma Iudæū aut chriſtianū. Q̃ ſi crudeliſſimæ Neronis, Domitia-
ni, Traiani, Veri, Seueri, Decii, & Diocletiani proſcriptiones, carce-
res, metalla, uincula, tormēta, beſtiæ, ignes, cruceſq;, ac oīm pœnarū
mortiūq; gn̄a, nō potuerūt chr̄ianis Romā ꝓhibere aut claudere, q̃-
to min⁹ illa ſimplex Iudæorū aut etiā chr̄ianorū ſub Claudio expul
ſio, ſine chr̄ianis Romā eē fecit? Nōne ingēs erat chr̄ianorū Hieroſo-
lymis, lapidato Stephano, pſequutio? Nō tn̄ oēs inde fugierūt, man
ſerūt ſaltē apl'i. Ita em̄ Lucas ait. Facta eſt aūt in illa die pſecutio ma
Act. viij. gna in eccl'ia, q̃ erat Hieroſolymis, & oēs diſpſi ſunt p regiones Iu-
dææ & Samariæ, pter apl'os. Simplex ne igit illa expulſio prohibu-
it aut exterruit Petrū, pcipuū & fortiſſimū apl'orū, ne Romā ueni-
ret, Quē a Hieroſolymis antea nō poterāt abſterrere minæ, cōtu-
meliæ, interdicta, uerbera, carcereſq; phariſæorū, pōtificū, ſeniorum
atq; etiā Herodis regis? Aut Claudiū Iudæos expellētē ſolū, nō etiā
cruciantē, ptimuit Petrus, q nō timuit crudeliſſimū Neronē, tot im-
maniſſimos cruciatus infligētē? Sed lōgior ſum q̃ decreueram.

Elūbes ꝓba- tiones Veleni ¶ Ais ſecūdo. Et ne qs dubitet, chr̄ianos eos fuiſſe, addit Lucas ī cal-
ce, ca. 18. dicēs. Iudæus qdā Apollo noīe &c̄. Neq; nos Velene dubi-
tamus, Aquilā & Priſcillā chr̄ianos fuiſſe, qn̄ expoſuerūt Alexādri-
no illi Iudæo diligētius uiā dn̄i. Dubitamus aūt, an tū chr̄iani fuerit
qn̄ uenerūt ab Italia, anteq̃ acceſſerit ad eos Paulus. Quid prohibet
igit̄ eos in principio capitis. 18. Iudæos fuiſſe, Per Paulū aūt cōuer-
ſos, in fine capitis eiuſdē ꝓ chr̄ianis recte & ſine dubio haberi? Non
em̄ fruſtra aut ocioſe manebat apud eos Paulus. Sedit aūt ibi (inqt
Lucas) annū & ſex mēſes, Videſne igit̄, q̃ friuolæ & elūbes ac nuſq̃
ſibi cohærētes ſint ꝓbationes tuæ? ¶ Ais tertio. Et hoc totū caput
declarat, Priſcillā & Aquilā chr̄ianos ex Iudęis factos, Roma una cū
alijs expulſos fuiſſe. Nō dicis uerū Velene, Percurre totū caput, nuſ-
q̃ tn̄ inuenies, eos chr̄ianos ex Iudęis factos fuiſſe, qn̄ Roma pellebā
tur Iudæi. Quid, q̃d nuſq̃ etiā dr̄, eos ſub expulſionē Romæ fuiſſe?
Textus em̄ ab Italia, nō e Roma, eos ueniſſe nup cōmemorat. Dubi-
um igit̄ eē pt, Romæ prius fuerint, an uero Romā primū tēderēt, at-
q; ita expulſionis fama abſterriti, retro ceſſerint ex Italia Corinthū.
Quis ſcit em̄ ubi an̄ expulſionē illā fuerint? Erat qdē Pōticus genere
Aquila, ubi aūt habitauerat, qn̄ ab Italia uenit Corinthū, nō decla-
rat ſacer hiſtoricus. ¶ Ais quarto. Qd iterū docēt Paulinę l'ræ, q̃s no
uiſſime iā ad Timothæū ſuū miſerat. Saluta (inqt) Priſcillā & Aqui-
lā. Libet mihi Perſianū illud rn̄dere, O curas hoīm, O q̃tū in reb⁹ in-
Perſ ſaty. pri. ane eſt. Ad qd q̃ſo has adducis nugas? Quis negat eos poſteaq̃ mā-
ſit apud eos Paulus, chr̄ianos fuiſſe? Quid hoc impedit Petrū, ne Ro-
Platy. de uitis pontificum mā ueniſſe credat? Quid, q̃d Platyna in Sixto primo refert hūc Aq
lā eē, iuxta q̃rundā opinionē, q ſecūdā poſt. 72. interptes trāslatio-
nē fecerit Bibliæ, de Hebraica lingua in Græcā? Sed nihil iſta ad ꝓ-
poſitū.

poſitũ. Tu allegas nouiſſimã Pauli ep̃ſam, & dubitatio nõ eſt de illo tp̃e, ſed de eo, q̊ primũ ad Priſcillã & Aquilã acceſſit Paulus, an tũ chr̃iani iã erant, an uero a Paulo ad Chriſtianiſmũ ſint inducti & cõuerſi. Sed & hoc neq; probat, neq; reprobat, Petrũ Romã ſub Claudio ueniſſe. ¶ Ais q̃nto. Quid reſtat igit̃ dicere, q̃ Petrũ ad nonum uſq; Claudij annũ, Romã nõ ueniſſe? Huic indoctæ illationi tuæ iã ſup̃ ſatis r̃nſum eſt. Nã & an̄ & poſt nonũ Claudij annũ, potuit Petrus, ſicut reliq, tã Iudæi q̃ Chr̃iani, Romã uenire, ſæpiuſq; abire & redire. Q; ſi nõdũ es cõtentus, oñde mihi primũ, q̃to tp̃e ſine chriſtianis & Iudæis fuerit Roma ſub Claudio. Tunc latius tibi r̃ndebitur Nũc ulteriori reſponſo ad iſta opus nõ eſt. ¶ Ais ſexto. Qui ſi poſthac aliq̃n Romã uenerit, ac. 25. illic delituerit annis, Veſpaſiano eius imputaret̃ martyriũ. Q̃d de tã benigniſſimo erga oẽs principe, credere nefas eſt. Et nemo eſt oim, q hoc affirmare audeat. Nos annos 25. q̃bus Petrus Ro. eccl̃iæ p̃fuit, cõputamus, Excluſiue q̃dẽ ab anno ſcd'o Claudij uſq; ad ultimũ annũ Neronis, Incluſiue uero ab anno Claudij. 4. ad. 14. annũ, hoc eſt ultimũ Neronis. Nõ aũt incipim⁹ ab. 8. aut. 9. aut. x. anno Claudij, q̃a nemo ſic incipit, nec quiſq̃ Veſpaſiano martyriũ Petri (ut recte ais) imputat. Cur ita? q̃a nemo adeo friuole, ſicut tu, cõtra oẽs loqui audet, Nec quiſq̃ eſt tibi ſilis, tã cõfeſſæ p̱ orbẽ terrarũ ueritatis adeo temerarius & impudẽs impugnator, q̃m totius mũdi cõfeſſione & cõſenſu, martyriũ Petri Neroni, nõ Veſpaſiano, imputat̃.

Anni. xxv. Petri Romæ

Q; bonus aũt ſis tu Chr̃ianus, loquela tua manifeſtũ facit. Religioſule q̃dẽ ais hic, nefas eẽ, de Veſpaſiano id (hoc eſt Petri necẽ) credere. Et adeo ſacroſctũs eſt apud te iſte princeps, ut nemo ſit oim, q hoc affirmare audeat. Atqui nefas ap̃d te nõ eſt, dicere, B. Petrũ Romã nunq̃ ueniſſe, nõ ibi tenuiſſe cathedrã, nõ eẽ ibi crucifixũ, nõ a Nerone occiſum. Quid itaq; q̃a rhetorculo uileſcit piſcator, grãdeſcit imp̃ator, Nec putas tibi nefas eẽ, dicere Ro. põtificẽ Antichr̃m, Beſtiã, Cerberũ. At nefas eſt apud te, non ſolũ dicere, ſed etiã credere uel ſuſpicari leuiter, ſub Veſpaſiano uero Ethnico, Petrũ paſſum fuiſſe, Q̃d nos q̊q; nõ dicimus nec ſuſpicamur, nihil dubitãtes, Petrũ ſub Nerone crucifixũ eẽ. Nõ tñ contiuuo nefas eẽ ducimus, ſi dixerimus, ſub Veſpaſiano Linũ, Petri ſucceſſorẽ, capitali (ut refert Platyna) affectũ eẽ ſupplicio, & Apollinarẽ, Petri diſcipulũ, ſub eodẽ principe, horrrẽdiſſimis cruciatibus, nõ ob aliud, niſi ob fidẽ Chr̃i Rauenæ necatũ eẽ. Qua igit̃ religione tãtop̃e colis Veſpaſianũ? Nunq̃d melior fuit Traiano aut Antonino Pio, aut Alexãdro Seuero? At q̃ti martyres ſub his principibus ſunt interempti? Quid ergo unũ excipis Veſpaſianũ? Cur adeo cõtemp̃tim dicis de B. Petro, ſi. 25. illic delituerit annis? O p̱bæ religionis uirũ, ſed nõ delituit ibi clariſſimũ illud eccl̃ię lumẽ (ut impijſſime deridẽs) q̃a nõ p̃t (ut ait ſaluator) ciuitas abſcondi, ſupra montẽ poſita,

Malus chr̃ianus Velenus.

Martyres ſub Veſpaſiano.

Petrũ delituiſſe.

Neq; accendũt lucernã,& ponunt eam ſub modio,ſed ſup candela-brum,ut luceat omnibus qui in domo ſunt.

¶Perſuaſio quarta.

Ne creſcat mihi rñſio in immẽſum,breuiᵘ poſthac rñdebo,pſertim ad hãc pſuaſionẽ,q̃ tã nihil efficit,q̃ plurimis utiᵗ uerbis uane & abſq; mẽte. ¶ Ais primo. Pergamus iã ex ordine oſtẽdere,ne ad.xx.quã annũ,poſt Chri. paſſionẽ,Petrũ Romã uenire potuiſſe. Cur ita? Quia Paulus(inqs)poſt tres annos a cõuerſione ſua,uenit primum Hieroſolymã uidere Petrũ,& mãſit cũ eo diebus.15.deinde poſt in tegros(hãc uocẽ tu addis,nõ Paulus).14.annos,iteȝ aſcẽdit Hieroſolymã,ubi repit Petrũ,Iacobũ & Iohãnẽ.Et ſic certũ ẽ(inqs)illis.17. annis Petrũ Hieroſolymis & in collimitaneis regionibᵘ ſeſe cõtinuiſſe,nec unq̃ Romã receſſiſſe. Ah demẽtiſſime ſophiſta,qs te ſic docuit inferre? Vis breue reſpõſum? Ecce tibi,Nego cõſeqñtiã,Potuiſſet em̃ Petrus(ſi neceſſariũ ſibi uiſuȝ fuiſſet)intra.17.(ſupra dicebas.18) annos non ſolũ ſemel,ſed etiã ter aut ſexies,ſæpiuſq; a Hieruſalẽ Romã recedere,ire & redire. Quæ ergo ſcriptura,aut qs author dicit Petrũ.17.annis mãſiſſe Hieroſolymis & in collimitaneis regionibus? Quis hãc ei dederat legẽ? Si alijs aplis lõgiᵘ intra tot annos recedere licuit,cur nõ licuiſſet & Petro? ſi Paulus tot interim regiones,urbes & inſulas pagrauit,cur Petrus ne ſemel qdẽ p tot annos potuiſſet uenire Romã? Si dixeris eũ(ut ieptiſſima q̃q; dicere nõ uereris) claudũ fuiſſe aut decrepitũ,potuiſſet nihilominus nauigio(ſicut & Paulus poſtea)Romã uenire. Videſne igiᵗ q̃ certũ ſit q̃d infers? qs tã ſtultã illationẽ admittat? Nolo hic dicere,q̃d nõnulli,nõ.17.ſed.14.ãnos ad ſecũdũ Petri & Pauli colloquiũ,a paſſione dñi cõputãt. Nolo itẽ illa afferre,q̃ ſup his Lucas in Actibus,& Hieronymus in cõmentarijs in eplam ad Galatas referũt & diſceptãt. Nolo te arguere,quod cõtra diuinũ pceptũ,ad ſacra uerba apli ſupaddis hoc adiectiũ integros,& q̃d ſup nõ.17.ſed.18.annos cõputaſti. Oĩa iſta,ut pmittis, trãſeo,ſȝ nego ſtolidiſſimã illã cõſequẽtiã,Hãc pba pmũ,deiñ poſtula reſpõſum. ¶ Ais ſecũdo. Demũ poſtq̃ Petrus aliquãdiu citra Paulũ moraret,Antiochiã ueniẽs,in eũ incidit,quẽ ille acerrime illic obiurgauerit,& idẽ in faciẽ reſtitit &c̃. Ita uos qdẽ dicitis impij Petrimaſtiges,& Zoili põtificũ,Sed ubi ẽ ſcriptũ,q; Petrũ acerrime obiurgauerit Paulus? Nõne tu ipſe mox in fra inqnta pſuaſione dicis, q; Paulus obſeruãtiſſimus erat Petri,& nihil honoris ei non deferre p ſua canicie & apſtatus hanore debuerat? Qualis aũt honor ẽ,acerrime obiurgare? Si errabat Petrus,nõ poterat corrigi,niſi acerrime obiurgaret? At neq; meritᵘ erat Petrᵘ,ut acerrime obiurgaret,neq; ita imodeſtᵘ aut ſupbus erat Paulᵘ,ut ſeniorẽ & principẽ aploȝ acerrime obiurgaret,Cũ ſcribat Timotheo,Seniorẽ ne increpaueris, ſed obſecra ut patrẽ. Qm̃ yo hæc q̃ſtio,neq; pbat,neq; reprobat pпpoſitum

Marginalia: Inep.ᵘ ſophiſta Velenus. — Gala.ij. — Nõ mãſit Petrus in Iudæa xvij.annis. — Act.xiij.xiiij. — Act.ix. — Deute.iiij. — Petrimaſtiges Lutherani. — I.Timo.v.

poſitū, An ſcʒ Petr⁹ Romā uenerit, relinq̄ eā, & remitto eius diſcuſſi-
onē & ſanā intelligētiā ad eas ep̄las, q̄s ſup ea mutuo ſibi miſerunt
Auguſt. & Hieronym⁹. Et ne ſupbias nimiū, de hac Pauli rep̄hēſiōe **Euſe. in hi. ec.**
adijcere libet hic uerba Euſebij in hiſt. eccle. Clemēs (inq̄t) in q̄rto diſ **li. i. ca. xiiij.**
putationū libro Cæphæ mētionē facit, de q̄ Paul⁹ dixit. Cū aūt ue- **Gala. ij.**
niſſet Cæphas Antiochiā, in faciē ei reſtiti. Et dixit eū unū eē ex .70.
diſcipulis, cognoīe Petri ap̄li. Sed eſto certiſſimū, Antiochiæ ip̄m Pe **Reprehenſio**
trū ap̄l̄m a Paulo rep̄hēſum eē, Quid hoc q̄ſo impedit Petrū, ne añ **Pauli nihil ad**
aut poſt Romā uenerit? Sępe em̄ iā dixim⁹ eū .12. anno a paſſiōe dñi **rem.**
Romā ueniſſe, Et cū iñ rurſus redijſſet Hieroſolymā ad cōciliū, potu
it utiq̄, Romā reuerſur⁹, Antiochiæ cū Paulo aliq̄tiſp manere. Quis
tibi aūt dixit, q̄diu Petr⁹ poſt cōciliū mãſerit Hieroſolymis citra (ut
loq̄ris) Paulū? q̄diu itē Antiochiæ cū Paulo? Q̄uo igit̄ ex incerto tp̄e
facis duos aut tres annos? An nō potuit uno eodēq̄ anno Petrus (ſi
ita expediēs fuerat uiſum) e Roma ad cōciliū uenire, & morari aliq̄
diu & ibi & Antiochiæ, rurſus iñ Romā reuerti? Potuit ꝟo & m̄lto
diuti⁹ ī necarijs eccl'iæ negocijs & cauſis, Hieroſolymis & Antiochię
aliiſq̄ in locis morari, priuſq̄ Romā redierit. Quis ſcit? friuola eſt igit̄
coniectura & temeraria aſſertio tua de .xx. annis a paſſione domini. **Stolid⁹ argu-**
¶ Ais. 3. Ad hæc, Poſt Chr̄i aſcēſionē, nō mox Paul⁹ Chr̄m agnouit **mentator Veſe-**
nimiꝶ q dū Stephan⁹ ſaxis obrueret̄, mortē ip̄ſi⁹ in delicijs habuerat **lenus.**
&c. Ego (ita me de⁹ amet) nūq̄ cōperi tã ſtolidum inter diſertos argu
mētatorē, Quid obſecro cōuerſio Pauli facit ad cathedrā Ro. Petri?
Accipe q̄t uis annos, nō t̄n recte ex his inferes, Petrū Romā nō ueniſ
ſe q̄cūq̄ anno. Queſo te, q̄d obſtitiſſet Petro (ſi neceſſariū aut expedi
ens fuiſſet uiſum) ne Romā ueniret eodē anno, q̄ cōuerſus eſt Paul⁹?
Aut q̄d ꝓhibuiſſet eū, ſc̄do poſt aut tertio, aut q̄rto, aut q̄cūq̄ aliō, a **Conuerſio**
cōuerſiōe Pauli, anno, Romā (ſi uoluiſſet) uenire? Dic t̄n, ſi audes, q̄t **Pauli.**
ſunt anni ītermedij, uſ a paſſiōe dñi ad lapidationē Stephani, uel ab
hac uſq̄ ad cōuerſionē Pauli? Quid, ſi dicerē ītra .12. mēſes hęc oīa fa
cta eē? Scriptura q̄dē id nō exprimit, ex anniuerſaria t̄n ꝑ oēs orbis
terraꝶ eccl'ias, celebritate & memoria, manifeſtiſſime cōſtat, primo **Act. ix.**
Chr̄ʒ in Martio crucifixū eſſe, Deinde Stephanum in Decembri la
pidatū, Paulū uero mox ſequenti menſe, dū adhuc ſpirans (ut ait Lu
cas) eſſet minaꝶ & cædis in diſcipulos dñi, in itinere proſtratū & con
uerſum eſſe. Celebrat em̄ eccleſia feſtū conuerſionis eius decimaq̄n
ta die Ianuarij. ¶ Ais quarto. Verum demus hoc aduerſariis, q̄ Pe-
trus anno .xx. Romā appuliſſet, Iã ad .13. uſq̄ annū imperii Claudii
ille aduentus prorogaretur. Quod ſi huc (inquis) trahant .25. anni,
quibus Rom. moderatus eſt eccleſiam, interim Veſpaſiani tēporib⁹
eius mors irrogaret̄. Quod om̄es omniū hiſtoricoꝶ libri, ut falſiſſi-
mū auerſant̄. Primū. Quid q̄ſo das, q̄ nemo te rogat? Quis em̄ no
ſtrū ait Petrū .20. anno a paſſione dñi Romā primū ueniſſe? Q̄d ſi

B. Petr⁹

B. Petrus. 25. annis moderat⁹ eſt(ut ipſe q̄q; ais)eccl'iā Ro. Q̄uo diſputas, eũ Romã nunq̄ ueniſſe? Quæ rurſus de dilecto tuo Veſpaſiano allegas, nihil cõtra nos faciũt, q̄a nõ illũ, ſed Neronẽ facim⁹ paſſionis & necis B. Petri authorẽ. Q̄d aũt dicis, oẽs hiſtorias id, ut falſiſſimũ, auerſari, nihil cõtra nos, Ego tñ ne unũ q̄dem ſcio, q̄ aptẽ dicat falſum eẽ, q̄ Petrus ſub Veſpaſiano ſit paſſus. Scio aũt cõplures, qui aſſerũt eũ ſub Nerone(ſicut nos dicimus)paſſum. ¶ Ais q̄nto. Producamus huc Ro. impatorũ tpa &c. Q̄r incerta ſint impatorũ tpa, ſatis cõſtat ſup ex duobus exẽplis. Vno de anno Neronis, altero de annis Claudij, q̄ adeo diuerſimode a diuerſis aſſignant. Nõ p̄t igit in eiuſmodi annis mathematica certitudo haberi, Nõ tñ impugno hic q̄ aſſignas, impatorũ tpa, uno excepto Tyberio, quẽ oẽs 23. annis imperaſſe affirmãt. Cur tu igit dicis, Chr̄m anno Tyberij. 18. paſſum eſſe, Tyberiũ ũo poſt paſſionẽ Chr̄i annis tribus impaſſe? 18. & tres nõ faciũt. 23. ſed ſolũ. 21. Diſce igit rectius cõputare ex Euſebio, q̄ Tyberij impio poſt paſſionẽ Chr̄i, q̄nq; annos facit reliq̄s.

Errat Velen⁹ circa annos Tyberij

¶ Perſuaſio quinta.

Quinta pſuaſio apud te q̄dẽ ineluctabilis eſt, apud me ũo uel pueris ridẽda, ſolubiliſq; & explodẽda. Nõ ẽm aliud q̄ hãc p̄fert argumẽtationẽ Paul⁹ in ep'la ſua ad Romanos data, nõ ſalutat Petrũ, ergo Petrus nõ fuit tũc tpis Romæ. Nõ uides bone uir, te argumẽtari hic negatiue p locũ ab authoritate? Vt aũt planius puitatẽ rõnis tuæ intelligas, Ex q̄bus exẽplis tibi oſtẽdã. Nõ ſalutauit Paulus Iohãnẽ Euangeliſtã in ep'la ſua ad Epheſeos. At nõ ſequit, Ergo nõ fuit Epheſi Iohãnes Euãgeliſta. Itẽ, Nõ ſalutauit Iacobũ apl'm in ep'la ad Hebræos Sed nõ ſequit, Ergo nõ fuit tũc Hieroſolymis Iacobus. Itẽ ad Galatas ait. Poſt annos tres ueni Hieroſolymã uidere Petrũ, & mãſi apud eũ diebus. 15. Aliũ apl'orũ uidi neminẽ, niſi Iacobũ fratrẽ dñi, Ecce dicit. Veni uidere Mariã, nec dicit, Vidi Mariã matrẽ dñi. Quid ergo? Nunq̄d pbe hinc inferes, Ergo nõ fuit tũc Hieroſolymis mater dñi? Neq; itẽ ſequit, Ergo Paulus nõ uidit matrẽ dñi. Quis ẽm credat ita cõtẽptui fuiſſe Paulo glorioſam uirginẽ Mariã, ut q̄ndecim diebus Hieroſolymis exiſtẽs, nõ curauerit illã uidere ac uenerabil'r ſalutare? Attñ nõ eſt alicubi ſcriptũ, neq; in ep'lis Pauli, neq; in actib⁹ apl'orũ, q̄ Paulus aut Lucas uiderit matrẽ dñi, aut ſalutauerit eã. Nõ ẽi oĩa ſunt ſcripta, Et ſciũt pueri, cõtra artis rõnẽ eẽ, ab authoritate negatiue argumẽtari. Quid, ſi Paulus magnos illos fideliũ p̄poſitos Petrũ Romæ, Iohannẽ Epheſi, Iacobũ Hieroſolymis, ſeorſum peculiarius ac magis familiariter ſpecialibus epiſtolijs(q̄lia & ad Senecã ipſius eẽ ferunt)ſalutauerit? Grãdes ẽm ep'las plebi & cõitati deſtinauit. Amicis aũt & colũnis eccl'iæ decuit honorifice p pprias & ſpeciales lr̄as ſalutatiõis officiũ impẽdere, An hoc factũ ſit, neſcio. Nuſq̄ eſt ſcriptũ, Multa aũt facta ſunt, q̄ nõ ſunt ſcripta. Quocunq; igitu

Ridenda pueris perſuaſio

Exẽpla negatiue ab authoritate.

Gala. pri.

An Paulus uiderit matrem domini.

igitͤ tpe ſcripta ſit ad Romanos epl'a, nō probat nec reprobat Petrū Romā ueniſſe. Tu autē falleris ex ignorantia dialectices.

¶ Perſuaſio ſexta.

Hæc pſuaſio & falſum affirmat de Narciſſo, & uerꝫ negat de Petro. ¶ Ais primo. Accedit & iſtud ad corroboradū &c. Iā diximꝰ nō ualere argumētationē iſtā. Nō ſalutat Petrū in epl'a ad Romanos Paulus, ergo nō fuit tūc tpis Romæ Petrus. Tū qa argumētatͤ negatiue ab authoritate, Tū qa fieri potuit, ut ſeorſum ſpeciali epl'a ſalutatus fuerit Petrus, q exhortatiōe & inſtructiōe grādis eplę nō indigebat. Fieri itē potuit, ut eo tpe Petrus aliò q abierit, uel ad cōponēdā pacē inter diſceptātes, uel ad fundādas aut cōfirmādas eccl'ias, quēadmodū & antea abierat Hieroſolymā ad Conciliū. Necꝫ itē Paulus poſt primā defenſionē ſuā cōtinue Romæ pmāſiſſe creditͤ, quis nuſq̄ ſcriptū ſit, q̄ abierit, aut qd interim fecerit. Putatͤ tū abiſſe in Hiſpanias qa ſcripſerat ad Romanos, Per uos proficiſcar in Hiſpaniā, Vñ iterꝫ dico. Nō oīa ſcripta ſunt, q̄ geſſerūt apl'i, ideo prorſus nihil ualet argumētari ſup ijs negatiue ab authoritate. Vticꝫ nō ſederūt ocioſi uno in loco, abierūt & redierūt, q̄cūcꝫ & q̄ñcūcꝫ expoſtulabat necitas. ¶ Ais ſecūdo. Ambroſius dicit ſe legiſſe, Narciſſum illo tpe Romæ pſbyterꝫ fuiſſe &c. Primū. Nō dt Ambroſiꝰ, Narciſſum Romę pſbyterꝫ fuiſſe, imo dicit, ꝙ pſens nō erat. Deinde. Nō dt, fuit, ſed dt fuiſſe. Tertio dic tu nob, Cur Paulꝰ nō Narciſſum ſalutat ipm, ſed eos q ſunt ex domo Narciſſi, ſi Narciſſus Romæ (ut ais) pſbyter erat? Et ſi tātus erat ſup cæteros (ut aſtruis) Narciſſus, Cur nō ſalutat Paulꝰ oēs q erāt ex domo eiꝰ? Cur adijcit, q ſunt in dño? Cur alijs tā egregia apponit Epitheta Paulꝰ, & Narciſſum noīat adeo ſimpliciter? Si ſup cæteros fideles erat Narciſſus, cur habuit aliqs in domo ſua infideles? Sic em̄ ait Origenes. Videntͤ qdē plures fuiſſe ex domo uel familia Narciſſi, ſed nō oēs in dño fuiſſe. Et ideo addidit, eos ſalutandos q ſuntͤ in dño, Hoc eſt (inqt Ambroſius) q̄s ſcitis dignos eſſe ex his ſalutatione mea, q in dño poſuerūt ſpem ſuā. ¶ Ais tertio. Qd ſane nuperus Ro. pſbyter neutiq̄ faceret &c. Hic eſt mos Lutheranorū, cōuicijs & calūnijs poetice q̄ſlibet ad ppl'm traducere. Quid mirꝫ ſi hic Ro. pōtificē uocas, nō epm, nō patriarchā, nō papā, ſed p cōtēptū nuperū Ro. pſbyterꝫ, quē ſup uocaſti Antichrm, Beſtiā, Cerberꝫ? Si tm ualeres ſcripturis & rōnibus, q̄tū uales maledictis & blaſphemiis, grauis pfecto & dura foret nobis hæc pugna. Nūc qa rōnes tuæ nullius ſunt momēti, faciliſſima eēt nobis cōgreſſio, ſi nō tantis offenderetͤ uniuerſa eccl'ia iniurijs. ¶ Ais q̄rto. Hic ſcito eſt opus apud primitiuā eccleſiā nullos fuiſſe, qui dicerentͤ ſummi pōtifices, Cardinales, Patriarchæ, Archiepi. Nēpe, q̄ duos ſolū eccl'iaſticos habuit ordines pſbyteros uidelicet & diaconos &c. Iſta pfecto nec pbant nec reprobāt Petrū Romæ fuiſſe, ſed ſolū uexādi nouādicꝫ ſtu

Nihil ad rē ꝙ Paulꝰ in epl'a ad Ro. nō ſalutauit Petrum

Ro xvi.

De Narciſſo cōtra Velenū

Mos Lutheranorꝫ calūniari

De ſummo pontifice.

dio a te ꝓferūt. Scio, ex q̄ pharetra ſagittas iſtas ꝓfers, nēpe ex ep̄la
B. Hieronymi ad Euagriū, de q̄ tātā ſumis cōtra Ro. eccl'iā fiduciam
Sed neq; Hieronymū, neq; loca p eū allegata recte intelligis Vbi eī
dicit Paulus, Petrus, aut Hieronymus, ꝙ apud primitiuā eccl'iā nul
li fuerint ſummi pōtifices? Paulus ꝑfecto ſæpiſſime pōtificis memi
nit in ep̄la ad Hebræos, Et Hieronym⁹ in p̄dicta ep̄la ait. Vt ſcia-
mus traditiones apl'icas ſumptas de ueteri teſtamēto, ꝙ Aaron & fi
lij eius, atq; Leuitæ in tēplo fuerint, Hoc ſibi Ep̄i & p̄ſbyteri & dia-
coni uendicēt in eccl'ia. Quis aūt neget Aaron ſummū ſacerdotē &
pōtificē fuiſſe? Licet id p q̄tuor poſt Geneſim, libros, ſæpe ac pſpicue

Petrus princeps apl'orum

(ſi q̄s dubitet) cognoſcere. Et q̄d eſt aliud princeps apl'oꝝ, q̄ ſum-
mus pōtifex? Quiſq; aūt uel actus apl'oꝝ, uł Pauli ad Galatas ep̄l'aſ
legerit, minime poterit negare, Petrū fuiſſe principē apl'oꝝ, Q̄d &
Euāgelica lectio frequēter inſinuat, cū alias, tū aptiſſime in ultimo

Iohan. ult.

capite Iohānis, Q̄n dicit ei dn̄s, Symō diligis me plus his? Paſce oues
meas. Et dato, ꝙ in ſcripturis nulla fiat (q̄d inficiamur) ſummi pon-
tificis mētio. Non tn̄ oportet, nūc q̄q; nomē illud obliterare. Quan
ta em̄ habet eccl'ia p traditiones apl'icas, q̄ in Canone Bibliæ non
ſunt ſcripta? Et quis ligauit apl'oꝝ ſucceſſorib⁹ manus, ut nō poſſint
aliq̄ cōſtituere, q̄ pri⁹, neq; ſcripta, neq; tradita fuerūt? Vides ne igit̄
iterꝝ puerile argumētū tuū, ab authoritate negatiuū? Vis em̄ argu-
ere, Nō fuerūt in primitiua eccl'ia ſummi pōtifices, ergo nec nūc eſſe
debēt. Cur nō arguis eadē rōne, Nō fuerūt tēpla, nec feſta ſc̄toꝝ in
Primitiua eccl'ia, ergo neq; nūc eē debēt? Sed q̄d ego tā multis ſtoli-

Nō duo tantū fuerūt ordiēs eccleſiaſtici.

dū repello cōuiciū? Q, aūt ſubiūgis, duos ſolū eccleſiaſticos ordines
in primitiua eccl'ia fuiſſe, Hoc nō dicit ibi Hieronymus neq; Paul⁹,
Et tu iterꝝ peccas, arguēs negatiue p locū ab authoritate. Q̄uis em̄
de reliq̄s ordinibus nō eſſet (ut eſt) apta ſcriptura, tn̄ authoritas ec-
cleſiæ, Cypriani, Hieronymi, Ambroſii, Auguſtini &c̄. longe maior
eſt, q̄ ut nouæ nugacitati tuæ ſubiaceat. Porro quiſq; legerit eccleſi-
aſticā Hierarchiā B. Dionifii, aut ſaltē epiſtolā eius ad Demophilū
monachū, is dubitare nō poterit, dictū tuū nouitate falſiſſimū eſſe.

Igna. ep̄la viij Multi ordiēs eccleſiaſtici

Atq; ut paucis te cōuincā, Ecce tibi uerba B. Ignatij, apl'oꝝ diſcipu-
li, q ex Philippis ad eccleſiā Antiochenā ſcribēs, circa finē ep̄le ſic ait
Saluto ſc̄tm p̄ſbyterꝝ urm̄, Saluto ſanctos diaconos, & deſiderabile
mihi nomē eius, quē reſeruaui poſt me in ſpū ſc̄tō. Saluto ſubdiaco-
nos, lectores, cantores, oſtiarios, laborātes, exorciſtas, atq; cōfeſſores
Saluto cuſtodes ſc̄tāꝝ portaꝝ diaconiſſas q̄ ſunt in Chr̄o. Saluto ſuſ
ceptrices Chr̄i uirgines. Saluto plebē dn̄i a minimo uſq; ad maxi-

Nō fuit Rom̄ ep̄s Narciſſus

mū, & oēs ſorores meas in dn̄o. I nūc Velene, & duos ſolū ordines
fuiſſe p̄dica. ¶ Ais q̄nto. Igit̄ hic p Narciſſum p̄ſbyterꝝ, ſeniorē aut
Ep̄m Ro. eccleſiæ fuiſſe intelligimus &c̄. Primū, nō dicit Paul⁹ Nar
ciſſum p̄ſbyterꝝ fuiſſe. Sc̄do, Licet Ambroſius fateat̄ eū p̄ſbyterum
fuiſſe,

fuiſſe,nusq̃ tñ uocat eũ Ro.eccliæ p̃ſbyterꝝ. De B.Petro aũt aptiſſi- me dicit,ꝙ fuerit Ro.eccliæ ſacerdos. Tertio.Neq; Hirenæus,neq; Euſebius,nec Aug.nec Platyna,atq; adeo,p̃ter te unũ(q ſine ſcriptu ra & ſine teſte loq̃ris)nullus authorꝝ ponit inter Ro.eccliæ Ep̃os Nar ciſſum. Quarto. Nõ oportet cõtinuo,ſi Narciſſus fuerit(q̃d nõ con- ſtat)Ro.eccliæ p̃ſbyter,ꝙ iã fuerit & Ep̃us eiuſdẽ eccliæ. Hæc em̃ ſunt(ut recitat Euſebius)uerba B.Cornelij papæ ad Fabianũ Antio chiæ Ep̃m. Neſciebat Nouatus,in ecclia catholica,unũ Ep̃m eẽ debe re,ubi uidebat eẽ p̃ſbyteros.46. Quinto. Licet oĩs Ep̃s ſit preſby- ter.Non tñ econtra,omis preſbyter eſt Ep̃us.Id q̃d Hieronymus q̃- ꝙ in p̃dicta docet ep̃la.Et ex Pauli ad Timotheũ,v̱bis qlibet itelli- gere p̃t,qñ dc̃. Aduerſus p̃ſbyterꝝ accuſationẽ noli recipe,niſi ſub du obus aut trib⁹ teſtib⁹.His innuit utiq; iudicẽ,hoc ẽ Ep̃m,accuſato p̃ſ bytero maiorẽ eẽ. ¶Ais ſexto.Inſup Andronic⁹ & Iulias,duo e.72. apl̃orꝝ nũero,ut Origenis eſt opinio,Romæ ea tẽpeſtate fuerãt &c̃. Attẽde(q̃ſo)Velene,q̃to magis cõtra te,q̃ cõtra nos loq̃ris & alleges Ecce Narciſſum conſtituis,cõtra oĩm opinionẽ Ro.eccliæ Ep̃m,quẽ tñ Paulus nõ ſalutat. Cur ergo p̃terijt eũ,ſi tãtus erat? Dein. Quiſqs uel actus apl̃orꝝ,uel Pauli ad Timotheũ,& ad Titũ ep̃las legerit, du bitare nõ p̃t,apl̃os eẽ,nõ ſolũ p̃ſbyteris,ſed & ciuitatũ Ep̃is,maiores & eminẽtiores fuiſſe,utpote qui & p̃ſbyteros & Ep̃os p ciuitates or dinabant,& cauſas eorꝝ iudicabant,accuſationẽ eorꝝ recipiẽtes. Cũ igit̃ Andronicus & Iulias fuerit,non ſolũ apl̃i,ſed etiã nobiles(ut ait Paulus)in apl̃is. Quid eſt,q̃d tu eis in Ro. Ep̃atu p̃ponis Narciſſum? Ecce Narciſſum Paulus nõ ſalutat,nõ cõmẽdat,nullo honorat epi- theto,inter tã effuſas aliorꝝ laudes,imo reddit eũ ſuſpectũ,ꝙ nõ fue rit chr̃ianus,q nullo dignat̃ eũ(ſicut cæteros)ul' bñuolẽtię,ul' hũani tatis,ne ſalutationis q̃dẽ officio,ſed ſalutat eos,q ſunt ex domo Nar ciſſi,q ſunt in dño. Quis igit̃ nõ ſuſpicet̃,ul' uiolẽta(ut aiunt iurecon- ſulti)p̃ſumptiõe, Narciſſuz iſtũ nõ fuiſſe fidelẽ Chr̃i,ſꝫ Gẽtilẽ aliquẽ opulẽtũ & magnę familę ciuẽ Ro. ex cui⁹ domo aliq̃s,q crediderant in Chr̃m,iuſſerit ſalutari apl̃s? Si em̃ fidelis erat Narciſſus, cur non ſalutabat̃ a Paulo? At ne friuola exiſtimet̃ iſta ſuſpitio, adduco ill'e ex eodẽ Paulo ad Philippẽſes dictũ. Salutãt(inq̃t)uos oẽs ſc̃ti,max- ime aũt q de Cæſaris domo ſunt,utiq; infidelis & paganus erat Cæ ſar,erãt tamẽ ſancti & fideles de domo eius. Cur igit̃ & hic non li- ceat ſuſpicari,infidelẽ fuiſſe Narciſſum illũ (quẽ inter tot ſalutatos noluit ſalutare apl̃us)ex cuius domo ſalutabant̃ ij,q erãt in dño? ¶Ais ſeptimo. Adde, Priſcilla & Aquila (ut Ambroſii ſuffragatur authoritas)non ocioſe Romam uenerunt. Hoc & nos dicimus. Po terant profecto uenire,præcipue propter Petrum,principẽ apoſto- lorum,de quo tanta audierant præ cæteris apoſtolis, dici in Euan- gelio, ut & illum audirent, de quo Paulus ipſe teſtabat̃ q̃d uenerit

Am.de ſacr̃is lib.iij.ca.pri.

Euſe.In hi.ec. li.vi.ca.xxxiij

I.Timo.v.

Velenus con- tra ſeipſum.

Andronic⁹ & Iulias nobiles in apl̃is.

Cõtra Narciſ ſum ſuſpicio

Phi ip.ult.

Gal.I.&.ij.

Hieroſolymā uidere Petrū, Et ꝙ Paulo creditū erat Euāgeliū ꝑputij ſicut & Petro circūciſionis. Vides ne igit̃ & hanc allegationē magis ꝓ nobis, q̄ pro te facere. Q, ſi tāta eſt apd te (ut merito eē debet) B. Ambroſii authoritas in cōiecturis, cur nō credis eidē, nō ſtenuiter (ut in his) cōiecturāti, ſed ſæpe ac firmiter affirmāti B. Petrū Romæ fuiſſe? ¶ Ais octauo, Ea propter qd opus Roma tūc habuerit Petro ueterano & iā uiribus defecto, nō cōijcio. Scelerate apoſtata, q̄ urbs in orbe terrarū magis habuiſſet opus Petro q̄ Roma? Adeo ne inutilis tibi uiſus eſt tādē Petrus, ut eo nō habuerit opus maxima Roma? Improbiſſime rhetoricule, ea ſaltē lege de Ro. urbis magnitudine, q̄ ſub Veſpaſiano ſcripſit C. Plynius, de q̄ hæc nouiſſime addit uerba, Niſi ꝙ expatiantia (inqt) tecta multas addidere urbes in prima regione. Diuidebat̃ aūt ipſa in regiones. 14. Et habebat (ut ait Marcellinus) Thermas ad modū prouinciarū extructas, tam ſane ꝑpſoſa, ut Auguſtus cū Tyberio filio ſuo cēſum Romæ agitās (ut ait Euſebius in Chronicis) inuenerit hoim nonagies, ter cētena, &. 70. milia. Et tāta hoim multitudo, maxima (ne dicā ex oī) parte infidelis, Petro nō habuerit opus ad ſalutē? At Veteranus erat (inqs) & uiribus deſtitutus, ſcʒ, portāda erāt ei illic onera, ſubuectāda plauſtra, fabricāda arma, & alia id genus faciēda, q̄ ſine corporis robore fieri nō pñt O ſtulte, ad iſta nō egebat Petro Roma, ſed ad ꝑdicandū, ad plantandū ſpiritalr, ad opandū in uinea dñi uerbo & exēplo, uirtutibus & ſignis, ſicut fecerat antea ī minoribus locis, Lyddę, Ioppę, Cęſarcę &c̄ ¶ Ais nono. Nēpe cū habuerit legitimū preſbyterū Narciſſum &c̄. hoc ꝑter te nemo dicit, Et ſup̄ diximus, Narciſſum eo tpe aut nō fuiſſe Romæ, aut fuiſſe infidelē, & dato, ꝙ fidelis fuerit & p̄ſbyter, diximus ex Cornelio martyre, unū epm &. 46. p̄ſbyteros Romæ fuiſſe Et ſi fuiſſent tūc mille ibi p̄ſbyteri, nemo ſupfluus, nemo māſiſſet in tāta multitudine infideliū cōuertēdorū: ocioſus aut inutilis. ¶ Ais decimo. Sed hoc citra oēm cōtrouerſiā uerū eſt, ꝙ Romæ tūc tpis nō fuerit. Ad hoc ſup̄ ſatis ſupq̧ reſpōſum eſt, Stulte infers conſequēs ſine p̄miſſis, Pueriłr petis principiū, & dicis impudētiſſime, citra oēm cōtrouerſiā uerū eē, de q̄ ſumma eſt inter te ſolū & nos oēs cōtrouerſia, Et probas indocte, cōtra dialecticā, ꝑ locū (ut ſæpe diximus) ab authoritate negatiue. Et tñ audes improbiſſime cōtra nos hic gloriari dicēs. Hic tuſſiunt Romani Sycophantæ, nō ſecus atque indocti qq̧ cantores. Certe ſi corā diceres, dignā ꝑfecto auditorꝰ cēs uel cantilenā uel tuſſim. Iāpridē ſane meritus es, ut pro hac tuſſi tua reddat̃ tibi, ſiue tuſſis, ſiue riſus Veſtæ & Vulcani. Præſupponis em̄ ſupbiſſime, ſatis te ꝓbaſſe, uſq̧ ad Neroniani impii tpa Petrū Romę nō fuiſſe, ſed qualiter probaueris, nūc ſatis conſtare arbitror.

Blaſphemia in Petrum

Pli. in na. hiſt. lib. iij. ca. v

Ad qd opus erat Petro Romæ.

Impudentia Velenſ

¶ Perſuaſio ſeptima.

Q̄to ſatius eſſet, te ſacras lr̄as nūq̄ legiſſe, q̄ ipſas ſic ſp ad prauū ſenſum re

ſum retorquere? Quid eṁ aliud agis, niſi ut ubiq; des ſcandalum?
¶ Ais primo. Hu cp̄ducā, q̄d & ap̄l'us ad Galatas narrat. Creditum Galatas.ij.
eſt mihi Euāgeliū p̄putij, ſicut & Petro circūciſionis. Quaſi uero non
licuerit, uel Petro inter gētes, uel Paulo inter Iudæos euāgelizare.
Egregie ſane acta ap̄ſoꝝ legiſti, Sed ne prolixius ſim, ſanā intelligē-
tiā huius allegationis ex Ambro. proferā. Petrū (inq̄t) ſolū noiat, & Amb. in ep̄la5
ſibi cōparat. Quia primatū ipſe accepit ad fundādā eccl'iā, ſe q̄q; pa Pauli ad Gal.
ri mō electū, ut primatū habeat in fundādis gentiū eccleſiis. Ita tñ,
ut & Petrus gētibus p̄dicaret, ſi cā fuiſſet, & Paulus Iudæis, Nā uter
q; inuenit utrūq; feciſſe. ¶ Ais ſecūdo. Tandē manifeſtat, q̄uo pact⁹
fuiſſet cū Iacobo, Petro, & Iohāne in ſynodo &c. Vt res clarior fiat,
uerba ap̄li ꝑpono. Dextras (inq̄t) dederūt mihi & Barnabæ ſocieta Gala.ij.
tis, ut nos inter gētes, ipſi aūt in circūciſionē, tm̄ ut pauperꝝ memo-
res eēm⁹. Hic tu uir bone cōmittis fallaciā cōpōnis, referēs hāc uocē Fallacia com
Tantū, ad priora, cū referri debeat ad poſteriora. Similē ponit deci- poſitionis.
pulā ph̄us, ſub hac rōne, q̄d unū ſolū p̄t ferre, p̄t plura ferre. Itē. Qui Ariſt. li. i. Elē.
ſcit lr̄as nūc didicit eas. Egregiā v̄o laudē ac triūphū reportas ſi bo-
nos adoleſcētes & ſimplicē plebē, eiuſmodi fallaciaꝝ fucis & p̄ſtigijs
circūuenis. Nō eſt igit̄ ſenſus hoꝝ uerboꝝ (quē tu p̄tendis) ut Pau-
lus inter gētes, Petrus aūt in circūciſionē tm̄. Sed ut Paulus p̄cipue
inter gētes euāgelizet, Petrus v̄o inter Iudæos. Tm̄ ut pauperꝝ ſint
memores. Quid ita? q̄a pauperes Hieroſolymis, uēditis rebus oībus Act.iiij.
poſuerāt p̄cia eaꝝ an̄ pedes ap̄loꝝ. Q̄d nō legit̄ de ijs, q crediderāt Tm̄ ut paupe-
ex gētibus, Et fidelibus (ut hic ait Athanaſius) inter gētes minus in- rū memores
feſti erāt infideles, q̄ fuerāt fidelibus Iudæi in Iudæa. Erāt eṁ (inq̄t) eſſemus.
Hieroſolymis cōplures credētiū, q̄ꝝ bona direpta a pfidis Iudęis fu
erant, ita ut neceſſariis ipſis ad uitā carerēt. Q, ſi Ambroſii, Hieroñ.
Athanaſii, & Auguſt. expōnibus hic nō acq̄eſcis, ecce tibi Paulū ad Ro.xv.
Romanos & ad Corin. Probauerūt (inq̄t) Macedonia & Achaia col
lationē aliquā facere in paupes ſc̄toꝝ q ſunt in Hieruſalē. Placuit eī
eis, & debitores ſunt eoꝝ. Nā ſi ſpiritaliū eoꝝ p̄cipes facti ſunt gēti
les, debēt & in carnalibus miniſtrare eis. Itē. De miniſterio, q̄d fit in ij.Cor.ix.
ſc̄tos, ex abūdanti eſt mihi ſcribere uobis. Scio eṁ prōptū aīm ur̄m
pro q̄ de uobis glorior apud Macedones, q̄m & Achaia parata eſt
ab anno p̄terito, & ur̄a æmulatio ꝓuocauit plurimos. Q, ſi Petrus Mendaciū Ve
& Paulus in ſynodo (ut ais) Hieroſolymitana inierūt pactū eiuſmōi leni & pacto
Cur tu Petrū potius, q̄ Paulū cōtra pactū ueniſſe arguis? Vbi enim
ſcriptū eſt, Petꝝ poſtea p̄putij Euāgeliū ſuſcepiſſe? Quoties aūt Pau
lus poſt illā ſynodū p̄dicauit in ſynagogis? Cur poſtea circūcidit Ti- Act.xvi.
motheū? Cur Theſſalonicæ, ubi erat ſynagoga Iudæoꝝ, introiuit ad Act.xvij.
eos, & p Sabbata tria diſſeruit eis de ſcripturis? Cur deinde Hiero- Act.xxi.
ſolymā rediēs, aſſumptis q̄tuor uiris, uotū ſup ſe hn̄tibus, purificat⁹ Act.ult.
cū illis intrauit in tēplū? Cur poſtremo Romā ueniens, poſt tertium

diē cōuocauit primos Iudęorꝝ,dicēs eis.Ego uiri frēs nihil aduerſus plebē faciēs aut morē paternū,uinctꝰ ab Hieroſolymis,traditꝰ ſum in manꝰ Romanorꝝ:Vbi nūc ſunt Velene,quæ fingis,pacta Petri,& Pauli:¶Ais tertio.Quinimo,ſi circūciſionis fuerat apl's,qūo Romæ tot annis,ad Pauli uidemus illac aduētū,cū Iudæis nihil ei fuerat ne gocij:Ita tu qdē q̄ris,Nos aūt mutuo ex te q̄rimus. Quis dixit tibi, Petro Romę nihil fuiſſe negocij cū Iudæis:Cur antea,ĩpulſore Chr̄o (ut ait Sueto.)fuerāt Roma expulſi:Cur aduenięti Paulo(ut ĩpe ex Lucæ hiſtoria allegas)dixerūt,De ſecta hac notū eſt nobis:Videſne igit̄ q̄;friuole rurſus argumēteris negatiue ab authoritate: Quāuis igit̄ ſcriptū nō ſit in ſacris lr̄is,qdnā fuerit Petro cū Iudæis negocij Romæ, credibile tñ eſt ei plurimū;cū illis fuiſſe ibi,p̄dicādo & labo rādo negocij.Et cū Roma fuerit adeo magna,fieri potuit, ut nōnul li Iudæorꝝ fuerint ibi,q nūq̄ audiuerint Petrū.Itē,Fieri potuit,ut ij,q tertio die poſt Pauli aduētū aderāt,nō uiderint Petrū,aut nō fuerint

ff.ad Munici. L.Roma lib. v.tit.pri. diu in urbe.Cū eñ Roma eēt cōis(ut in legibꝰ q̄q; dr̄)patria,acceſſe rūt & receſſerūt ex oī natione diuerſi,ut cuiq; neceſſariū fuit aut o portunū.Quid itē,ſi Petrꝰ ſub Pauli ad uētū fuerit ex aliq̄ cā alibi q̄ Romę:Quis eñ ſcit,ubi ſp̄ fuerit p annos.25.cū neſciamꝰ,ubinā fu erit Paulꝰ,poſt primā defenſionē ſuā,p annos multo pauciores:

¶Ais q̄rto.Quid ergo Romę,tāto tp̄is interuallo,fecerat Petrꝰ,ſi Iu dæis ea q̄ a Paulo audierāt noua,& inaudita uidebāt: Forſitan tor ruerat caſtaneas,circūferēs eas(ut nūc fit)uicatim, clamitādo Cal

Caldaroſt. daroſt.Sed rn̄de,& tu nobis.Quid fecit Paulus,poſt illū ſuū in urbē aduētū,uſq; ad horā ſuę reſolutōis:Quid Hieroſolymis glorioſa dei genitrix Maria,poſt paſſionē dn̄i,p annos.15:Nā.5(ut & Sabellicus cōputat)Claudij anno terras primū reliq̄t:Quid ibidē Iacobꝰ fr̄ dn̄i

Sabel.Ennei. vij.li.ij. p annos,30:Quid Iohānes Euāgeliſta Hieroſolymis & Epheſi,aliiſq; in locis p annos a morte Chr̄i.64:Cū Ephemerides & Annales ea rū rerꝝ non extent,qd tu improba interrogatiōe negas q̄d neſcis:

¶Perſuaſio octaua.

Hæc p̄ſuaſio tātūdē facit,q̄tū aliæ,Negat̄ ſcʒ inaniter, & garrit fri uole,nō aliud afferēs,q̄ argumētū(tibi uſitatiſſimū)ab autoritate ne gatiuū.¶Ais primo.Iā ad ea uſq; puenimꝰ tp̄a,qbus Paulꝰ ad Cæ ſarē appellauit.Qūo huc uſq; pueneris,cōſtat,nēpe p meras inſciti as aut fallacias.Quid mirꝝ igit̄, ſi nihil efficias ulteriori progreſſu: Multa eñ falſa p̄ſupponis.¶Ais ſecūdo.Nec p̄fecto parua hęc erat māſio,ad quā Iudæorꝝ turbæ q̄tidie cōfluebāt.Vbi ergo ſunt pacta inter Petrū & Paulū,ſi q̄tidie in circūciſionis meſſem Paulꝰ falcem miſit:Quid,ſi & Petrꝰ apud Paulū in illū cōductū aliq̄n uenit:At nō eſt(inqs)ſcriptū.Quid tū:Nūqd oīa ſunt ſcripta:Neq; eñ ſcriptuʒ eſt,uel Paulū aut Lucā uidiſſe Mariā,ul' ipſam Hieroſolymis obiiſſe atq; ide' in cœlos aſſumptā eē,Neq; itē ſcriptū eſt,Ioachim & Annā eiꝰ parētes extitiſſe,Quis igit̄ neget oīa q̄ ſcripta nō ſūt:Potuit itē fi

cri, ut Petrꝰ tũ alibi fuerit, uel Hieroſolymã, aut Antiochiã aut, alio
ex neceſſaria cã ꝓfectꝰ. ¶ Ais tertio. Pręcipue Galatis pſeudoapl'os
retro a Chr̄i fide ac ſuis rudimẽtis abeũtibꝰ, epl'am e Roma ſcribere
nõ dubitauit, fecit hæc ſecura tua aſſertio, ut plures obiter inſpexe-
rim cõmẽtarios, authoreſq; ꝓbatos, ſi q forte aſſererẽt, Paulũ e Ro-
ma Galatis ſcripſiſſe. Nullũ tñ inter trãſcurrẽdũ repperi, q diceret, Epl'a ad Gala
ubinã Paulꝰ ad Galatas ſcribẽs fuerit, p̄ter unũ Athanaſiũ, cuiꝰ hæc tas ab Epheſo
ſunt ꝟba in epl'æ argumẽto. Galatę ſunt (inqt) Gręci, hi ꝟbũ ꝟitatis ſcripta.
primũ ab apl'o acceperũt, ſ3 pꝰ deceſſũ eiꝰ tẽtati ſunt a falſis apl'is, ut
in legẽ & circũciſionẽ ꝟterẽt, Hos apl's reuocat ad fidẽ ꝟitatis, ſcri-
bẽs eis ab Epheſo. Huic ego authori credo, nõ tibi, Tũ qa ſæpiſſime
& antea mẽtitꝰ es, Tũ qa ſine oĩ teſte, ſcriptura & rõne temere id aſ-
ſeris Nec aliqd mihi occurrit ex oĩbꝰ Pauli dictis indiciũ, q̃ appareat
ip̄m e Roma ad Galatas ſcripſiſſe. Qđ ãt ex Epheſo ad eos ſcripſerit, Gala, pri.
& ſi mihi ſatis ac ſatis ſit autoritas B. Athanaſii, tñ & alia ſunt cõie-
cturaꝝ argumẽta. Ait ei apl's. Miror, ꝙ tã cito trãſferimini ab eo, q
uos uocauit ĩ grãm Chr̄i. At mlto tardiꝰ fuit Romę Paulꝰ q̃ Epheſi,
ideo cito illđ cõgruẽtiꝰ referẽ ad tp̄s, q̃ Epheſi, q̃ q̃ Romę degit apl's,
Adde, ꝙ mlto frequẽtiꝰ fuit Epheſi, abiẽs & rediẽs, q̃ Romę, Ad hæc
Epheſus lõge ꝓpinqor ẽ Galatię q̃ Roma. Poſtremo ſcribit ĩ actibus Act. xviij
aplõꝝ Lucas, ꝙ Paulꝰ a Coritho cũ Priſcilla & Aqla uenit Epheſu3
& igreſſus ſynagogã diſputabat cũ Iudęis, & ꝓfectꝰ ab Epheſo, deſ-
cẽdit Cęſareã & Antiochiã, & facto ibi aliqto tpe, ꝓfectꝰ ẽ, pambu-
lãs ex ordĩe Galatiã regionẽ & Phrygiã, cõfirmãs oẽs diſcipulos. Fa-
ctũ eſt ãt (inqt) cũ Apollo eẽt Corinthi, ut Paulꝰ pagratis ſupioribꝰ Act. xix.
ptibꝰ, ueniret Epheſum, & iueniret q̃ſdã diſcipulos, ingreſſus ãt ſy-
nagogã, cũ fiducia loq̃bat̃ p tres mẽſes, diſputãs & ſuadẽs de regno
dei Cũ ãt qdã iducerẽt, & nõ crederẽt, maledicẽtes uiã dñi corã mul
titudĩe, diſcedẽs ab eis, ſegregauit diſcipulos, q̃tidie diſputãs ĩ ſchola
tyrãni cuiuſdã. Hoc ãt factũ ẽ p bieniũ, ita ut oẽs q habitabãt in Aſia
audirẽt ꝟbũ dñi Iudęi atq; gẽtiles. Vides igit̃ Velene, q̃to ꝓbabiliꝰ
ſit, Paulũ ad Galatas ex Epheſo, q̃ e Roma epl'a3 dediſſe. Ruit igit ꝥ
fundamẽtũ tuũ oĩ cũ ędificio ſupſtructo. Vt hęc ſcripſerã, uidi cõſu-
luiq; & Eraſmi nr̄i ęditionẽ, ubi & ĩ argumẽto & ĩ fine epl'ę, gręce q-
dẽ ſcribit̃, epl'a3 illã e Roma eẽ miſſam, Veꝝ ip̄e Eraſmꝰ latine ſcri-
bit ĩ argumẽto, teſtari ſua argumẽta, epl'am ad Galatas ab Epheſo
ſcriptã eẽ, Vbi ãt ea argumẽta habeãt̃, nõ indicat, Et mihi obiter q̃-
rẽti in eiꝰ ſcoliis, nuſq̃ occurrũt. Cæteꝝ, q̃cũq; ſunt illa, ꝓ nobis con
tra ſecuritatẽ tuã non uane pugnabũt, ſi recte nouimus Eraſmum.
¶ Ais q̃to. In q̃ epiſtola Petri aliq̃t locis meminit &c̃. Friuola ſunt, q̃
hic dicis. Si em̃ ex Epheſo (ut iã patuit) ad Galatas ſcripſit Paulꝰ, Cur
Petri noĩe, q ſecũ nõ erat, ſalutaret illos Cur diceret Petrũ ſibi Romę
collegã eẽ, cũ ipſe Paulus nondum fuiſſet Romæ? Quomõ ſubſcri-
beret Petrus epl'æ Pauli, qui tam lõge (interiacẽtibꝰ maris tractibꝰ)

Authoritas Pauli. Galat. primo.

ab eo diſtabat? Proba primũ, ep̄laȝ ad Gala. e Roma datã eẽ. Deide oſtẽde, Petrũ fuiſſe tũ ſimul cũ Paulo. Tertio affer cauſas cur maiorẽ debuerit Paulus de Petro in ea ep̄la mẽtionẽ facere q̃ fecit. Qũo ei efficacius potuiſſet Paulus authoritatẽ ſuã declarare Galatis, q̧ qđ ait, Paulus ap̄lus nõ ab hoībus neq̧ p hoīem. ſed p Ieſum Chr̄m, & deũ patrẽ? Itẽ. Sed licet nos aut angelus de cœlo, e uãgelizet uobis, p̄terq̃ q̧ euangelizauimus uobis, anathema ſit. Itẽ. Notũ em̄ facio uobis frẽs, euãgeliũ, q̃d euãgelizatũ eſt a me, q̧a nõ eſt ſcđm hoiem. Neq̧ em̄ ego ab hoie accepi illud, neq̧ didici, ſed p reuelationẽ Ieſu Chr̄i. Et q̃ ſequunt̃. ¶ Ais quinto. Cæterũ, neq̧ in ea, quã ad Epheſios Romæ ſcripſerat, ep̄la, ullã eius mẽtionẽ facit. Quid tũ? nõ uides iterũ ſtolidã tuã cõtra dialecticen argumẽtationẽ? Tu ais, Nõ ſalutat Epheſios Paulus noīe Petri, ergo Petr⁹ nõ fuit tũc Romæ. Ego ſiĩ argutia dicã. Nõ ſalutat eoſdẽ noīe Narciſſi, nõ Andronici & Iuliæ, nõ

Stultæ conſequentię.

Priſcillæ & Aquilæ noīe, nõ alicuius deniq̧ noīe eorũ, q̃rũ ingens eſt in ep̄la ad Romanos Catalogus, Ergo null⁹ iſtorũ fuit Romæ. Vides ne q̧ ſtultæ ſint oẽs tuæ cõſequẽtiæ? Sed addis hic quẽdã p̄textũ, di-

Salutandi conſuetudo

cens Pauli ſp alias fuiſſe cõſuetudinẽ, ut collegarũ ſuorũ noīe, i Chr̄ȝ credẽtes ſalutaret. Primũ, nõ dicis uerũ. Inſpice em̄ ep̄lam ad Galatas itẽ ambas ad Theſſalonicẽſes. Itẽ, priorẽ ad Timotheũ. In his oībus ceſſat illa aliorũ noīe ſalutatio. Cur tu igit̃ dicis, alias ſp ita cõſueuiſſe Paulũ? Deinde. Et ſi alias ſp ita cõſueuiſſet (q̃d nõ eſt uerũ) Paulus noīatim recẽſere ſalutãtiũ catalogũ, in ep̄la tñ ad Epheſios optimo

Ephes. vi.

iure omiſiſſet. Quid ita? q̧a circa finẽ ſubiungit. Vt aũt & uos ſciatis, q̃ circa me ſunt, q̃d agã, oĩa uobis nota faciet Tythicus, chariſſimus frater, & fidelis miniſter in dño. Quẽ miſi ad uos in hoc ip̄m, ut cognoſcatis q̃ circa nos ſunt, & cõſolet̃ corda ur̄a. Quid igit̃ opus fuiſſet, ſalutãtiũ noīa lr̄is inſcribi, cũ poſſent cõmodius ore Tythici p̄ferri? Q̃d ſi tu nobis dixeris, q̃ nã retulerit Epheſiis Tythicus, tunc & nos dicemus tibi, q̃ nã cũ Paulo fuerint tũc Romæ. Potuit adeſſe Petrus. Potuit & nõ adeſſe tũc, euocatus forſitan eo tp̄e, q̃ Paul⁹ ad Epheſios ſcripſit, in aliũ locũ, Quis ſcit? Stultiſſime igit̃ ex ĳs colligis, Petrũ Romæ nũq̃ fuiſſe.

¶ Perſuaſio nona.

Tædioſus labor.

Siĩs farinæ eſt & iſta p̄ſuaſio cũ ſup̄ioribus. Quid aũt ſibi uolũt tot p ſex aut octo p̄ſuaſiones, crocitatus coruini, upupina cãtilena tam crebro repetẽtes, nõ ſalutat, nõ ſalutat? Quis nõ ſummo afficiat̃ tædio, ad idẽ argumẽtãdi genus, idq̧ peſſimũ ac maxime puerile & ridiculũ, toties rñdere? Certe niſi iã ultra mediũ rñſiõis p̄greſſus eẽm oĩa lubẽtius proĳcerẽ & mea & tua iſta, uł in aquã, uł in ignẽ, ut ab

Vbiq̧ ſalutãtiũ nũerũ apponere nõ eſt neceſſe.

hac moleſtia liberarer, q̃ diutius excruciari ad nauſeã uſq̧, tã inſulſis tuis argutĳs. ¶ Ais primo. Indicio ſunt, Petrũ tp̄e Pauli Romę nõ fuiſſe, & lr̄æ, q̃s p Epaphroditũ ad Philippẽſes dederat ap̄lus, in q̃b⁹

multorũ

multoꝶ eos admonet &c̃. Quid audio Velene? Ergo ubicũq; mul-
toꝶ admonuit aliq̃s Paul⁹, debuerat adeſſe ei Petr⁹, de q̃ in ep̃la mẽ-
tionẽ faceret? In q̃ aũt ep̃la nõ admonet multoꝶ? Quid obſecro phã
taſticis hmõi cõceptib⁹ ꝓferri queat ſtolidi⁹? Cæteri ꝑ ſeſe ſatis ha
buerũt in ep̃ſis ſuis authoritatis, ut Iacob⁹, Iohãnes, Dionyſi⁹, Igna-
tius, Clemẽs, Polycarpus, Sother, Hirenæus, Cyprian⁹ & id gen⁹ cæ
teri. Vnus Paulus, q̃ nõ ab hoĩbus neq; ꝑ hoĩem, ſed ꝑ Ieſuʒ Chr̃m Galat primo.
& deũ patrẽ ap̃ſ erat, neq; ab hoĩe Euãgeliũ accepat aut didicerat, I. Cor. xv.
ſed ꝑ reuelationẽ Ieſu Chr̃i, atq; plus oĩbus laborauerat, & in tertiũ ij Cor. xij
fuerat raptus cœlũ, tã uilis & leuis authoritatis tibi in ſuis uidet̃ epi-
ſtolis, ut niſi ſubſcribat ei Petrus, aut niſi ſalutantiũ farraginẽ appo-
nat, cõtra ep̃laꝶ ſuaꝶ legẽ feciſſe putet̃. ¶ Ais igit̃ ſecũdo. Res profe Stulta admiratio.
cto miraculo digna, ſi Petrus tũc Romæ fuerat, queãdmodũ multis
iã annis inibi agere debuerat, q̃uo Chr̃i nomẽ tã moleſte a Paulo Ro
ma audierit. Hui q̃ grãde miraculũ, ſcʒ, una caſa, uilla ve aut un⁹ pa
gus, oppidulũve aut caſtrũ erat Roma. Vbi oẽs incolæ ſtatim audie
runt & intellexerũt, q̃d de Chr̃o p̃dicauerit Petrus añ aduẽtũ Pauli
Tanq̃ v̾o poſt aduẽtũ & p̃dicationẽ Pauli Roma nũq̃ moleſte audie
rit nomẽ Chr̃i. Nõ ſub Domitiano Veſpaſiani filio, nõ ſub Traiano
nõ ſub Antonino, Seuero, Decio, Diocletiano &c̃. Quis igit̃ ad ſ tãtas Nõ delituit
inſanias abſq; tædio r̃ndeat? ¶ Ais tertio. Nũ v̾o ocioſus tot annis Petrus nec ti-
illic delituerat, & Chr̃i occultauerat fidẽ Petrus, timẽs, ne in eũ ſæ- muit.
uiſſet tyrãnus? R̃ndeo. Minime profecto delituit fideliſſima illa ec-
cleſiæ lucerna, ſup̃ montẽ poſita. Nec timuit fortiſſimus chr̃ianæ mi-
litiæ dux & anteſignan⁹ ullius tyranni, regisve, aut principis ſæui-
ciã, poſt acceptũ ſp̃m ſc̃tm. Tu uero uir impie ſup̃ dicebas nõ habu-
iſſe Romã, q̃ tp̃e ad Romanos e Corintho ſcripſerat Paulus, opus Pe
tro, Veterano & iã uiribus defecto, cũ habuerit Narciſſum, Andro
nicũ, & Iuliã, Aquilã & Priſcillã. Nũc igit̃ & tu r̃nde nobis, q̃ miracu
lo Chr̃i nomẽ tã moleſte a Paulo Roma audierit, cũ tãti antea fuerĩt
ibi Euãgelij, & p̃dicatores, & coopatores? An nõ plus & in pluribus
locis p̃dicare potuerũt tot excellẽtes fide & doctrina uiri, q̃ unus Pe
trus? Dic igit̃, q̃d eſt, q̃ tã male poſtea de noĩe Chr̃i audiuit Romæ
Paulus? Nũ oẽs illi delituerũt? R̃nde igit̃ ipſe interrogationi tuæ ma
licioſiſſimæ. ¶ Ais q̃rto. Nã ſi annuatim Euãgeliũ Romæ p̃dicaue-
rat Petrus, ea res nõ debuit eſſe Paulo timori, ſiq̃dẽ Roma tot iã an-
nis antea Chr̃m patiẽtiſſime a Petro audierit. Heu me miſeꝶ, q̃ ad
tantas ueſanias toto die r̃ndere, ex ſemel ſuſcepto negocio, cogor.
Dic q̃ſo, nõ fuerat uſq; ad Diocletianũ Romæ pluribus iã ſeculis, p̃- Platy. in uita
dicatũ annuatim Euãgeliũ? Cur ergo Marcellinus papa, tãto ſupa- Marcelli. pp.
tus eſt timore, ut idolis ſacrificauerit, anteq̃ ſecũdaria cõfeſſione ue-
nerit ſua ſp̃ote ad martyriũ? Quis aũt dicit p̃ter te Romã patiẽter (ne
dicã, ut tu, patientiſſime) a Petro Chr̃m audiſſe? Vbi eſt obſecro &

 frons &

frons & mens, imo & aures & oculi tui? Si patiẽtiſſime audiuit, cur interfecit poſtea tot Chri. ꝓdicatores & martyres? ¶ Ais qnto. Imo quantũcũq; tumultuãte Roma, tyrãnus ad uindictã irritaret, in Petrũ primitus reſultaſſet hæc iniuria, utpote q caput eius negocij fuit. Dic tu igit Velene, in quẽ primitus reſultauerit ꝑſecutionis iniuria, deinde rñdebimus tibi. Nunqd añ Petrũ occiſus eſt Paulus? Cur plerique tuoꝝ, Petrũ multo añ Paulũ paſſum fuiſſe ferũt? Nos qdem eodẽ die utrũq; apłoꝝ, Nerone authore & ꝑſecutore, interemptum credimus, Nihilominus fieri potuit, ut in ea ꝑſecutione plurimi añ plurimi itẽ poſt apłos martyriũ ſubierint. Quis pro certo affirmet, qd in hiſtoriã certã nõ eſt relatũ. ¶ Ais ſexto. Ecqd igit formidarat Paulus, ne faba hæc in ſuo (qd dr) caderet capite, nõ uideo. Quis dc hic formidaſſe Paulũ? An nõ dicit in primo eiuſdẽ epłę capite, Scdm expectationẽ & ſpem meã, qa in nullo cõfundar? Itẽ, in oi fiducia, ſicut ſp & nũc, magnificabit Chrs in corpe meo, ſiue p uitã, ſiue per mortẽ? Itẽ, Mihi ei uiuere Chrs eſt, & mori lucrũ? Quid obſecro formidat hic Paulus? O linguã blaſphemiſſimã. ¶ Ais ſeptio. Ad hęc in fine eiuſdẽ epłę ſubdit. Salutãt uos oẽs ſcti, maxie ꝟo q de Cęſaris aula ſunt, maxie ꝓrius dicere debuit, Petrus, oĩm nr̃m ueluti qdã añſignanus. Tu ne uir irreligioſe & inepte, dicas Paulo, qũo debuerit loq? Cur tu hic dicis, de Cæſaris aula, cũ ꝓbatiſſimi qq; autores ĩ trãſlatione, & antiq & noua dicũt de Cæſaris domo? Nũ aulæ Cæſaris potius, q̃ domui ei⁹ inerãt ſcti & milites Chri? Neq; ueꝝ eſt, qd debuerit dicere, Maxie ꝟo Petr⁹, qa neſcit an eo die, q̃ hãc epłaꝫ Paul⁹ ſcripſit, Petr⁹ in urbe fuit nec ne, Et ſi fuiſſet, qs ꝓ certo affirmet, eũ illa hora fuiſſe apd Paulũ, ut ſuo noie Philippenſes ſalutari iuberet? Videſne igit, q̃ ineptũ ſit cuculinũ cãticũ tuũ, Nõ ſalutat, nõ ſalutat?

Petr⁹ & Paul⁹ uno die paſſi ſunt.

Non formidabat Paulus Philip. primo.

¶ Perſuaſio decima.

Cantat & hæc upupa, Nõ ſalutat, nõ ſalutat, Egregi⁹ nimiꝝ rhetor, q tãta ꝟboꝝ ingluuie pro mltis ꝑſuaſionib⁹ uno utit argumẽto, & eo qdẽ ĩeptiſſimo, & cõtra prima dialectices rudimẽta deblacterato. ¶ Ais primo. Coloſſenſib⁹ p Tythicũ & Oneſimũ ſcribẽs Paulus in receſſu epłæ addit, Salutat uos Ariſtarchus &c. Ecce qa nõ ſalutat illos & Petr⁹, ideo iteꝝ cõcludis, Petrũ Romæ nõ fuiſſe. Sed neq; Narciſſus eos ſalutat, neq; itẽ Andronicus, Cur ergo hos poti⁹, q̃ Petrũ Romę tũ fuiſſe exiſtimas? An ꝟo & hos nunc abnegas? forte & ipſi ſunt tibi deſertores Pauli. ¶ Ais ſcd'o. Vide qũo oẽs noiatim enumerat, q tũc ei aderãt, & coopatores ei⁹ erãt in regno dei. Ita ne oẽs nominatim enũerat? Vbi ergo mãſit tu⁹ Narciſſus? ubi Andronic⁹ & Iulias, nobiles in apłis? ubi Ephenet⁹, dilect⁹ Pauli, & primitiu⁹ Aſiæ in Chro Ieſu? ubi deniq; uniuerſi, q̃s antea p epłaꝫ ſalutauerat & ꝑconijs uarijs adornauerat apłs? ¶ Ais tertio. Quas ob res Paul⁹ dc ij ſoli ſunt adiutores mei in regno dei. Quid ergo Petr⁹? Nũqd tãq;

Vnũ ubiq; argumẽtũ Vele. Nõ ſalutat.

Rom. xvi

Hi ſoli ſunt adiutores mei. &c.

Veteranus.

Veteranus q̃dã ac emerit⁹ miles, in ociũ tũc ſe recepat, ut nõ pro ſua uirili euãgelicas adiuuaret pres? Rñdeo. Nõ nr̃a, ſed tua, uir blaſpheme, ſunt iſta ṽba. Quid opus Roma tũc habuerit Petro, Veterano, & iã uirib⁹ defecto, nõ cõijcio. Sed uideam⁹, q̃ egregie opituleť impietati tuæ ṽba apſ̃i, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei ĩ regno dei. Primũ, q ſunt ꝗ ſoli? Nõne hi tres, Ariſtarchus, Marcus, & Ieſus? Quid ergo fecit Epaphras? q̃d Lucas chariſſim⁹? q̃d Demas? Recepant ne iſti ſeſe in ociũ? nã adiuuabãt partes euãgelicas? Nõne fateris ipſe Lucã fuiſſe indiuiduũ apſ̃i comitẽ? Sed & Paulus ubiq; melius dat Lucæ, q̃ Demæ teſtimoniũ. Ita em̃ ait in ſc̃da ad Timot. epſ̃a. Feſtina ad me uenire cito. Demas em̃ me reliq̃t, diligẽs hoc ſeculũ, & abijt Theſſalonicã, Creſcens in Galatiã, Titus in Dalmatiã, Lucas eſt mecũ ſolus. Q, ſi nuda (ut ſoles) ṽba ſeq̃ris, Lucã q̃q; nõ ſp aſtitiſſe Paulo fateberis. Ita em̃ paulo inferius ſubiũgit idẽ apſ̃s. In prima mea defenſione nemo mihi affuit, ſed oẽs me dereliq̃runt, nõ illis imputeť. Dñs aũt mihi aſtitit, & cõfortauit me. Qũo aũt debeãt hm̃õi dicta Pauli intelligi, nõ ẽ pſentis diſputatiõis, extãt cõmẽtarij authoreſq; pbati eos cõſule, ne ſp ita delires, ĩ corticeſ lr̃æ, tuæ prudẽtiæ innitẽs. Q̃d ãt hic dr̃ de trib⁹, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei in regno dei, Nõ pl⁹ cõtra Petrũ, q̃ cõtra Narciſſum facit, q̃a de neutro fit mẽtio, Q, ſi rigorẽ ſeq̃ris, uerborũ, Lucã q̃q; rapies in ociũ, Quinimo & oẽs apſ̃os, ſil' cũ. 70 diſcipulis & innumeros alios fratres & ſc̃tõs. Paulus em̃ de trib⁹ hic dicit, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei in regno dei, Nunq̃d uero ſolũ Romę erat regnũ dei? An ṽo multa erãt regna dei? Nunq̃d in uno militabat Paulus, in alio Thomas, in alio itẽ Andreas & Bartholomæus? Qũo aũt debeãt hm̃õi locutiones ſcripturarũ intelligi, pulcherrimis regulis & cõſiderationib⁹ declarat Iohãnes Gerſon. De his aũt ṽbis Pauli ſufficiat nũc expoſitio Ambroſiana. Q, hi ſoli ex circũciſione adiutorio fuerũt ei, aſſentiẽtes & pricipes ſniæ ei⁹, ut iã circũcidi ulterius non debere pdicarent, Ideo pricipes illos dr̃ ſuos in regno dei, Circũcidedũ aũt eẽ, & ſabbata, & Neomenias ſeruãdas pdicare, nõ ſpir:tale eſt, ſed terrenũ. Et tñ de hiſce ṽbis Pauli. ¶ Ais. 4. Proin nõ te habuit tũc Roma Petre, Nego cõſequẽtiã rhetor ĩprobiſſime, tuũ q̃a ṽba Pauli peſſime ĩtelligis, ut dictũ eſt, tũ q̃a tãta erat Roma, ut uel ſexcẽti Petri & Pauli copioſam habuiſſent ad meſſem dñi ſegetẽ. Neq; erãt tũc tpis Romæ chr̃ianorũ tẽpla, ut nũc. Vbi licuiſſet q̃tuor aut q̃nq; milib⁹ hoĩm ſil' uno in loco pdicare ṽbũ dei, q̃d certe ĩ theatro aut in foro aut ĩ circo fieri, neq; cõgruebat, neq; pmittebať. Poterat igiť una ĩ domo, aut uno ĩ loco pdicare Paul⁹, in alio Petr⁹ ĩ alio itẽ Andronic⁹, & ĩ alio ali⁹. Nã ſi ter ſexcẽti affuiſſent, facile repiſſent laboris materiã.

¶ Perſuaſio undecima.

Et q̃d hic habes, magne rhetor, niſi q nõ ſalutat Petr⁹ in epſ̃a Pauli? Nunq̃d uero in ea ſalutat quẽpiã epũs tuus Narciſſus? Quid autem

In pſuaſ. vi.

Coloſ. iiij.

ij. Timo. iiij.

Coloſ. iiij.

Ambro. ĩ epi. Paul. ad Col.

In domib⁹ pdicauerũt Romę primi chriſtiani.

fuerat Petro negocij cũ Philemone, ut neceſſario eũ ſalutaret in ep̃la Pauli? Quid, ſi in alia fuerit domo, forte & in alia platea & regione urbis, Petrus, q̃ Paulus, qñ ſcripta eſt illa ep̃la? Quid, ſi Paulus nihil de illo epiſtolio familiari dixerit Petro, qñ illud ſcripſit? Quid itẽ, ſi Petrus tũ euocatus, ex cã aliq̃ neceſſaria, fuerit in confinibus, oppi dove propinq̃, qñ Philemoni ſcripſit Paulus? Quæ em̃ erat res tã ar dua illius ep̃læ, ut ſine Petri aut ſubſcriptione aut ſalutatione tranſigi nõ potuerit? Tu tñ ex ſtultiſſimo hoc tuo argumẽtandi gñe (ne gatiuo ſc3 ab authoritate) grãdiſona inflatus bucca, exclamas ĩ hæc uerba, Proh pudet me tot ſeculorum, qbus Paulinæ lr̃æ, tineis corroſç ſitu ac pedore fœdatæ, intra angulos delituerãt, paſſimq; ab oib⁹ ne

Crepitus Veleni. gligebant? O egregiũ uentris crepitũ, q tã probe pcacat oẽs eccl̃iæ doctores, ſc3, incognitæ fuerũt lr̃æ Paulinæ Ignatio, Tertulliano, Origeni, Cyp. Athana. Amb. Hieronymo, Aug. & id genus reliquis oibus, q affirmauerũt B. Petrũ Romæ fuiſſe. Vnus nũc tandẽ ſurrexit propheta nouus, q ſolus adeo multa Pauli loca uidet uel aptiſſime dicere, q nunq̃ fuerit Romæ Petrus. Hic uero maxĩe. Quid ita? qa Philemonẽ nõ ſalutat Petrus, in ep̃la Pauli. Quid ego ad impudẽtiã uſq; adeo ueſanã hic reſpõdeã. Vtinã obtegere mihi liceret hunc Germaniæ pudorẽ, ne uiderẽt & riderẽt reliquæ nationes

¶ Perſuaſio duodecima.

An Paul⁹ p⁹ decẽniũ relapſus ſit in uincula. Quid ſibi uult tã lõga Neronis hiſtoria? Dic primũ, q̃to anno Nero nis Romã uenerit Paulus, q̃to deinde dimiſſus, q̃to deniq; reuerſus ſit. At ſi hæc certa nõ ſunt tibi, q̃ q̃ſo temeritate dicis tã ſecure, q p⁹ decẽniũ iterum Paul⁹ in uincula relapſus ſit? Certe ſi Ioſæphũ de bello Iudaico, & Lucã in actib⁹ ap̃lorum pẽſiculatius inſpexeris, haud ita fa

Ioſæph⁹ de bello Iu li. ij. c.x. cile pronũciabis. Ioſæphus pfecto ait. Reliq̃ Iudææ (q̃ ſc3 regno Agrippæ nõ erant ſubiecta) Felici pcurãda dedit Nero. Fœlix ãt (te

Act. xxiij. ſte Luca) biennio expleto, ſucceſſorẽ accepit Portiũ Feſtũ. Q̃diu ãt mãſerit ſub Feſto Paulus Cæſareæ, nõ ſatis cõſtat, Multos tñ dies cõ

Act. xxv. memorat Lucas, p q̃s Feſtus iã aſcẽdit Hieroſolymã, iã Cæſareã reuerſus, ſedet pro tribunali, in cã Pauli & Iudæorum, interpoſita ãt ap pellatione a Paulo, cũ dies aliq̃t tranſacti eẽnt, uenit Cæſareã Agrip

Act. xxvi. pa rex, ad ſalutãdũ Feſtũ. Cũq; dies plures ibi moraret̃, Feſtus regi indicauit de Paulo, Inde pulcherrima eſt illa Pauli corã Agrippa re

Act. xxvij. ge orõ. Quãtũ uero tpis inſumpſerit Pauli a Cæſarea ad urbẽ Romã nauigatio, q̃s facile definiat? Certe nõ breui tpe facta eſt toties mutatio nauiũ, toties ſtatio, iã cõtrarij uẽti, iã tẽpeſtas hinc inde na

Act. xxviij. uẽ iactitans, mõ ad Syrtes, mõ in Hadriã, deniq; & naufragiũ, & inſulare naufragorum hoſpitiũ, tẽpuſq; hyemãdi. Poſt tres em̃ mẽſes inde nauigauerũt, & diebus aliq̃t manſerũt Syracuſis, Rhegij, atq; Puteolis, priuſq̃ Romã puenirẽt. Romæ aũt mãſit Paulus biennio toto, in ſuo cõductu, docẽs cũ oĩ fiducia, ſine prohibitiõe. Nũc cõputa, ſi

uis, iſta

uis,iſta tpa,& procul dubio inuenies in eis annos Neronis .ſ. nēpe bienniū Fœlicis in Iudæa, bienniū Pauli Romæ,mora itē Pauli Cæſareæ,tēpuſcꝫ nauigādi & hyemādi naufragijq́ꝫ utiq́ꝫ poterūt apud recte cōſiderātes annū cōſtituere. Qūo igit̄ dicis Paulū poſt decenniū iterū in uincula relapſum eē, Nerone iā tyrāno,nō impatore exiſtēte? Certe qncꝫ & decē nō faciūt.13.aut.14.ſed.15. Quis aūt dt Neronē.15. ānis impaſſe? uariāt qdē autores,nemo tn̄ ei.15. annos attribuit. Probatiſſimi aūt hiſtorici dāt ei,alij annos.14.alij minus. Ioſephus em̄ ait,Nero pemptus eſt,cū p annos.13.& dies.8. imperaſſet, Quis deinde dixit tibi,ꝙ Paulus ultimo primū anno Neronis relapſus ſit in uincula? Inſpice q̄ſo uerba tua diligētius. Ais em̄, Hic igit̄ Neronē loqris,pro ſua erga oēs bñuolētia,Paulū tūc tpis dimiſit liberū, Reliqs aūt nouē impij ſui annis,in oēm luxū,turpitudinē,trucu lentiā ſe effudit. Qūo igit̄ ſubiūgis,ſæuiētc iā Nerone,poſt decēniū iterū Paulus in uincula relapſus eſt? Quid ſtultius,q̄ Neroni nouē tātūmō annos a dimiſſione Pauli,reliqs facere , Paulo aūt decē integros(ais em̄ pꝰ decēniū)ānos dare,ut ſub Nerone i uincl'a ē relapſus Ioſæp. de bel. Iu li.v.ca.xi. Cōtrarius ſibijpi Velenꝰ.

Illius aūt dicti,in epl'a.2.ad Timo, In prima mea defenſione nemo mihi aſtitit,ſed oēs me dereliquerūt,haud una eſt expoſitio, Ambroſius em̄ p defenſionē hic preſſurā & tribulationē intelligit. Athanaſius & Chryſo. illud tps intelligūt,q̄ primū cōſtitutus fuit Paulus corā Nerone. Nemo fideles,q Paulū ſolū dereliqrant,tā grauiter,ut tu facis,incuſat. Oēs em̄ dicūt,id factū eē timore,nō malicia,nō pfidia. Vñ & apl's ipſe ſubiūgit,nō illis imputet̄. Q,ꝫ aūt q̄ris,ubi tūc Petrꝰ fuiſſe cēſendus ſit? Rñdeo,nō temere(ut tu ſæpiſſime facis) definio, ꝙ neſcio, Dic tu,ſi potes,ubi tūc fuerit,cū hoc nuſq̄ ſit ſcriptum. ij. Timo.iiij. Varia expō de prima dcfē ſione Pauli.

Qd̄ aūt ſubiūgis,Romæ reuera nō fuit,alioq Paulo cauſam pro capite apud Neronis tribunalia poranti,& ſeſe defendēti,eū nō adfuiſſe,iniquū prorſus fuiſſet. Rñdeo, Nequaq̄ fuiſſe iniquū,Petrum eo tpe,& Romæ fuiſſe,& Paulo corā Nerone nō aſtitiſſe. Primū, qa & Petrus adhuc hō erat mortalis,q natural'r timebat mortē,nā dñs ipſe pdixerat ei, Cū ſenueris,extēdes manus tuas,& alius te cinget, & ducet q̄ tu nō uis. Poterat igit̄ & Petrus,ſicut cæteri,naturali mortis & tormētoꝝ timore,latitare tūc & fugere Neronis aſpectū. Deinde ,nō tenebat̄ Petrus ſpōte obuiā ire læthо manibuſcꝫ hoſtium. Tertio,nihil profuiſſet Paulo apud Neronē Petri pſentia. Quātū ei ad cauſæ defenſionē ptinebat,Paulus p ſeſe & eloquētiſſimꝰ erat & oī prudētia inſtructiſſimus,nō igit̄ egebat Petri patrocinio, Quātū uero ad interceſſionē aut uim attinet, paup & deſpectus fuiſſet apd' Neronē Petrus,habitu Iudæus, religione chr'ianus,natione Galilęus paup,ſine pcioſo ueſtitu,ſine domo,ſine familia,nō ciuis Ro, nō municeps,nō aulicus,nō pſes aut pfectus,nullo mundi honore aut dignitate cōſpicuus. Ad qd igit̄ aſtitiſſet Paulo apud Neronē, cum in Iohan.ult.

nullo potuiſſet eū ibi iuuare? Quarto, magis poſſet uideri iniquū, ſi Petrus abſq; neceſſitate, ſpōte adiiſſet cū Paulo mortis periculū, a Neronis tribunalia, quaſi appeteret mortē, ut ſic eccl'ia ſummis duobus uerticibus, paſtoribuſq; uno tpe, priuſq̄ eſſet neceſſariū, priuaret, Nōne iuſtius cogitare poterat, Melius eſt altero, q̄ utroq; pſente orbari pupillos eccl'iæ, Si forte Paulus, q certe nō ſponte, ſed uinct⁹ ad hanc neceſſitatē uenit, e medio ſublatus fuerit, nō cōuenit, ut ego ſponte & ſine oī utilitate (cū opē illi nullā prorſus apud Neronē ferre queā) in idē periculū me dedā. Ne Chrs, q mihi maxime oues ſuas cōmiſit, puniat me, uelut ouiū ſuarum deſertorē. Quinto. Noluiſſet Paulus ipſe aſtitiſſe ſibi tūc Petrū. Quid ita? qa ſciebat illū & eccl'iæ eſſe adhuc neceſſariū, & ſibi apud Neronē inutilē, Imo & nociuū, qa minime grata fuiſſet Neroni pſentia Petri, quē iā pridē oderat propter Symonē magū (ut refert Egeſipp⁹) publice cōuictū ab eo & cōfuſum, cū fuiſſet Neroni chariſſimus, facile pfecto foret, multo plures adducere rationes, niſi uitanda eſſet prolixitas

Lib. iij. hiſto.

¶Perſuaſio tredecima.

Hic q̄q; rurſus negatiue arguis ab autoritate Quis igit nō afficiat tedio, toties rñdere ad unū idēq; argumētandi genus adeo ineptum?

¶Ais primo. Notū eſt Lucā, indiuulſum toti⁹ pegrinatiōis Paulinæ fuiſſe ſociū. Qūo ergo iā pxime ſup dixit Paul⁹. In prima defenſiōe mea nemo mihi aſtitit, ſed oēs me dereliq̄runt? Tu vo hic dicis. Nā cū oēs etiā a Paulo defecerint, hic ſol⁹ nūq̄ ei nō adhærebat, nō minis, nō uinculis, nō ſexcētis pſecutionib⁹ pterrit⁹. Si ita eſt, cur Paulus afficit eū iniuria dicēs, Nemo mihi aſtitit, Oēs me dereliq̄runt? Nihil ſane derogo meritis Lucæ, Fuit tñ & ipſe hō, & potuit in piculo & pſequutione, naturali mortis metu, interdū pauliſp fugere, pſertim ubi nō poterat iuuare. Neq; ſatis certū eſt, an p oēm pegrinatione fuerit ſp cū Paulo. Vbi em̄ ſcriptū eſt, q̄d fuerit cū eo & Barnaba in Cypro? Vbi in Pamphilia? ubi in Lycaonia? ubi in Arabia?

ij. Timo. iiij. Lucas nō ubiq; affuit Paulo.

¶Ais ſecūdo. Nullā tñ alicubi mentionē de Petro facit, An uel alloquio Paulū aliq̄n dignatus fuiſſet toto hoc biennio, uel quid rerum Petrus Romæ fecerit interim, dū Paulus uerbū dei ardentiſſime illic tum deprædicaſſet. Iam ſæpiſſime reſponſum eſt. Nō oīa ſcripſit Lucas, An non infinito plura, & dixit, & fecit Paulus, q̄ ſint ea, q̄ Lucas cōmemorat? An non dignæ uidebantur Pauli epiſtolæ, ut de ipſis fieret mentio in hiſtoria, ubi ſaltem & quando & quam ob cauſam fuerint ſcriptæ? Quid añ ſocietatem Barnabæ fecit Paulus Tharſi? Quid dixerit Antiochiæ toto deinceps anno? Quid poſtea dixit Hieroſolymis, quando ipſe ſimul cū Barnaba ex Antiochia fratribus in Iudæa eleemoſynas attulerunt? Cur non ſcrpſit ſaluberrimos eius ſermones, quos poſtea Corinthi habuit per annum & ſex menſes? An uero nō plura dixit & fecit Epheſi p er bienniū, in ſchola tyrāni

Nō oīa ſcripſit Lucas in actibus

Act. xi.

Act. xviij.

la tyranni cuiuſdā quotidie diſputans,q̄ Lucas narrat? Quid mirum igit, ſi & ea omiſit, q̄ Petrus cū Paulo Romę colloquut⁹ eſt & fecit?

¶ Ais tertio. Qui uſq; adeo Pauli ſtudioſus fuerat, ut quicquid hactenus de eo cōpererat, cuncta in ſuā hiſtoriā diligentiſſime congeſſerit. Iam diximus, Lucā nō cuncta, quæ de Paulo cōpererat, i hiſtoriam retuliſſe. An uero non cōpererat, eū poſt conuerſionē abijſſe in Arabiam? Cur igit totius illius triennij & aliquot item annorū deinceps hiſtoriam, dictaq;, & facta Pauli omiſit? Cur non proſequutus eſt geſta Pauli uſq; ad eius mortē? Cur non expreſſit, ubinam fuerit, quidve egerit a biennio illo, quod Romæ peregit, uſq; ad eius paſſionē? Cur paſſionē tanti apoſtoli non adiunxit, cum multo minora narrauiſſet antea? Tu ne homo improbiſſime, cinis & lutū, legem & ſcribendi & loquendi dabis ſpiritui ſancto, cuius inſtinctu Lucas, & Euangelium & actus apoſtolorum perſcripſit?

Mſta de Paulo Lucas omiſit.

¶ Ais quarto. At quid hoc? Nonne non ſolū apocriphum, ſed plus q̄ falſiſſimum erit, Petum Romā ſecundo Claudij anno ueniſſe ibiq; uigintiquinq; annis epiſcopatū tenuiſſe, cuius Lucas in tam præſtātiſſima diligētiſſimaq; hiſtoria nullā mentionē facit? O ſcelus, non times, ne cœlitus tanta in B. Petrum blaſphæmia tua uindicet? Quid eſt (quæſo) plus q̄ falſiſſimum? Cur dicis Apocryphum, quod orbis terrarū uno ore per tot ſæcula confitetur? Cur autē id tibi falſum uidetur? quia nullam eius mentionē facit Lucas (inquis) in hiſtoria, ergo ne plus q̄ falſiſſimum eſt Paulū gladio occubuiſſe? Petrū in crucem ſublatum? dei genitricem in cœlos aſſumptam? Andream crucifixum? Quid em̄ de his ſcripſit Lucas in diligentiſſima illa hiſtoria Cum tamen tēporibus eius omnia iſta ſint facta? O ſceleratum rhetorem, qui ex dialectices ignorantia ſuperba præſumptione in tam impios delabitur errores.

Blaſphæmia in Petrum

¶ Perſuaſio quartadecima.

Nec hic aliud agis, q̄ q̄ negatiue iterū nugaris ab authoritate, non tñ ex Luca, ſed cuculino cantu rurſus ex Paulo, Quia nō ſalutat, non alloquitur, non uiſitat Paulum Petrus. At unde ſcis? quia nō eſt (inquis) ſcriptum, Ergo Chriſtus ab anno ætatis. 12. uſq; ad annū. xxx nunq̄ uidit, nunq̄ ſalutauit, nunq̄ alloquutus eſt matrē ſuā? Vbi em̄ hoc eſt ſcriptū? O nebulo pfidiſſime, quando tandē reſipiſces? Id certe citiſſime facies, ſi ſemel modo legas Petrum Hiſpanum.

Cuculin⁹ cantus Veleni

¶ Ais primo. Manifeſtiſſimū iā eſſe, circiter. 27. annū ab aſcenſione dñi, Petrū Romę nondū fuiſſe, Nunc oſtendendū eſſe, neq;. 37. anno eum illic fuiſſe, Primum, ſatis oſtenſum eſſe arbitror, te adhuc nihil oſtendiſſe, Deinde ſatis oſtenſum eſſe putamus ex. 18. demonſtrationibus, falſiſſimas eſſe has nugas tuas. Tertio, nō plus oſtēdis de. 37. anno, q̄ feciſti de. 27. Eadem eſt enim utrobiq; cantilena, Non dicit non ſcribit, non ſalutat, non aſtat.

¶ Ais ſcdo,

Hieroſolymā uidere Petrū, Et ꝙ Paulo creditū erat Euāgeliū ꝑputij ſicut & Petro circūciſionis. Vides ne igiť & hanc allegationē magis ꝓ nobis, ꝗ̄ pro te facere. Q̃, ſi tāta eſt apd̄ te (ut merito eē debet) B. Ambroſii authoritas in cōiecturis, cur nō credis eidē, nō temuiter (ut in his) cōiecturāti, ſed ſæpe ac firmiter affirmāti B. Petrū Romæ fuiſſe? ¶ Ais octauo. Ea propter qd opus Roma tūc habuerit Petro ueterano & iā uiribus defecto, nō cōijcio. Scelerate apoſtata, ꝗ̄ urbs in orbe terraꝝ magis habuiſſet opus Petro ꝗ̄ Roma? Adeo ne inutilis tibi uiſus eſt tādē Petrus, ut eo nō habuerit opus maxima Roma? Improbiſſime rhetoricule, ea ſaltē lege de Ro. urbis magnitudine, ꝗ̄ ſub Veſpaſiano ſcripſit C. Plynius, de ꝗ̄ hæc nouiſſime addit uerba, Niſi ꝙ expatiantia (inqt) tecta multas addidere urbes in prima regione. Diuidebať aūt ipſa in regiones. 14. Et habebat (ut ait Marcellinus) Thermas ad modū prouinciaꝝ extructas, tam ſane ppłoſa, ut Auguſtus cū Tyberio filio ſuo cēſum Romæ agitās (ut ait Euſebi⁹ in Chronicis) inuenerit hoīm nonagies, ter cētena, &. 70. milia. Et tāta hoīm multitudo, maxima (ne dicā ex oī) parte infidelis, Petro nō habuerit opus ad ſalutē? At Veteranus erat (inqs) & uiribus deſtitutus, ſc3, portāda erāt ei illic onera, ſubuectāda plauſtra, fabricāda arma, & alia id genus faciēda, ꝗ̄ ſine corporis robore fieri nō pn̄t O ſtulte, ad iſta nō egebat Petro Roma, ſed ad ꝑdicandū, ad plantandū ſpiritaľr, ad opandū in uinea dn̄i uerbo & exēplo, uirtutibus & ſignis, ſicut fecerat antea ī minorib⁹ locis, Lyddę, Ioppę, Cęſareę &c̄ ¶ Ais nono. Nēpe cū habuerit legitimū preſbyteꝝ Narciſſum &c̄. hoc ꝑter te nemo dicit, Et ſup̄ diximus, Narciſſum eo tp̄e aut nō fuiſſe Romæ, aut fuiſſe infidelē, & dato, ꝙ fidelis fuerit & p̄ſbyter, diximus ex Cornelio martyre, unū ep̄m &. 46. p̄ſbyteros Romæ fuiſſe Et ſi fuiſſent tūc mille ibi p̄ſbyteri, nemo ſupfluus, nemo māſiſſet in tāta multitudine infideliū cōuertēdoꝝ ociosus aut inutilis.

¶ Ais decimo. Sed hoc citra oēm cōtrouerſiā ueꝝ eſt, ꝙ Romæ tūc tp̄is nō fuerit. Ad hoc ſup̄ ſatis ſupq́ reſpōſum eſt, Stulte infers conſequēs ſine ꝑmiſſis, Pueriľr petis principiū, & dicis impudētiſſime, citra oēm cōtrouerſiā ueꝝ eē, de ꝗ̄ ſumma eſt inter te ſolū & nos oēs cōtrouerſia, Et probas indocte, cōtra dialecticā, ꝓlocū (ut ſæpe diximus) ab authoritate negatiue. Et tn̄ audes improbiſſime cōtra nos hic gloriari dicēs. Hic tuſſiunt Romani Sycophantæ, nō ſecus atque indocti qq́ cantores. Certe ſi corā diceres, dignā ꝑfecto auditur⁹ eēs uel cantilenā uel tuſſim. Iā pridē ſane meritus es, ut pro hac tuſſi tua reddať tibi, ſiue tuſſis, ſiue riſus Veſtæ & Vulcani. Præſupponis em̄ ſupbiſſime, ſatis te ꝓbaſſe, uſq́ ad Neroniani impii tp̄a Petꝝ Romę nō fuiſſe, ſed qualiter probaueris, nūc ſatis conſtare arbitror.

¶ Perſuaſio ſeptima.

Quāto ſatius eſſet, te ſacras lr̄as nūꝗ̄ legiſſe, ꝗ̄ ipſas ſic ſp ad prauū ſenſum re

Blaſphemia in Petrum

Pli. in na. hiſt. lib. iij. ca. v

Ad qd opus erat Petro Romæ.

Impudentia Veleni

ſum retorquere? Quid em̃ aliud agis, niſi ut ubiq; des ſcandalum?
¶Ais primo. Huc ꝑducã, q̃d & apl'us ad Galatas narrat. Creditum Galatas.ij.
eſt mihi Euãgeliũ ꝑputij, ſicut & Petro circũciſionis. Quaſi uero non
licuerit, uel Petro inter gẽtes, uel Paulo inter Iudæos euãgelizare.
Egregie ſane acta apl'oꝝ legiſti, Sed ne prolixius ſim, ſanã intelligẽ-
tiã huius allegationis ex Ambro. proferã. Petrũ (inq̃t) ſolũ noĩat, & Amb. in ep'las
ſibi cõparat. Quia primatũ ipſe accepit ad fundãdã eccl'iã, ſe q̃q; pa Pauli ad Gal.
ri mõ electũ, ut primatũ habeat in fundãdis gentiũ eccleſiis. Ita tñ,
ut & Petrus gẽtibus ꝑdicaret, ſi cã fuiſſet, & Paulus Iudæis, Nã uter
ꝗ inuenit utrũq; feciſſe. ¶Ais ſecũdo. Tandẽ manifeſtat, q̃io pact⁹
fuiſſet cũ Iacobo, Petro, & Iohãne in ſynodo &c̃. Vt res clarior fiat,
uerba apl'i ꝓpono. Dextras (inq̃t) dederũt mihi & Barnabæ ſocieta Gala.ij.
tis, ut nos inter gẽtes, ipſi aũt in circũciſionẽ, tm̃ ut pauperꝝ memo-
res eẽm⁹. Hic tu uir bone cõmittis fallaciã cõpõnis, referẽs hãc uocẽ Fallacia com
Tantũ, ad priora, cũ referri debeat ad poſteriora. Similẽ ponit deci- poſitionis.
pulã phũs, ſub hac rõne, q̃d unũ ſolũ p̃t ferre, p̃t plura ferre. Itẽ. Qui Ariſt. li. i. Elẽ.
ſcit lr̃as nũc didicit eas. Egregiã ũo laudẽ ac triũphũ reportas ſi bo-
nos adoleſcẽtes & ſimplicẽ plebẽ, eiuſmodi fallaciarꝝ fucis & p̃ſtigijs
circũuenis. Nõ eſt igit̃ ſenſus horꝝ uerborꝝ (quẽ tu p̃tendis) ut Pau-
lus inter gẽtes, Petrus aũt in circũciſionẽ tm̃. Sed ut Paulus p̃cipue
inter gẽtes euãgelizet, Petrus ũo inter Iudæos. Tm̃ ut pauperꝝ ſint
memores. Quid ita? q͂ pauperes Hieroſolymis, uẽditis rebus oĩbus Act. iiij.
poſuerãt p̃cia earꝝ ãn pedes apl'orꝝ. Q̃d nõ legit̃ de ijs, q crediderãt Tm̃ ut paupe-
ex gẽtibus, Et fidelibus (ut hic ait Athanaſius) inter gẽtes minus in- rũ memores
feſti erãt infideles, q̃ fuerãt fidelibus Iudæi in Iudæa. Erãt em̃ (inq̃t) eſſemus.
Hieroſolymis cõplures credẽtiũ, q̃rꝝ bona direpta a ꝑfidis Iudæis fu
erant, ita ut neceſſariis ipſis ad uitã carerẽt. Q, ſi Ambroſii, Hieroñ.
Athanaſii, & Auguſt. expõnibus hic nõ acqeſcis, ecce tibi Paulũ ad Ro. xv.
Romanos & ad Corin. Probauerũt (inq̃t) Macedonia & Achaia col
lationẽ aliquã facere in paupes ſctorꝝ q ſunt in Hieruſalẽ. Placuit ei
eis, & debitores ſunt eorꝝ. Nã ſi ſpiritaliũ eorꝝ p̃cipes facti ſunt gẽti
les, debẽt & in carnalibus miniſtrare eis. Itẽ. De miniſterio, q̃d fit in ij. Cor. ix.
ſctõs, ex abũdanti eſt mihi ſcribere uobis. Scio em̃ p̃mptũ aĩm ur̃m
pro q̃ de uobis glorior apud Macedones, q̃m & Achaia parata eſt
ab anno p̃terito, & ur̃a æmulatio ꝓuocauit plurimos. Q, ſi Petrus Mendaciũ Ve
& Paulus in ſynodo (ut ais) Hieroſolymitana inierũt pactũ eiuſmõi leni & pacto
Cur tu Petrũ potius, q̃ Paulũ cõtra pactũ ueniſſe arguis? Vbi enim
ſcriptũ eſt, Petrꝝ poſtea ꝑputij Euãgeliũ ſuſcepiſſe? Quoties aũt Pau Act. xvi.
lus poſt illã ſynodũ p̃dicauit in ſynagogis? Cur poſtea circũcidit Ti- Act. xvij.
motheũ? Cur Theſſalonicæ, ubi erat ſynagoga Iudæorꝝ, introiuit ad Act. xxi.
eos, & ꝑ Sabbata tria diſſeruit eis de ſcripturis? Cur deinde Hiero- Act. ult.
ſolymã rediẽs, aſſumptis q̃tuor uiris, uotũ ſup ſe hñtibus, purificat⁹
cũ illis intrauit in tẽplũ? Cur poſtremo Romã ueniens, poſt tertium

eri, ut Petr⁹ tũ alibi fuerit, uel Hieroſolymã, aut Antiochiã aut, alio ex neceſſaria cã ꝓfect⁹. ¶Ais tertio. Pręcipue Galatis pſeudoapl'os retro a Chr̃i fide ac ſuis rudimẽtis abeũtib⁹, ep'lam e Roma ſcribere nõ dubitauit, fecit hæc ſecura tua aſſertio, ut plures obiter inſpexerim cõmẽtarios, authoreſq; ꝓbatos, ſi q forte aſſererẽt, Paulũ e Roma Galatis ſcripſiſſe. Nullũ tñ inter trãſcurrẽdũ repperi, q diceret, ubinã Paul⁹ ad Galatas ſcribẽs fuerit, pter unũ Athanaſiũ, cui⁹ hæc ſunt ṽba in ep'læ argumẽto. Galatę ſunt (inqt) Gręci, hi ṽbũ ṽitatis primũ ab ap'lo acceperũt, ſʒ p⁹ deceſſũ ei⁹ tẽtati ſunt a falſis ap'lis, ut in legẽ & circũciſionẽ ṽterẽt, Hos ap'ls reuocat ad fidẽ ṽitatis, ſcribẽs eis ab Epheſo. Huic ego authori credo, nõ tibi, Tũ qa ſæpiſſime & antea mẽtit⁹ es, Tũ qa ſine oĩ teſte, ſcriptura & rõne temere id aſſeris Nec aliqd mihi occurrit ex oĩb⁹ Pauli dictis indiciũ, q̃ appareat ip̃m e Roma ad Galatas ſcripſiſſe. Qđ ãt ex Epheſo ad eos ſcripſerit, & ſi mihi ſatis ac ſatis ſit autoritas B. Athanaſii, tñ & alia ſunt cõiectura℞ argumẽta. Ait ei ap'ls. Miror, ꝙ tã cito trãsferimini ab eo, q uos uocauit ĩ grã Chr̃i. At mlto tardi⁹ fuit Romę Paul⁹ q̃ Epheſi, ideo cito illđ cõgructi⁹ referẽ ad t'ps, q̃ Epheſi, q̃ q̃ Romę degit ap'ls, Adde, ꝙ mlto frequẽti⁹ fuit Epheſi, abiẽs & rediẽs, q̃ Romę, Ad hæc Epheſus lõge ꝓpinqor ẽ Galatię q̃ Roma. Poſtremo ſcribit ĩ actibus aplo℞ Lucas, ꝙ Paul⁹ a Coritho cũ Priſcilla & Aqla uenit Epheſuʒ & ĩgreſſus ſynagogã diſputabat cũ Iudęis, & ꝓfect⁹ ab Epheſo, deſcẽdit Cęſareã & Antiochiã, & facto ibi aliqto t'pe, ꝓfect⁹ ẽ, pambulãs ex ordĩe Galatiã regionẽ & Phrygiã, cõfirmãs oẽs diſcipulos. Factũ eſt ãt (inqt) cũ Apollo eẽt Corinthi, ut Paul⁹ pagratis ſupiorib⁹ ptib⁹, ueniret Epheſum, & ĩueniret q̃ſdã diſcipulos, ingreſſus ãt ſynagogã, cũ fiducia loqbat̃ p tres mẽſes, diſputãs & ſuadẽs de regno dei Cũ ãt qdã ĩducerẽt, & nõ crederẽt, maledicẽtes uiã dñi corã multitudĩe, diſcedẽs ab eis, ſegregauit diſcipulos, q̃tidie diſputãs ĩ ſchola tyrãni cuiuſdã. Hoc ãt factũ ẽ p bieniũ, ita ut oẽs q habitabãt in Aſia audirẽt ṽbũ dñi Iudęi atq; gẽtiles. Vides igiť Velene, q̃to ꝓbabili⁹ ſit, Paulũ ad Galatas ex Epheſo, q̃ e Roma ep'laʒ dediſſe. Ruit igit ꝧ fundamẽtũ tuũ oĩ cũ ędificio ſupſtructo. Vt hęc ſcripſerã, uidi cõſuluiq; & Eraſmi nr̃i ęditionẽ, ubi & ĩ argumẽto & ĩ fine ep'lę, grępce qdẽ ſcribit̃, ep'laʒ illã e Roma eẽ miſſam, Vez̃ ipe Eraſm⁹ latine ſcribit ĩ argumẽto, teſtari ſua argumẽta, ep'lam ad Galatas ab Epheſo ſcriptã eẽ, Vbi ãt ea argumẽta habeãt̃, nõ indicat, Et mihi obiter q̃rẽti in ei⁹ ſcolĳs, nuſq̃ occurrũt. Cæte℞, q̃cũq; ſunt illa, ꝓ nobis contra ſecuritatẽ tuã non uane pugnabũt, ſi recte nouimus Eraſmum. ¶Ais q̃to. In q̃ epiſtola Petri aliq̃t locis meminit &c̃. Friuola ſunt, q̃ hic dicis. Si em ex Epheſo (ut iã patuit) ad Galatas ſcripſit Paul⁹, Cur Petri noĩe, q ſecũ nõ erat, ſalutaret illos Cur diceret Petrũ ſibi Romę collegã eẽ, cũ ipſe Paulus nondum fuiſſet Romæ? Quomõ ſubſcriberet Petrus ep'læ Pauli, qui tam lõge (interiacẽtib⁹ maris tractib⁹)

Ep'la ad Galatas ab Epheſo ſcripta.

Gala. pri.

Act. xviij

Act. xix.

Authoritas Pauli. Galat. primo.

ab eo diſtabat? Proba primū, epl'a3 ad Gala. e Roma datā eē. Deide
oſtēde, Petrū fuiſſe tū ſimul cū Paulo. Tertio affer cauſas cur maiorē
debuerit Paulus de Petro in ea epl'a mētionē facere q̄ fecit. Qūo ei
efficacius potuiſſet Paulus authoritatē ſuā declarare Galatis, q̄ qđ
ait, Paulus apl'us nō ab hoibus neq; p̱ hoiem. ſed p̱ Ieſum Chr̄m, &
deū patrē? Itē. Sed licet nos aut angelus de cœlo, e uāgelizet uobis,
p̄terq̄ q̄ euangelizauimus uobis, anathema ſit. Itē. Notū eṁ facio
uobis frēs, euāgeliū, q̄d euāgelizatū eſt a me, qa nō eſt ſcd̄m hoiem.
Neq; eṁ ego ab hoie accepi illud, neq; didici, ſed p̱ reuelationē Ie-
ſu Chr̄i. Et q̄ ſequunť. ¶ Ais quinto. Cæterū, neq; in ea, quā ad Ephe
ſios Romæ ſcripſerat, epl'a, ullā eius mētionē facit. Quid tū? nō uides
iterꝝ ſtolidā tuā cōtra dialecticen argumētationē? Tu ais, Nō ſalutat
Epheſios Paulus noie Petri, ergo Petrꝰ nō fuit tūc Romæ. Ego ſiſi ar
gutia dicā. Nō ſalutat eoſdē noie Narciſſi, nō Andronici & Iuliæ, nō

Stultæ conſequentiæ.

Priſcillæ & Aquilæ noie, nō alicuius deniq; noie eorꝝ, q̄rꝝ ingens eſt
in epl'a ad Romanos Catalogus, Ergo nullꝰ iſtorꝝ fuit Romæ. Vides
ne q̄ ſtultæ ſint oēs tuæ cōſequētiæ? Sed addis hic quēdā p̄textū, di

Salutandi conſuetudo

cens Pauli ſp̱ alias fuiſſe cōſuetudinē, ut collegarꝝ ſuorꝝ noie, i Chr̄ꝫ
credētes ſalutaret. Primū, nō dicis uerꝝ. Inſpice eṁ epl'am ad Galatas
itē ambas ad Theſſalonicēſes. Itē, priorē ad Timotheū. In his oibus
ceſſat illa aliorꝝ noie ſalutatio. Cur tu igiť dicis, alias ſp̱ ita cōſueuiſ-
ſe Paulū? Deinde. Et ſi alias ſp̱ ita cōſueuiſſet (q̄d nō eſt uerꝝ) Paulus
noiatim recēſere ſalutātiū catalogū, in epl'a tn̄ ad Epheſios optimo

Fpheſ. vi.

iure omiſiſſet. Quid ita? qa circa finē ſubiungit. Vt aūt & uos ſciatis,
q̄ circa me ſunt, qd agā, oia uobis nota faciet Tychicus, chariſſimus
frater, & fidelis miniſter in dn̄o. Quē miſi ad uos in hoc ip̄m, ut co-
gnoſcatis q̄ circa nos ſunt, & cōſoleť corda ur̄a. Quid igiť opus fu-
iſſet, ſalutātiū noia lr̄is inſcribi, cū poſſent cōmodius ore Tychici p̱-
ferri? Qđ ſi tu nobis dixeris, qđ nā retulerit Epheſiis Tychicus, tunc
& nos dicemus tibi, q̄ nā cū Paulo fuerint tūc Romæ. Potuit adeſſe
Petrus. Potuit & nō adeſſe tūc, euocatus forſitan eo tp̄e, q̄ Paulꝰ ad
Epheſios ſcripſit, in aliū locū, Quis ſcit? Stultiſſime igiť ex ijs colli-
gis, Petrū Romæ nūq̄ fuiſſe.

¶ Perſuaſio nona.

Tædioſus labor.

Siſi's farinæ eſt & iſta p̱ſuaſio cū ſup̱ioribus. Quid aūt ſibi uolūt tot
p̱ ſex aut octo p̱ſuaſiones, crocitatus coruini, upupina cātilena tam
crebro repetētes, nō ſalutat, nō ſalutat? Quis nō ſummo afficiať tæ-
dio, ad idē argumētādi genus, idq; peſſimū ac maxime puerile & ri
diculū, toties rn̄dere? Certe niſi iā ultra mediū rn̄ſiōis p̱greſſus eēm
oia lubētius proijcerē & mea & tua iſta, ul' in aquā, ul' in ignē, ut ab

Vbiq; ſalutātiū nūerꝝ ap-ponere nō eſt neceſſe.

hac moleſtia liberarer, q̄ diutius excruciari ad nauſeā uſq;, tā inſul
ſis tuis argutijs. ¶ Ais primo. Indicio ſunt, Petrū tp̄e Pauli Romæ nō
fuiſſe, & lr̄æ, q̄s p̱ Epaphroditū ad Philippēſes dederat apl'us, in qbꝰ

multorū

multoꝝ eos admonet &c̃. Quid audio Velene? Ergo ubicũq; multoꝝ admonuit aliq̃s Paul⁹, debuerat adeſſe ei Petr⁹, de q̃ in ep̃la mẽtionẽ faceret? In q̃ aũt ep̃la nõ admonet multoꝝ? Quid obſecro phãtaſticis hmõi cõceptib⁹ ꝓferri queat ſtolidi⁹? Cæteri ꝑ ſeſe ſatis habuerũt in ep̃lis ſuis authoritatis, ut Iacob⁹, Iohãnes, Dionyſi⁹, Ignatius, Clemẽs, Polycarpus, Sother, Hirenæus, Cyprian⁹ & id gen⁹ cæteri. Vnus Paulus, q̃ nõ ab hoĩbus neq; ꝑ hoĩem, ſed ꝑ Ieſu3 Chr̃m & deũ patrẽ ap̃ls erat, neq; ab hoĩe Euãgeliũ accepat aut didicerat, ſed ꝑ reuelationẽ Ieſu Chr̃i, atq; plus oĩbus laborauerat, & in tertiũ fuerat raptus cœlũ, tã uilis & leuis authoritatis tibi in ſuis uidet̃ epiſtolis, ut niſi ſubſcribat ei Petrus, aut niſi ſalutantiũ farraginẽ apponat, cõtra ep̃laꝝ ſuaꝝ legẽ feciſſe putet̃. ¶ Ais igit̃ ſecũdo. Res profecto miraculo digna, ſi Petrus tũc Romæ fuerat, quẽadmodũ multis iã annis inibi agere debuerat, q̃uo Chr̃i nomẽ tã moleſte a Paulo Roma audierit. Hui q̃ grãde miraculũ, ſc3, una caſa, uillave aut un⁹ pagus, oppidulũve aut caſtrũ erat Roma. Vbi oẽs incolæ ſtatim audierunt & intellexerũt, q̃d de Chr̃o p̃dicauerit Petrus añ aduẽtũ Pauli Tanq̃ ꝟo poſt aduẽtũ & p̃dicationẽ Pauli Roma nũq̃ moleſte audierit nomẽ Chr̃i. Nõ ſub Domitiano Veſpaſiani filio, nõ ſub Traiano nõ ſub Antonino, Seuero, Decio, Diocletiano &c̃ Quis igit̃ adꝑtãtas inſanias abſq; tædio r̃ndeat? ¶ Ais tertio. Nũ ꝟo ocioſus tot annis illic delituerat, & Chr̃i occultauerat fidẽ Petrus, timẽs, ne in eũ ſæuiſſet tyrãnus? R̃ndeo. Minime profecto delituit fideliſſima illa eccleſiæ lucerna, ſup̃ montẽ poſita. Nec timuit fortiſſimus chr̃ianę militiæ dux & anteſignan⁹ ullius tyranni, regisve, aut principis ſæuiciã, poſt acceptũ ſp̃m ſc̃tm̃. Tu uero uir impie ſup̃ dicebas nõ habuiſſe Romã, q̃ t̃pe ad Romanos e Corintho ſcripſerat Paulus, opus Petro, Veterano & iã uiribus defecto, cũ habuerit Narciſſum, Andronicũ, & Iuliã, Aquilã & Priſcillã. Nũc igit̃ & tu r̃nde nobis, q̃ miraculo Chr̃i nomẽ tã moleſte a Paulo Roma audierit, cũ tãti antea fuerit ibi Euãgelij, & p̃dicatores, & coopatores? An nõ plus & in pluribus locis p̃dicare potuerũt tot excellẽtes fide & doctrina uiri, q̃ unus Petrus? Dic igit̃, q̃d eſt, ꝙ tã male poſtea de noĩe Chr̃i audiuit Romæ Paulus? Nũ oẽs illi delituerũt? R̃nde igit̃ ipſe interrogationi tuæ maliciosiſſimæ. ¶ Ais q̃rto. Nã ſi annuatim Euãgeliũ Romæ p̃dicauerat Petrus, ea res nõ debuit eſſe Paulo timori, ſiq̃dẽ Roma tot iã annis antea Chr̃m patiẽtiſſime a Petro audierit. Heu me miſeꝝ, q ad tantas ueſanias toto die r̃ndere, ex ſemel ſuſcepto negocio, cogor. Dic q̃ſo, nõ fuerat uſq; ad Diocletianũ Romæ pluribus iã ſeculis, p̃dicatũ annuatim Euãgeliũ? Cur ergo Marcellinus papa, tãto ſupatus eſt timore, ut idolis ſacrificauerit, anteq̃ ſecũdaria cõfeſſione ueneri t ſua ſp̃ote ad martyriũ? Quis aũt dicit p̃ter te Romã patiẽter (ne dicã, ut tu, patientiſſime) a Petro Chr̃m audijſſe? Vbi eſt obſecro & frons &

Galat primo.
I. Cor. xv.
ij Cor. xij
Stulta admiratio.
Nõ delituit Petrus nec timuit.
Platy. in uita Marcelli. pp.

frons & mens, imo & aures & oculi tui? Si patiētiſſime audiuit, cur interfecit poſtea tot Chri pdicatores & martyres? ¶ Ais qnto. Imo quantūcūq; tumultuāte Roma, tyrānus ad uindictā irritaret, in Petrū primitus reſultaſſet hæc iniuria, utpote q caput eius negocij fuit. Dic tu igit Velene, in quē primitus reſultauerit pſecutionis iniuria, deinde rñdebimus tibi. Nunqd añ Petrū occiſus eſt Paulus? Cur pleriq; tuorū, Petrū multo añ Paulū paſſum fuiſſe ferūt? Nos qdem eodē die utrūq; aplorū, Nerone authore & pſecutore, interemptum credimus, Nihilominus fieri potuit, ut in ea pſecutione plurimi añ plurimi itē poſt aplos martyriū ſubierint. Quis pro certo affirmet, qd in hiſtoriā certā nō eſt relatū. ¶ Ais ſexto. Ecqd igit formidarat Paulus, ne faba hæc in ſuo (qd dr) caderet capite, nō uideo. Quis dr hic formidaſſe Paulū? An nō dicit in primo eiuſdē ep̄lę capite, Scdm expectationē & ſpem meā, qa in nullo cōfundar? Itē, in oī fiducia, ſicut ſp & nūc, magnificabit Chrs in corpe meo, ſiue p uitā, ſiue per mortē? Itē, Mihi ei uiuere Chrs eſt, & mori lucrū? Quid obſecro formidat hic Paulus? O linguā blaſphemiſſimā. ¶ Ais ſeptio. Ad hęc in fine eiuſdē ep̄lę ſubdit. Salutāt uos oēs ſcti, maxie vo q de Cęſaris aula ſunt, maxie pſus dicere debuit, Petrus, oīm nr̄m ueluti qdā añſignanus. Tu ne uir irreligioſe & inepte, dicas Paulo, qūo debuerit logi? Cur tu hic dicis, de Cæſaris aula, cū pbatiſſimi qq; autores ī trāſlatione, & antiq & noua dicūt de Cæſaris domo? Nū aulæ Cæſaris potius, q domui ei inerāt ſcti & milites Chri? Neq; uerū eſt, qd debuerit dicere, Maxie vo Petr, qa neſcit an eo die, q hāc ep̄laʒ Paul ſcripſit, Petr in urbe fuit nec ne, Et ſi fuiſſet, qs p certo affirmet, eū illa hora fuiſſe apd Paulū, ut ſuo noīe Philippenſes ſalutari iuberet? Videſne igit, q ineptū ſit cuculinū cāticū tuū, Nō ſalutat, nō ſalutat?

¶ Perſuaſio decima.

Cantat & hæc upupa, Nō ſalutat, nō ſalutat, Egregi nimirū rhetor, q tāta vborū ingluuie pro mltis pſuaſionib uno utit argumēto, & eo qdē ineptiſſimo, & cōtra prima dialectices rudimēta deblaterato. ¶ Ais primo. Coloſſenſib p Tythicū & Oneſimū ſcribēs Paulus in receſſu ep̄læ addit, Salutat uos Ariſtarchus &c. Ecce qa nō ſalutat illos & Petr, ideo iterū cōcludis, Petrū Romæ nō fuiſſe. Sed neq; Narciſſus eos ſalutat, neq; itē Andronicus, Cur ergo hos poti, q Petrū Romę tū fuiſſe exiſtimas? An vo & hos nunc abnegas? forte & ipſi ſunt tibi deſertores Pauli. ¶ Ais ſcdo. Vide qūo oēs noīatim enumerat, q tūc ei aderāt, & coopatores ei erāt in regno dei. Ita ne oēs nominatim enūerat? Vbi ergo mãſit tu Narciſſus? ubi Andronic & Iulias, nobiles in aplis? ubi Ephenet, dilect Pauli, & primitiu Aſiæ in Chr̄o Ieſu? ubi deniq; uniuerſi, qs antea p ep̄laʒ ſalutauerat & pcõnijs uarijs adornauerat apls? ¶ Ais tertio. Quas ob res Paul dr hi ſoli ſunt adiutores mei in regno dei. Quid ergo Petr? Nūqd tāq;

Petr & Paul uno die paſſi ſunt.

Non formidabat Paulus Philp. primo.

Vnū ubiq; argumētū Vele. Nō ſalutat.

Rom. xvi

Hi ſoli ſunt adiutores mei. &c.

Veteranus.

Veteranus qdã ac emerit⁹ miles, in ociũ tũc ſe recepat, ut nõ pro ſua uirili euãgelicas adiuuaret ptes? Rñdeo. Nõ nr̃a, ſed tua, uir blaſpheme, ſunt iſta ỽ ba. Quid opus Roma tũc habuerit Petro, Veterano, & iã uirib⁹ defecto, nõ cõijcio. Sed uideam⁹, q̃ egregie opitulet̃ impietati tuæ ỽ ba apl̃i, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei ĩ regno dei. Primũ, q ſunt ꝗ ſoli? Nõne hi tres, Ariſtarchus, Marcus, & Ieſus? Quid ergo fecit Epaphras? qd Lucas chariſſim⁹? qd Demas? Recepant ne iſti ſeſe in ociũ? nã adiuuabãt partes euãgelicas? Nõne fateris ip̃e Lucã fuiſſe indiuiduũ apl̃i comitẽ? Sed & Paulus ubiq; melius dat Lucæ, q̃ Demæ teſtimoniũ. Ita em̃ ait in ſc̃da ad Timot. epl̃a. Feſtina ad me uenire cito. Demas em̃ me reliqt, diligẽs hoc ſeculũ, & abijt Theſſalonicã, Creſcens in Galatiã, Titus in Dalmatiã, Lucas eſt mecũ ſolus. Q; ſi nuda (ut ſoles) ỽ ba ſeq̃ris, Lucã q̊q; nõ ſp̃ aſtitiſſe Paulo fateberis. Ita em̃ paulo inferius ſubiũgit idẽ apl̃s. In prima mea defenſione nemo mihi affuit, ſed oẽs me dereliq̃runt, nõ illis imputet̃, Dñs aũt mihi aſtitit, & cõfortauit me. Qũo aũt debeãt hmõi dicta Pauli intelligi, nõ ẽ p̃ſentis diſputatiõis, extãt cõmẽtarij authoreſq; ꝓbati eos cõſule, ne ſp̃ ita delires ĩ cortice lr̃æ, tuæ prudẽtiæ innitẽs. Qđ ãt hic dr̃ de trib⁹, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei in regno dei, Nõ pl⁹ cõtra Petrũ, q̃ cõtra Narciſſum facit, qa de neutro fit mẽtio, Q; ſi rigorẽ ſeq̃ris uerboꝝ, Lucã q̊q; rapies in ociũ, Quinimo & oẽs apl̃os, ſil̃ cũ. 70 diſcipulis & innumeros alios fratres & ſc̃tõs. Paulus em̃ de trib⁹ hic dicit, ꝗ ſoli ſunt adiutores mei in regno dei, Nunqd uero ſolũ Romę erat regnũ dei? An ỽo multa erãt regna dei? Nunqd in uno militabat Paulus, in alio Thomas, in alio itẽ Andreas & Bartholomæus? Qũo aũt debeãt hmõi locutiones ſcripturaꝝ intelligi, pulcherrimis regulis & cõſideratiõib⁹ declarat Iohãnes Gerſon. De his aũt ỽ bis Pauli ſufficiat nũc expoſitio Ambroſiana. Q; hi ſoli ex circũciſione adiutorio fuerũt ei, aſſentiẽtes & ꝑcipes ſniæ ei⁹, ut iã circũcidi ulterius non debere p̃dicarent, Ideo ꝑcipes illos dı̃t ſuos in regno dei, Circũcidẽdũ aũt eẽ, & ſabbata, & Neomenias ſeruãdas p̃dicare, nõ ſpiritale eſt, ſed terrenũ. Et tm̃ de hiſce ỽ bis Pauli. ¶ Ais. 4. Proiñ nõ te habuit tũc Roma Petre, Nego cõſequẽtiã rhetor ĩprobiſſime, tuꝫ qa ỽ ba Pauli peſſime ĩtelligis, ut dictũ eſt, tũ qa tãta erat Roma, ut uel ſexcẽti Petri & Pauli copioſam habuiſſent ad meſſem dñi ſegetẽ. Neq; erãt tũc tp̃is Romæ chr̃ianoꝝ tẽpla, ut nũc. Vbi licuiſſet q̃tuor aut qnq; milib⁹ hoĩm ſil̃ uno in loco p̃dicare ỽ bũ dei, q̊d certe ĩ theatro aut in foro aut ĩ circo fieri, neq; cõgruebat, neq; ꝑmittebat̃. Poterat igit̃ una ĩ domo, aut uno ĩ loco p̃dicare Paul⁹, in alio Petr⁹ ĩ alio itẽ Andronic⁹, & ĩ alio ali⁹. Nã ſi ter ſexcẽti affuiſſent, facile repiſſent laboris materiã.

In ꝑſual. vi.

Coloſ. iiij.

ij. Timo. iiij.

Coloſ. iiij.

Ambro. ĩ epi. Paul. ad Col.

In domib⁹ p̃dicauerũt Romę primi chriſtiani.

¶ Perſuaſio undecima.

Et qd hic habes, magne rhetor, niſi q̊ nõ ſalutat Petr⁹ in epl̃a Pauli? Nunqd uero in ea ſalutat quẽpiã epũs tuus Narciſſus? Quid autem

fuerat Petro negocij cū Philemone, ut neceſſario eū ſalutaret in ep̄la Pauli? Quid, ſi in alia fuerit domo, forte & in alia platea & regione urbis, Petrus, q̄ Paulus, q̄n ſcripta eſt illa ep̄la? Quid, ſi Paulus nihil de illo epiſtolio familiari dixerit Petro, q̄n illud ſcripſit? Quid itē, ſi Petrus tū euocatus, ex cā aliq̄ neceſſaria, fuerit in confinibus, oppidove propinq̄, q̄n Philemoni ſcripſit Paulus? Quæ em̄ erat res tā ardua illius ep̄læ, ut ſine Petri aut ſubſcriptione aut ſalutatione tranſigi nō potuerit? Tu tñ ex ſtultiſſimo hoc tuo argumētandi gñe (negatiuo ſc3 ab authoritate) grādiſona inflatus bucca, exclamas ī hæc uerba. Proh pudet me tot ſeculorꝝ, q̄bus Paulinæ lr̄æ, tineis corroſꝗ ſitu ac pedore fœdatæ, intra angulos delituerāt, paſſimꝗ ab oib⁹ negligebant. O egregiū uentris crepitū, q tā probe pcacat oēs eccl̄iæ doctores, ſc3, incognitæ fuerūt lr̄æ Paulinæ Ignatio, Tertulliano, Origeni, Cyp. Athana. Amb. Hieronymo, Aug. & id genus reliquis oibus, q affirmauerūt B. Petrū Romæ fuiſſe. Vnus nūc tandē ſurrexit propheta nouus, q ſolus adeo multa Pauli loca uidet uel aptiſſime dicere, ꝙ nunꝗ fuerit Romæ Petrus. Hic uero maxīe. Quid ita? q̄a Philemonē nō ſalutat Petrus, in ep̄la Pauli. Quid ego ad impudētiā uſꝗ adeo ueſanā hic reſpōdeā. Vtinā obtegere mihi liceret hunc Germaniæ pudorē, ne uiderēt & riderēt reliquæ nationes

Crepitus Veleni.

¶ Perſuaſio duodecima.

Quid ſibi uult tā lōga Neronis hiſtoria? Dic primū, q̄to anno Neronis Romā uenerit Paulus, q̄to deinde dimiſſus, q̄to deniꝗ reuerſus ſit. At ſi hæc certa nō ſunt tibi, q̄ q̄ſo temeritate dicis tā ſecure, ꝙ p⁹ decēniū iterꝝ Paul⁹ in uincula relapſus ſit? Certe ſi Ioſæphū de bello Iudaico, & Lucā in actib⁹ ap̄lorꝝ pēſiculatius inſpexeris, haud ita facile pronūciabis. Ioſæphus ꝑfecto ait. Reliq̄ Iudææ (q̄ ſc3 regno Agrippæ nō erant ſubiecta) Felici ꝓcurāda dedit Nero. Fœlix āt (teſte Luca) biennio expleto, ſucceſſorē accepit Portiū Feſtū. Q̄ꝫ diu āt māſerit ſub Feſto Paulus Cæſareæ, nō ſatis cōſtat, Multos tñ dies cōmemorat Lucas, p̄ q̄s Feſtus iā aſcēdit Hieroſolymā, iā Cæſareā reuerſus, ſedet pro tribunali, in cā Pauli & Iudæorꝝ, interpoſita āt appellatione a Paulo, cū dies aliq̄t tranſacti eēnt, uenit Cæſareā Agrippa rex, ad ſalutādū Feſtū. Cūꝗ dies plures ibi moraret̄, Feſtus regi indicauit de Paulo, Inde pulcherrima eſt illa Pauli corā Agrippa rege oro. Quātū uero t̄pis inſumpſerit Pauli a Cæſarea ad urbē Romā nauigatio, q̄s facile definiat? Certe nō breui t̄pe facta eſt toties mutatio nauiū, toties ſtatio, iā cōtrarij uēti, iā tēpeſtas hinc inde nauē iactitans, mō ad Syrtes, mō in Hadriā, deniꝗ & naufragiū, & inſulare naufragorꝝ hoſpitiū, tēpuſꝗ hyemādi. Poſt tres em̄ mēſes inde nauigauerūt, & diebus aliq̄t manſerūt Syracuſis, Rhegij, atꝗ Puteolis, priuſq̄ Romā ꝑuenirēt. Romæ aūt māſit Paulus biennio toto in ſuo cōductu, docēs cū oī fiducia, ſine prohibitiōe. Nūc cōputa, ſi uis, iſta

An Paul⁹ p⁹ decēniū relapſus ſit in uincula.

Ioſęph⁹ de bello Iu li ij. c. x.

Act. xxiij.

Act. xxv.

Act. xxvi.

Act. xxvij.

Act. xxviij.

uis,iſta tpa,& procul dubio inuenies in eis annos Neronis .5. nẽpe
bienniũ Fœlicis in Iudæa,bienniũ Pauli Romæ,mora itẽ Pauli Cæ-
ſareæ,tẽpuſq; nauigãdi & hyemãdi naufragijq; utiq; poterũt apud
recte cõſiderãtes annũ cõſtituere. Qũo igit dicis Paulũ poſt decen-
niũ iteꝝ in uincula relapſum eẽ,Nerone iã tyrãno,nõ impatore ex-
iſtẽte? Certe qnq; & decẽ nõ faciũt.13.aut.14.ſed.15.Quis aũt dt Ne
ronẽ.15.ãnis impaſſe? uariãt qdẽ autores,nemo tñ ei.15.annos attri-
buit.Probatiſſimi aũt hiſtorici dãt ei,alij annos.14.alij minus. Ioſe- Ioſæp. de bel.
phus enĩ ait,Nero peremptus eſt,cũ p annos.13.& dies.8.imperaſſet, Iu li.v.ca.xi.
Quis deinde dixit tibi,q Paulus ultimo primũ anno Neronis rela- Cõtrarius ſi-
pſus ſit in uincula? Inſpice qſo uerba tua diligẽtius. Ais enĩ, Hic igit bipſi Velen9.
Neronẽ loqris,pro ſua erga oẽs bñuolẽtia,Paulũ tũc tpis dimiſit li-
beꝝ,Reliqs aũt nouẽ impij ſui annis,in oẽm luxũ,turpitudinẽ,trucu
lentiã ſe effudit. Qũo igit ſubiũgis,ſæuiẽte iã Nerone,poſt decẽniũ
iteꝝ Paulus in uincula relapſus eſt? Quid ſtultius,q Neroni nouẽ tã-
tũmõ annos a dimiſſione Pauli,reliqs facere , Paulo aũt decẽ inte-
gros(ais enĩ p9 decẽniũ) ãnos dare,ut ſub Nerone ĩ uincl'a ẽ relapſus.

Illius aũt dicti,in epl'a.2.ad Timo,In prima mea defenſione nemo ij. Timo. iiij.
mihi aſtitit,ſed oẽs me dereliquerũt,haud una eſt expoſitio,Ambro Varia expõ
ſius enĩ p defenſionẽ hic preſſurã & tribulationẽ intelligit. Athana- de prima dcfẽ
ſius & Chryſo. illud tps intelligũt,q primũ cõſtitutus fuit Paulus co ſione Pauli.
rã Nerone. Nemo fideles,q Paulũ ſolũ dereliqrant,tã grauiter,ut tu
facis,incuſat. Oẽs enĩ dicũt,id factũ eẽ timore,nõ malicia,nõ pfidia.
Vñ & apl's ipſe ſubiũgit,nõ illis imputet. Q,ſ aũt qris,ubi tũc Petr9
fuiſſe cẽſendus ſit? Rñdeo,nõ temere(ut tu ſæpiſſime facis) definio,
q neſcio, Dic tu,ſi potes,ubi tũc fuerit,cũ hoc nuſq ſit ſcriptum.

Qd aũt ſubiũgis,Romæ reuera nõ fuit,alioq Paulo cauſam pro ca-
pite apud Neronis tribunalia poranti,& ſeſe defendẽti,eũ nõ adfu-
iſſe,iniquũ prorſus fuiſſet. Rñdeo, Nequaq fuiſſe iniquũ,Petrum eo
tpe,& Romæ fuiſſe,& Paulo corã Nerone nõ aſtitiſſe. Primũ, qa &
Petrus adhuc hõ erat mortalis,q naturalr timebat mortẽ,nã dñs ip
ſe pdixerat ei,Cũ ſenueris,extẽdes manus tuas,& alius te cinget, & Iohan. ult.
ducet q tu nõ uis. Poterat igit & Petrus,ſicut cæteri,naturali mor-
tis & tormẽtoꝝ timore,latitare tũc & fugere Neronis aſpectũ. De-
inde ,nõ tenebat Petrus ſpõte obuiã ire lætho manibuſq; hoſtium.
Tertio,nihil profuiſſet Paulo apud Neronẽ Petri pſentia. Quãtũ ei
ad cauſæ defenſionẽ ptinebat,Paulus p ſeſe & eloquẽtiſſim9 erat &
oĩ prudẽtia inſtructiſſimus,nõ igit egebat Petri patrocinio, Quãtũ
uero ad interceſſionẽ aut uim attinet, paup & deſpectus fuiſſet apd
Neronẽ Petrus,habitu Iudæus,religione chrianus,natione Galilæus
paup,ſine pcioſo ueſtitu,ſine domo,ſine familia,nõ ciuis Ro, nõ mu-
niceps,nõ aulicus,nõ pſes aut pfectus,nullo mundi honore aut di-
gnitate cõſpicuus. Ad qd igit aſtitiſſet Paulo apud Neronẽ, cum in-

nullo potuiſſet eũ ibi iuuare? Quarto, magis poſſet uideri iniquũ, ſi Petrus abſq; neceſſitate, ſpõte adijſſet cũ Paulo mortis periculũ, a Neronis tribunalia, quaſi appeteret mortẽ, ut ſic eccl'ia ſummis duobus uerticibus, paſtoribuſq; uno tpe, priuſq̃ eſſet neceſſariũ, priuaret. Nõne iuſtius cogitare poterat, Melius eſt altero, q̃ utroq; p̃ſente orbari pupillos eccl'iæ, Si forte Paulus, q certe nõ ſponte, ſed uinct⁹ ad hanc neceſſitatẽ uenit, e medio ſublatus fuerit, nõ cõuenit, ut ego ſponte & ſine oĩ utilitate (cũ opẽ illi nullã prorſus apud Neronẽ ferre queã) in idẽ periculũ me dedã. Ne Chr's, q mihi maxime oues ſuas cõmiſit, puniat me, uelut ouiũ ſuarũ deſertorẽ. Quinto. Noluiſſet Paulus ipſe aſtitiſſe ſibi tũc Petrũ. Quid ita? qa ſciebat illũ & eccl'iæ eſſe adhuc neceſſariũ, & ſibi apud Neronẽ inutilẽ, Imo & nociuũ, qa minime grata fuiſſet Neroni p̃ſentia Petri, quẽ iã pridẽ oderat propter Symonẽ magũ (ut refert Egeſipp⁹) publice cõuictũ ab eo & cõfuſum, cũ fuiſſet Neroni chariſſimus, facile ꝑfecto foret, multo plures adducere rationes, niſi uitanda eſſet prolixitas

Lib. iiij. hiſto.

¶Perſuaſio tredecima.

Hic q̃q; rurſus negatiue arguis ab autoritate Quis igit̃ nõ afficiat̃ tędio, toties rñdere ad unũ idẽq; argumẽtandi genus adeo ineptum?

¶Ais primo. Notũ eſt Lucã, indiuulſum toti⁹ pegrinatiõis Paulinę fuiſſe ſociũ. Quõ ergo iã ꝓxime ſup̃ dixit Paul⁹. In prima defenſiõe mea nemo mihi aſtitit, ſed oẽs me dereliq̃runt? Tu u'o hic dicis. Nã cũ oẽs etiã a Paulo defecerint, hic ſol⁹ nũq̃ ei nõ adhærebat, nõ minis, nõ uinculis, nõ ſexcẽtis pſecutionib⁹ pterrit⁹. Si ita eſt, cur Paulus afficit eũ iniuria dicẽs, Nemo mihi aſtitit, Oẽs me dereliq̃runt? Nihil ſane derogo meritis Lucæ, Fuit tñ & ipſe hõ, & potuit in piculo & pſequutione, naturali mortis metu, interdũ pauliſp fugere, p̃ſertim ubi nõ poterat iuuare. Neq; ſatis certũ eſt, an p oẽm pegrinatiõnẽ fuerit ſp cũ Paulo. Vbi em̃ ſcriptũ eſt, q̃d fuerit cũ eo & Barnaba in Cypro? Vbi in Pamphilia? ubi in Lycaonia? ubi in Arabia?

ij. Timo. iiij.

Lucas nõ ubiq; affuit Paulo.

¶Ais ſecũdo. Nullã tñ alicubi mentionẽ de Petro facit, An uel alloquio Paulũ aliqñ dignatus fuiſſet toto hoc biennio, uel quid rerum Petrus Romæ fecerit interim, dũ Paulus uerbũ dei ardentiſſime illic cum deprædicaſſet. Iam ſæpiſſime reſponſum eſt. Nõ oĩa ſcripſit Lucas, An non infinito plura, & dixit, & fecit Paulus, q̃ ſint ea, q̃ Lucas cõmemorat? An non dignæ uidebantur Pauli epiſtolæ, ut de ipſis fieret mentio in hiſtoria, ubi ſaltem & quando & quam ob cauſam fuerint ſcriptæ? Quid añ ſocietatem Barnabæ fecit Paulus Tharſi? Quid dixerit Antiochiæ toto deinceps anno? Quid poſtea dixit Hieroſolymis, quando ipſe ſimul cũ Barnaba ex Antiochia fratribus in Iudæa eleemoſynas attulerunt? Cur non ſcripſit ſaluberrimos eius ſermones, quos poſtea Corinthi habuit per annum & ſex menſes? An uero nõ plura dixit & fecit Epheſi p er bienniũ, in ſchola tyrãni

Nõ oĩa ſcripſit Lucas in actibus

Act. xi.

Act. xviij.

la tyranni cuiuſdã quotidie diſputans,q̃ Lucas narrat?Quid mirum igit,ſi & ea omiſit,q̃ Petrus cũ Paulo Romę colloquut⁹ eſt & fecit?
¶Ais tertio. Qui uſq; adeo Pauli ſtudioſus fuerat,ut quicquid hactenus de eo cõpererat,cuncta in ſuã hiſtoriã diligentiſſime congeſſerit. Iam diximus,Lucã nõ cuncta,quæ de Paulo cõpererat,ĩ hiſtoriam retuliſſe. An uero non cõpererat,eũ poſt conuerſionẽ abijſſe in Arabiam?Cur igit̃ totius illius triennij & aliquot item annorũ deinceps hiſtoriam,dictaq;,& facta Pauli omiſit?Cur non proſequutus eſt geſta Pauli uſq; ad eius mortẽ?Cur non expreſſit,ubinam fuerit,quidve egerit a biennio illo,quod Romæ peregit,uſq; ad eius paſſionẽ?Cur paſſionẽ tanti apoſtoli non adiunxit,cum multo minora narrauiſſet antea?Tu ne homo improbiſſime,cinis & lutũ,legem & ſcribendi & loquendi dabis ſpiritui ſancto,cuius inſtinctu Lucas,& Euangelium & actus apoſtolorum perſcripſit? Mſta de Paulo Lucas omiſit.
¶Ais quarto. At quid hoc?Nonne non ſolũ apocriphum,ſed plus q̃ falſiſſimum erit,Petum Romã ſecundo Claudij anno ueniſſe ibiq; uigintiquinq; annis epiſcopatũ tenuiſſe,cuius Lucas in tam præſtãtiſſima diligẽtiſſimaq; hiſtoria nullã mentionẽ facit?O ſcelus,non times,ne cœlitus tanta in B,Petrum blaſphæmia tua uindicet? Quid eſt(quæſo)plus q̃ falſiſſimum?Cur dicis Apocryphum,quod orbis terrarũ uno ore per tot ſæcula confitetur?Cur autẽ id tibi falſum uidetur?quia nullam eius mentionẽ facit,Lucas(inquis)in hiſtoria,ergo ne plus q̃ falſiſſimum eſt Paulũ gladio occubuiſſe? Petrũ in crucem ſublatum?dei genitricem in cœlos aſſumptam?Andream crucifixum?Quid eñ de his ſcripſit Lucas in diligentiſſima illa hiſtoria Cum tamen tẽporibus eius omnia iſta ſint facta?O ſceleratum rhetorem,qui ex dialectices ignorantia ſuperba præſumptione in tam impios delabitur errores. Blaſphæmia in Petrum

¶Perſuaſio quartadecima.

Neq; hic aliud agis,q̃ q; negatiue iterũ nugaris ab authoritate, non tñ ex Luca,ſed cuculino cantu rurſus ex Paulo,Quia nõ ſalutat,non alloquitur,non uiſitat Paulum Petrus. At unde ſcis?quia nõ eſt(inquis)ſcriptum,Ergo Chriſtus ab anno ætatis.12.uſq; ad annũ. xxx nunq̃ uidit,nunq̃ ſalutauit,nunq̃ alloquutus eſt matrẽ ſuã? Vbi lẽm hoc eſt ſcriptũ?O nebulo pſidiſſime,quando tandẽ reſipiſces?Id certe citiſſime facies,ſi ſemel modo legas Petrum Hiſpanum. Cuculin⁹ cantus Veleni
¶Ais primo. Manifeſtiſſimũ iã eſſe,circiter. 27. annũ ab aſcenſione dñi,Petrũ Romę nondũ fuiſſe,Nunc oſtendendũ eſſe,neq;. 37. anno eum illic fuiſſe ,Primum,ſatis oſtenſum eſſe arbitror,te adhuc nihil oſtendiſſe,Deinde ſatis oſtenſum eſſe putamus ex.18. demonſtrationibus,falſiſſimas eſſe has nugas tuas. Tertio, nõ plus oſtẽdis de. 37. anno,q̃ feciſti de. 27 .Eadem eſt enim utrobiq; cantilena,Non dicit non ſcribit,non ſalutat,non aſtat.

Paulus a Nerone dimiſſus — ¶ Ais ſecũdo. Qm̃ Paulus e manibus Neronis elapſus, in Hiſpaniã iter adornauerat, peractis autem ibi decem annis, rurſum ad Neronis manus deuenit. Primũ Nõ elapſus eſt Paulus, ſed libere dimiſſus

Act.xviij. — Nã iuxta Lucæ hiſtoriam, toto biennio in cõductu ſuo ſuſcipiebat oẽs q ingrediebãt ad eũ, & p̃dicabat cũ oĩ fiducia ſine prohibitione, Et uerba ipſius ad Timotheũ ſunt, Dñs aũt mihi aſtitit, & con

ij.Timo.4. — fortauit me, & liberatus ſum de ore leonis, Liberauit me dñs ab oĩ ope malo, Deinde, Nondũ ſatis certũ eſt, Paulũ, ex illa dimiſſione in Hiſpaniã abijſſe. Scimus quidẽ, eius illũ propoſiti fuiſſe, dũ ſcriberet

Ro.xv. — ad Romanos, An uero ita factũ ſit, neſcimus, ſacra hiſtoria ſilet, tacẽt

Nõ ſp aſſecutus eſt aĩ ꝓpoſitũ Paulus — hiſtorici antiqui, doctores addubitant. Ego profecto, q̃to magis cõſidero, tãto plus dubito. Nõ eĩ ſp habuit propoſiti exequẽdi opor tunitatẽ aplus, ut patet manifeſte ex his, q̃ ad Romanos, & ad Co

Ro.primo. — rinthios ſcripſit. Ait eñ ad Ro. Nolo aũt uos ignorare fratres, qa ſæpe propoſui uenire ad uos, & prohibitus ſum uſq; adhuc. Et ad Co

ij.Cor.primo — rin. ait. Et hac cõfidẽtia uolui prius uenire ad uos, ut ſecundã grãm haberetis, & p uos trãſire in Macedoniã, & iterũ a Macedonia uenirẽ ad uos, & a uob deduci in Iudæã, Cũ ergo h(inqt) uoluiſſem, nũqd leuitate uſus ſum? Aut q cogito ſcd᷈ carnẽ, ut ſit apd me eſt & non? Et poſt pauca. Ego aũt teſtẽ(inqt) deũ inuoco in animã meã, qa parcẽs uobis, nõ ueni ultra Corinthũ. Vides igit propoſitũ Pauli aliqñ ex cã aut neceſſitate ſupueniente ĩpeditũ fuiſſe, Potuit itaq; & ab Hiſpania, nouis emergẽtibus cauſis, prohiberi. Certe quiſqs poſteriorẽ eius ad Timotheũ epl̃am, trutinatius ꝑpenderit, haud leuibus cõ

Cõiecturæ ꝙ redierit Paulꝰ in orientem — iecturis poterit exiſtimare, Paulũ poſt primã ſuã defenſionẽ rediſſe potius in partes Oriẽtis, q̃ ꝙ abierit e Roma in partes Occidẽtis. Primũ, qa ait, deſiderãs te uidere, Memor lachrymarũ tuarũ, ut gaudio implear. Deinde. Scis eñ hoc(inqt) ꝙ auerſi ſunt a me oẽs q in Aſia ſunt, ex qbus eſt Philetꝰ & Hermogenes In priori aũt epl̃a, alios cõ

ij.Timo.pri. — memorat, Hymenæũ & Alexandrũ, q circa fidẽ naufragauerũt, q̊s

I.Timo.pri. — & Sathanæ tradidit. Tertio, qa de Oneſiforo ait, Cũ Romã ueniſſet ſolicite me q̃ſiuit & inuenit, Det illi dñs inuenire miſcd᷈iã a deo in illa die. Et q̃ta Epheſi miniſtrauit mihi, tu melius noſti. Quarto, qa ait

ij.Ti.iiij — Demas me reliqt, diligẽs hoc ſeculũ, & abijt Theſſalonicã, De q priꝰ

Coloſ.iiij. — us, ſiſr ex urbe p Tychicũ ſcripſerat Coloſſenſibus, Salutat uos Lu

ij.Timo.iiij. — cãs medicus chariſſimus & Demas. Quinto, qa ait, Penulam, quam reliqui Troade apud Carpũ. ueniẽs affer tecũ & libros, maxime aũt mẽbranas. Nõ eſt adeo ueriſiſe, ꝙ iſta aut tot annis reliqrit, aut poſt tot annos(nẽpe duos Romæ & decẽ, ut ais, in Hiſpaniam)repetierit

Incertũ ubi mãſerit Paulꝰ poſt bienniũ Romæ. — primũ. Sexto, qa ait, Eruſtus remanſit Corinthi, Trophinũ aũt reliq infirmũ Mileti. Hæc me profecto uehemẽter ſuſpẽdunt, dubiumq; reddunt Nihil hic tñ affirmo, qa nõ ſatis cõſtat, ubinã fuerit Paulus, poſt illud Romæ pactũ bienniũ, uſq; ad ultimũ annum Neronis. Et niſi ue

niſi uererer nimiũ prolixus fieri, Ex Athanaſio & Chryſ. aliq̃t adferrẽ coiecturas, Paulũ Romæ potiſſimũ ꝑ illa tpa mãſiſſe. Videſne igiť q̃ incerta ſit hoim cõiectura, ſi ſuæ prudẽtiæ, nõ ꝓbatis authoribꝰ innitať? ¶ Ais tertio. Qui ergo fieri potuit, mi Paule, ut ſolus cũ Luca Romæ fueris? O doctor gẽtiũ, facile id tuę cedo ueracitati, Petrũ Romæ nũq̃ te uidiſſe, & alijs recedẽtibus ſolũ cũ Luca remãſiſſe. Rñdeo O apſe magiſter (ut ipſe fateris) gentiũ, in fide & ueritate, noli huic nebuloni, q ſine fide & ueritate loquiť, ſacras pbere aures. Vindica martyrij & ſepulchri tui locũ ab hoc ſacrilego, repelle tot in collegã tuũ impij huius blaſphæmias, Dic, q̃uo ſolus erat tecũ Lucas, cũ tot eſſent (q̃s p epľam ſalutaueras) in urbe frẽs chr̃iani? At dignus nõ eſt Spurius iſte incircũciſus, audire uerba tua, Paule ſacratiſſime. Ego itaq; pro te interim illi rñdebo. Audi ſacrilege, ſolꝰ erat cũ Paulo Romæ Lucas, Nõ ꝙ pter hos duos, nulli fuerint tũ Romæ chr̃iani alij, ſed q̃d cęteri, q̃s in miniſteriũ ſibi Paulus aſſociauerat, pter Lucã oẽs ab eo receſſerãt, q̃dã officioſe, ut q̃s alio miſerat, q̃dã uero pfide & malicioſe, ut Demas, diligẽs hoc ſæculũ. Ex ijs igiť, q Romã fuerant comitati Paulũ, ſolus Lucas eo tpe, q̃n ſcripta eſt illa epľa, cũ Paulo remanſit. Quis aũt credat cæteros in urbe chr̃ianos hic a Paulo notari, q̃rũ tantus erat nũerus? Credibile eſt igiť Petrũ adijſſe & abijſſe a Paulo, ſʒ nõ fuit in miniſterio eius, nec eũ ſic fuerat comitatꝰ, ſicut Lucas, Ariſtarchus, Tychicus, Titus &c. ¶ Ais q̃rto. Nihil me mouent uerba ſacræ ſcripturæ tyrãnoꝝ, q Chrm ac tua dicta adulterare, fœdiſſimeq; proſtituere, i delicijs hñt. Rñdeo. Et me certe nihil mouerẽt uerba tua, ſi in me ſolũ, nõ in tot ſctõs iniurioſiſſime dicerẽtur, ſcandalũ infirmis, infidelibuſq; irridẽdi materiã pbentia. Vbi queſo Chrũs? ubi Paulus dixit Petrũ Romæ nunq̃ (ut tu ais) fuiſſe? Cur ſoli Petro uſq;adeo negatiuis tuis ineptijs es infeſtus? Cur nõ oñdis nobis, ubi Narciſſus tuus Eps̃ aſtiterit Paulo, ubi uiſitauerit eũ, ubi ſit alloquutus? Cur Petrũ igiť potius, q̃ Narciſſum Romę fuiſſe negas? Narciſſum nr̃o aſſerit fuiſſe Ro. epm De Petro aũt nemo unq̃ dubitauit pter te unũ. Quo tu igiť piaculo inexpiabili, tot ſctõs martyres, totq; doctores ſummos (q̃s in. 18. demõſtrationibus nr̃is allegamus) uocas ſacræ ſcripturæ tyrannos, adulteros, & proſtitutores?

ij. Timo. pri.

Roma. xvi

ij. Timo. j. iiij. Solus Lucas eſt mecum

Iniuria Veleni i doctores

¶ Ais q̃nto. Potuit certe Oneſiphorus hic a Petro, ſi tũc fuerat Romę certior effici, q̃ locoꝝ Paulus Romæ ſeſe cõtinuerit. Sed dic q̃ſo, qs in tanta urbe (q̃ nulla unq̃ fuit maior, ſi credas Plynio) Oneſiphoro tã cito diceret, ubinã habitaret Petrus? Putas ne Petrũ tale ac tantũ habuiſſe Romæ palatiũ, ſicut nũc hñt Ro. pontifices? Quid, ſi Epheſius iſte ex hoibus Aſiaticis citius faciliuſq; pueſtigauerit, ubinã habitaret Paulus (q Epheſi diu uerſatus fuerat) q̃ ubi Petrus, q nullam Epheſi legiť feciſſe morã? ¶ Ais ſexto. Mirũ, ſi Paulus neminẽ pterit, a q̃ aliq̃d pſentiſceret bñficij, ꝙ Petrũ Romanũ (ut aiunt) incolã, ſuũ

Oneſiphorus Pli. li. 3. ca. v.

M nunq̃

nūq̃ ſcribit aduiſitaſſe carcerē. Rñdeo. Mirū profecto magis, te adeo ſtolidum eē, ut in tam longa uerborū pompa, ne ſemel qdē uideris, te nihil aliud dicere, niſi negatiue toties contra dialecticen arguere. Non ſcribit, non dicit, non ſalutat. An uero nō eſt loquutus in Paulo ſpiritus ſanctus? Huic tu loquēdi legē imponas?

Nō cia uidet Velenus. ¶ Ais ſeptimo. Nō uideo, cur ex induſtria ſupprimere Petri nomen uoluiſſet, cuius alioq̃ ſp fuerat obſeruātiſſimus. Rñdeo. Quis es tu ut uideas oīa? Cur & Paulus & Lucas ſupp̄ſſit nomē Mariæ matris dñi ab anno primo poſt aſcenſionē dñi uſq; ad annū. 15. q̃ in cœlos cre-dit̄ aſſumpta? Cur ſuppreſſerūt noīa ſeniorū, p̄ſertim ap̄lorū, in ſyno-

Act. v. do, ſolū Petrū & Iacobū nominātes? Cur Paulus cōmemorat & Io-hannē ſibi dexterā ſocietatis dediſſe, tacente id Luca in hiſtoria? Tu ne puluis uideas omnia quæ uoluerit ſpiritus ſanctus?

¶ Perſuaſio. XV.

Indocta argumentatio. Ecqd hic habes, niſi qd Petrus nō legit̄ apud Senecā fuiſſe? Quid, ſi forſitan fuit, & nemo ſcripſit? Quid, ſi qſpiā ſcripſerit, & depdit⁹ ſit liber? Vides igit̄ cōſuetū tuū ubiq; argumētū, Sed eſto, Nūq̃ fue-rit apud Senecā Petrus. Qua tu cōſequētia inferes, ergo nūq̃ fuit Romæ, Dic, ſi potes, ubi ſcriptū ſit Paulū Hieroſolymis fuiſſe apd ma-trē dñi. Si nō potes, Cur nō īfers ſil'r, Paulū nūq̃ fuiſſe Hieroſolymis

Mors Senecæ ¶ Ais primo, Ep̄las Pauli ad Senecā, nōnullis argumētis tunc fuiſſe ſcriptas arbitror, cū Paulus ſecūdo iā Neroni p̄ſentaret̄. O chronicū

Euſe. in chro. & hiſtoricū egregiū, dic(q̄ſo) q̃ anno eſt a Nerone iuſſus mori Sene-

Hier. de ui. il ca? Euſebius certe in. xi. annū id refert, Et Hieronymus ait. Hic ante bienniū, q̃ Petrus & Paulus coronarent̄ martyrio, a Nerone interfe-ctus eſt. Nolo tibi rurſus qnquēniū Neronis & decēniū Pauli obijce-re, Dic(q̄ſo) q̃ties dixiſti, Paulū ultimo Neronis anno in uincula re-lapſum eē? Cū ergo Seneca. xi. aut ad ſummū. xij. anno Neronis ue narū inciſione mortē obierit, qūo tu dicis, ultimo Neronis anno has ſcriptas eē ep̄las? Sed uideamus argumēta tua. Primū, inqs, qa iam Nero Cæſar furibūdus, atrox &c̄. qd de priori eius quinquēnio nullus credere p̄t, Hui q̃ belle, q̄ſi uero inter primū Neronis qnquēniū, & ultimū eius annū, nihil tp̄is fuerit intermediū. Vbi eſt ergo illd tuum decēniū? An uero ſolū ultimo anno petulcus & atrox fuit Nero Secundo inquis, quia id tēporis Paulinæ ep̄læ, quas, ubi in priori captiuitate Romæ teneret̄, ad quaſdā eccl'iarū direxerat, ad manus Senecæ iā tūc deuenerant. Quod priori biennio, q̃ Romę tenebat̄ Paul-

Ep̄la Senecæ ad Paulum. lus, fieri non potuit, Proh q̃ tædet me, ad ſingulas nugas tuas rñde-re? Sed q̃ ſunt tandē illæ ep̄læ? Etem ſeptima in ordine illarū ep̄larū ita incipit. Profiteor bñ me acceptū in lectiōe l'iarū tuarū, quas Galatis, Corinthijs, & Achæis miſiſti. Nunc oſtēde, ſi potes, has Romæ in p̄mo Pauli biēnio ſcriptas eē, Nos eā, q̃ ad Galatas ſcribit, ex Epheſo ſcriptā eē, ſup oñdim⁹. Q, aūt, nec prima, nec ſc̄da ad Corinthios Romæ ſcripta ſit, ipſe Paul⁹ oñdit, Nā in priore d̄c. Salutāt uos oēs

ecclię Aſiæ, Salutãt uos in dño mltũ, Agla & Priſca cũ domeſtica ſua I.Cor.ult.
eccl'ia, apđ ꝗs & hoſpitor. Cõſtat ãt ex actibꝰ, illos cũ Paulo e Corin
tho Epheſum ueniſſe, ꝗs ibi Paulꝰ reliqt, dũ Galatiã & Phrygiã per Act.xviij.
ambularet, Epheſi igiť, nõ Romę priorẽ ſcripſit epl'am ad Corinthi⸗ ij.Cor.ij.
os Paulus. In poſteriori aũt ait. Cũ ueniſſem aũt Troadẽ propter Euã
geliũ Chr'i, & oſtiũ mihi aptũ eẽt in dño, nõ habui requiẽ ſpũi meo,
eo ꝙ nõ inuenerim Titũ fratrẽ meũ, ſed ualefaciẽs eis, ꝓfectus ſum
in Macedoniã. Et infra. Notã aũt facimus uobis frẽs grãm dei, ꝗ da⸗ ij.Cor.viij.
ta eſt in eccleſiis Macedoniæ. Et iteꝝ. Scio em̃ prõptũ aim urm̃, ꝓ ꝗ ij.Cor.ix.
de uobis glorior apud Macedones. Quis itaqꝫ nõ uidet hãc epl'am
in Macedonia, nõ Romę ſcriptã eẽ? Qđ aũt Seneca dr, Corinthijs &
Achæis, forſitan priorẽ ad Corinthios, & poſteriorẽ ad Achæos ui
dit intitulatã, cũ Achaiæ metropolis ſit Corithus, Aut ſi ab his dua⸗
bus alia fuit Pauli ad Achęos epl'a, eã nõ habemꝰ, Sicut neqꝫ eã, quã
ad Laodicẽſes (ut ipſe Coloſſẽn. teſtať) ꝓſcripſit. Tertio inqs, Q. Se Coloſ.iiij.
neca in una epl'aꝝ ad Paulũ meminit Romani incẽdij a Nerone fa⸗
cti, ꝗd ad finẽ declinãte Neronis ipio factũ ẽ. Quis rogo ꝑter te unũ
dr, incẽdiũ illđ ultio Neronis anno factũ eẽ? An ṽo ultimo ſolũ an⸗ Incẽdium Neronianum.
no declinauit Neronis impiũ? Euſebiꝰ aũt reponit illud in. x. Nero⸗
ronis annũ dicẽs. Nero, ut ſiľitudinẽ ardẽtis Troiæ inſpiceret, pluri⸗ Euſe. in chro.
mã partẽ Ro. urbis incẽdit, Idẽ referũt etiã Suetonius & Eutropius,
Qđ aũt incẽdiũ illud nõ fuerit ultimo Neronis anno, clariſſimos ha⸗
beo autores, C. Pliniũ, Cor. Taci. & Suet. Tranq. Meminit ſane do⸗
mus aureæ Neronis Pliniꝰ lib. 36. ca. 15. Qua incẽdio illo abſumpta,
alterã poſtea maiorẽ etiã extruxit. Taciťꝰ aũt & Sueto. in medio re
rũ Neronis, illiꝰ incẽdij faciũt mẽtionẽ, ṽba ſane Cornelij ſunt. Cæ⸗ Cor. Ta. li. xv
teꝝ (inqt) Nero uſus ẽ pr'iæ ruinis, extruxitqꝫ domũ, in ꝗ haud ꝑin⸗
de auꝝ & gẽmæ eẽnt, ſolita pridẽ & luxu uulgata, ꝗ arua & ſtagna
& in modũ ſolitudinũ, hinc ſyluæ, inde apta ſpacia & ꝓſpectꝰ, Ma⸗
giſtris & machinatoribꝰ Seuero & Celere, ꝗbus ingeniũ & audacia
erat, etiã ꝗ natura denegaſſet ꝑ artẽ tẽtare, & uiribꝰ pricipis illudere
Narrat deiñ cruciatus chr'ianoꝝ, & de rebꝰ Neronis ſuꝑaddit libros
paulo minus ꝗ duos. Quid aũt Suetoniꝰ referat eadẽ de domo alijſ⸗
qꝫ Neronis rebꝰ poſt illđ incẽdiũ, admodũ ꝓlixũ eẽt referre. Quę ãt
in Oroſiũ hic dicis, iniurioſiſſima ſunt, nec ulla m̃ſiõe digna, nã ſi uis
credi Oroſio, cur dicis eũ decipi? Si non uis, cur contra non allegas?
¶ Ais. 7. Qñqdẽ lege cautũ fuerat, ne ꝗſpiã chr'ianũ aut Iudęũ alloq
retur. Ita ne cautũ erat? Quis hoc dicit? Cur uos nouam rẽ dicitis ex
communicationẽ? Vbi eſt alta nationũ pax? ubi cois omniũ gẽtium
patria Roma? ¶ Ais tertio, Vel quod Senecæ non erat integrũ, Pau⸗
linum carcerẽ aduiſitare, ne quid exinde tyrannum offenderet, aut
ipſe conijceretur in carcerẽ. R'ñdeo. Oſtẽde mihi quæſo illis ex epl'is,
Paulum fuiſſe tum in carcere Certe in epl'a ſeptima hęc inſunt ṽba,

Sene. ad Paulũ, epl'a. vij

Confiteor (inq̃t Seneca) Auguſtũ ſenſibus tuis p̃motũ, cui, lecto uirtutis in te exordio, iſta uox fuit. Mirari eũ ſic poſſe loq, ut q nõ legitime imbutus ſit, taliter ſentiat, Cui ego reſpõdi, ſolere deos ore innocentiũ effari. Et in octaua ep'la hæc recitant̃ Pauli ad Senecã uerba. Licet nõ ignorẽ Cæſarẽ nr̃arũ rerũ adiutorẽ, ſi q̃n deficiet admiratorẽ eſſe, permittes te tñ nõ lædi, ſed admoneri, Et poſt in. 12. ep'la ait Seneca. Aue mi Paule chariſſime, ſi mihi noīq; meo uir tantus, & dilectus oībus modis, nõ dico fueris iunctus, ſed neceſſario mixtus, actũ erit de Seneca tuo. Cũ ſis igit̃ uertex, & altiſſimorũ oīm montiũ cacumen, noli latere, ita ſum tibi proximus, ut alter ſitis tui deputer, Nã q tuus eſt apud tuos locus, uelim, ut apud meos ſit meus. Vale Paule chariſſime, Vides igit̃ dubiũ eẽ uehemẽs, an eo tp̃e in carcere fuerit Paulꝰ. ¶ Ais 4. Neuter tñ Petri alicubi meminit, q. 25. annis iã tũ Romæ agere debuerat, nõdũ tñ Senecæ doctiſſimo, & in chr̃ianos benigniſſimo hoī cognitus. R̃ndeo, Argumẽtũ eſſe negatiuũ (ut oīa tua) ab autoritate. Deiñ oſtẽſum eſt iã ſup̃, has ep'las ultimo Ne-

Ep'ſę Pauli ad Senecã Apocriphæ

ronis anno nõ eẽ p̃ſcriptas, ſi mõ unq̃ a Paulo & Seneca ſcriptę ſunt, Tertio. Fieri potuit, ut in urbe adeo magna, nõ ſolũ. 25. ſed etiã ter 25. annis alter alteri fuerit & mãſerit incognitus. Quarto, etiã ſi oīa iſta tuæ conſonarẽt (q̃d nõ faciũt) impietati, tñ nihil cõtrã nos efficeres, quia ecclesia eas Pauli ep'las nequaq̃ accepit pro canonicis.

¶ Ais q̃nto. Sed qs, niſi forte exoculatus, nõ uideat oīa hic repugnare, peſtiferæ huic opinioni, ꝙ Petrus Romã unq̃ uenerit. R̃ndeo, Nemo certe, niſi mẽtis oculo penitus priuatus, nõ uidet, iſtas Pauli ad Senecã ep'las, neq; probare neq; improbare, Petrũ Romæ fuiſſe, qa nullo uerbo faciũt eius mẽtionẽ. Cur aũt Paulo iratus fuerit Nero,

Chry. ij. Tomo. & hom. x

hanc referũt Athanaſius & Chryſoſtomus rationẽ. Vbi uero pincernã (inquiunt) Neronis inſtituit, ac fidei ſacramẽtis ĩſtruxit, tũc iã ip̃m capite truncauit. Aliã itẽ cauſam recitauimus ſup̃ ex primo Chryſoſtomi libro de uita monaſtica, & plures aliæ poſſent afferri, licet potiſſimã fuiſſe arbitror, ædictum p̃ſequutionis.

¶ Perſuaſio. XVI.

Poſt abuſum ſcripturarũ cõuertis te ad uafriciẽ ꝟboſę improbitatis. Quid eñ uſq; adeo ĩprobe obijcis nobis ea, q̃ Lino aſcribunt̃, cũ tu ipſe Lini nõ eẽ cõfitearis? Si nos libellos illos, neq; approbamꝰ, neq; recipimus, q̃d opus eſt eorũ allegatione? Quæ aũt de Ioſæpho dicis, poſtea uidebimus, ex ordine. ¶ Ais primo. Neminẽ adeo hebetem ac ſtupidũ puto, q̃n intelligat Petrũ, nõ mõ Romæ paſſum nõ fuiſſe ſed ne eũ fuiſſe illic q̃dẽ. Ego ꝟo Velene, neminẽ adeo impiũ ac cęcũ exiſtimo eẽ, q tibi credat, & lectis his nr̃is, nõ uideat, q̃ improbe ac inſcite rẽ tuã propoſueris. ¶ Ais ſcd̃o. Et ne qs moueat̃ inuerecũda illa Ro. curiæ uoce, tot teſtimonia proferẽtis p̃pẽdat ſecũ, q̃ itẽ de paſſione Petri & Pauli alterutrũ cõueniant authores. Huic calũnię ſatis

mſum eſt ſupͣ circa primã pſuaſionẽ. Coueniunt em̃ in hoc, ꝙ omes affirmiant q̃ tu negas, ſc3, Petrũ fuiſſe Romæ, Petrũ fuiſſe primũ Ro. eccl'iæ Epm, Petrũ & Paulũ Romæ martyrij coronã ſuſcepiſſe, utrũq; ꝙ eẽ a Nerone occiſum. ¶ Ais tertio. Ambro. ſermone illo. 67. de Petri & Pauli martyrio diſſerẽs, dicit. Vna die, uno in loco, unius tyranni tolerauere ſniam. Quid putas Velene: tibi ne credat, hoĩ obſcuro impudẽti & irreligioſo, potius q̃ huic pclariſſimo eccl'iæ doctori: Quis hactenus hæ reticoꝶ refutauit teſtimoniũ Ambroſii: Aut neſcis, q̃tus fuerit ille in oculis Pelagij & Iuliani: Quid habes q̃d cõtra hunc teſtẽ excipias: ¶ Ais q̃rto. Et hæc cũ multis alijs cois ẽ ei opinio, imo totius Rom. eccl'iæ. Tanto igit̃ uerior, firmior ac tutior, q̃ tua nouæ impietatis aſſertio, quã nemo credit, niſi impius, nemo aſt firmat, niſi impudẽs, nemo defendit, niſi hæreticus. Q;to igit̃ melius eſt, cũ Ambroſio, Hiero. Aug. alijſq; id genus probatiſſimis authoribus & cũ Ro. eccl'ia, te iudice, errare, q̃ tecũ bndicere:

¶ Ais q̃nto. Falſa uero eẽ hæc, paſſiones utriuſq;, ſub noĩe diſcipuloꝶ Pauli cõfictæ produt. O impudẽtiã ſingularẽ, ex cõfeſſo falſos teſtes adducere cõtra ueritatẽ, Si cõfictæ ſunt, cur allegas: Si ueræ, cur nõ credis: quaſi uero nos nõ alios habeamus ueritatis nr̃æ teſtes, q̃ cõfictas (ut ais) illas paſſiones. Quis nr̃m illas allegat: Lini q̃dẽ libellos uidi, ſed neq; allego, neq; accepto, & id tecũ cõe habeo, ꝙ nõ credo Lini eẽ. Dionyſii aũt paſſionẽ nõ uidi, niſi p partes alicubi allegatã, ſed neq; illi ſubſcribo aut innitor, q̃a mihi nõ cõſtat eã Dionyſii eẽ Nihil igit̃ agis hoꝶ impugnationibus, eas em̃ neq; allego, neq; defendo, ſed pro apocryphis teneo, habeo aũt teſtes oĩ exceptione dubitationeq; maiores, q̃s cõtra te, Lutherũq; tuũ pduxi, eos refuta, ſi potes. ¶ Ais ſexto. Sed nunq̃d & uno in loco paſſos, cõcorditer oẽs ſcribũt: Hic uide (inq̃s) mẽdacioꝶ portẽta, Quidã em̃ hoc fatẽt̃ ingenue, cantãte etiã Ro. eccl'ia, ne in morte eos fuiſſe ſeparatos. Recte pfecto canit eccl'ia, tu ꝟo improbe ſuggillas & cauillaris, Ciuiliter em̃ ſolẽt loq hiſtorici, nõ phyſice. Qñ igit̃ dicũt Petrũ & Paulũ uno in loco paſſos fuiſſe, Romã intelligunt, nõ circũſcriptionẽ corpis locati, de q̃ ſpeculant̃ philoſophi, dicẽtes, impoſſibile eẽ, ut duo corpa ſint uno in loco. Vides ne iam petulce uitiligator, q̃ inciuiliter agas nobiſcũ, tã illiberali & ſophiſtico calũniandi & uexandi ſtudio: Dicim⁹ igit̃ B. aplos uno ĩ loco paſſos eẽ, q̃a ambo paſſi ſunt Romę, nõ unus Romę, alter Hieroſolymis aut Babylonię, Aegypti aut Aſſyrię ¶ Ais ſeptimo. Deinde, ꝙ Neronis edicto ambo ad exitiũ puenerit, ne hic q̃dẽ cõſentiũt, nã cũ oẽs eius rei Neronẽ pronunciẽt authorẽ, ſolus tñ Linus Agrippã Petrũ interimere impaſſe teſtat̃. Rñdeo. Aptauit collo, quẽ repit laqueũ, Si oẽs (ut ipſe fateris) cõſentiũt de Nerone, pter unũ Linũ, q neq; a te, neq; a nobis recipit̃, Cur igit̃ nodũ in ſcyrpo & diſcrepantiã in tã placita cõſenſione quæris: Cur ſupra

Paſſiões aplo rũ Lino & Dionyſio aſſcriptæ.

Petrũ & Paulũ uno in loco paſſos

Ariſt. 4. phy.

Incidit in foueã quã fec.t.

 dixiſti

dixiſti,ex diſcrepãtia,iſta patere,qđ falſum ſit,apl'os a Nerone occi-
ſos eẽ:Quis em̃ diſcrepat:q̃s negat:Linus ne: At Linũ ei' libelli au
thorẽ eẽ negas Quis eſt igit ex oibus q̃ diſſentit:Nemo profecto,ni
ſi tu effrons propudiũ,nã & libellus ille nõ negat,eos a Nerone occi
ſos.Qđ em̃ Agrippã refert,fieri potuit,ut ille fuerit uel prætor uľ cõ
ſul aut p̃fectus urbis,aliove in magiſtratu cõſtitut' ſub Nerone,q̃
ædicti fecerit executionẽ,Non em̃ dicimus, Neronem apoſtolos
p̃priis manib' occidiſſe,q̃uis crudeliſſima fuerit eius p̃ſecutio,adeo
ut hoſtib' q̃3 chrianorꝝ diſplicuerit illa crudelitas.Sic ei ſcribit Cor.
Tacit',Igit primo correpti q̃ fatebant.Deinde iudicio eorꝝ multi-
tudo ingẽs,haud p̃inde in crimine incẽdij,q̃ odio hũani g̃nis, cõui-
cti ſunt.Et p̃euntib' addita ludibria,ut ferarꝝ tergis cõtecti, laniatu
canũ interirẽt,aut crucib' affixi,aut flãmandi.Atq; ubi defeciſſet di
es in uſum nocturni luminis urerẽt.Hortos ſuos ei ſpectaculo Ne-
ro obtulerat,& Circẽſe ludicrũ ædebat,habitu aurigæ p̃mixt' ple-
bi,uel circulo inſiſtẽs.Vñ,q̃q̃ aduerſus ſontes(hic mẽtit Ethnicus) &
nouiſſima exẽpla meritos,miſeratio oriebat,tã nõ utilitate publi-
ca,ſed in ſæuiciã uni' abſumerẽt.Hæc Tacit'. An aũt eodẽ tp̃e illo
paſſi fuerint etiã apl'i,nõ dicim',potuerũt em̃ tũc aut latitare,aut fu
gere,aut forſitan alibi tũc eẽ extra urbẽ.Neq; em̃ unius tm̃ diei fuit
illa p̃ſecutio.Quis aũt adeo inciuilis exiſtat,ut exigat a nobis dici uľ
horã uſq; ad ultimã minutiã,uel locũ uſq; ad minimũ pũctũ paſſio-
nis & rei adeo uetuſtæ:¶Ais octauo.Et multa ſunt figmẽta,q̃b' il-
li mutuo diſſidẽt,dũ nihil certi ſup ea re p̃nũciare nouerũt. Quæ ibi
ergo fides,ubi nulla eſt cõcordia:Nã uel hoc ſolũ diſſidiũ,mẽdaciũ
eorũ prodit,Jã diximus nos apocryphis aſtringi nolle,neq; ea defẽ-
dere eſt animus,nõ egemus eiuſmodi p̃ſidijs,dũ habemus copias uľ
q̃ adeo inuictas,& cõtra oẽm hæreticorꝝ uim,impreſſionẽq; ſufficiẽ
tes,Certiſſima profecto pronũciant nr̃i authores.Quid habeãt apo
crypha,neq; reqrimus,neq; tantillũ curamus. Nõ eſt aũt ulla inter
nr̃os diſcrepantia ijs in rebus,de q̃bus inter te & orbẽ terrarꝝ eſt quę
ſtio,Nemo eorꝝ negat Petrũ Romã ueniſſe ſub Claudio,nemo con-
tradicit eius cathedræ,nemo nõ fatet eũ ſub Nerone occiſum eẽ Ro
mæ.Si de pũcto aut loci aut tp̃is nõ eadẽ oẽs dicunt,nihil refert. De
minimis nõ curat(ut aiunt iurecõſulti)prętor.Nec in re adeo uetu-
ſta eiuſmodi minutiæ reqri debẽt,q̃a p̃ueſtigare eas,magis eſt curi-
oſum q̃ proficuũ.¶Ais nono,Imo res p̃fecto miranda, q̃ Joſephus
ipſe,q̃ a Veſpaſiano,expugnata Hieroſolyma.Romã p̃ductus eſt,
nec ullã mẽtionẽ de Petro & Paulo facit.Redis miſer tã cito ad uen
toſam ac p̃fractã negatiuæ authoritatis arundinem. Atq; ut maior
ſit impudẽtia,aduerſæ religionis authorẽ nobis obtrudis,hoiem Iu
dæũ & pro legibus(q̃s antiquabãt apl'i,cũ alij,tũ Petrus & Paulus p̃
cipue)p̃im extrema q̃q; p̃icula(ut pulchre de ipſo narrat Egeſipp'(
paſſum·

Crudelitas Neronis. Cor.Tacitus lib.xv.hiſto.

Vẽtoſa & prę fracta arundo Veleni.

paſſum. Cur aũt nõ miraris, ꝙ nec Suetoniꝰ, nec Cor. Ta. q̃ res Ne-
ronis ꝑſcripſerũt, uel uno v̾bo Petri & Pauli meminerũt? Cur itẽ nõ
miraris, ꝙ C. Plinius, q̃ ſub Nerone & Veſpaſiano floruit maxĩe, ne
q; de Petro, neq; de Paulo, ne minimã q̃dẽ ſyllabã (ut ita dicã) ponit?
Cũ tñ meminerit multo uetuſtioꝝ diuerſæ a ſe religionis hoĩm, ut
Zoroaſtis, Moſi, Hermetis, Orphei &c̃. An v̾o Ioſephus eoꝝ libẽter
meminiſſet, q̊ꝝ unus dixerat publice in cõcilio. Quid tẽtatis deũ, im Act. xv.
ponere iugũ ſuꝑ ceruices diſcipuloꝝ, ꝙ neq; nos, neq; pr̃es nr̃i por- Gala. v.
tare potuimus? Alter v̾o dixerat ad Galatas. Ecce ego Paulus dico
uobis, ſi circũcidamini, Chr̃s uobis nihil ꝓderit. Q. aũt Ioſephꝰ me
minit Iohãnis Baptiſtæ & Iacobi, ideo factũ eẽ arbitror, q̃a ex eorũ
p̃conijs maximiſq; uirtutibꝰ gloriã ſuę gẽti putabat accedere, cũ illi
habitu & natiõe fuerint Iudæi, & ſꝑ apud Iudæos cõuerſati. At nr̃i
apl̃i pleruq; cõuerſi ſunt ad gẽtes. ¶ Ais. x. Id ꝓpter crediderim ego
uitæ exitũ Hieroſolymis una cũ Iacobo & q̃buſdã alijs Petrũ acce- Falſum ẽ Hie-
piſſe. O frõtẽ plus q̃ meretricis infrunitã, ſine ſcripturis, ſine teſtibus roſolymis Pe-
ſine rõnibꝰ, tã friuole & negare q̊d oẽs affirmãt, & affirmare q̊d oẽs trũ paſſum eẽ.
negãt. Ergo ĩ hãc uſq; diẽ ignorat oĩs ecclia & martyriũ & ſepulchꝝ
ſummi apl̃i Petri? Si ab Anano Hieroſolymis (ut aſſeris) interfectus
eſt Petrꝰ, cur nõ exprimis, q̊ gñe mortis? Certe ex euãgelio Iohãnis,
expõneq; Auguſtini, liq̃do cognoſcimꝰ Petrũ crucifixũ eẽ. Ait ei ad Iohan ult.
eũ dñs. Cũ ãt ſenueris, extẽdes manꝰ tuas & aliꝰ te cinget & ducet q̊
tu nõ uis. Et addit Euãgeliſta, Hoc aũt dixit, ſignificãs, q̃ morte clari
ficaturꝰ eẽt deũ. Certe nõ putauit Iohãnes fore, ut inter chr̃ianos ul
lus unq; de tãti apl̃i tam clara & glorioſa morte dubitare auderet.
Alloq̃ poterat facillime adijcere hãc uocẽ Romę, Sed & Cor. Tacitꝰ
(ut ſuꝑ recitauimꝰ) ait. Aut crucibꝰ affixi aut flamãdi. Et Egeſippꝰ, Cor. Ta. li. xv.
eodẽ pene tp̃e ſcribẽs ait. Vbi uẽtũ eſt ad portã, uidet ſibi Chr̃m oc- Egeſi. li. 3. c. ij
currere, & adorãs eũ dixit, Dñe q̊ uenis? Dicit ei Chr̃us. Iteꝝ uenio
crucifigi, Intellexit Petrꝰ de ſua dictũ paſſiõe, ꝙ in eo Chr̃s paſſurus
uideret, Et cõuerſus, in urbẽ redit, captuſq; a ꝑſecutoribꝰ, cruci adiu Nõ licet Iudæ
dicatꝰ, popoſcit, ut inuerſis ueſtigijs cruci affigeret̃. Sed neq; Ioſe- is crucifigere.
phus ait q̃ẽpiã ab Anano crucifixũ eẽ, Neq; Iudęis licet crucifige-
re quẽq̃, Id q̊d nemo legiſꝑitoꝝ ignorat. Vñ meꝰ Romę ĩ Hebraicis
lr̃is, p̃ceptor Helias ſꝑ ꝓ fabula habuerat paſſionẽ Chr̃i, ſciẽs ex lege
ip̃m crucifigi nõ poſſe, donec ego ex Euãgelio ĩſtruxi eũ, Chr̃m nõ
a Iudęoꝝ, ſꝫ a militũ manibꝰ cruci affixũ eẽ, idq; nõ põtificis aut ſeni
orũ p̃cepto & ꝑtãte, ſꝫ autoritate & ſnĩa Pylati p̃ſidis Ro. Cũ ei dixiſ Iohan. xviij.
ſet eis Pilatꝰ, accipite eũ uos, & ſcd̃m legẽ ur̃aꝫ iudicate eũ, Dixerũt
ergo ei Iudęi, Nob̃ nõ lꝫ ĩterficere quẽq̃. Et cõtinuo addit Euãgl. Vt Iohan. xij.
ſermo Ieſu ĩpleret̃, quẽ dixit ſ̾ıcãs q̃ morte eẽt moriturꝰ, Dixerat aũt
Et ego ſi exaltatꝰ fuero a terra, oĩa trahã ad me. ꝑꝫ. Et aptiꝰ apd̃ Mat
thæũ, Scitis, inq̃t, q̃a poſt biduũ Paſcha fiet, & filius hoĩs tradetur, Mat. xvi.
ut cruci-

nullo potuiſſet eũ ibi iuuare? Quarto, magis poſſet uideri iniquũ, ſi Petrus abſq; neceſſitate, ſpõte adijſſet cũ Paulo mortis periculũ, a Neronis tribunalia, quaſi appeteret mortẽ, ut ſic eccl'ia ſummis duobus uerticibus, paſtoribuſq; uno tpe, priuſq̃ eſſet neceſſariũ, priuaret. Nõne iuſtius cogitare poterat, Melius eſt altero, q̃ utroq; pſente orbari pupillos eccl'iæ, Si forte Paulus, q certe nõ ſponte, ſed uinct⁹ ad hanc neceſſitatẽ uenit, e medio ſublatus fuerit, nõ cõuenit, ut ego ſponte & ſine oĩ utilitate (cũ opẽ illi nullã prorſus apud Neronẽ ferre queã) in idẽ periculũ me dedã. Ne Chrs, q mihi maxime oues ſuas cõmiſit, puniat me, uelut ouiũ ſuarũ deſertorẽ. Quinto. Noluiſſet Paulus ipſe aſtitiſſe ſibi tũc Petrũ. Quid ita? q̃a ſciebat illũ & eccl'iæ eſſe adhuc neceſſariũ, & ſibi apud Neronẽ inutilẽ, Imo & nociuũ, qa minime grata fuiſſet Neroni pſentia Petri, quẽ iã pridẽ oderat propter Symonẽ magũ (ut refert Egeſipp⁹) publice cõuictũ ab eo & cõfuſum, cũ fuiſſet Neroni chariſſimus, facile pfecto foret, multo plures adducere rationes, niſi uitanda eſſet prolixitas

Lib. iij. hiſto.

¶Perſuaſio tredecima.

Hic q̃q; rurſus negatiue arguis ab autoritate Quis igĩ nõ afficiatur tędio, toties rñdere ad unũ idẽq; argumẽtandi genus adeo ineptum? ¶Ais primo. Notũ eſt Lucã, indiuulſum toti⁹ pegrinatiõis Pauline fuiſſe ſociũ. Qũo ergo iã pxime ſup dixit Paul⁹. In prima defenſiõe mea nemo mihi aſtitit, ſed oẽs me dereliq̃runt? Tu ũo hic dicis. Nã cũ oẽs etiã a Paulo defecerint, hic ſol⁹ nũq̃ ei nõ adhærebat, nõ minis, nõ uinculis, nõ ſexcẽtis pſecutionib⁹ pterrit⁹. Si ita eſt, cur Paulus afficit eũ iniuria dicẽs, Nemo mihi aſtitit, Oẽs me dereliq̃runt? Nihil ſane derogo meritis Lucæ, Fuit tñ & ipſe hõ, & potuit in piculo & pſequutione, naturali mortis metu, interdũ pauliſp fugere, pſertim ubi nõ poterat iuuare. Neq; ſatis certũ eſt, an p oẽm pegrinatione fuerit ſp cũ Paulo. Vbi em̃ ſcriptũ eſt, q̃d fuerit cũ eo & Barnaba in Cypro? Vbi in Pamphilia? ubi in Lycaonia? ubi in Arabia? ¶Ais ſecũdo. Nullã tñ alicubi mentionẽ de Petro facit, An uel alloquio Paulũ aliqñ dignatus fuiſſet toto hoc biennio, uel quid rerum Petrus Romæ fecerit interim, dũ Paulus uerbũ dei ardentiſſime illic tum deprædicaſſet. Iam ſæpiſſime reſponſum eſt. Nõ oĩa ſcripſit Lucas, An non infinito plura, & dixit, & fecit Paulus, q̃ ſint ea, q̃ Lucas cõmemorat? An non dignæ uidebantur Pauli epiſtolæ, ut de ipſis fieret mentio in hiſtoria, ubi ſaltem & quando & quam ob cauſam fuerint ſcriptæ? Quid añ ſocietatem Barnabæ fecit Paulus Tharſi? Quid dixerit Antiochiæ toto deinceps anno? Quid poſtea dixit Hieroſolymis, quando ipſe ſimul cũ Barnaba ex Antiochia fratribus in Iudæa eleemoſynas attulerunt? Cur non ſcrpſit ſaluberrimos eius ſermones, quos poſtea Corinthi habuit per annum & ſex menſes? An uero nõ plura dixit & fecit Epheſi p er bienniũ, in ſchola tyrãni

ij. Timo. iiij.

Lucas nõ ubiq; affuit Paulo.

Nõ oĩa ſcripſit Lucas in actibus

Act. xi.

Act. xviij.

la tyranni cuiuſdã quotidie diſputans,q̃ Lucas narrat? Quid mirum igit,ſi & ea omiſit,q̃ Petrus cũ Paulo Romę colloquut⁹ eſt & fecit?

¶Ais tertio. Qui uſq; adeo Pauli ſtudioſus fuerat, ut quicquid hactenus de eo cõpererat,cuncta in ſuã hiſtoriã diligentiſſime congeſſerit. Iam diximus,Lucã nõ cuncta,quæ de Paulo cõpererat,ĩ hiſtoriam retuliſſe. An uero non cõpererat,eũ poſt conuerſionẽ abijſſe in Arabiam? Cur igit totius illius triennij & aliquot item annorũ deinceps hiſtoriam,dictaq;,& facta Pauli omiſit? Cur non proſequutus eſt geſta Pauli uſq; ad eius mortẽ? Cur non expreſſit,ubinam fuerit,quidve egerit a biennio illo,quod Romæ peregit, uſq; ad eius paſſionẽ? Cur paſſionẽ tanti apoſtoli non adiunxit,cum multo minora narrauiſſet antea? Tu ne homo improbiſſime,cinis & lutũ, legem & ſcribendi & loquendi dabis ſpiritui ſancto, cuius inſtinctu Lucas,& Euangelium & actus apoſtolorum perſcripſit? | Mſta de Paulo Lucas omiſit.

¶Ais quarto. At quid hoc? Nonne non ſolũ apocriphum, ſed plus q̃ falſiſſimum erit,Petum Romã ſecundo Claudij anno ueniſſe ibiq; uigintiquinq; annis epiſcopatũ tenuiſſe,cuius Lucas in tam præſtãtiſſima diligẽtiſſimaq; hiſtoria nullã mentionẽ facit? O ſcelus,non times,ne cœlitus tanta in B. Petrum blaſphæmia tua uindicet? Quid eſt (quæſo) plus q̃ falſiſſimum? Cur dicis Apocryphum, quod orbis terrarũ uno ore per tot ſæcula confitetur? Cur autẽ id tibi falſum uidetur? quia nullam eius mentionẽ facit,Lucas (inquis) in hiſtoria, ergo ne plus q̃ falſiſſimum eſt Paulũ gladio occubuiſſe? Petrũ in crucem ſublatum? dei genitricem in cœlos aſſumptam? Andream crucifixum? Quid eñ de his ſcripſit Lucas in diligentiſſima illa hiſtoria Cum tamen tẽporibus eius omnia iſta ſint facta? O ſceleratum rhetorem,qui ex dialectices ignorantia ſuperba præſumptione in tam impios delabitur errores. | Blaſphæmia in Petrum

¶Perſuaſio quartadecima.

Neq; hic aliud agis,q̃ q̃ negatiue iterũ nugaris ab authoritate, non tñ ex Luca,ſed cuculino cantu rurſus ex Paulo, Quia nõ ſalutat,non alloquitur,non uiſitat Paulum Petrus. At unde ſcis? quia nõ eſt (inquis) ſcriptum, Ergo Chriſtus ab anno ætatis. 12. uſq; ad annũ. xxx nunq̃ uidit,nunq̃ ſalutauit,nunq̃ alloquutus eſt matrẽ ſuã? Vbi rem hoc eſt ſcriptũ? O nebulo pfidiſſime,quando tandẽ reſipiſces? Id certe citiſſime facies,ſi ſemel modo legas Petrum Hiſpanum. | Cuculin⁹ cantus Veleni.

¶Ais primo. Manifeſtiſſimũ iã eſſe,circiter. 27. annũ ab aſcenſione dñi,Petrũ Romę nondũ fuiſſe, Nunc oſtendendũ eſſe,neq;. 37. anno eum illic fuiſſe, Primum,ſatis oſtenſum eſſe arbitror,te adhuc nihil oſtendiſſe, Deinde ſatis oſtenſum eſſe putamus ex. 18. demonſtrationibus,falſiſſimas eſſe has nugas tuas. Tertio, nõ plus oſtẽdis de. 37. anno,q̃ feciſti de. 27. Eadem eſt enim utrobiq; cantilena, Non dicit non ſcribit,non ſalutat, non aſtat.

¶Ais ſcdo,

niſi uererer nimiũ prolixus fieri, Ex Athanaſio & Chryſ. aliq̃t adfer
rẽ cõiecturas, Paulũ Romæ potiſſimũ ꝑ illa tpa mãſiſſe. Videſne igit̃
q̃ incerta ſit hoim cõiectura, ſi ſuæ prudẽtiæ, nõ ꝓbatis authoribꝰ in
nitat̃? ¶ Ais tertio. Qui ergo fieri potuit, mi Paule, ut ſolus cũ Luca
Romæ fueris? O doctor gẽtiũ, facile id tuę cedo ueracitati, Petrũ Ro
mæ nũq̃ te uidiſſe, & alijs recedẽtibus ſolũ cũ Luca remãſiſſe. Rñdeo
O apl'e magiſter (ut ipſe fateris) gentiũ, in fide & ueritate, noli huic ij. Timo. pri.
nebuloni, q ſine fide & ueritate loquit̃, ſacras ꝑbere aures. Vindica
martyrij & ſepulchri tui locũ ab hoc ſacrilego, repelle tot in collegã
tuũ impij huius blaſphæmias, Dic, q̃uo ſolus erat tecũ Lucas, cũ tot
eſſent (q̊s ꝑ epl'am ſalutaueras) in urbe frẽs chriani? At dignus nõ eſt Roma. xvi
Spurius iſte incircũciſus, audire uerba tua, Paule ſacratiſſime. Ego
itaq; pro te interim illi rñdebo. Audi ſacrilege, ſolꝰ erat cũ Paulo Ro
mæ Lucas, Nõ ꝙ ꝑter hos duos, nulli fuerint cũ Romæ chriani alij, ij. Timo. j. iij.
ſed q̃d cęteri, q̊s in miniſteriũ ſibi Paulus aſſociauerat, ꝑter Lucã oẽs Solus Lucas
ab eo receſſerãt, q̃dã officioſe, ut q̊s alio miſerat, q̃dã uero ꝑfide & eſt mecum.
malicioſe, ut Demas, diligẽs hoc ſæculũ. Ex ijs igit̃, q Romã fuerant
comitati Paulũ, ſolus Lucas eo tp̃e, q̃n ſcripta eſt illa epl'a, cũ Paulo
remanſit. Quis aũt credat cæteros in urbe chrianos hic a Paulo no-
tari, q̊ꝝ tantus erat nũerus? Credibile eſt igit̃ Petrũ adijſſe & abijſſe
a Paulo, ſ; nõ fuit in miniſterio eius, neq; eũ ſic fuerat comitatꝰ, ſicut
Lucas, Ariſtarchus, Tychicus, Titus &c̃. ¶ Ais q̃rto. Nihil me mo-
uent uerba ſacræ ſcripturæ tyrãnoꝝ, q Chr̃m ac tua dicta adultera- Iniuria Vele-
re, fœdiſſimeq; proſtituere, ĩ delicijs hñt. Rñdeo. Et me certe nihil mo ni ĩ doctores
uerẽt uerba tua, ſi in me ſolũ, nõ in tot ſct̃õs iniurioſiſſime dicerẽtur,
ſcandalũ infirmis, infidelibuſq; irridẽdi materiã ꝑbentia. Vbi quęſo
Chrũs? ubi Paulus dixit Petrũ Romæ nunq̃ (ut tu ais) fuiſſe? Cur ſo
li Petro uſq; adeo negatiuis tuis ineptijs es infeſtus? Cur nõ oñdis no
bis, ubi Narciſſus tuus Ep̃s aſtiterit Paulo, ubi uiſitauerit eũ, ubi ſit
alloquutus? Cur Petrũ igit̃ potius, q̃ Narciſſum Romę fuiſſe negas?
Narciſſum nr̃o aſſerit fuiſſe Ro. ep̃m De Petro aũt nemo unq̃ dubita
uit ꝑter te unũ. Quo tu igit̃ piaculo inexpiabili, tot ſct̃õs martyres,
totq; doctores ſummos (q̊s in. 18. demõſtrationibus nr̃is allegamus)
uocas ſacræ ſcripturæ tyrannos, adulteros, & proſtitutores?
¶ Ais q̃nto. Potuit certe Oneſiphorus hic a Petro, ſi tũc fuerat Romę Oneſiphorus
certior effici, q̊ locoꝝ Paulus Romæ ſeſe cõtinuerit. Sed dic q̃ſo, qs Pli. li. 3. ca. v.
in tanta urbe (q̃ nulla unq̃ fuit maior, ſi credas Plynio) Oneſiphoro
tã cito diceret, ubinã habitaret Petrus? Putas ne Petrũ tale ac tantũ
habuiſſe Romæ palatiũ, ſicut nũc hñt Ro. pontifices? Quid, ſi Ephe-
ſius iſte ex hoibus Aſiaticis citius faciliuſq; ꝑueſtigauerit, ubinã ha
bitaret Paulus (q Epheſi diu uerſatus fuerat) q̃ ubi Petrus, q nullam
Epheſi legit̃ feciſſe morã? ¶ Ais ſexto. Mirũ, ſi Paulus neminẽ ꝑterit,
a q̊ aliq̃d ꝑſentiſceret bñficij, ꝙ Petrũ Romanũ (ut aiunt) incolã, ſuũ

nūq̃ ſcribit aduiſitaſſe carcerē. Rn̄deo. Mirū profecto magis, te adeo ſtolidum eē, ut in tam longa uerbo⁊ pompa, ne ſemel qdē uideris, te nihil aliud dicere, niſi negatiue toties contra dialecticen arguere. Non ſcribit, non dicit, non ſalutat. An uero nō eſt loquutus in Paulo ſpiritus ſanctus? Huic tu loquēdi legē imponas?

Nō cia uidet Velenus. ¶ Ais ſeptimo. Nō uideo, cur ex induſtria ſupprimere Petri nomen uoluiſſet, cuius alioq̃ ſp̄ fuerat obſeruātiſſimus. Rn̄deo. Quis es tu ut uideas oīa? Cur & Paulus & Lucas ſupp̄ſſit nomē Mariæ matris dn̄i ab anno primo poſt aſcenſionē dn̄i uſq; ad annū. 15. q̃ in cœlos creditē aſſumpta? Cur ſuppreſſerūt noīa ſenio⁊, p̄ſertim ap̄lo⁊, in ſyno- Act. v. do, ſolū Petrū & Iacobū nominātes? Cur Paulus cōmemorat & Iohannē ſibi dexterā ſocietatis dediſſe, tacente id Luca in hiſtoria? Tu ne puluis uideas omnia quæ uoluerit ſpiritus ſanctus?

¶ Perſuaſio. XV.

Indocta argumentatio. Ecq̃d hic habes, niſi q̄d Petrus nō legit̄ apud Senecā fuiſſe? Quid, ſi forſitan fuit, & nemo ſcripſit? Quid, ſi q̄ſpiā ſcripſerit, & depdit⁹ ſit liber? Vides igit̄ cōſuetū tuū ubiq; argumētū, Sed eſto. Nunq̃ fuerit apud Senecā Petrus. Qua tu cōſequētia inferes, ergo nūq̃ fuit Romæ, Dic, ſi potes, ubi ſcriptū ſit Paulū Hieroſolymis fuiſſe apd̄ matrē dn̄i. Si nō potes, Cur nō īfers ſilr̄, Paulū nūq̃ fuiſſe Hieroſolymis

Mors Senecæ ¶ Ais primo, Ep̄as Pauli ad Senecā, nōnullis argumētis tunc fuiſſe ſcriptas arbitror, cū Paulus ſecūdo iā Neroni p̄ſentaret̄. O chronicū

Euſe. in chro. Hier. de ui. il & hiſtoricū egregiū, dic(q̄ſo) q̃ anno eſt a Nerone iuſſus mori Seneca? Euſebius certe in. xi. annū id refert, Et Hieronymus ait. Hic ante bienniū, q̃ Petrus & Paulus coronarent̄ martyrio, a Nerone interfectus eſt. Nolo tibi rurſus q̄nquēniū Neronis & decēniū Pauli obijcere, Dic(q̄ſo) q̃ties dixiſti, Paulū ultimo Neronis anno in uincula relapſum eē? Cū ergo Seneca. xi. aut ad ſummū. xij. anno Neronis uena⁊ inciſione mortē obierit, q̄uo tu dicis, ultimo Neronis anno has ſcriptas eē ep̄las? Sed uideamus argumēta tua. Primū, inq̄s, q̄a iam Nero Cæſar furibūdus, atrox &c̄. q̄d de priori eius quinquēnio nullus credere p̄t, Hui q̃ belle, q̄ſi uero inter primū Neronis q̄nquēniū, & ultimū eius annū, nihil t̄pis fuerit intermediū. Vbi eſt ergo illd̄ tuum decēniū? An uero ſolū ultimo anno petulcus & atrox fuit Nero Secundo inquis. quia id t̄poris Paulinæ ep̄læ, quas, ubi in priori captiuitate Romæ teneret̄, ad quaſdā eccl̄ia⁊ direxerat, ad manus Senecæ iā tūc deuenerant. Quod priori biennio, q̃ Romæ tenebat̄ Pau-

Ep̄ſa Senecæ ad Paulum. lus, fieri non potuit, Proh q̃ tædet me, ad ſingulas nugas tuas rn̄dere? Sed q̃ ſunt tandē illæ ep̄læ? Ecce ſeptima in ordine illa⁊ ep̄la⁊ ita incipit. Profiteor bn̄ me acceptū in lectiōe lr̄a⁊ tua⁊, quas Galatis, Corinthijs, & Achæis miſiſti. Nunc oſtēde, ſi potes, has Romæ in p̄mo Pauli biēnio ſcriptas eē, Nos eā, q̃ ad Galatas ſcribit̄, ex Epheſo ſcriptā eē, ſup̄ oñdim⁹. Q̄, aūt, nec prima, nec ſcd̄a ad Corinthios Romæ ſcripta ſit, ipſe Paul⁹ oñdit, Nā in priore d̄t. Salutāt uos oēs

ecclię Aſiæ, Salutãt uos in dño mltũ, Aqla & Priſca cũ domeſtica ſua I.Cor.ult.
ecclia, apd q̃s & hoſpitor. Cõſtat ãt ex actib⁹, illos cũ Paulo e Corin
tho Epheſum ueniſſe, q̃s ibi Paul⁹ reliq̃t, dũ Galatiã & Phrygiã per Act.xviij.
ambularet, Epheſi igit, nõ Romę priorẽ ſcripſit epſam ad Corinthi⸗ ij.Cor.ij.
os Paulus. In poſteriori aũt ait. Cũ ueniſſem aũt Troadẽ propter Euã
geliũ Chri, & oſtiũ mihi apertũ eẽt in dño, nõ habui requiẽ ſpũi meo,
eo q̃ nõ inuenerim Titũ fratrẽ meũ, ſed ualeſaciẽs eis, ꝑfectus ſum
in Macedoniã. Et infra. Notã aũt facimus uobis frẽs grãm dei, q̃ da⸗ ij.Cor.viij.
ta eſt in eccleſiis Macedoniæ. Et iterꝝ. Scio em̃ prõptũ aim urm̃, ꝑ q̃ ij.Cor.ix.
de uobis glorior apud Macedones. Quis itaq; nõ uidet hãc epſam
in Macedonia, nõ Romę ſcriptã eẽ? Qd aũt Seneca dt, Corinthijs &
Achæis, forſitan priorẽ ad Corinthios, & poſteriorẽ ad Achæos ui
dit intitulatã, cũ Achaiæ metropolis ſit Corithus, Aut ſi ab his dua⸗
bus alia fuit Pauli ad Achęos epła, eã nõ habem⁹, Sicut neq; eã, quã
ad Laodicẽſes (ut ipſe Coloſſeñ. teſtat) pſcripſit. Tertio inqs, Q. Se Coloſ.iiij.
neca in una epſa ꝝ ad Paulũ meminit Romani incẽdij a Nerone fa⸗
cti, q̃d ad finẽ declinãte Neronis ipio factũ ẽ. Quis rogo ꝑter te unũ
dt, incẽdiũ illd ultio Neronis anno factũ eẽ? An ỹo ultimo ſolũ an⸗ Incẽdium Ne
no declinauit Neronis impiũ? Euſebi⁹ aũt reponit illud in. x. Nero⸗ ronianum.
ronis annũ dicẽs. Nero, ut ſiſitudinẽ ardẽtis Troiæ inſpiceret, pluri⸗ Euſe.in chro.
mã partẽ Ro. urbis incẽdit. Idẽ referũt etiã Suetonius & Eutropius,
Qd aũt incẽdiũ illud nõ fuerit ultimo Neronis anno, clariſſimos ha⸗
beo autores, C. Pliniũ, Cor. Taci. & Suet. Tranq. Meminit ſane do⸗
mus aureæ Neronis Plini⁹ lib. 36. ca. 15. Qua incẽdio illo abſumpta,
alterã poſtea maiorẽ etiã extruxit. Tacit⁹ aũt & Sueto. in medio re
rũ Neronis, illi⁹ incẽdij faciũt mẽtionẽ, ỹba ſane Cornelij ſunt, Cæ⸗ Cor.Ta.li.xv
terꝝ (inq̃t) Nero uſus ẽ pr̃iæ ruinis, extruxitq; domũ, in q̃ haud pin⸗
de aurꝝ & gẽmæ eẽnt, ſolita pridẽ & luxu uulgata, q̃ arua & ſtagna
& in modũ ſolitudinũ, hinc ſyluæ, inde apta ſpacia & ꝑſpect⁹, Ma⸗
giſtris & machinatorib⁹ Seuero & Celere, q̃bus ingeniũ & audacia
erat, etiã q̃ natura denegaſſet ꝑ artẽ tẽtare, & uirib⁹ pricipis illudere
Narrat deiñ cruciatus chrianorꝝ, & de reb⁹ Neronis ſupaddit libros
paulo minus q̃ duos. Quid aũt Suetoni⁹ referat eadẽ de domo alijſ⸗
q; Neronis reb⁹ poſt illd incẽdiũ, admodũ ꝓlixũ eẽt referre. Quę ãt
in Oroſiũ hic dicis, iniurioſiſſima ſunt, nec ulla m̃ſiõe digna, nã ſi uis
credi Oroſio, cur dicis eũ decipi? Si non uis, cur contra non allegas?
¶ Ais. 7. Q̃ñdẽ lege cautũ fuerat, ne q̃ſpiã chriãnũ aut Iudęũ alloq̃
retur. Ita ne cautũ erat? Quis hoc dicit? Cur uos nouam rẽ dicitis ex
communicationẽ? Vbi eſt alta nationũ pax? ubi cois omniũ gẽtium
patria Roma? ¶ Ais tertio, Vel quod Senecæ non erat integrũ, Pau⸗
linum carcerẽ aduiſitare, ne quid exinde tyrannum offenderet, aut
ipſe conijceretur in carcerẽ. R̃ndeo. Oſtẽde mihi quæſo illis ex epłis,
Paulum fuiſſe tum in carcere Certe in epła ſeptima hęc inſunt ỹba,

 Cõfiteor

Sene. ad Paulũ, epl'a. vij

Confiteor(inqt Seneca)Auguſtũ ſenſibus tuis pmotũ,cui,lecto uir‑
tutis in te exordio,iſta uox fuit.Mirari eũ ſic poſſe loq, ut q nõ legiti
me imbutus ſit,taliter ſentiat,Cui ego reſpõdi,ſolere deos ore inno
centiũ effari.Et in octaua epl'a hæc recitant̃ Pauli ad Senecã uerba.
Licet nõ ignorẽ Cæſarẽ nr̃arũ rerũ adiutorẽ,ſi qñ deficiet admirator
eſſe, permittes te tñ nõ lædi,ſed admoneri,Et poſt in.12,epl'a ait Se‑
neca.Aue mi Paule chariſſime,ſi mihi noĩq; meo uir tantus,& dile‑
ctus oĩbus modis,nõ dico fueris iunctus,ſed neceſſario mixtus,actũ
erit de Seneca tuo.Cũ ſis igit̃ uertex,& altiſſimorũ oĩm montiũ ca‑
cumen,noli latere,ita ſum tibi proximus,ut alter ſilis tui deputer,
Nã q tuus eſt apud tuos locus,uelim,ut apud meos ſit meus. Vale
Paule chariſſime,Vides igit̃ dubiũ eẽ uehemẽs,an eo tpe in carcere
fuerit Paul⁹.¶Ais 4.Neuter tñ Petri alicubi meminit, q.25. annis
iã tũ Romæ agere debuerat,nõdũ tñ Senecæ doctiſſimo,& in chr̃ia
nos benigniſſimo hoĩ cognitus.Rñdeo,Argumẽtũ eſſe negatiuũ(ut
oĩa tua)ab autoritate.Deiñ oſtẽſum eſt iã ſup̃,has epl'as ultimo Ne

Epl'æ Pauli ad Senecã Apocriphæ

ronis anno nõ eẽ pſcriptas,ſi mõ unq̃ a Paulo & Seneca ſcriptę ſunt,
Tertio.Fieri potuit,ut in urbe adeo magna,nõ ſolũ.25. ſed etiã ter
25.annis alter alteri fuerit & mãſerit incognitus.Quarto,etiã ſi oĩa
iſta tuæ conſonarẽt(q̃d nõ faciũt)impietati,tñ nihil cõtrã nos effice
res,quia eccleſia eas Pauli epl'as nequaq̃ accepit pro canonicis.
¶Ais qnto.Sed qs,niſi forte exoculatus,nõ uideat oĩa hic repugna
re,peſtiferæ huic opinioni,q̃ Petrus Romã unq̃ uenerit.Rñdeo,Ne
mo certe,niſi mẽtis oculo penitus priuatus, nõ uidet,iſtas Pauli ad
Senecã epl'as,neq; probare neq; improbare,Petrũ Romæ fuiſſe,qa
nullo uerbo faciũt eius mẽtionẽ.Cur aũt Paulo iratus fuerit Nero,

Chry. ij. Tomo. & hom. x

hanc referũt Athanaſius & Chryſoſtomus rationẽ. Vbi uero pincer
nã(inqunt)Neronis inſtituit,ac fidei ſacramẽtis iſtruxit, tũc iã ipm
capite truncauit.Aliã itẽ cauſam recitauimus ſup̃ ex primo Chryſo
ſtomi libro de uita monaſtica,& plures aliæ poſſent afferri,licet po‑
tiſſimã fuiſſe arbitror.ædictum pſequutionis.

¶Perſuaſio.XVI.

Poſt abuſum ſcripturarũ cõuertis te ad uafriciẽ ṽborũ improbitatis.
Quid eñ muſcq; adeo ĩprobe obijcis nobis ea,q̃ Lino aſcribunt̃,cũ tu
ipſe Lini nõ eẽ cõfitearis?Si nos libellos illos,neq; approbam⁹,neq;
recipimus,qd opus eſt eorũ allegatione?Quæ aũt de Ioſæpho dicis,
poſtea uidebimus,ex ordine.¶Ais primo.Neminẽ adeo hebetem
ac ſtupidũ puto,qn intelligat Petrũ,nõ mõ Romæ paſſum nõ fuiſſe
ſed ne eũ fuiſſe illic qdẽ.Ego ṽo Velene,neminẽ adeo impiũ ac cęcũ
exiſtimo eẽ,q tibi credat,& lectis his nr̃is,nõ uideat,q̃ improbe ac in
ſcite rẽ tuã propoſueris.¶Ais ſcdo.Et ne qs moueat inuerecũda illa
Ro.curiæ uoce,tot teſtimonia proferẽtis ppẽdat ſecũ,q̃ itẽ de paſſi‑
one Petri & Pauli alterutrũ cõueniant authores. Huic calũnię ſatis

cauſum

rñſum eſt ſup̃ circa primã pſuaſionẽ. Cõueniunt ẽm in hoc, ꝙ omẽs affirmant q̃ tu negas, ſc3, Petrũ fuiſſe Romæ, Petrũ fuiſſe primũ Ro. eccl'iæ Epm, Petrũ & Paulũ Romæ martyrij coronã ſuſcepiſſe, utrũq; eẽ a Nerone occiſum. ¶ Ais tertio. Ambro. ſermone illo. 67. de Petri & Pauli martyrio diſſerẽs, dicit. Vna die, uno in loco, unius tyranni tolerauere ſniam. Quid putas Velene? tibi ne credat, hoĩ obſcuro impudẽti & irreligioſo, potius q̃ huic p̃clariſſimo eccl'iæ doctori? Quis hactenus hæc reticorꝫ refutauit teſtimoniũ Ambroſii? Aut neſcis, q̃tus fuerit ille in oculis Pelagij & Iuliani? Quid habes q̃d cõtra hunc teſtẽ excipias? ¶ Ais q̃rto. Et hęc cũ multis alijs cõis ẽ ei opinio, imo totius Rom. eccl'iæ. Tanto igit̃ uerior, firmior ac tutior, q̃ tua nouæ impietatis aſſertio, quã nemo credit, niſi impius, nemo ãt firmat, niſi impudẽs, nemo defendit, niſi hæreticus. Q̃to igit̃ melius eſt, cũ Ambroſio, Hiero. Aug. alijſq; id genus probatiſſimis authoribus & cũ Ro. eccl'ia, te iudice, errare, q̃ tecũ bñdicere?

Paſſiões ap̃lorũ Lino & Dionyſio aſcriptæ.

¶ Ais q̃nto. Falſa uero eẽ hæc, paſſiones utriuſq;, ſub noĩe diſcipulorũ Pauli cõfictæ prodũt. O impudẽtiã ſingularẽ, ex cõfeſſo falſos teſtes adducere cõtra ueritatẽ, Si cõfictæ ſunt, cur allegas? Si uerę, cur nõ credis? quaſi uero nos nõ alios habeamus ueritatis nr̃æ teſtes, q̃ cõfictas (ut ais) illas paſſiones. Quis nr̃m illas allegat? Lini q̃dẽ libellos uidi, ſed neq; allego, neq; accepto, & id tecũ cõe habeo, ꝙ nõ credo Lini eẽ. Dionyſii aũt paſſionẽ nõ uidi, niſi ꝑ partes alicubi allegatã, ſed neq; illi ſubſcribo aut innitor, q̃a mihi nõ cõſtat eã Dionyſii eẽ Nihil igit̃ agis horꝫ impugnationibus, eas ẽm neq; allego, neq; defendo, ſed pro apocryphis teneo, habeo aũt teſtes oĩ exceptione dubitationeq; maiores, q̃s cõtra te, Lutherũq; tuũ ꝓduxi, eos refuta, ſi potes. ¶ Ais ſexto. Sed nunq̃d & uno in loco paſſos, cõcorditer oẽs ſcribũt? Hic uide (inq̃s) mẽdaciorꝫ portẽta, Quidã ẽm hoc fatẽt ingenue, cantãte etiã Ro. eccl'ia, ne in morte eos fuiſſe ſeparatos. Recte ꝑfecto canit eccl'ia, tũ ꝟo improbe ſuggillas & cauillaris, Ciuiliter ẽm ſolẽt loq̃ hiſtorici, nõ phyſice. Qñ igit̃ dicũt Petrũ & Paulũ uno in loco paſſos fuiſſe, Romã intelligunt, nõ circũſcriptionẽ corꝑis locati, de q̃ ſpeculant̃ philoſophi, dicẽtes, impoſſibile eẽ, ut duo corpa ſint uno in loco. Vides ne iam petulce uitiligator, q̃ inciuiliter agas nobiſcũ, tã illiberali & ſophiſtico calũniandi & uexandi ſtudio? Dicim⁹ igit̃ B. ap̃los uno ĩ loco paſſos eẽ, q̃a ambo paſſi ſunt Romę, nõ unus Romę, alter Hieroſolymis aut Babylonię, Aegypti aut Aſſyrię

Petrũ & Paulũ uno in loco paſſos

Ariſt. 4. phy.

¶ Ais ſeptimo. Deinde, ꝙ Neronis edicto ambo ad exitiũ ꝑuenerit, ne hic q̃dẽ cõſentiũt, nã cũ oẽs eius rei Neronẽ pronunciẽt authorẽ, ſolus tñ Linus Agrippã Petrũ interimere impaſſe teſtat̃. Rñdeo. Aptauit collo, quẽ repit laqueũ, Si oẽs (ut ipſe fateris) cõſentiũt de Nerone, ꝑter unũ Linũ, q neq; a te, neq; a nobis recipit̃, Cur igit̃ nodũ in ſcyrpo & diſcrepantiã in tã placita cõſenſione quæris? Cur ſupra

Incidit in foueã quã fec.t.

Crudelitas Neronis.
Cor. Tacitus lib. xv. hiſto.

dixiſti, ex diſcrepātia, iſta patere, qđ falſum ſit, apl'os a Nerone occi- ſos eē. Quis em̄ diſcrepat? qs negat? Linus ne? At Linū ei⁹ libelli au thorē eē negas. Quis eſt igit̄ ex oībus q̄ diſſentit? Nemo profecto, niſi tu effrons propudiū, nā & libellus ille nō negat, eos a Nerone occi ſos. Qđ em̄ Agrippā refert, fieri potuit, ut ille fuerit uel prætor uł cō ſul aut p̄fectus urbis, aliove in magiſtratu cōſtitut⁹ ſub Nerone, q̄ ædicti fecerit executionē. Non em̄ dicimus, Neronem apoſtolos ꝓpriis manib⁹ occidiſſe, q̄uis crudeliſſima fuerit eius ꝑſecutio, adeo ut hoſtib⁹ q̄ꝫ chr̄ianoꝝ diſplicuerit illa crudelitas. Sic ei ſcribit Cor. Tacit⁹, Igit̄ primo correpti q̄ fatebant̄. Deinde iudicio eoꝝ multi- tudo ingēs, haud ꝓinde in crimine incēdĳ, q̄ odio hūani gn̄is, cōui- cti ſunt. Et peuntib⁹ addita ludibria, ut feraꝝ tergis cōtecti, laniatu canū interirēt, aut crucib⁹ affixi, aut flāmandi. Atq̄ ubi defeciſſet di es in uſum nocturni luminis urerēt̄. Hortos ſuos ei ſpectaculo Ne- ro obtulerat, & Circēſe ludicrū ædebat, habitu aurigæ ꝑmixt⁹ ple- bi, uel circulo inſiſtēs. Vn̄, q̄q̄ aduerſus ſontes (hic mētit̄ Ethnicus) & nouiſſima exēpla meritos, miſeratio oriebat̄, tā q̄ nō utilitate publi- ca, ſed in ſæuiciā uni⁹ abſumerēt̄. Hæc Tacit⁹. An aūt eodē tp̄e illo paſſi fuerint etiā apl'i, nō dicim⁹, potuerūt em̄ tūc aut latitare, aut fu gere, aut forſitan alibi tūc eē extra urbē. Neq̄ em̄ unius tm̄ diei fuit illa ꝑſecutio. Quis aūt adeo inciuilis exiſtat, ut exigat a nobis dici uł horā uſq̄ ad ultimā minutiā, uel locū uſq̄ ad minimū pūctū paſſio- nis & rei adeo uetuſtæ? ¶ Ais octauo. Et multa ſunt figmēta, q̄b⁹ il- li mutuo diſſidēt, dū nihil certi ſup ea re ꝓnūciare nouerūt. Quæ ibi ergo fides, ubi nulla eſt cōcordia? Nā uel hoc ſolū diſſidiū, mēdaciū eorū prodit. Iā diximus nos apocryphis aſtringi nolle, neq̄ ea defē- dere eſt animus, nō egemus eiuſmodi p̄ſidĳs, dū habemus copias u ſq̄ adeo inuictas, & cōtra oēm hæreticoꝝ uim, impreſſionēq̄ ſufficiē tes. Certiſſima profecto pronūciant nr̄i authores. Quid habeāt apo crypha, neq̄ reqrimus, neq̄ tantillū curamus. Nō eſt aūt ulla inter nros' diſcrepantia ĳs in rebus, de qbus inter te & orbē terraꝝ eſt quę ſtio. Nemo eoꝝ negat Petrū Romā ueniſſe ſub Claudio, nemo con- tradicit eius cathedræ, nemo nō fatet̄ eū ſub Nerone occiſum eē Ro mæ. Si de pūcto aut loci aut tp̄is nō eadē oēs dicunt, nihil refert. De minimis nō curat (ut aiunt iurecōſulti) prętor. Nec in re adeo uetu- ſta eiuſmodi minutiæ reqri debēt, q̄a pueſtigare eas, magis eſt curi- oſum q̄ proficuū. ¶ Ais nono, Imo res ꝑfecto miranda, q̄ Ioſephus ipſe, q̄ a Veſpaſiano, expugnata Hieroſolyma, Romā ꝑductus eſt, nec ullā mētionē de Petro & Paulo facit. Redis miſer tā cito ad uen toſam ac p̄fractā negatiuæ authoritatis arundinem. Atq̄ ut maior ſit impudētia, aduerſæ religionis authorē nobis obtrudis, hoīem Iu dæū & pro legibus (q̄s antiquabāt apl'i, cū alĳ, tū Petrus & Paulus p̄ cipue) pri m extrema q̄q̄ ꝑicula (ut pulchre de ipſo narrat Egeſipp⁹ (

Vētoſa & pręfracta arundo Veleni.

paſſum

paſſum. Cur aũt nõ miraris, ꝙ nec Suetoni⁹, nec Cor. Ta. q res Ne-
ronis pſcripſerũt, uel uno ṽbo Petri & Pauli meminerũt? Cur itẽ nõ
miraris, ꝙ C. Plinius, q ſub Nerone & Veſpaſiano floruit maxĩe, ne
q; de Petro, neq; de Paulo, ne minimã qdẽ ſyllabã (ut ita dicã) ponit?
Cũ tñ meminerit multo uetuſtiorꝫ diuerſæ a ſe religionis hoim, ut
Zoroaſtis, Moſi, Hermetis, Orphei & cẽ. An ṽo Ioſephus eorꝫ libẽter
meminiſſet, qꝗꝫ unus dixerat publice in cõcilio. Quid tẽtatis deũ, im Act. xv.
ponere iugũ ſup ceruices diſcipulorꝫ, ꝙ neq; nos, neq; pr̃es nr̃i por- Gala. v.
tare potuimus? Alter ṽo dixerat ad Galatas. Ecce ego Paulus dico
uobis, ſi circũcidamini, Chr̃s uobis nihil ꝓderit. Q, aũt Ioſeph⁹ me
minit Iohãnis Baptiſtæ & Iacobi, ideo factũ eẽ arbitror, qa ex eorũ
ꝑconijs maximiſq; uirtutib⁹ gloriã ſuę gẽti putabat accedere, cũ illi
habitu & natiõe fuerint Iudæi, & ſp apud Iudæos cõuerſati. At nr̃i
apl̃i plerũq; cõuerſi ſunt ad gẽtes. ¶ Ais, x. Id ꝓpter crediderim ego
uitæ exitũ Hieroſolymis una cũ Iacobo & qbuſdã alijs Petrũ acce- Falſum ē Hie-
piſſe. O frõtẽ plus q̃ meretricis infrunitã, ſine ſcripturis, ſine teſtibus roſolymis Pe-
ſine rõnib⁹, tã friuole & negare q̃d oẽs affirmãt, & affirmare q̃d oẽs trũ paſſum eẽ.
negãt. Ergo i hãc uſq; diẽ ignorat oĩs eccl̃ia & martyriũ & ſepulchrꝫ
ſummi apl̃i Petri? Si ab Anano Hieroſolymis (ut aſſeris) interfectus
eſt Petr⁹, cur nõ exprimis, q̃ gñe mortis? Certe ex euãgelio Iohãnis,
expõneq; Auguſtini, liqdo cognoſcim⁹ Petrũ crucifixũ eẽ. Ait ei ad Iohan ult.
eũ dñs. Cũ ãt ſenueris, extẽdes man⁹ tuas & ali⁹ te cinget & ducet q̃
tu nõ uis. Et addit Euãgeliſta, Hoc aũt dixit, ſignificãs, q̃ morte clari
ficatur⁹ eẽt deũ. Certe nõ putauit Iohãnes fore, ut inter chr̃ianos ul
lus unq̃ de tãti apl̃i tam clara & glorioſa morte dubitare auderet.
Alloq poterat facillime adijcere hãc uocẽ Romę, Sed & Cor. Tacit⁹
(ut ſup recitauim⁹) ait. Aut crucib⁹ affixi aut flamãdi. Et Egeſipp⁹, Cor. Ta. li. xv.
eodẽ pene tp̃e ſcribẽs ait. Vbi uẽtũ eſt ad portã, uidet ſibi Chr̃m oc- Egeſi. li. 3. c. ij
currere, & adorãs eũ dixit, Dñe q̃ uenis? Dicit ei Chr̃us. Iterꝫ uenio
crucifigi, Intellexit Petr⁹ de ſua dictũ paſſiõe, ꝙ in eo Chr̃s paſſurus
uideret, Et cõuerſus, in urbẽ redit, captuſq; a pſecutorib⁹, cruci adiu Nõ licet Iudæ-
dicat⁹, popoſcit, ut inuerſis ueſtigijs cruci affigeret. Sed neq; Ioſe- is crucifigere.
phus ait quẽpiã ab Anano crucifixũ eẽ, Neq; Iudæis licet crucifige-
re quẽq̃, Id q̃d nemo legiſpitorꝫ ignorat. Vñ me⁹ Romę ĩ Hebraicis
l̃ris, pceptor Helias ſp ꝓ fabula habuerat paſſionẽ Chr̃i, ſciẽs ex lege
ip̃m crucifigi nõ poſſe, donec ego ex Euãgelio ĩſtruxi eũ, Chr̃m nõ
a Iudęorꝫ, ſꝫ a militũ manib⁹ cruci affixũ eẽ, idq; nõ põtificis aut ſeni
orũ ꝑcepto & ꝑtãte, ſꝫ autoritate & ſn̄ia Pylati p̃ſidis Ro. Cũ ei dixiſ Iohan. xviij.
ſet eis Pilat⁹, accipite eũ uos, & ſcd̃m legẽ ur̃aꝫ iudicate eũ, Dixerũt
ergo ei Iudęi, Nob nõ lꝫ iterficere quẽq̃. Et cõtinuo addit Euãgl̃. Vt Iohan. xij.
ſermo Ieſu ipleret, quẽ dixit ſicãs q̃ morte eẽt moritur⁹, Dixerat aũt
Et ego ſi exaltat⁹ fuero a terra, oĩa trahã ad me. p̃3. Et apti⁹ apd̃ Mat
thæũ, Scitis, ingt, qa poſt biduũ Paſcha fiet, & filius hois tradetur, Mat. xvi.
ut cruci-

ut crucifigatˀ Sed & Chryſoſtomi & Aug. expoſitio hic clariſſima eſt. Cũ igit cõſtet Petrũ crucifixũ eẽ, Iudæis aũt crucifigere quẽpiã
Ioſæ. de antiq lib xx. ca. xxi. nõ licere, Et Ananũ Iudæoꝝ fuiſſe põtificẽ. Qua tu (q̃ſo) amẽtia, cre dis & aſſeris, Petrũ cũ Iacobo Hieroſolymis interẽptũ eẽˀ Atq; ut eſ tiã agnoſcas impudẽtiã ueſanã, Ioſæphi ỽba libet annectere. Ananꝰ (inqt) iunior, cũ põtificatũ ſuſcepiſſet, erat uehemẽter aſprimꝰ & au dax, ſecta Sadducæꝰ, q circa iudicia ſunt ulta oẽs Iudæos ualde cru deles. Cũ ergo huius ſectæ Ananus eẽt, credẽs ſe inueniſſe tp̃s opor tunũ, Feſto mortuo, & Albino in itinere cõſtituto, cõciliũ fecit iudi cũ, & q̃ſdã deducẽs ad ſemetip̃m, inter q̃s & frẽm Ieſu (q dr̃ Chrũs) noĩe Iacobũ, quaſi cõtra legẽ agẽtes accuſans, tradidit lapidandos. Vides uir impie Ioſæphũ opinioni tuæ ſtolidiſſimæ nequaq̃ aſtipula ri, Nõ eñ crucifigẽdos, ſed lapidandos tradidit Ananus Iacobũ, &
Act. vij. q̃ſdã cũ eo, ſicut & antea fecerãt Stephano cæteri Iudæi. Petrus aũt nõ lapidatus, ſed crucifixus ẽ, ut oñdimus. Q, aũt ex ętate arguis nõ potuiſſe Paulũ cũ Petro eodẽ tp̃e pati, adeo friuolũ eſt & ridiculũ, ut nulla ſit dignũ rñſione. Quaſi ỽo naturali & nõ uiolẽta morte peries rint, Aut quaſi nõ poſſit iunior cũ ſeniore, aut ſenex cũ ſeniore, inte rimi, O fortẽ pugilẽ

¶ Perſuaſio. XVII.

Hæc pſuaſio, uľ ſola, ſatis habet cauſaꝝ, ut põtifex & Cæſar cõi edi cto caueant & ſeueriſſime edicãt, ne poſt hac tibi tuiq; ſiĺibus, hoc ẽ, nudis poetis, & ſolius elegãtiæ ỽboꝝ & linguaꝝ ſtudioſis, liceat abſ q; publica authoritate ſacras lr̃as tractare, manibus tã illotis & pol lutis tot impietatũ facinoribus. Et niſi id fiat, nunq̃ ab hæreticoꝝ in feſtatiõne trãquillus erit eccľiæ ſtatus. ¶ Ais primo. Oñſo, q; Petrꝰ Romæ mortẽ nõ recepit, reſtat dicere, ubi locoꝝ pro Chr̃i noĩe paſ ſus ſit. Tu ne hoc negatiuis tuis ab authoritate locis unq̃ oſtendasˀ Mihi profecto nõ oſtẽdes inæternum. Et cur dicis, reſtat dicere ubi paſſus ſit, cũ iã ſup̃ uľ proximis ỽbis dixiſti, idq; nos ſatis efficaciter (ut puto) reprobauimusˀ Quid ergo reſtat, niſi ut maiorẽ oñdas tuã cunctis impudẽtiãˀ ¶ Ais ſecũdo. Et anteqũ id probẽ, id teſtor prius, nullũ teſtimoniũ diuina ex literatura huc trahi poſſe, q̃ qs Paulũ in
Vſurpata po teſtas Veleni. dubie Romæ paſſum fuiſſe, a Nerone oſtẽdat. Sc3, tu ſolus in ptãte & in ſcrinio pectoris tui habes oẽm literaturã ſacrã, ut nõ liceat aliǰs ex ea quicq̃ trahere, niſi q̃ tu uolueris, ſed unde tibi tãta ptãsˀ Tu ne inter diſertos uis cõnũerari, q diſertiſſimũ Paulũ in cõmunẽ iniuria rũ harenã cũ Petro petulãtiſſima impietate trudis & ptrahisˀ Si nõ parcis Paulo, tui tandẽ parcesˀ Chr̃oˀ At ille ait. Qui uos ſpernit, me
Mat. x. ſpernit. Et Egeſippo teſte in Petro paſſus ẽ etiã Chr̃s. Cũ itaq; tantã tibi uſurpes dñationẽ in ſacris lr̃is, rogo te, ut p̃mittas mihi pauliſp̃, unũ aut alteꝝ locũ ſcripturæ pro Paulo & Roma, nõ ui, p crines (ut aiunt) & anfractus, huc trahere (ut tu & dicis & facis) ſed placide p̃ planam

planā uiā adducere. Primū, ſi ꝓbauero Paulū Romā ueniſſe æquū eſt, ut tu probes cū inde abijſſe & nō redijſſe, q negas eū Romæ occubuiſſe. Dic(q́ſo) q̄ties Paulus ipſe ait ad Romanos, Veniā ad uos? Nolo eiuſdē hic totā pſcrutari ep̄ſam, unā accipio partē, eāq; nouiſſimā capitis. 15. Primo itaq; dicit, Propter q̄d & impediebar plurimū uenire ad uos, & prohibitus ſum uſq; adhuc. Sc̄do ait. Nūc uero ulterius locū nō h̄ns in his regionibus, cupiditatē aūt h̄ns ueniendi ad uos. Tertio. Cū in Hiſpaniā proficiſci cœpero, ſpero ꝙ prætериēs uideā uos, & a uobis deducar illuc, ſi uobis primū ex parte fruitus fuero. Quarto. Hoc igit̄ cū cōſummauero, ꝑ uos proficiſcar in Hiſpaniā. Quinto. Scio aūt, q̄m ueniēs ad uos, in abūdantia b̄ndictionis Chr̄i ueniā. Sexto. Obſecro ergo uos fr̄es, ut adiuuetis me in orōnibus ur̄is ad deū, ut ueniā ad uos in gaudio ꝑ uoluntatē dei ut refrigerer uobiſcū. Hæc Paulus. Certe niſi Romā poſtea ueniſſet, ecce ſexies uno in loco, & uane promiſiſſet, & ſpe ſua fruſtrat⁹, a ſpū ſancto (q̄d nefas eſt cogitare) fuiſſet decept⁹, ait em̄, Scio aūt, q̄m ueniens ad uos, in abūdantia b̄ndictionis Chr̄i ueniā. Poſſent profecto innumera ex Pauli ep̄lis loca adduci, q̄bus oſtendit̄ Paulū Romę fuiſſe, ſed breuitatis gr̄a, oībus omiſſis, ex ſola hiſtoria geſtoꝝ eius pauca adferā. Etem̄ Cæſareæ corā Feſto ait ap̄ſus, Cæſarē appello, Tūc Feſtus cū cōcilio locutus, r̄ndit. Cæſarē appellaſti, ad Cæſarē ibis. Itē Agrippa aūt Feſto dixit. Dimitti poterat hō hic, ſi nō appellaſſet Cęſarē. Itē. Aſtitit mihi hac nocte angelus dei, cuius ſum ego, & cui deſeruio, dicēs. Ne timeas Paule, Cæſari te oportet aſſiſtere. Itē. Et ſic uenimus Romā, & inde, cū audiſſent fr̄es, occurrerunt nobis uſq; ad Appij forū tribus tabernis. Quos cū uidiſſet Paulus, gr̄as agens deo accepit fiduciā. Itē. Cū āt ueniſſem⁹ Romā, ꝑmiſſum eſt Paulo, ꝑmanere ſibimet cū cuſtodiēte milite. Itē. Manſit aūt biēnio toto ī ſuo cōductu, & ſuſcipiebat oēs q ingrediebant̄ ad eū. Hęc Lucas ī hiſtoria. Puto Velene ſatis oñſum nūc ex ſcripturis Paulū Romā ueniſſe, & biēnio toto ibi māſiſſe. Reliquū eſt, ut tu ex ſcripturis ſiſr oñdas, eū iñ abijſſe, & nō redijſſe unq̄, ne cogaris nobiſcū dicere, Paulū Romę occiſum eē. ¶ Ais tertio. Nā dū poſtremo iā Neroni oblatus fuerat, & ad Timotheū ſcribēs, hæc interpoſuit uerba. Ego iā delibor, & t̄ps reſolutionis meæ inſtat. In eis Paulus decrepitā, & nō martyriū ſuū intellexit. Hoc eſt illud Velene, propter q̄d tibi & merito & neceſſario debet a ſacraꝝ lr̄aꝝ tractatione interdici. Quis obſecro hic ex oībus gloſſis & cōmētarijs, nō martyriū, ſed decrepitā intelligit? Quis poeta, qs orator, qs hiſtoricus aut ph̄us, theologuſve, imo qs grammaticus unq̄ delibari dixit decrepitā? O ſcelerate & audacia ipſa audacior nebulo, ſi ſic tractas ſacrū textū, nō ſolū cōtra oēs theologos, ſed etiā cōtra oēs poetas, hiſtoricos, ſophiſtas, & grāmaticos, qd tandē nō audes? Ecce, dicēte ap̄lo, Ego iā delibor, Tu exponis, Ego iam

Paulū Romæ occiſum.

Ro. xv.

Act. xxv.

Act. xxvi.

Act. xxvij.

Act. xxviij

Interdicendū Veleno, ne ſcripturas tractet.

ij. Timo. iiij.

ij. Timo. 4. decrepitus ſum. Quis aūt unq̃ ita expoſuit? Sed dic q̃ſo, q̃t annorū erat tunc Paulus? Nōne iā proxime ſupra ex actis apl'orū ipſe citaſti
Act. vij. Paulū, dū lapidaret̃ Stephan⁹, adoleſcētē fuiſſe? Quot āt anni ſunt a lapidatiōe Stephani ad ultimū annum Neronis? Certe pcurre oēm
Nō fuit decrepitus Petrus hiſtoriā & chronographiā, nō inuenies ultra. 37. Nūqd āt adoleſcentia annis. 37. adiuncta, facit hoīe3 ualde (ut ais) ſenio detritū & plane decrepitū? Adoleſcētiā iāpridē egreſſus erat Iohānes Euāgeliſta, dño moriēte in cruce, uixit aūt a paſſione dñi annis (ut oēs tradūt) 68. Et tñ in nulla ſcriptura dr̃ ualde ſenio detrit⁹ ac plane decrepit⁹. Sic & Clemēs & Petro & Paulo familiaris ſub Traiano primū (hoc eſt ſub octauo poſt Nronē Cęſare) eſt ppter nomē Chri & exilo & morte punit⁹. Sic & Symeō Iacobi ſucceſſor Hieroſolymis, i crucē ſublatus eſt, ſenex. 120. annorū. Sic Polycarp⁹, 84. ānos Chro ſeruierat, qñ flāmis tradebat̃ exurēd⁹. Sic Ignati⁹, q Chr̄m in carne uiderat, ad Traiani annū. 11. pueniēs, añ fatalē diē beſtijs ē tradit⁹ i laniatū. Teſtes mihi ſunt, Euſebi⁹ & Hier. & tñ nusq̃ dr̃ q̃ſpiā illorū ualde ſenio detrit⁹ & decrepit⁹ plane, niſi forte de Symeō ſiſe qd legat̃. Qūo ergo Paulus, q ſub Nerone occubuit, ualde ſenio detrit⁹ dr̃ & decrepit⁹ plane, Cū Iohānes, q dū lapidaret̃ Stephan⁹, unus erat de magnis aplis dñi, peruenerit ad octauū a Nerone Cęſarē, Et tñ nusq̃ dr̃ ualde ſenio detrit⁹ & decrepit⁹ plane, ſed ſenio ſimpliciter? Nō uenit ad cēteſimū ętatis annū Iohānes. Vnde tu, ſi potes, Paulū. 76. annos uixiſſe.
Paulus erat ſenex, ſed nō ſenio detrit⁹ & decrepitus Qua tu igit̃ iiuria uirū ſobriū, & ad oēs labores & picula uegetū, fortē, prōptū ac ualidū, atq; ſpū ſctō plenū, natū annos nōdū. 70. forſitā uix. 60. dicis ualde ſenio detritū ac decrepitū plane? At obijcis nobis ūba ipſi⁹ Pauli ad Philemonē, dicētis. Cū ſis talis ut Paul⁹ ſenex, nūc aūt & uinctus Ieſu Chri obſecro te, q̃ſi ūo idē ſit dicere, ſenex, qd ualde ſenio detrit⁹ & decrepit⁹ plane, aut q̃ſi hō gnq̃genarius nō poſſit dici ſenex, Nec tñ oñdes unq̃ aut usq̃, epl'a3 ſcda3 ad Timotheū fuiſſe decēnio poſt eplam ad Philemonē ſcriptā, uti ſup plane te cōuicimus. Sed eſto, fuerit Paul⁹ cōtra oēs hiſtorias uel cētū (ſi ita cōtendis) annorū ſenio detrit⁹ & decrepit⁹, Nō tñ pt ullo mō ſtare uiolētiſſima illa tua expō. Quis em̄ grāmaticorū accipit, ut tu, hoc ūbū delibor, pro ualde ſenio detrit⁹ aut decrepit⁹ plane ſum? Tu ne tantus rhetor, neſcis adhuc illud Vergilianū, Aulai in medio libabāt pocula Baccho? Vide ſaltē gloſſulas, huic textui uulgo adiacētes. Interliniaris ſane ait, Ego iā delibor, id ē, incipio offerri deo grata hoſtia. Lyra ūo. Delibor (inqt) id ē, immolor p effuſionē ſanguinis mei. Libare em̄ eſt deo offerre ſacrificiū de liqdis. Ordinaria āt ſic h3. Libare dicimus deguſtare, fundere uel imolare. Jñ delibare, q̄d tñ hic pro ipſa imolatione ponit̃, paſſionē em̄ ſuā delibationē appellat. Deo ei imolat̃, q pro iuſtitia ſua patit̃. Et his gloſſis p oīa cōcordāt maximi q̃s habem⁹, expōnes, Ambroſi⁹, Athanaſi⁹, & Chryſ. Sed ne plixi

Fatua expoſitio Veleni.

Ego iam delibor.

orſim,

or ſim,ſolius Athanaſii vͤba ponā. Nō(inqt)imolor dixit,ſʒ delibor
Qđ ſane pſtantiꝰ eſt,Siqdē haud q̄q̄,q̄ imolatiōis,ad deū oia referūt
Libationis vͦo uniuerſa,Sed qd;mihi opus ē alienis igenijs; cū Pau-
lus ipſe ſeipm̄ declaret,ꝑtinus ſubijciēs. Et tp̄s reſolutiōis meę inſtat
Quæ aūt erat illa reſolutio,niſi corpis & aiæ p morrē? Et ſi inſtabat
ſcribēti Romæ. Cur tu nō fateris nobiſcū,eā Romæ factam eſſe?
¶ Ais q̄rto. Nā ꝙ ſpū ſctō illuſtratꝰ,liberationē ſui e carcere ꝑuide-
rit,vͤba ipſius indicāt. Eliberabit me dn̄s ab oi ope malo,& ſaluū fa ij. Timo. iiij.
ciet in regnū ſuū cœleſte. Hoc eſt(inqs)ad miniſteriū corpis ſui my-
ſtici,Eccl'iæ ſanctæ. Nolo hic dicere,q̄d pleriq; textꝰ hn̄t. Liberauit Liberabit me
me,nō liberauit me,ſed ut omiſſis incertis,ad nodū ip̄m ꝑueniamꝰ. dn̄s ab oi ope
Lego tecū,Liberauit me. Nūc dic tu mihi, an ullus unq̄ mortaliū re malo.
fuerit liber ab oi ope malo? Chr̄m,demo & eius matrē. De reliqs oi
bus gn̄alis eſt illa Iohānis ſn̄ia,Si dixerimus qm̄ pctm̄ nō habemꝰ ip̄i I. Iohan I.
nos ſeducimus,& ueritas in nobis nō eſt. Cū igit̄ dicat Paulꝰ, Et li-
berabit me dn̄s ab oi ope malo,id nō p̄t uerificari,niſi facta iā cor- ij. Timo. 4.
poris & aiæ(de q̄ ſup̄ dixerat)reſolutiōe,Ideo & q̄d ſubiūgit,ꝓprie
debet intelligi. Si em̄ de eccl'ia hic intelligeret̄ regnū cœleſte,ſp a cō-
uerſione uſq; ſaluus fuiſſet factus apl's, qa ſp fuit in eccl'iæ miniſte-
rio,ſp laborauit in ea,ſp ꝓfecit, Atq; ita,nō ſolū faciet,ſed ſaluū fecit
fuerat dicēdū Qua tu ergo frōte & hic cōtra oēs,cœleſte regnū i ter
renū,tortuoſe detorques? Aut ubi dicit Gregorius, regnū cœleſte,
hoc in loco pro eccl'ia ponī? ¶ Ais quinto. Sicut em̄ ſua ſpes nō illū Quo tp̄e ad
fefellit,ubi in priore captiuitate cōſtitutꝰ,Philemoni ſcripſerat,Para Philemonem
mihi hoſpitiū,Nos decēniū tuū ſup̄ reiecimus,Neq; ſatis cōſtat,q̄to ſcripſit Paulꝰ.
Neronis anno ad Philemonē Paulꝰ,aut ad Paulū Seneca(ſi mō unq̄
ſibi inuicē ſcripſerūt)ſcripſerit. Et nos ſup̄ ſatis euidenter oſtēdimus
Senecæ ad Paulū epl'as nō eſſe ultimo Neronis anno (mortuo iam
ad minimū an̄ bienniū Seneca)ſcriptas,ſi tn̄ a Seneca uere ſunt ſcrip
tæ, Sed q̄d ad Philemonē nō an̄ decē annos,priuſq̄ ſecūdo(ut ais)ca
peret̄,ſcripſerit apl's,dupliciter paucis oſtendam,primo,qa in ea epi
ſtola ponit̄ inter Pauli adiutores etiā Demas, de q̄ nihil cōſtat, q̄d à
Cæſarea Paleſtinæ uenerit cū Paulo Romā,neq; uериſile eſt q̄d adhę
ſerit ei p decēniū,ut poſtea proxime curſus cōſummationū eūdē de
ſeruerit. Credibilius eſt igit̄,eodē in anno,Demā fuiſſe Pauli,primo
qdē adiutorē,deinde ob miniſterij inopiæ ve aut carceralis miſeriæ
tædiū & moleſtiā,deſertorē. Scđo,qa dicis Paulū,ex prima defenſi
one,nō ad Philemonē Coloſſeñ in Aſiā,ſed p decēniū in occiduis p-
tibus uerſatū ,cū eēt in Hiſpaniā ꝓfectus. Qđ aūt đr, Para mihi hoſ
pitiū,ad ſpem refert̄,nō ad rē. Nō em̄ ſp eo ꝑuenit apl's(ut ſup̄ dixi-
mus)q̄ ſperabat aut intēdebat aliqn̄ uenire,Prohibitꝰ eſt ei ſæpe, iā
ſpū dn̄i,iā cāꝝ occupatiōibꝰ,iā carceris ip̄edimēto aut pſecutōis uio
lētia, Aut igit̄ cōcede nob̄ Paulū Romę occubuiſſe, aut oſ̄nde,q̄ nā
demū ꝑuenerit.

N 2 ¶ Ais

Fucus Veleni ¶Ais ſexto, Verũ ne hic longius iuſto immoremur, iã Petrũ & Paulũ Hieroſolymis paſſum, teſtimonijs irrefragabilibus cõfirmabim⁹

Grandis qdẽ pollicitatio hæc, ſed uerbis res minime cõcordant.
Mat.xxiij. Affers em̃ unicũ ex euãgelio Matthæi locũ, & eũ ſtolidiſſime intelligis. Adijcis tñ fucũ ex Hieronymo & Lyra, ſed & ipm ꝑperã. Verba Chr̃i ad ſcribas & phariſæos ſunt. Itaq; teſtimonio eſtis uobiſmetipſis q̃a filij eſtis eoꝝ q prophetas occiderũt, Et uos implete mẽſurã patrũ ueſtroꝝ. Iã dico uobis, Ecce ego mitto ad uos prophetas & ſapiẽtes & ſcribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis, & flagellabitis &c̃ Vbi aũt hic ait uel Chr̃s in textu, uel Hieronymus aut Lyra ein expoſitione, Petrũ cruce, Paulũ gladio Hieroſolymis, nõ Romæ interijſſe? Quid rogo ſtultius eiuſmodi probationibus tuis? Vbi em̃ crucifixus eſt Andreas frater Petri? Vbi occiſus Thomas? Vbi Bartholomæus? Vbi Matthæus? Cur tu igiť hoc gñale dictũ Chr̃i potius in Petrũ & Paulũ detorques, q̃ in alios Chr̃i ap̃los? Nunqd ergo oẽs, q̃s Chr̃s miſit, Hieroſolymis paſſi ſunt? Cur aũt Petrus & Paulus potius q̃ alij? Vbi hoc dicit Hieronymus? ubi Lyra? An ignoras q̃ties
Q̃uo accipiať ibi Hieruſalẽ hos affirmẽt Romæ paſſos eẽ? Puto te ſane uidiſſe libros Auguſtini de ciuitate dei, & Pauli ad Galatas ep̃lam, Ex q̃bus, niſi libẽter errares, facillime intellexiſſes, aliã eẽ mundi, aliã dei ciuitatẽ, aliam itẽ
Gala.iiij. Hieruſalẽ deorſum, q̃ ſeruit mũdo & filijs eius, & aduerſať filijs dei, aliã uero ſurſum, q̃ eſt libera & m̃r nr̃a. Loquiť itaq; hic Chr̃s generaliť cõtra ciues hui⁹ ſæculi, nõ ſpecialiť cõtra eos ſolũ q intra muros
Mat.xxiij. Hieruſalẽ cõtinebanť, Alioq̃ nõ recte diceret, Et ꝑſequemini de ciuitate in ſciuitatẽ, ut ueniat ſup uos oĩs ſanguis iuſtus, q effuſus eſt ſup terrã, a ſanguine Abel iuſti, uſq; ad ſanguinẽ Zachariæ &c̃. Nõ em̃ a Iudæis in Hieruſalẽ occiſus eſt Abel, Et multi iuſtoꝝ perierunt in Samaria, multi in Aegypto, multi in Babylone, multi alibi in diuerſis ꝑſecutionibus. Quis igiť hæc ad muros aut incolas Hieruſalem, tm̃ referat, & nõ ad oẽm huius ſeculi ciuitatẽ, q̃ ſcribaꝝ & phariſæorũ inſtar uiuit & agit? Ita profecto docet Hieronymus, & ad hunc ſenſum de Petro & Paulo & Andrea exẽplificat Lyra, nõ ad figmẽ
Hieronymus cõtra Velenũ tũ tuũ. Scis em̃ ipſe, Hieronymũ nõ ſemel apertiſſime dicere, Petrũ & Paulũ Romæ paſſos eſſe. Qua ergo fronte, uirũ ſanctiſſimũ, q̃ſi contrariũ ſibi ipſi in partẽ tuã allegas? Certe neq; hic, neq; uſq̃ gẽtium ait, eos Hieroſolymis martyriũ ſubijſſe, aut ullo mortis gñe ibidẽ occiſos. Neq; itẽ Lyra hoc habet, Et ſi diceret, a te tñ accerſiri nõ deberent in teſtes, q̃ꝝ teſtimonia alibi reiecisti. Nũc neq; ipſi, neq; Chr̃s
Hierony. ſup Mat.ca.xxiij. dicũt q̃d tu dicis, inanis eſt igiť allegatio tua, Refero me ad libros. Ita em̃ cõcludit ibi Hieronymus, Ergo & iſti (inq̃t) q filij Cayn & Ioas cõtra ap̃los geſſerint, de una gñatione eẽ referunt. Vaniſſimus ẽ igiť cõcluſionis tuæ fumus, q̃n dicis, quis cõtra firmiſſima hæc teſtimo-
Lucæ.xij. nia hiſcere deinceps poterit? Nos certe non ſolũ hiſcere, ſed & in

faciem

faciē tibi cōtradicere libēter uelimus. ¶Ais ſeptimo. Cum ipſemet Chr̃s, apud Lucā eadē repetēs uerba, de Petro, Andrea, & alijs quibuſdā &c. O meretriciā frontē, tā aptū dicere mēdaciū, Non eſt em̃ ibi uel minima ſylla de Hieruſalē. Rogo te, qua ſequit̃ conſequentia Chr̃s ait apl̃is, Ne terreamini ab his, q̃ occidunt corpus, Ergo Petrus & Paulus Hieroſolymis ſunt occiſi? Quē nō tædeat cū diſputatore tā inſulſo diutius cōgredi? ¶Ais octauo. Præterea dicit Chr̃us Hieroſolymis & nō Romæ, a ſcribis & phariſæis, & nō ab impatoribus Romanis, occidēdos ſuos apl̃os. Vis breue riſum? Mētiris, quanusq̃ ita dicit Chr̃s. An uero neſciebat Chr̃s, nō licere Iudæis crucifigere quēq̃? Cur ergo p̃dixit de ſe, hoc eſt de filio hoīs, Tradidit eū gentibus illudēdū & crucifigēdū? ¶Ais nono. Quis nō negē quoſdā & extra Hieruſalē fuiſſe intereptos. Cur ergo quoſdā extra Hieruſalē iterimi licuit, Petrū uero & Paulū nō licuit? Qualis igit̃ eſt ea argumētatio, cui ipſe infers inſtantiā atq; cōtradictionē, Sed ita decet argumentari publicos hoſtes ueritatis. Lucæ.xviij.

¶Perſuaſio. XVIII.

Magis hic criminaris q̃ diſputas, licet & ātea nūq̃ recte diſputaueris ¶Ais primo. Videre mihi uideor, ſatis prolixe co҄ ſubneruaſſe opinionē, q̃ Petrū ac Ro. Epm̃ celebrarēt. Ita geſtit, ſibiq; ipſi placet rhetoriculus, ut plerūq;, ne grāmatice q̃dē, p̃ philautia nimioq; elegātię ſtudio loquat̃, Sed abſit, ut de tātis rebus diſputans, de uerbis aut cōuicijs uel tantillū curē, loq̃re & cōuiciare, ut libet. Nos q̃d uerum ſit attēdimus, Mētiris aūt, te opinionē nr̃am ſubneruaſſe, imo reddis eā multo ualētiorē, firmiorē, magiſq; probatā & clarā, Niſi em̃ has ædidiſſes ineptias, nō collegiſſem ego tot cōtra uanitatē tuā demonſtrationes. ¶Ais ſecūdo. Et hoc noīe Ro. pōtificibus nihil non tribuant, dū in ſummi aplo҄ principis (ut aiunt ipſi) locum ſuffecti ſint, hancq; deſultoriā poteſtatē p manus ſibi tradant. Ecce impiū hoīs cauillū, q̃ in odiū Ro. pontificū etiā B. Petrū pſtringit & cauillat̃, tanq̃ nō debeat dici aplo҄ princeps. Quid em̃ aliud ſibi uult iſta uerba iſta parēthesis, ut aiunt ipſi? Nā ſup̃ ex Donato dicebas bone uir Aiunt, uſurpat̃ de re incerta, quā nos dicimus eē falſam. Abſit aūt, ut Petrus putet̃ principatū accepiſſe a nobis, habet eū, uir impiiſſime, a Chr̃o, ab apl̃is, ab oibus ſc̃tis. Cur em̃ dixit ei peculiariter Chr̃us, Symon Iohannis diligis me plus his, Paſce agnos meos. Paſce oues meas, Et rogaui pro te Petre, ne deficiat fides tua, Et tu aliq̃n cōuerſus, cōfirma fr̄es tuos? Cur in concilio primas lōquēdi partes dederunt Petro apl̄i & ſeniores, cū adeſſet Iacobus, ordinarius illius ciuitatis Epūs? Cur Paulus ait, Mihi creditū eſt Euangeliū p̃putij, ſicut & Petro circūciſionis. Et q̃ opatus eſt Petro in aplatū circūciſionis, opatus eſt & mihi inter gētes? Nōn igit̃ nr̄is ſolū (ut tu ſtultiſſime deblacteras) ſed Euangelicis & apl̄icis uocibus, Petr⁹ aplo҄ princeps

Philautia. Veleni. Petrus aplo҄ princeps. Sup̃ pſua. pri. Iohan.ult. Lucæ.xxij. Act.xv. Gala.ij.

Chry. i psal. l. homi. ij. (uti ſæpiſſime & Gregorius loquit̃) recte dr̃, Vñ & Chryſoſtom⁹ ait Colũnã eccl'iæ, & fundamẽtũ fidei, Princeps aploꝝ Petrus, ad uiliſſimæ mulierculæ uocẽ, dñm ter negauit. Quinimo, ut uideas, q̃ egregie ſubneruaueris (ut ais) opinionẽ noſtrã, Herculis, cui Lau. Vallæ v̾ba q̃dã ſupius q̃q; recitata hic adijciã. O q̃tũ eſt (inqt) põtificale munꝰ. Q̃tũ eſt caput eẽ eccliæ, q̃tũ eſt p̄poni paſtorẽ tãto ouili, e cuius manu uniuſcuiuſq; agni ouiſq; amiſſæ ſanguis exigitur. Et infra, Et põtifices (inqt) Ro. appellãt uicarios Petri, q̃ſi ul' uiuat Petrus, ul' minori ſint dignitate cæteri, q̃ Petrus fuit. Et itẽꝝ. Quis hoc chriañꝰ pati q̃at, & nõ papã (q hoc patit̃ ac libẽs audit & recitat) cẽſoriæ ſeuereq; caſtiget. Q̃d cũ a Chr̃o primatũ accepit Ro. ſedes, & id (Gratiano teſte, multiſq; Græcoꝝ) octaua ſynodus declararit, accepiſſe dicat̃ a Cõſtãtino, uixdũ chriano, tãq̃ a Chr̃o? Ĩ nũc taurine pugil, & ſubnerua opinionẽ noſtrã. ¶ Ais tertio. At v̾o ſi q̃s roget, q̃uo hęc falſiſſima pſuaſio in ecclĩã obrepſerit, dicã cõpendio. Quid dicas miſer? Nõne oñdimus nos ſup̃ ex Ignatio, Egeſippo & Hirenæo, nr̃am opinionẽ, imo hãc certiſſimã v̾itatẽ & hiſtoriã, ſp̃ in eccl'ia fuiſſe, a paſſione Petri & Pauli in hãc uſq; horã? Quid, ſi fuerit Antiochiæ Ep̃s Ignatius, q̃ñ Romę crucifixꝰ eſt Petrꝰ? Certe pſbr̃ ſaltẽ tũc fuit aut diaconꝰ.

Dignitas Ro. pontificis.

Lau. Vall. de dona Conſtã.

Hier. de ui. il. An nõ uicinũ tp̃ibꝰ aploꝝ, uocat Egeſippũ Hieronymꝰ? Sed & Hirenæus Polycarpi, q aploꝝ diſcipulꝰ fuerat, Euſebio teſte, fuit auditor. Mẽtiris igit̃ q̃cq̃d deblacterãdo ſubiũgis. ¶ Ais. 4. At v̾o hodie ſolẽne id habet̃, hoc glorioſum putat̃, ut uniꝰ arbitrio oĩa fiãt, circa unũ ſumma & caput reip. chriañæ cõſiſtet. Breuiter, in uẽtũ pugnas Velene, & oĩbꝰ his tuis uẽtoſis iaculis unũ oppono ſcutũ ex B. Hierony. ita cõtra Luciferianos dicẽte. Eccl'iæ ſalꝰ in ſummi ſacerdotis dignitate p̃det, cui ſi nõ exors q̃dã ab oĩbus eminẽs det̃ p̃tas, tot in eccleſijs efficient̃ ſchiſmata, q̃t ſacerdotes. Hũc ego ſc̃tm̃ p̄pono germaniæ principibꝰ. Eligãt nũc, an hũc ſequant̃, ut eoꝝ fecere maiores, an v̾o te pſonatũ Bohemũ & Lutheꝝ apoſtatã potiꝰ audiãt. Certe exẽplo & Roboã & Bohœmiæ merito abſterreri dñt, ne ſeniorũ ſp̃reto cõſilio, uos iuuenes, temerarios & ad oẽm impietatẽ prolapſos & pronos audiãt. ¶ Ais qnto. Et Ro. põtifex uſ̃is eccl'iæ catholicę Ep̃s ceẽſet, repugnãtibus oĩbus oĩm ferme libris, uoce ipſius Chri? & ritu ac exẽplo primitiuæ eccl'iæ. O linguã procacẽ, os ferreũ, frontẽ meretriciã, ſic, abſq; oĩ pudore, p̄petuo mẽtiri. Cur nõ p̄fers magne orator, unũ ſaltẽ ex oĩbus, oĩm (ut ais) libris, q repugnet? Niſi forte unus Lutherus oĩa eſt, Sed & huius (ut recitauimꝰ tibi ſupius) uerba ſunt. Primũ (inqt) q̃d me mouet, Ro. põtificẽ eẽ alijs oĩbus, q̃s ſaltem nouerimꝰ ſe põtifices gerere, ſupiorẽ, eſt ipſa uolũtas dei, quã in ipſo facto uidemꝰ, Ideoq; nõ licet temere Ro. põtifici in ſuo primatu reſiſtere. Vbi nũc ſunt Velene oẽs oĩm libri? Q̃ impie aũt mẽtiaris de uoce Chriſti & ritu atq; exẽplo primitiuæ eccleſiæ iamiam declarauimus

Euſe. i hiſt. ec. lib. v. ca. vi.

Eccl'ię ſalꝰ in Ro. pont. dignitate.

Hiero. in dialogo contra Luciferum

3. Reg. xij.

Mendacium Veleni.

Luth. in reſo. de p̃ttãte papæ

ximus ſupra in hac ipſa pſuaſione. ¶Ais ſexto. Cũq; recẽs adhuc ſit memoria, qñ hic tyrannus exordiũ ſumpſerit, nõ tñ inueniunt pleri/q;, q id pperuo fuiſſe ſcribãt? Sed Velene, recẽs eſt memoria, qñ paſ ſus eſt Marcellinus, recẽs Nicenũ cõciliũ, recẽtes antiq canones apl'o rũ & aplicorũ uirorũ, q hãc ſedi aplicæ, id eſt, Ro. eccl'iæ authoritatẽ priuilegiũq; & eminẽtiã (ut nos & ſup & alibi oñdimus) ex ſpiritus ſcti inſtinctu Euãgelicisq; dictis attribuerũt. Recẽs itẽ Calcedonẽſe, 606. & .30. Epõrũ ſub Martiano impatore conciliũ, qd nomẽ uniuer ſalis patriarchæ (qd Luther⁹ ipſe uerbis B. Gregorij & recitat & fa tet) Ro. põtifici ſua ſponte reuerẽter detulit. Recens deniq; ſynodus octaua, q declarauit (ut iã ex Hercule tuo diximus) Ro. ſedẽ a Chr'o primatũ accepiſſe. Quid nũc ais? ¶Ais ſeptimo. Præterea Syluestrũ a Cõſtantino impatore honeſtis muneribus donatũ, in ſedeq; impa toria repoſitũ, qs hoc hodie e pp'lo nõ credit? reſiſtẽtib⁹ oĩbus hiſto riographis. O nebulo mendaciſſime, profer unũ ſaltẽ hiſtoricũ, huic rei reſiſtẽtẽ. At in prõptu ad manũ habes (ut puto) Herculẽ tuũ, qui cõtra donationẽ Cõſtantini librũ ædidit, ut eũ opponas nobis. Nos aũt de illo multa diximus ſup. Hic unũ dũtaxat locũ ex eo recitabi mus. Adde huc (inqt Valla) etiã teſtimoniũ Ro. põtificis, q his rebus gerẽdis, nõ interfuit, ſed pfuit, nõ teſtis, ſed author, nõ alieni negocij ſed ſui, narrator. Is eſt Melchiades papa, qui proximus fuit ante Syl ueſtrũ, qui ita ait. Eccleſia huc uſq; puenit, ut non ſolum gentes, ſed etiam Romani principes, qui totius orbis Monarchiam tenebant, ad fidẽ Chriſti, & ad fidei ſacramenta concurrerẽt. E quibus uir re ligioſiſſimus Conſtantinus, primus fidẽ ueritatis patẽter adeptus, licẽtiam dedit p uniuerſum orbẽ ſub ſuo degẽtibus impio, nõ ſolũ fieri chr'ianos, ſed etiã fabricandi eccleſias, & prædia conſtituit tribu enda. Deniq; pfatus princeps dona immẽſa contulit, & fabricã tẽ pli primæ ſedis beati Petri inſtituit, adeo, ut ſedẽ imperialẽ relinque ret, & beato Petro ſuiſq; ſucceſſoribus profuturam conderet. En ni hil Melchiades a Conſtantino donatũ ait, niſi palatiũ Lateranẽſe & prædia, de quibus Gregorius in regiſtro facit ſæpiſſime mẽtionem. Hactenus Valla. Nõ puto ulteriore uel reſpõſo, ul cõfutatione mẽ dacij adeo manifeſtarij opus eſſe. ¶Ais octauo. Non difficile eſt ex inde diuinare, qtũ illis procliue fuerit, q hodie de Petro ferunt cõfin gere, cũ eorũ tẽporũ nullã certã habeam⁹ hiſtoriã. Quid hic dicam? Ecce, ut B. Petrũ interdicas Roma, oẽm incertã ais eſſe hiſtoriã. Q. ſi nulla eſt (ut ais) eorũ tẽporum certa hiſtoria, ergo ne ſacra quidem (quã Lucas ſcripſit) certa ẽ, Ergo & Pauli res geſtæ (qs paſſim i ep'lis cõmemorat) ſunt incertæ? Ergo nec tu quicq ex Luca & Paulo cer ti allegaſti? Allegaſti qdẽ certa eorũ loca, ſed tu incertũ, erroneũ, fal ſum, hæreticũq; ſenſum illis impie aſſcripſiſti, Cur inſup aliqñ Sue toniũ, aliqñ Tacitũ, Ioſephũ, Oroſiũ, de iiſdẽ tẽporibus allegaſti?

¶Ais. 9.

Non eſt recẽs Ro. ponti. emi nentia.

Greg. in regi. li. vij. ca. xxx.

Lau. Vall. de dona. Conſt.

Mendaciſſi mus nebulo

Lau. Valla de dana. Conſtã.

Dãnat hiſtori as Velenus

¶ Ais nono. Præter cõmẽticias illas aliq̃t de Petro & Paulo paſſiones, q̃ adeo ſibi nõ cõſtant, ut oĩbus etiã tacẽtibus, ipſæ ſe ſatis confitent, pſertim q̃ Græcorũ linguagio cõſcriptæ ſunt. Q̃d uel ſolũ argumẽto eſſe poſſit, eas falſiſſimas eẽ. Cũ hæc natio ab oĩbus paſſim ſcriptoribus in hiſtorijs mẽdacij accuſet. Ecce q̃s in hanc iniuriarum ollã colligis Coloquintidas. In fundo ſane ponis B. Petrũ nunq̃ ueniſſe Romã. Deinde colligis Ro. põtifices nõ eẽ Petri ſucceſſores, nõ ſummos põtifices, nõ primatos ecclæ, nõ uniuerſales patriarchas, nõ pcipuos paſtores ouiũ Chr̃i, ſed Antichr̃os, Beſtias, Cerberos, Tyrannos, Lupos. Itẽ, pplm chr̃ianũ, q̃ Petrũ Romæ fuiſſe credit, uocas futilẽ plebeculã, pſeudoſacerdotũ pſtigijs deluſam. Itẽ nullã ais eẽ certã eorũ tpm hiſtoriã, ſunt & aliæ pene innumeræ in hac olla tua iniuriarũ amariſſimæ Coloquintidæ, q̃s breuitatis grã omitto, q̃bus hic uelut Colophonẽ cõtra uniuerſam Græcorũ nationẽ ſupadis, q̃d ab oĩbus in hiſtoria mẽdacij accuſet. Id uiderint ſocij tui, bonarũ lrãrũ profeſſores, q̃ tot iã annos cõtra theologos, tanq̃ Græcarũ lrãrũ ignaros, depugnant. Ego, neq̃ in Latinis, neq̃ in Græcis hiſtorijs mathematicã certitudinẽ exigo, ſufficit mihi ciuilis rerũ geſtarũ enarratio, ſiq̃n in loco aut die aut numero parũ exacte ſcripſerint q̃s cõtinuo mẽdacij eos arguat? Nonne & hi ſæpe in eiuſmodi falſunt, q̃ aut belli duces ſunt, aut rebus gerẽdis interſunt? Scio aũt ex Græcis hiſtoricis fide digniſſimos haberi Thucydidem, Xenophontẽ, Plutarchũ, Appianũ, Et q̃s magno catalogo referũt, Plinius in naturali hiſtoria, Euſebius de pparatione Euangelica, Hieronymꝰ cõtra Iouinianũ, Sabellicus in Enneadibus & exẽplis, Fulgoſus deniq̃ de dictis factiſq̃ memorabilibꝰ. Q, ſi tantis uiris hiſtoriæ fidẽ eripueris, q̃d q̃ſo manebit reliquũ de antiq̃tatibus, cũ & Ioſephus Græce ſcripſerit? ¶ Ais decimo. Et breuiter, nemo id miret, hoc aptiſſimũ mẽdaciũ ſuos patronos habere, Cũ non deſint etiã, q̃ Tuſciã patrimoniũ Petri appellent, q̃ uoce nunq̃ delyrius dici aut cogitari aliq̃d potuit. Laus & grãrũ actio ppetua ſit oĩpotẽti deo, q̃d iã finẽ pſuaſionũ tuarũ attigi. Vereor equidẽ, ſi diutius mihi ad tantas tuas iniurias ſedẽdũ & tabeſcẽdũ foret, ne anima ipſa me tandẽ deficeret, zeluſq̃ domus dñi me comederet uiuũ. Ecce aptiſſimũ uocas mẽdaciũ, q̃d oẽs ſancti & uniuerſus orbis, a morte Petri & Pauli in hunc uſq̃ diẽ, ore uno & unanimi cõfeſſione affirmauerũt ſp. Quin etiã lapides & ſepulchra huic ueritati teſtimoniũ plibẽt. Et aliud adijcis q̃ nihil delyrius ais, aut dici, aut cogitari poſſe, Tuſciã ſcs patrimoniũ Petri appellari. Certe B. Gregorius in regiſtro frequẽtiſſime appellat patrimoniũ ſancti Petri, nõ ſolũ in Tuſcia, ſed etiã in Cãpania Apulia, Lucania, Calabria, Dalmatia, Sicilia, Aphrica, & Gallia, Et gnaliter ubicũq̃ habebat annuos redditꝰ ecclia Ro. Queadmodum adhuc hodie eccliarũ patronis, pdia & alia ipſarũ bona dicuntur eſſe eiuſmodi

Margin notes: Iniuriarum Coloquntidæ 4. Reg. 4. — Qualis certitudo hiſtoriæ. — Patrimoniũ S. Petri.

eiuſmodi ſctõꝝ, Sic ſane Auguſtæ patrimoniũ ſuũ habet B. Vdal⸗
ricus, & Mauricius, Norẽbergę Laurẽtius, & Sebaldus, Bambergę
Henricus & Kunegũdis, Herbipoli Kilianus & Purghardus, Mogũ
tiæ Martinus & Albanus. Breuiter apud chr̃ianos, a tpibus Cõſtan
tini Auguſti, uſqꝫ in hãc diẽ fundatæ ſunt eccl̃iæ qbuſdã redditibus
q uulgo eiuſmodi eccl̃iaꝝ dationes aut ſctõꝝ (qbus dedicatæ ſunt)
patrimonia dicunt̃, Solus Petrus tibi uidet̃ indignus, ut ullũ dicat̃
eius eẽ patrimoniũ. Habuit profecto & B. Vvenceſlaus ſatis am⸗ Patrimoniũ Vvenceſlai.
plũ Pragæ patrimoniũ, q̃d barbari & ſacrilegi, ſocij tui Huſſitæ diri
puerũt. Ita uelis & Romę fieri B. Petro, ſed nobiliores religioſioreſ⸗
qꝫ ſunt Cæſar & Romani, q̃ ut ſacrilegiũ uſqꝫ adeo barbarũ & impi⸗
um cõmittant. Quantulũ tñ eſt illud Petri in Tuſcia patrimoniũ, q̃d
tã inuidioſe obijcis? Nobiliſſima profecto in ea oppida ſunt Floren
tia, Sena, Volaterra, Piſæ, Luca, Lima, Piſtoriũ. Quãtũ aũt eſt in his
Petri patrimoniũ? Vnde q̃ſo ſunt Florẽtinis tãtæ opes & potẽtia?, ſi
Tuſcia eſt tota Petri patrimoniũ? Paup̃ profecto eẽt B. Petr⁹, ſi non
aliud haberet patrimoniũ, q̃ q̃d in Tuſcia hodie habet, Fruſtra igit̃
de Tuſcia in Ro. põtificẽ cõcitas inuidiã principũ, qa exiguũ eſt pro
tãto capite toti⁹ eccl̃iæ ibi patrimoniũ. Maximã partẽ tenẽt Foren
tini, bonã Senẽſes, nõ pœnitẽdã itẽ Lucenſes, Habet & nobilitas ca⸗
ſtella & prædia non pauca. ¶Explicit Liber Tertius.

¶INCIPIT LIBER QVARTVS.

REſtat nũc ultimo Velene cõgreſſu recupare arma &
ſpolia, q̃ te falſo iactitas eripuiſſe nobis. Arbitror ãt Perfidiæ iacula.
ſatis iã cõſtare, multo & plura & ualidiora nobis eẽ
arma, cõtra leuiſſima p̃fidiæ tuæ iacula, q̃ q̃ tu hic
ſeptẽ cauillis cõmemoras & recẽſes, Et lõge fortio⸗
res ſunt milites nr̃i, Ignatius, Egeſippus, Hirenæus,
Tertullianus, Origenes, Cyprianus, & id genus reliqui q̃s in aciẽ pro
duximus, q̃ ut uaniſſima p̃ſuaſionũ tuaꝝ uelitatiõe terreant̃, aut pe
dẽ loco moueãt. Cataphractis tibi grauiſſimis opus erit, ſi nr̃am ue
lis p̃rumpere aciẽ. Nũc tp̃s eſt (ne p̃ludã diutius) extorquere tibi ere
pta (ut putas) nobis a te ſpolia cauillorum.

¶Cauillus primus.

Hoc telũ iã pridẽ recup̃auim⁹. Siue eñ. 14. ſiue. 17. aut. 18. annos po Gala. ij.
nas, ab aſcẽſione dñi, uſqꝫ ad cõciliũ Hieroſolymitanũ, in q̃ Paul⁹ cũ
Petro, Iohãne, & Iacobo cõtulit de Euãgelio, Nihil penit⁹ curamus,
imo q̃to plures dederis annos, tãto melior eſt cã nr̃a, Nã facilius fuit
Petro ſemel e Roma Hieroſolymã p̃ficiſci in annis qnqꝫ aut ſex, q̃ in
duob⁹ aut tribus, Cũ igit̃ nos ponam⁹, Petrũ. xi, aut, xij. anno (ut ua
ria eſt cõputatio) a paſſione dñi Romã ueniſſe, multo lubẽti⁹ ample⸗ Fuit Petr⁹ Romæ ante cõcilium.
ctimur Hieronymi q̃ Lyræ ſñiam, qa facilius fuerit, ex urbe ad Hie
ruſalẽ redire anno 18. q̃ anno. 14. Negamus eñ Petrũ (q̃d tu ſtulte

p̄ſupponis) an̄ illd̄ cōciliū Romæ nō fuiſſe, Imo uehemēter affirmamus eū antea Romā ueniſſe, q̄d ex Euſebio, Hiero. Platyna, Sabellico, & id genus ſcriptoribus clariſſimis, manifeſtiſſimū eſt, & minime dubiū. Videſne igit̄, te hoc in cauillo magis pro nob̄ q̄ cōtra nos pugnaſſe? Qua aūt ipudētia tot hic cōuicijs iceſſis Lyrā, quē paulo an̄ iter firmiſſima ponebas teſtimonia? Nōne hæc tua ſunt u̾ba i p̄ſua-

Spoliat ſeipm Velenus.

ſione. 17. Quis cōtra hæc firmiſſima teſtimonia uel hiſcere deinceps poterit? Nō igit̄ hic nob̄ qcq̄ eripis, ſꝫ ſpolias teip̄ꝫ armis tuis. Quē em̄ paulo an̄ iter firmiſſima teſtimonia poſuiſti, & quē nemo mēdacij arguere poſſit, hic ita repellis & abijcis, ut ignobilē ſtultū & delyrū atq̄ ab oib⁹ diſſentiētē dicas. Sed neq̄ Hieronymo ſeruas fidem,

Perfidia eius in Hieron̄.

tractās eū fraudulēter, more plane meretricio, Nā ubi d̄t q̄d tibi placet, ibi ē l̄rarꝫ ſyd⁹, doctiſſim⁹, & p̄bate fortitudīs uir. Vbi āt d̄t q̄d tibi diſplicet, Ibi & ip̄e tibi aduerſus legē Chr̄i (ut in. j. dicis p̄ſuaſiōe) q̄ſi ex cōpoſito decertat, & cū Paulo & Luca inexcuſabil̄r cōtendit. Quis igit̄ militet in acie tua, ſi uideat te tāta milites tuos tractare p̄fidia?

¶ Cauillus ſecundus.

Prophanat teſtamētū dn̄i. Pſal. lxxxviij.

Hic q̄to eſt ualidior p̄s n̄ra, tāto ip̄robior & uana cōmētatiōe u̾ſutior eſt p̄s tua, nō ſine ſumma, & ipudētia & ipietate. Quo ei auſu maxime temerario ſic p̄phanas (obſecro) teſtamētū dn̄i, noua & ficta, cōtra ſenſum oim̄, expōne? Quid nō audeas q̄ hoc audes? At memēto ſcriptū eē. Si iuſticias meas p̄phanauerint, & mādata mea nō cuſtodierint, uiſitabo in uirga iniq̄tates eorꝫ, & in u̾beribus p̄ctā eorū.

Duplex Babylon.

Veniet (crede mihi) hora, q̄n minime reris. ¶ Ais primo. Duplicē eē Babylonē a coſmographis didicim⁹. Vnā in Aſſyria, alterā q̄ Aegyptiaca d̄r, nō p̄cul ab Aegypto diſtās, Strabo tn̄ plus (inq̄s) i Arabia, q̄ p̄uincijs Aegypti hāc eē ſitā oñdit. Vn̄ Arabū lingua Chayrꝫ illū uocāt, q̄ uox nō alid̄ eis deſignat, q̄ ſi Babylonē n̄rates dixerint Primū. Notior ē Aſſyriorꝫ Babylō, q̄ ut hic deſcribi debeat. Aegyptia-

Strabo geog. lib. xvi. Babylon Aegypti, Cayrū nunc dicit.

ca aūt ita deſcribit a Strabone, lib. ultīo. Vlteri⁹ (inq̄t) adnauigāti ē Babylon caſtellū, natura munitū, a Babylonijs q̄buſdā cōſtitutū, q̄ huc ſecedētes, hoc in loco habitationē a regib⁹ ip̄etrarūt. Nūc (inq̄t) i ea collocata ē una ex trib⁹ legiōibus, q̄ Aegyptū cuſtodiūt. Ab hoc loco uſq̄ ad Nilū iugū q̄ddā deſcēdit, p̄ q̄d aq̄ rotis & cochlijs a flumine trahit̄. 100. & 50. hoib⁹ captiuis, cōtinue op̄antib⁹. Hinc Pyramides, q̄ apd̄ Mēphim ſunt i ulteriore regione manifeſte apparēt, q̄ q̄dē p̄pinque ſunt. Propinq̄ ē etiā Mēphis Aegyptiorꝫ regia, trib⁹ ei ſchœnis diſtat a Delta. Hæc Strabo. Recitat ex his q̄dā Volaterran⁹

Volater. in geogra. li. xij.

& addit Ptolomæus hāc q̄q̄ Babyloniā uocat. Hodie u̾o Cayrꝫ appellāt. Sultanorꝫ regiā, q̄ nō caſtellū, ſed urbs maxīa eſt, plures cōplexa pp̄l'os, ut frequētes inde chr̄iani redeūtes indicāt. Ex his ſatis cōſtat, q̄ uere dicas, hāc plus in Arabia q̄ꝫ prouincijs Aegypti ſitam eē, p̄ſertim in ea Arabia, quā Iudææ ponis collimitaneā, Ego profecto tantā impudētiā apud nullū unq̄ dep̄hendi authorē, q̄ audeat ita

ſine delectu & pudore, mẽtiri, fingere, cõminiſci. Ecce ſtrabo ait, una eſt ibi ex trib⁹ legionibus q̃ Aegyptũ cuſtodiũt. Itẽ ab loco deſcẽdit iugũ q̃ddã ad Nilũ. Itẽ ꝓpinqua eſt Memphis Aegyptiorꝫ regia. Itẽ, apparẽt manifeſte ibi Pyramides q̃ apud Mẽphim ſunt. Et tñ tu audes dicere, q̃d Strabo dicat hãc plus in Arabia q̃ in prouincijs Aegypti ſitã eſſe. Sed clarius adhuc teſtimoniũ referã contra te ex Hieronymo, in uita Hilarionis monachi, cui⁹ profectionẽ ex Paleſtina in Aegyptũ deſcribẽs ait. Quinto igit̃ die uenit Peluſiũ, uiſitatiſq; fratribus, q in uicina eremo erãt, & in loco q dr̃ lichnos morabant̃, ꝓrexit triduo ad caſtrũ Theubaton, ut uideret Dracontiũ epiſcopũ & cõfeſſorẽ, q ibi exulabat. Quo incredibiliter cõſolato tãti uiri pſẽcia, poſt aliud triduũ multo Babylonẽ labore ꝑuenit, ut uideret Philemonẽ epm & ipſum cõfeſſorẽ. Conſtantius aũt rex, Arrianorꝫ fauẽs hæreſi, utrũq; in ea loca deportauerat. Inde egrediẽs, poſt triduũ uenit ad oppidũ Aphroditon &c. Quis ignorat Velene propinquiorẽ Aegypto eẽ Paleſtinã & Idumæã q̃ Iudæã? Ex Betilio tñ Paleſtinæ uix quinto die Hilarion ꝑuenit Peluſiũ, urbẽ Aegypti primã, ad quã finit Idumæa. Q̃d aũt & reliq̃ deinceps ꝑagrata ab eo loca fuerint in Aegypto, nõ in Arabia, ſeries ipſa declarat, poſt horũ em̃ locorꝫ uiſitationẽ ꝑuenit triduo ad montẽ B. Antonij, quẽ nemo neſcit in Aegypto habitaſſe. Q̃d aũt eo tpe Babylon illa non fuerit urbs aut magna aut celebris, argumẽto eſt exiliũ Philemonis & adiacẽs Eremus, Certe niſi eẽt in Aegypto, nõ fuiſſet in eã deportatus Philemon. Nõ em̃ Arabia, ſed Aegyptus erat ſub Cõſtantio ꝓuincia. Arabiã aũt tenebãt Saraceni, q nũc Cõſtãtij, nũc Perſarꝫ partes mercede cõducti, iuuabãt. Vt eſt uidere in hiſtoria Marcellini. Cęterũ an Chayrũ arabice dicat̃ Babylon, ignoro, utpote illi⁹ linguę impitus, Fatent̃ aũt mercatores & Chayrꝫ in Aegypto eẽ.

Hiero. in uita Hila. ca. xxv

Hilarion ꝑuenit Babylonẽ.

¶ Ais ſecũdo. Et ſic pſuaſiſſimũ eſt, Petrũ ex hac Babylone, uł, ſi quẽ Arabũ oblectat dictio, Chayro, epłam ſuã ſcripſiſſe. Ita ne cito pſuaſiſſimũ eſt Velene, q̃cq̃d tibi uel in buccã uel in ſomniũ uenit? Dic q̃ſo, ubi in uniuerſa ſcriptura hui⁹ Babylonis Aegyptiacę, uł ſemel fit mẽtio? Et ũñ ſcis Petrũ unq̃ fuiſſe uel in Arabia, uel i Aegypto? De Paulo q̃dẽ ſcim⁹, q̃d in Arabia, mox a cõuerſiõe ſua, fuerit De Petro aũt ꝓter te nemo hoc dicere pſumpſit. Quis aũt tibi credat, toties in mẽdacijs dephẽſo, q̃n ſic loq̃ris nudũ ſomniũ tuũ, ſine ſcriptura, ſine teſte, ſine rõne? Quæ em̃ rõ erat, ut Petrus, neglecta Memphi & uertice urbiũ (ut ait Marcellinus) Alexãdria, alijſq; populoſis Aegypti urbibus poſthabitis, in caſtellũ ſeſe contuliſſet ad legionẽ Romonã? An ita facile erat ibi colligere eccleſiã, in caſtello militũ circumiacente uaſta Eremo? Quis fuit aũt Epiſcopus illius eccłiæ poſt Petrꝫ? An uero ullus tpibus Petri fuit eo in caſtello Chr̃ianus? Cur nõ in illa Babylone potius q̃ Romæ agnoſcit orbis terrarꝫ ſedẽ ap̃licam?

Petrus neq; in Arabia neq; i ægypto fuit Gala. pri.

Marcelli. in hiſto. lib. xxij

Eccłia Alexãdrię ſub Marco.

Eccľia Alexā/driæ ſub Mar/co. Quo ỽo decebat mgr̄m Marcū,& pricipē apľoꝝ, declinare ī caſtellū deſerti,ut ibi iter militare p̄ſidiū colligeret eccľiā.¦Marcū ỽo diſcipulū cōcedere ī urbē pplōſiſſimā,nēpe Alexādriā,ubi multo uberior erat ad meſſem Chri ſeges,q̄ in illo caſtello? Certe q̄ p̄clarā & florē/tē fundauerit Alexādriæ eccľiā Chri Marcus,ex uarijs licet hoc hiſtorijs cognoſcere,maxīe ỽo ex his q̄ Philo Iudæus ſcripta reliq̄t, q̄rū nōnulla recitat Euſebius in hiſt.eccľ. Atteſtat̄ & Hiero.atq; Ambroſius,frequētiſſime itē Gregori⁹ ad Eulogiū patriarchā Alexādrinū, Hæc em̄ ei⁹ ſunt,in q̄dā ad illū epľa ỽba,Nā ſicut oīb⁹ liq̄t, B.Euā. Marc⁹ ſc̄tō Petro apſo mgrō ſuo Alexādriā ſit trāſmiſſus, hui⁹ nos mgrī & diſcipuli unitate cōſtringimur,ut & ego ſedi diſcipuli p̄ſidere uidear ,ppter mgr̄m,& uos ſedi mgrī ,ppter diſcipulū,dic igit̄ improbiſſime ſomniator,cur Alexādriæ fc̄tā eſt ſedes p̄riarchalis poti⁹ q̄ in illa tua Babylone? Decuit ne diſcipuli eccľiā eē ſup eccľiā mgrī? Imo oñde,ſi potes,ex q̄cūq; authore uolueris,in ea Babylone unq̄ fuiſſe Petri epľam,aut uiſam aut recitatā. Quis itaq; patiēter ferat tātā in B.Petrū iniuriā? Ecce ſi tibi credit̄,prexit Petr⁹ in Babylonem Aegyptiacā,q̄ tūc caſtellū erat militare,iuxta deſertū,& māſit ibi ignauiſſime abſq; oī fructu,q̄n acceſſerit,aut q̄n receſſerit,aut q̄d ibi e/gerit,aut quē reliq̄rit ſucceſſorē q̄lēq; iſtitueritibi eccľiā,nemini hactenus,niſi Veleno cognitū fuit. Cęteri aūt apľi ubicūq; fuerūt,p̄di/cauerūt cum fructu,iſtituerūt eccľias,ordinauerūt ep̄os & clericos, reliq̄rūt poſt ſe ſucceſſores,Solus Petr⁹ oſcitādo ſedit iter milites (ſi dijs placet) in caſtello,nec ullā fundauit eccľiā. Ah Velene infœlix,q̄ te demētia cœpit. ¶ Ais. Qui in Iudęa & cōtermineis,undiq; circū & circa, regionib⁹,Chrī nomē diuulgabat. Iudæa aūt cōfine hȝ utrāq; Arabiā,Petræā,& Deſertā. Quas ob res ī eis collimitaneis Hieroſolymę ,puinciis Petrū p̄dicaſſe Chr̄m,& ex Chayro epľam ſcripſiſſe, hoc iā q̄s negct? Hic eſt tu⁹ Velene ſyllogiſm⁹,licet mr̄tis a te ỽbis interpellat̄. Dic igit̄,Si nō exceſſit Petr⁹ ultra cōfines Hieroſolymę regiones,cur ſcripſit ad diſperſos e Ponto Galatia &c̄.ut tu loq̄ris,ut recti⁹ loq̄t̄ ipſe Petr⁹,Electis aduenis diſp̄ſionis Pōti,Galatię,Cappadotiæ,Aſię,Bithyniæ? Nūq̄d hæ regiones ſunt cōtermine Hieroſolymis? Nōne fuit & Antiochiæ? Sed ne hāc q̄dē ullus coſmographoꝝ facit Hieroſolymis cōterminā. Quis aūt mercatoꝝ aut pegrinoꝝ tibi credat,Chayꝝ eē cōterminā Hieroſolymę? ſi nihil credis geographis,ex pegrinis ſaltē quęre,q̄t dieꝝ ſit iter ab Hieroſolyma ad Chayꝝ. Vbi aūt dicit Petr⁹,ex Chayro ſeſe aduenis Ponti ſcripſiſ/ſe? Cur ſimpliciter dicit,ī Babylone,& nō addit,in Babylone Aegyptiaca,aut in Babylone caſtello? Quis em̄ nomīe Babylonis,ſi nihil addat̄,intelligit uel Chayꝝ,uel caſtellū Aegyptiacū? At dicis. Apoſtolus,hoc teſtat̄,dicēs. Syna mons eſt in Arabia,q̄ cōiuncta eſt ei q̄ nūc dr̄ Hieruſalē. Rn̄deo. Primū cōmittis hic crimē falſi, falſitatis enim

Euſe.ī hiſt.ec. lib.ij.ca.xv. Hier.de ui.il. Amb.de uirg. Greg.in regi. li.v.epľa.lx.

Iniuria Vele/ni in B.Petrū.

Mendacium Veleni. I.Petri.I.

Gala.ij.

Gala.iiij. Falſarius Ve/lenus.

em̄ textū apl̄i,cui⁹ hæc ſunt ꝟba. Syna em̄ mons eſt in Arabia,q cōiūctus eſt ei q̄ nūc eſt Hieruſalē, Deīn peſſime intelligis lr̄as. Sciunt em̄ uel idiotæ,ꝑegrini,ꝙ multoꝝ dieꝝ iter eſt ab Hieruſalē ad mōtē Syna. Dr̄ tn̄ ab aplo mons Syna cōiūctus ei,q̄ nūc eſt Hieruſalē, iuxta expoſitionē Lyræ, ſcd̄m ſenſum allegoricū, qa ſeruit⁹ legis, q̄ in Syna data eſt, tūc uigebat in Hieruſalē, qn̄ erat adhuc tēplū, in q̄ offerebāt ſacrificia & exercebāt legalia, at ſcd̄m lr̄alē ſenſuʒ Syna multū (inqt) diſtat a Hieruſalē. Et ideo gloſſa interliniaris exponit cōiūctus, id ē ſiīs. Miror eqdē, cur hoc ꝓfundū tā ſicco pede trāſeāt Ambroſius, Hiero. & Aug, Niſi forte, qa allegoriā ꝓteſtat⁹ eſt ipſe apl̄s, de ſenſu lr̄ali noluerint diſputare. Athanaſi⁹ tn̄, cū breuis ſit alias, hic ꝓlixi⁹ exponit. Per Agar (inqt) nimiꝝ uet⁹ illd̄ teſtamētū interp̄tat̄. Lex nāq; e mōte Syna tradita ē. Qui mons & ī Arabia eſt, & Agar Arabū lingua nūcupat̄, Cōiūct⁹ āt eſt Hieruſalē, hoc ē uicin⁹ eſt & cōtiguus, uel qa īferiori Hieruſalē cōpat̄ & ſiſis eſt, & ꝓportiōe q̄dā illi par, & ꝑ ea accipit̄, ꝓīn una utriuſq; ſit facies, Queādmodū igit̄ Agar, & ſerua erat, & ad ſeruitutē illos gn̄abat. Sic & lex ipſa, q̄ ex mōte Syna, alias Agar uocitato, & nūc Hieruſalē ipſi ꝓſili ꝓdiț ī ſeruitutē gignit q ſibi obtēpat. Hęc & adhuc plura hic Athanaſi⁹. Qui cupit, cupiat, Tu ꝑfecto & erras & in errorē mittis, Cerbereū ſpumās aconitū. ¶ Ais. 4. Atq; eo mō ꝟba Petri. Salutat uos eccl̄ia q̄ ē in Babylone collecta, itelligēda ſunt. Abſit, neq̄q̄ em̄ ita recte ītelligi aut p̄nt aut dn̄t, ut iā ſup̄ dictū eſt. Nos cōtra Lutheꝝ, anq̄ tua uidemus, hūc locū ꝓduxim⁹, & ei germanū ſenſuʒ breuiter ex gloſſis & Hieronymo accōmodauim⁹, exiſtimātes, unū Hiero. cōtra ur̄aʒ impietatē ſatis eē ualidū. Qm̄ ꝟo frōtē oēm abieciſtis, iō pluribus uos optet cōfodi cōficiq; ſagittis. Verba Euſe. ſunt. Igit̄ cū Ro. urbi claꝝ ꝟbi dei lumē fuiſſet exortū, Symonis qdē tenebrę cū ſuo authore reſtinctę ſunt. Sermo āt ꝟitatis & lucis, q ꝑ Petrū p̄dicabat̄, uniuerſoꝝ mētes placito illuſtrauit auditu. Ita ut q̄tidie audiētib⁹ eū, nulla unq̄ ſacietas fieret. Vn̄ neq; auditio ei⁹ ſola ſuffecit, ſed Marcū diſcipulū ei⁹ oib⁹ p̄cib⁹ exorāt, uti ea, q̄ ꝟbo p̄dicabat, ad ꝑpetuā eoꝝ cōmonitionē hn̄dā ſcripturę traderet, q̄ domi foriſq; ī huiuſcemōi ꝟbi meditatiōib⁹ ꝑmanerēt. Nec pri⁹ ab obſeruādo deſiſtūt, q̄ q̄d orauerāt ipetrarēt. Et hęc fuit cā ſcribēdi, qd̄ ſcd̄ʒ Marcū dr̄ Euāgeliī. Petr⁹ ꝟo ut ꝑ ſp̄m ſct̄m religioſe ſe ſpoliatū cōperit, furto delectatus eſt, fidē eoꝝ ꝑ hāc deuotionē cōſiderās, factūq; cōfirmauit, & ꝑpetuū legēdā ſcripturā eccl̄iis tradidit, Clemēs diſputationū libro hęc ita geſta eē deſcribit. Cuiq; ſil̄r dat teſtimoniū, Hierapolites ep̄s noīe Papias q & hoc dr̄, q̄d Petr⁹ in prima epl̄a ſua, quā de urbe Roma ſcripſit, meminerit Marci, In q̄ tropice Romā Babyloniā noīauerit. Hactenus Euſe. Hūc aūt tropū ad modū ꝓlixe declarat Oroſi⁹ ex q̄ pauca recitabim⁹. Vt aūt oia hæc (inqt) ineffabilib⁹ myſteriis, ꝓfundiſſimis

Qūo Syna mons dr̄ coniunctus Hieroſolymæ.

Atha. in epl̄a Pauli ad Gal.

Eccl̄ia in Babylone collecta.

Euſe. in hi. ec. lib. ij. ca. xv

Prędicatio Petri Romæ.

Papias Romā tropice Babylonē dici a Petro ait.

dei iudiciis diſpoſita,nō,aut hūanis uiribus,aut incertis caſib⁹,acci-
Similitudines in- diſſe p doceā,Oēs hiſtoriæ antiquę a Nino incipiūt,Oēs hiſtoriæ Ro-
ter Babylonē manæ a Proca exoriunt.Deinde a primo anno impij Nini, uſq; q
& Romam. Babylon a Semi rami de inſtaurari cœpta eſt,interueniūt anni. 64.
Et a primo anno Procæ,cū regnare cœpit,uſq; ad cōditionē urbis fa
ctā a Romulo,interſunt anni æque.64.ita regnāte Proca,futurę Ro
mæ ſemētis iacta ē,& ſi nōdū germē apperet,Eodē anno ipſi⁹ Pro-
cæ regni,Babylonis regnū defecit,&ſi adhuc Babylon ipa cōſiſtit,
Cap.iij. Et poſt pauca.Babylon nouiſſime eo tpe a Cyro rege ſubuerſa,quo
primā Roma a Tarqnio℞ regū dñatiōe liberata ē,ſiqdē lb una eadē
q; cōueniētia tpm,illa cecidit,iſta ſurrexit.Illa tūc primū alienigena
rū ppeſſa dñatū,hæc tūc primū etiā ſuo℞ aſpnata faſtidiū,Illa tūc q-
ſi moriēs dimiſit hæreditatē,Hæc uo pubeſcēs tūc, ſe agnouit here-
dē,Tūc oriētis occidit imperiū,& ortū eſt occidētis. Et iterū.Itē,Ba-
Cap.iiij. bylon,poſt annos.1164.q̄ cōdita erat,a Mœdis & Arbacto rege eo
rū,pfecto aūt ſuo,ſpoliata opibus & regno atq; ipſo rege priuata eſt
ipſa tñ poſt aliqdiu manſit incolumis. Sılr & Roma poſt annos to-
tidē,hoc eſt.1164. a Gothis & ab Alarico rege eo℞,Comite autem
ſuo,irrupta & opibus ſpoliata,nō regno. Manet adhuc,& regnat in-
columis.Q uis in tm arcanis ſtatutis in utrāq; urbē cōuenientiæ to
tius ordo ſeruatus ſit.Vt & ibi pfectus eius Arbactus regnū inuaſe-
rit.Et hic huius pfectus Attalus regnare tētauerit, Tāetſi apud hanc
ſolā,merito chriani impatoriis Honorij,attētatio pphana uacuata
Proceres par- ſit.Ecce Velene ſtant a pte nra inclyti(nō mō pietate,ſed & uetuſta-
tis noſtræ. te)Heroes.Papias auditor Iohānis Euāgeliſtę,Clemēs pſbr Alexā-
drinus,pceptor Origenis,Euſebi⁹ eps Cæſareæ Paleſtinę,uir i ſcrip
turis diuinis ſtudioſiſſim⁹,imo & i hūanis lrīs eruditiſſim⁹,Hierony
mus itē fulgidū illd lra℞(te ipo teſte)ſyd⁹,Et Oroſi⁹, hiſtoric⁹ pba-
tiſſim⁹,& Aug.& Hieronymi familiaritate cōprobatiōeq; illuſtris.
Eccle.iiij. Quis āt ſtat a pte tua niſi tu ſol⁹?An uo neſcis ſcriptū eē. Væ ſoli,qa
cū ceciderit,nō hʒ ſubleuātē ſe.Vt tñ eo ſurgas citi⁹,q̄ es lrā magis,
q̄ ſpūs ſtudioſus,lratiſſimū tibi(ut ſurgas)adiūgo Tertullianū,cuius
Eſaiæ.primo. hęc ſunt,in eo,quē aduerſus Iudæos ſcripſit,libro,uba. Nec hoc no-
Audite uerbū uū(inqt)ſcripturis diuinis,figurate uti trāslatiōe hoim,ex cōpatiōe
dñi principis criminū,Nā & Archōtas Sodomo℞ appellat Archōtas urōs,Et po
Sodomorum pulū urm,pplm Gomorrę uocat.Cū iā olim eēnt ciuitates iſtę extin
Ezech. xvi. ctę. Et alibi p pphetā ad pplm Iſrael dt.Pr(inqt)tu⁹ Amorræus &
mr tua Cethea,q℞ ex gñe pcreati nō ſunt,ſed ob cōſilem ipietatē,
qs aliqñ etiā filios ſuos dixerat p Eſaiā,filios gnaui & exaltaui, Sic
Eſaiæ.primo. & Aegypt⁹ nōnūq̄ tot⁹ orbis itelligit apd illū,ſupſtitiōis & maledi
ctionis elogio. Sic & Babylō,apd Iohānē nrm,Ro.urbis figurā por-
Apoca.xiiij tat,pinde & magnę,& regno ſupbę,& ſctō℞ debellatricis. Hęc Ter
tulli. Si uis,Velene,potes ſurgere,ſi nō uis,ſordeſce adhuc. ¶Ais.5.
Sed qd de ea Babylone,cui⁹ mētio apd Danielē agit̄.Deus p Hierę

miã loqͤ̃,dicẽs.Egredimini de medio Babylonis ppl̃e meꝰ,ut ſaluet unuſquiſq; aĩam ſuã ab ira furoris dñi?Stulta ſunt Velene & ſcelerata q̃ hic intẽdis.Stulta q̃dẽ,q̃a nõ diſtinguis tp̃a,nec allegorias diſcernis,Scelerata ꝟo,q̃a barbarico Huſſitarũ exẽplo ſuades Germaniæ pp̃lis ipiũ ſchiſma,hæreſimq; Bohœmicã,& dãnabilẽ defectionẽ a ſede ap̃lica,antiq̃ & unica ipſorũ in fide m̃re & nutrice.Nolo eq̃dẽ Ro.curiæ uicia excuſare,Opto ut melior fiat,uelim reſtringi uiuendi licẽtiã.Sed abſit,ut ꝓpterea alicui hoĩm ſuadeã,ab eccl̃ia Ro. deficere.Scio ẽm extra fidẽ illiꝰ eccl̃iæ nuſq̃ eẽ ſalutẽ,ſcio ibi eẽ cathedrã & nauiculã Petri,ſcio Pauli ore laudatã eẽ eius fidẽ,ſcio Hieronymi teſtimonio,apud hãc ſolã,incorruptã ſeruari patrũ hereditatẽ. Quid aũt Græculis ꝓfuerit,ab iſta eccl̃ia defeciſſe,miſerrima docet nũc eorũ ſub Turca ſeruitus.¶Quid tuis ꝓfuerit Bohœmis,facies terræ & urbiũ,barbariſſimiq; gẽtis mores,in q̃s intra cẽtũ annos(neglecta,imo & cõculcata religione)flebili caſu degenerauerũt,oñdunt

Et ne in re manifeſta ꝓlixior ſim,Lutheri tui ꝟba,q̃ Lipſiæ corã plurimis publice dixit,tibi obiter oppono. Primũ igr̃,diluã cõtumeliã,Q̃d me egregius D.D.inſimulat Bohœmicæ factiõis ſtudioſum & plane patronũ,parcat ei dñs,p̃ſertim in tãta corona tãtorũ uirorũ Nũq̃ mihi placuit,nec inæternũ placebit,q̃dcũq; ſchiſma iniq̃ faciũt Bohemi,q̃ ſe autoritate ꝓpria ſeparãt a nr̃a unitate,ẽt ſi ius diuinũ p eis ſtaret,cũ ius ſupmũ diuinũ ſit charitas & unitas ſp̃us. Hec tuus Theſeus in Lipſico duello.At in Galatis ſuis m̃lto ꝓlixius damnat q̃d tu hic tãtope ſuades.Etẽm ſup illo ꝟbo ap̃li, Alter alteriꝰ onera portate,ait,Hi ſane puertũt hãc doctrinã,q nolũt ſua onera portari, & ſolũ cõmodis aliorũ frui & uehi,hoc ẽ,uolũt nõ ĩ terra,ſ; ĩ paradiſo,nõ iter pc̃tõres,ſ; iter ãgelos,nõ ĩ mũdo,ſ; ĩ cęlo uiuere.Quibꝰ q̃ꝫ timẽdũ eſt,ne & hic recipiãt mercedẽ ſuã,& ĩ hac uita ſuũ regnũ coelorũ poſſederit.Nã cũ ſpõſa nolũt eẽ liliũ iter ſpinas,Nec cũ Hieruſalẽ ĩ medio gẽtiũ poſita,nec cũ Chr̃o dñari ĩ medio ĩimicorũ.Euacuãt ei crucẽ Chr̃i ĩ ſeipſis,& ocioſaꝫ ac ſtertẽtẽ,aliiſq; hũeris uectatã charitatẽ hñt.Eccl̃ia ei tũc ſp fuit optĩa,q̃ñ agebat iter peſſimos. Horũ ei onerũ tolerãtia,mire rutilauit eiꝰ charitas. Alioqn cur nõ Moſes q̃q; reliqͭ durę ceruicis pp̃lm?Cur nõ Heliſeꝰ & ꝓphetę,reges Iſrael idolatras?Cõſequẽs ẽ,q̃ Bohœmorũ diſſidiũ a Ro.eccl̃ia,nulla poſſit excuſatõe defẽdi,qn ſit ipiũ,& Chr̃i legibꝰ cõtrariũ,q̃a cõtra charitatẽ ĩ q̃ oẽs leges ſummãt̃,p̃ſtat.Et ĩ ꝓlogo ita p̃fat̃,Diſtinguo(inq̃t) iter Ro.eccl̃iã & Ro.curiã.Illã ſcio puriſſimũ eẽ thalamũ Chr̃i,matrẽ eccleſiarũ,dñam mũdi,ſ; ſp̃ũ,id ẽ,uiciorũ,nõ rerũ mũdi,ſpõſam Chr̃i, filiã dei,terrorẽ ĩferni,uictoriã carnis.Et q̃d dicã?Cuiꝰ ſunt oĩa iuxta Paulũ,Corin.3.Ipſa aũt Chr̃i,Chr̃s aũt dei.Hec & m̃lta id genus alia dixit Luth.tuꝰ,nõ olim ſane,cũ pacẽ haberet,ſ; ĩtra ħ q̃drĩeniũ q̃ñ iã hæreſeos reus agebat̃,Nũc igit̃ te cũ illo cõmitto. Dignꝰ p̃fecto nõ es,ut uiro bono negociũ amplius facias,tot fœdus flagitiis.

Stulta & ſcelerata Veleni intentio.

Hiero. ad Damaſum papã.

Verba Luthe

Nõ eſſe deſciſcendũ a Rom eccl̃ia.

Gala.vi.

Attendite hic oẽs Lutherani.

¶Cauillus tertius.

Petrus publica authoritate primus Romam uenit.

Chryſo. ſuper Math. c. xvi.

Act. xviij.

Hiſt. ec. lib. ij. cap. xiiij.

Aug. in li. ad Quod uult deum. ca. primo

Petrus Ro. eccleſiã primus fundauit.

Nõ ſunt hęc magni mométi, q̃ obijcis & q̃ dicis, Credibile ſane ẽ q̃ſdã frẽs priuatim uel ex Iudæa, uel ex Antiochia Romã ueniſſe, ſiue fidei dilatãdæ ſtudio, ſiue negocioꝝ cauſarũq́ expediẽdarũ grã. Sed publico cõſilio & authoritate añ Petrũ neminẽ fideliũ Romã ueniſſe credo. Primũ, qa cũ Petrus eẽt princeps (ut ait Chryſ.) apľoꝝ, & uertex totius cõſortij, merito ipſe p̃ cæteris ire debuit Romã, principẽ ciuitatũ, caput mũdi, ſummũq́ oim urbiũ uerticẽ. Deinde, Symõ magus nullus apľoꝝ æque ac Petrũ nouerat & timebat, Nã dixerat ei olim in Samaria Petrus. Pecunia tua tecũ ſit in pditionẽ, Cũ igiť Symon ille magicis pſtigijs tãtæ factus eẽt exiſtimationis Romæ, ut & uulgo deus putareť, & ſtatuis honorareť, Quis rogo chrianoꝝ potius ueniret Romã, ad expugnãdũ illũ, q̃ Petr⁹, q & antea uicerat & cõfuderat eũdẽ in Samaria? Tertio. Erat Petrus ſumma ecclıæ colũna, decuit igiť, ut in ſummo & oportuniſſimo loco ſedẽ apľicã ſummũq́ põtificatũ fundaret, cõſtitueret, erigeret, Quæ ãt urbs erat aut maior aut oportunior, ad rñdendũ (qd põtifices Ro. faciũt) oim totius orbis ecclıaꝝ cõſultationib⁹ q̃ Roma? Poſſent cõplures id gen⁹ rõnes & iuſtæ & pbabiles in mediũ afferri, Sed ſi has reijcis, reijcies etiã ſexcẽtas. Neq́ tñ ſolũmõ cõiecturis ducor, ſed authores q̃q́, q̃s ſequi cõuenit, habeo. Omitto hic eos, q̃s antea in. 18. demonſtrationibus produxi. Euſebiũ in eccliaſtica hiſtoria propono, dicẽtẽ. Sed nõ in lõgũ pmanet, fraude q̃ ſita eſt, diuinitas. Cõtinuo nãq́ in ipſis Claudij tpibus, clemẽtia diuinæ prouidẽtiæ, probatiſſimũ oim apľorũ, & maximũ fidei magnificẽtia, & uirtutis merito primoꝝ principẽ Petrũ, ad urbẽ Romã, uelut aduerſus gñis hũani cõem pniciẽ, repugnatuꝝ deducit, Ducẽ quẽdã & magiſtrũ militiæ ſuæ, ſciẽtẽ diuina plia gerere, & uirtutũ caſtra ductare. Iſte adueniẽs ex Oriẽtis partibus, ut cœleſtis qdã negociator, mercimonia diuini lumĩs, ſi qs uelit cõpare, parat⁹ aduexit, Et ſalutaris p̃dicatiõis ỹbo prim⁹ in urbe Roma, Euãgelij ſui clauib⁹, ianuã regni cœleſtis apuit. Hęc hiſtoric⁹ Quid aũt poſſim uel clari⁹ uel certi⁹ adducere? Tãgit rẽ eãdẽ etiã B. Aug. in lib. de hæreſib⁹, ſed min⁹ clare. Hic (inqt) Symõ mag⁹ fallacijs decepat mľtos, Negabat carnis reſurrectionẽ, & aſſerebat ſe eſſe Chrm. Itẽq́, Iouẽ ſe credi uolebat, Mineruã ỹo meretricẽ quãdã Selenen, quã ſibi ſociã ſceleꝝ fecerat, Imagineſq́ & ſuã & eiuſdẽ meretricis, diſcipulis ſuis p̃bebat adorãdas, q̃s & Romæ, tanq̃ deoꝝ ſimulacra, authoritate publica cõſtituerat, In q̃ urbe B. apľs Petrus eũ uera oipotẽtis dei uirtute extinxit. Nunq̃ pfecto aliũ q̃ Petrũ legi Ro. eccliã fundaſſe primit⁹. Si tu noſti aliũ, cur illũ nõ pfers? Vbi ãt ait uel Oroſius uel Tertullianus, añ q̃ Petrus Romã ueniret, fundatã eẽ iã tũ Ro. eccliã? Nõne ait Tertullianus, aut nũciatũ ſibi ex Syria? Nõne Oroſius, Pylatus p̃ſes Paleſtinę ad Tyberiũ retulit? Nõne igiť

Tyberi⁹

Tyberius potuit & de Chřo referre ad ſenatũ, & de chřianis ædictũ ponere, nullo etiã chřiano in urbe exiſtẽte? Quid miſer eos i teſtes ꝓducis, q cõtra te aptiſſime teſtãt Petrũ Romæ fuiſſe? Qũo ãt ſequit, Añ Petrꝫ aliq chřianorꝫ Romæ fuerũt, ergo Petrꝰ Romæ non fuit?

¶Cauillus quartus.

Quæ de apocryphis hic cõmemoras, nihil moror, imo libẽter legi, Etiã ſup̃ dixi, nihil mihi negocij eẽ cũ paſſionibꝰ illis q̃ Lino & Dionyſio aſſcribũt, Adduxi & hic & in alio aduerſus Lutherꝫ libello au thores, ut mřtos, ita & graues ac fide dignos, ĳs nitor, nõ illis paſſionibus. Q, aũt Hierarchias Dionyſii Areopagitę eẽ negas, nõ probo Nã & ſublimitas tractatuũ & maieſtas rerꝫ talẽ uirũ rẽpſentant, Et epřa eiꝰ ad Apollophanẽ, Alia itẽ ad Iohãnẽ Euãgeliſtã certiſſimũ p̃bet teſtimoniũ. Sed & noia eorꝫ, qbꝰ libros nũcupauit, indicio ſunt, illius Dionyſii eos eẽ libros. Vtinã extarẽt & alia, q̃rꝫ meminit, ipſiꝰ opa. Mihi ꝓfecto nimiũ uidẽt ingrati, q p̃clara illa opa nõ ſuſcipiũt reuerẽter. Quæ eqdẽ Hieronymi & Greg. tpibus latuiſſe arbitror. Ille em̃ nũq̃(q̃d meminiſſe queã) eiuſmodi librorꝫ meminit, Nec inter uiros illuſtres (q̃d alioq uehemẽter admirarer) hũc Dionyſiũ cõmemoraret, lꝫ referat mřto ignobiliores. Q, aũt Gregoriꝰ papa libros illos nõ uiderit, ipſe ꝓdit, in q̃dã homilia dicẽs. Fert ṽo Dionyſius Areopagita, antiquus, vcꝫ, & uenerabilis př, dicere, q̃d ex minorum angelorꝫ agminibꝰ foras ad explẽdũ miniſteriũ uel uiſibilr uel inuiſibilr mittant. Et tñ de Dionyſio. Q̃d aũt de Egeſippo ſentis improbiſſimũ eſt, Nimis em̃ ĩprobe dicis. Qualiter hõ ille poſt mřta tpa Romã ueniẽs, hiſtoriæ ſeruare potuiſſet ṽitatẽ? Nõne fateris ip̃e, cũ ſub Aniceto Romã ueniſſe? Nõne Hieronymꝰ uocat eũ uicinũ apřorꝫ tẽporꝫ? Credis Suetonio Trãq? Credis Cor. Tacito? At iſti multo lõgiꝰ diſtabãt a morte Iulĳ Cęſaris, q̃ Egeſippꝰ a paſſiõe apřorꝫ. Quid q̃d credis T. Liuio, de Romulo, aliiſq; regibꝰ & cõſulibus, a qbus tot ſęculorꝫ interuallo aberat. Tu ne igit inter diſertos haberis, q oẽm hiſtoriis fidẽ adimis? Qua aũt impudẽtia dicis, neq; Roma, illa tẽpeſtate, de eorꝫ paſſionibꝰ, qcq̃ ſibi cõſcia erat? Opæpciũ ſane fuerit, adnotare hic in tui cõfuſionẽ, q̃ Euſebiꝰ tradit in hiſto. eccle. Igit Nero (inqt) ut apertũ ſe hoſtẽ diuinitatis pietatiſq; ꝓfeſſus eſt. Ipſorꝫ prius apřorꝫ (qppe q duces & ſigniferi erãt in pplo dei) expetit neces, Et Paulũ qdẽ capite, in ip̃a urbe Roma, Petrũ ṽo crucis patibulo cõdẽnat. Horꝫ teſtimoniũ q̃rere extrinſecꝰ, ſupfluũ puto, Cũ rẽ geſtã inſignia, uſq; in hodiernũ, & ſplẽdidiſſima eorꝫ monumẽta teſtẽt. Verũtñ ſcribit de his etiã Cayus qdã, ſcriptor antiquus. Qui cũ Zephe rino, Ep̃o Ro. aduerſus Proculũ quẽdã Cataphrygẽ diſputãs, hęc de apřorꝫ cõmemorat locis. Ego (inqt) habeo trophea apřorꝫ q̃ oñdam Si em̃ ꝓcedas uia regali, q̃ ad Vaticanũ ducit, aut uia Oſtiẽſi, inuenies trophea defixa, qbus ex utraq; pte ſtatutis Romana cõmunit

Apocrypha

Opa Dionyſii Areopagitæ.

Gre. hom. 34

Velenus in Egeſippum

Euſe. in hiſto. ec. li. ĳ. ca. xxv

Trophea Petri & Pauli.

eccłia,

Hierony. ad Marcellam. eccl'ia, Sic & Hieronymus ſcribit ad Marcellã matronã Ro. Eſt qdẽ tibi ſcã eccl'ia, ſunt trophea ap'lorꝝ & martyrꝝ, eſt Chr'i uera cõfeſſio & ap'lorꝝ p̄dicata fides, & gẽtilitate calcata, in ſublime q̃tidie erigit uocabulũ chr'ianũ. Sed ãbitio, potentia, magnitudo urbis, ſuideri & uidere, ſalutari & ſalutare, laudare & detrahere, uel audire uel ꝓloq & tãtã hoĩm frequẽtiã uidere, a ꝓpoſito monachorꝝ & a quiete alie na ſunt. ¶ Cauillus quintus.

Paul' de Ro. eccl'ia. Rom. xv. Hic ſummã euomis ĩpietatẽ. Primo qdẽ in ſacro ſanctã eccl'iã Ro. quã Paulus & oẽs ſancti tãtopere uenerati ſunt. Verba Pauli ſunt. Certus ſum aũt frẽs mei & ego ipſe de uobis, qm̃ & ipſi pleni eſtis dilectione, repleti oĩ ſciẽtia, ita ut poſſitis alterutrum monere. Audacius aũt ſcripſi uobis ex parte tanq̃ in memoriã uos reducẽs ꝓpter grãm q̃ data eſt mihi a deo. Et infra. Obſecro ergo uos frẽs ꝑ dñm nrm Ieſum Chr'm & ꝑ charitatẽ ſancti ſp'us, ut adiuuetis me in orõnib' ue ſtris ad deũ, ut liberer ab infidelibus q ſunt in Iudæa. Ecce q̃tũ tribu it Romanis Paulus. Pleni (inq̃t) eſtis dilectione, repleti oĩ ſciẽtia. Tu ꝟo uir ſpurie & impure, ais. Romanã ꝟo eccl'iã hæc mẽdacia appro bare, profiteri, decantare, qd prohibet? q̃ mendacijs eſt alioqui re fertiſſima. Excedis profecto hac immaniſſima iniuria & calũnia oẽs Iudæos, Turcas & Paganos. Quis eñ illorꝝ ita loquit? At minime

Ep'la. xi. ita ſenſerunt uiri ſancti, uiri docti, uiri religioſi. Verba Ignatij ſunt, in ſua ad Romanos ep'la. Ignatius eccl'iæ ſanctificatæ & illuminatæ, in uolũtate dei, q̃ & p̄ſidet in loco regionis Romanorꝝ, deo dignæ, eminẽtia dignæ, b'titudine dignæ, laude dignæ, fide dignę, fundatæ in dilectione & fide Chr'i, paternũ nomẽ h̃nti, ſpiritiferæ. Quã & ſaluto &c̃. Verba Hirenæi ſunt. Aniceto ſucceſſit Sother, q nunc

In. iij. li. aduer ſum hæreſes xij. loco ab ap'lis, Ep̃atus obtinet ſortẽ. Et eaſdẽ, q̃s ap'li tradiderunt, p̄dicationes diuinæ fidei integras illibataſq; cuſtodit. Verba Dionyſii Corinthiorꝝ ep'i, in ſua ad Romanos ep'la (ut Euſebius recitat)

Euſe. hiſto. ec. lib. iiij. ca. 22 ſunt. B'tũs uero ep̃s ueſter Sother, nõ ſolũ ſeruauit, q̃ p̃res tradiderãt ſed & auxit in melius. Et infra. Beatã duxim' hodiernã dominicã diẽ, in qua legimus ep'lam ueſtrã, quã & ſemꝑ nr̃i cõmonitionẽ legi

Tertul. ĩ li. de p̄ſcrip. hæreti. mus, ſicut & illã priorẽ a Clemente ad nos ſcriptã. Verba Tertulliani ſunt. Fœlix eccl'ia (Romanã loquit) cui totã doctrinã ap'li cũ ſanguine ſuo profuderũt. Vbi Petrus paſſioni dñicæ adęquat, ubi Paulus Iohãnis exitu coronat. Videamus qd dixerit, qd docuerit. Verba Cypriani ſunt. Poſt iſta, nauigare audẽt & ad Petri cathedrã, atq;

Cyp. in ep'lis. lib. 1. epiſt. iij. eccleſiã principalẽ, unde unitas ſacerdotalis exorta eſt. Nec cogitãt eos eẽ Romanos, q̃rꝝ fides, ap'lo p̄dicante, laudata eſt. Ad q̃s perfidia habere nõ poſſit acceſſus. Ne aũt nũc aliter dicẽdũ eſſe dicas, ex cha

Iohã. Huſs de eccl. ca. xv. riſſimorꝝ dictis pauca ſubiungã. Verba Idoli tui, Iohãnis Huſs ſunt. Verũ ergo concludit (inq̃t) q̃ a deo immediate, & nõ ab hoĩe, Papa habet excellentiã dignitatis. Et infra. Nec uerꝝ eſt, ubicũq; eſt papa,

Cap. xviij. ibi eſt Roma. Quãuis uerꝝ eſt, ubicũq; fuerit papa, dũ fuerit hic ĩ te-

ris,ibi eſt authoritas Petri in papa,dũ nõ deſcẽdit a lege Chr̃i. Ver- ba Herculis tui Lau. Vallæ ſunt. Et pontifices Ro. appellat uicarios Petri, quaſi uel uiuat Petrus, uel minori ſint dignitate cæteri, ꝗ Pe- trus fuit, Verba Theſei tui Martini Luth. ſunt. Eccliã Ro. ſcio puriſ- ſimũ eẽ thalamũ Chr̃i, matrẽ eccleſiaꝝ, dominã mũdi, ſpõſam Chr̃i, filiã dei, terrorẽ inferni, uictoriã carnis, Et qd dicã? Cuius ſunt oĩa, ipſa aũt Chr̃i, Chr̃us aũt dei. Ecce nõ dicit, ſcio fuiſſe, ſed ſcio eẽ. Ver- ba deniq; celeberrimi uiri Eraſmi Roterodami ſunt. Q. ſi mihi (in- quit) penitus cõſtaret, qd eccl̃ia ea de re cenſeret promptiſſime acce- derẽ eius iudicio. Illud eñ certiſſimũ eſt, quicqd illa decreuit, me to- to pectore ſequi uelle. Et ſi qd etiã ſecus uideret̃, ꝓ animi mei ſen- ſum illius iudicio ſubmittere. Et alibi. Sup fidẽ (inquit) quã Petrus ꝓfeſſus eſt, & hacten⁹ Ro. ſeruauit eccl̃ia. Qua nõ alia minus labora- uit hæreſibus.

Lau. Valla de Dona, Conſt.

Luth. i ꝓlogo in ep. i. ad Ga.

Eraſ. Roter. in Iacobũ Fab.

Eraſ in epiſt. Hrer. ad Da.

¶ Deinde ais potuit ne diſcipulus apl̃icus hæc portenta horridiſſima toto cœtui fideliũ ſcribere, ut iã Chr̃s Petro oc- curſurus, tunc e cœlis deſcenderit? Non dicit̃, improbe falſarie, in il- la paſſione, ꝙ Chr̃us e cœlo deſcẽderit, ſed ꝙ Petr⁹ uiderit ſibi Chri- ſtũ occurrere. Si tñ diceret̃, ꝙ e cœlis deſcenderit, id intelligerẽ, ſpe- cie & uirtute, nõ corpore glorificato, Chriſtũ deſcendiſſe. Manet q; dẽ corpore glorificato ſemꝑ in cœlis, ſedẽs ad dexterã patris, Va- rijs tñ modis ad nos deſcẽdere dr̃, Iã ſacramẽtaliter in cõſecratione panis & uini, Iã effectualiter, aliqd i aſſumpta ſpecie opans apd nos. Sicut Paulũ prope Damaſcũ ſubito circũfulſit lux de cœlo, Et cadẽs i terrã, audiuit uocẽ dicẽtẽ ſibi, Saule Saule qd me pſeqris. Qui dixit qs es dñe? Et ille, Ego ſum Ieſus, quẽ tu pſequeris. Quid ad hęc dicis Rapſaces ipbiſſime? Nũqd & hęc horrẽdiſſima ſũt mẽdacioꝝ por- tẽta? Ecce audiuit Paul⁹ uocẽ dicẽtẽ ſibi, Saule Saule qd me pſeqris Nũqd ꝟo uox illa i cęlo ꝓlata ẽ ex ore Chr̃i ſedẽtis ad dexterã pr̃is? Quõ igit̃ tã ſubito penetrauit oẽs cęlos, & puenit cõtinuata ꝑ tot cę- loꝝ & elemẽtoꝝ tract⁹ ad aures Pauli? An nõ poti⁹ circa Paulũ, ſiue ꝟtute diuĩa, ſiue ãgeloꝝ miniſterio, & nata ẽ & formata i aere? Et tñ nõ mẽtit̃ uox illa, dicẽs. qd me pſeqris. Q̃ꝗ eĩ Ieſus tũc ꝟe ſedebat corpe glorioſo i cęlis ad dexterã pr̃is. Tñ erat ẽt eodẽ tpe ſil' i terris ef- fectualr̃ p lumẽ, uocẽ, pſtrationẽ, loqlã, circa Paulũ. Ido ꝟe dixit. E- go ſum Ieſus, quẽ tu pſeqris. Ita & Petrus (ſicut nos ſup, nõ ex Lini paſſiõe, ſ; ex Egeſip. & graui & antiq hiſtorico. retulim⁹) ubi uẽtũ eſt ad portã, uidit ſibi Chr̃m occurrere, & adorãs eũ dixit. Dñe q uenis Dicit ei Chr̃us, iterũ uenio crucifigi. Intellexit Petrus de ſua dictum paſſiõe, ꝙ in eo Chr̃s paſſur⁹ uideret̃. Et cõuerſus i urbẽ redit. Quis rogo ita demẽs eſt hic, ut dicat, eo tpe Chr̃m nõ fuiſſe in cęlo, aut nõ ſediſſe ad dexterã pr̃is? Erat utiq; tũc in cœlis, ut ꝑ ꝑſonalr̃, in cor- pore glorificato. Erat nihilominus & apud Petrũ in aſſumpta ſpecie uirtualr̃ & effectiue Nã & angeli pñt aſſumere corpa, nihilo ſeci⁹ tñ uidẽt ſp (ut ait in Euãgelio dñs) faciẽ patris qui in cœlis eſt. Ita ſane

Quõ Chr̃us deſcẽdit de cœlis.

Act. ix. In cõuerſiõe Pauli.

4. Reg. xviij

Egeſip. hiſto. lib. iij. ca. ij.

Quõ deſcendunt angeli. Mat. xviij.

i

Gene. xviij uidebãt eã illi tres uiri, q̃s hoſpitio ſucepit Abrahã. Ita & illi duo an
Gene. xix. geli q̃s Loth in Sodomis cõpulit, ut diuerterẽt ad ſe, Ita & uir ille, q
Gene. xxxij luctabat cũ Iacobo uſq; mane. Si ergo hoc pñt angeli, quãto magis Chrs? Egregie igit te ipm Velene iugulaſti, eo, q̃ de Paulo retuliſti, exẽplo & Egeſippi hiſtoriã cõfirmaſti, temetipm pulchre redarguẽs

¶ Cauillus ſextus.

Pſal. lviij. Cogit me ſumma tua, Velene, iprobitas hic tãdẽ dicere cũ Pſalmiſ. Eripe me dñe ab hoĩe malo, a uiro iniq̃ eripe me, eripe me de inimicis meis (imo & tuis) Deus me⁹ eripe me de opantib⁹ iniqtatẽ, Profecto, pfecto, niſi papa & impator ædictis ſeueriſſimis cõſtituerint, ne paſſim qbuslibet ſciolis, q fuco vboꝝ ſupbiunt, liceat, ſacras lr̃as pphaniſſimis & manibus & ſtudijs tractare, puertere, temerare, corrupere, actũ erit de religione, de fide, de eccl̃ia, de pace. Et abibit oĩs Germania (q̃d horreſco referẽs) in Chaos cõfuſum, in abominatiões barbaricas, in bohœmicas cryptas, atq; in oẽ flagiciũ ſceluſq; ĩpietatis, Vtinã falſus ſim uates. ¶ Ais primo. Qui Clemẽti aſcribũtur libri, minus eſt tutũ eis credere, qm̃ eoꝝ qdã ſuppoſiticij, qdã uero

Duo Clemen tes. magna ex pte depuati ac erroribus infecti, ut iã antea probauimus Primũ. Cur nõ facis duos Clemẽtes, ſicut duos Marcos? Vtiq; nõ eſt

Philip. iiij. unus & idẽ Clemẽs, is cuius meminit Paulus, & ille q ſcripſit octo libros informationũ. Prior eñi ſub Nerone fuit & Claudio cũ Paulo

Hier. de ui. il. Poſterior v̾o ſub Seuero & Antonino eius filio Prior Romæ (ut aſſerit Hierony.) fuit eps. Poſterior v̾o Alexãdriæ pſbyter. Prior diſcipulus Pauli. Poſterior pceptor Origenis. Vtriuſq; ſcripta recenſet Hieronym⁹. Prioris unica extitit (q̃ tñ iã depdita eſt) ad Corinthios, (ut paulo ſupius ex Euſebio dixim⁹) ep̃la, ualde (ut ait Hieronym⁹) utilis, ex pſona Ro. eccl̃iæ. Poſterioris uero p q̃ plurimi fuerũt libri.

Euſe. in hiſto. ec. li. iij. ca. 31. Priori aſſcripta fuerũt falſo aliq̃t libri apocryphi, uti ex Euſebio refert Hieronym⁹. Verba ſane Euſebij ſunt. Dr̃ tñ eẽ alia Clemẽtis epiſtola, cuius nos noticiã nõ accepim⁹, Sed & alia (inqt) eius opuſcula, nõ minima, a nõnullis haberi phibent, uelut Petri & Appionis diſputatio, quã in uſu a ueterib⁹ habitã, minime repimus, qa nec pura in eis & incorrupta aplicæ fidei regula mãſiſſe dephẽdit. Vidi ego Normbergæ in uetuſto codice mirabiles illos libros, de qbus in De

Diſt xv. c ſan cta Romana. cretis ait Gelaſius papa, Itẽ, Itinerariũ noĩe Petri ap̃li, q̃d appellatur ſc̃ti Clemẽtis, lib. 8. apocryphi. At de libris poſterioris Clemẽtis nihil tale uidi aut legi, licet eũ frequẽtiſſime alleget Euſebius. Falleris

Varij lapſus Veleni de Cle mente. igit de Clemẽte multis modis, Primo, qa duos cõfundis in unũ. Secũdo, qa informationũ libros ei aſſcribis, cuius meminit Paul⁹. Tertio, qa tãq̃ unus, & nõ octo ſint informationũ libri, ais. ut & Clemẽs

Philip. iiij. libro informationũ ſcripſit. Quarto, qa nõ ad Coloſſenſes (ut tu ais) ſed ad Philippẽſes (ut Hieroñ. ait) ſcribẽs Paulus, Clemẽtis facit mẽtionẽ, Verba Pauli ſunt. Etiã rogo & te germane cõpar, adiuua illos

q mecũ

q̃ mecũ laborauerũt in euãgelio, cũ Clemẽte & cæteris adiutoribus meis, quorũ noĩa ſunt in libro uitæ. Hic nihil dr̃ de Clemẽte Ambroſi⁹, nihil Athanaſi⁹, nihil gloſſæ. Euſebi⁹ aũt in hiſtoria ait. Memorat̃ ex comitib⁹ Pauli Creſcẽs qdã ad Gallias eẽ pfectus. Linus uero & Clemẽs, in urbe Roma eccl'iæ pfuiſſe, in q̃ comites & adiutores ei⁹ fuiſſe ab ipſo Paulo phibent̃. ¶ Ais ſcd'o. Itaq; ſciẽdũ, qd in noui teſtamẽti libris duos Marci cognoĩe fuiſſe inſignitos, inuenim⁹, quorũ prior dicebat̃ Iohãnes Marc⁹. Nihil moror Velene duos fuiſſe Marcos, imo dubito an fuerint tres. Nuſq̃ em̃ legi cognatũ Barnabæ, Iohãnẽ cognomẽto Marcũ (ut ĩ actibus dr̃) Euãgeliũ ſcripſiſſe. Et Marcus, cui⁹ ad Timotheũ in poſteriori ep'la meminit Paulus, nõ potuit eẽ ille, q Alexãdrinã fundauit eccl'iã, is em̃. 8. anno Neronis (ut ait Hieron̄.) mortu⁹ eſt, & ſepult⁹ Alexãdriç, ſuccedẽte ſibi Aniano. Dubito igit̃ an Marcus Euãgeliſta, diſcipulus & ĩterpres Petri, primuſq; Alexãdriæ põtifex, alius ſit ab illis duobus. Barnabæ em̃ cognat⁹, nõ noĩe ſed cognomẽto dicebat̃ Marc⁹, cũ noĩe pprio diceret̃ (ut ſæpe noĩat̃ in actibus) Iohãnes, Marcus aũt Pauli poſt mortẽ Marci Alexãdrini fuiſſe dinoſcit̃, utpote de q̃ Paulus, cũ tp̃s reſolutiõis eius iã inſtaret ſcripſit Timotheo, Marcũ aſſume, & adduc tecũ. Eſt em̃ mihi utilis in miniſterio. De Marco aũt Euãgeliſta, ita ſcribit (ut recitat Euſebius) Papias, Hieropolitan⁹ ep̃us, antiquus ſcriptor, qppe Iohãnis Euãgeliſtæ auditor. Etiã hoc (inqt) p̃ſbyter narrabat, q Marc⁹ ĩterpres fuerit Petri, & q̃cũq; meminerit ab eo dicta cõſcripſerit [illegible] tñ p ordinẽ ea q̃ a dño dicta ſunt uel facta, digeſſerit, qa nõ ip̃e auditor dñi fuerit uel ſectator, ſed nouiſſime (ut dixi) Petro adhæſit, ad uſum ac miniſteriũ p̃dicãdi, nõ ad cõſcribẽdos dñi ſermones. Itaq; nihil peccauit Marc⁹, q ita q̃dã ſcripſerit, q̃ſi q paſſim audita recordari uideat̃ Et hoc ſolũ ſatis egit, ne qd ex auditis omitteret, aut aliqd falſum ſcriberet. Hæc de Marco euãgeliſta Papias. Tu uero de Marco Barnabæ hiſtoriã recitãs, p nimis affectata uerborũ elegãtia, dũ aliter loq̃ris q̃ textus h₃, ſæpe Priſciano maxillã feris, in grãmatices p̃ſcripta puerilr ipingẽs. Nos itaq;, abiecta hac noua narratiõe tua, manem⁹ cũ antiq̃. ¶ Ais tertio. Qui qdẽ Marcus, Barnaba ob nomẽ Chr̃i ĩ Cypro ipiiſſime trucidato, q Aegyptũ tandẽ iter occupauerit, nemo it inficias, cũ Philo ĩ Alexãdria Chr̃i nomẽ ip̃m annũciaſſe pdat. Ecce q̃ ſecure poetice nugator enũcias, q̃ pbe defers Priſciano, q̃ bñ p mittis de aliis, q̃ ſcite allegas Philonẽ. Rogo te, ubi legiſti hũc Marcũ ex Cypro ĩ Aegyptũ ueniſſe? Quis p̃ter te unũ id affirmat? Qũo igitur dicis, nemo it ificias? Si em̃ ex Cypro Alexãdriã pfectus, ibi nomẽ Chr̃i annũciauit Qũo poſtea, lõge poſt Pauli & Barnabæ defenſionẽ ſeparationẽq;, ad Coloſſenſes ſcripſit ap'ls, Salutat uos Marcus cõſobrinus Barnabæ? Nõne ſup dixiſti, Paulũ e Roma ad Coloſſenſes l'ras dediſſe? Hoc eqdẽ nõ dico, ſed Athanaſiũ potius ſeq̃r, q ait,

Euſe. hiſto. ec. lib. iiij. ca. ij.
Lego Galatiã
Tres fuiſſe Marcos.
Act. xv.
Hier. de ul. il.
Act. xiij.
ij. Timo. iiij
Euſe. hiſto. ec. li iij. ca. xxxi.
Nõ ueit Marcus Barnabæ ex Cypro in Aegyptum.
Coloſ. iiij.
Perſuaſiõe. x Atha. ĩ ar. ep'ſ

ab Epheſo ad Coloſſenſes Paulũ iã ligatũ ſcripſiſſe. Qđ eo libentius
credo, q̃a & Timotheũ Epheſiorꝫ ep̃m, ponit in frõte ep̃ſe, & Ari-
ſtarchũ cõcaptiuũ ſuũ in calce eiuſdẽ. Cũ igĩ Paulus iã captiuus &
ligatus meminerit Marci, q̃ cõſobrinus erat Barnabæ, Nõ recte di-
cis tu, Marcũ iſtũ ex Cypro in Aegyptũ ueniſſe, & Alexãdriæ Chr̃m
Euſe. hiſto. ec. lib. ij. ca. xvi. annũciaſſe. Nã Marc⁹ ille, q̃ dr̃ euãgeliſta, e Roma Alexãdriã prexiſſe
phibet̃. Ita em̃ ſcribit Euſebi⁹ in hiſt. Tũc aũt (hoc eſt, poſtq̃ Romę ſcri
pſerat Euãgeliũ, qđ Petr⁹ approbauit) Marcũ tradũt primũ ad Ae-
Hier. de ui. il. gyptũ prexiſſe, atq̃ inibi Euãgeliũ, q̃d ipſe cõſcripſerat, p̃dicaſſe, &
primũ eccl̃iã apđ Alexãdriã cõſtituiſſe. Et Hiero. Marc⁹ (inq̃t) diſci-
pul⁹ & iterpres Petri, iuxta q̃d Petrũ referẽtẽ audierat, rogat⁹ Romę
a fratrib⁹, breue ſcripſit Euãgeliũ, Qđ cũ Petr⁹ audiſſet, p̃bauit, & ec
cleſiæ legẽdũ ſua authoritate ædidit. Sicut Clemẽs in ſexto Hipoti-
poſten, id eſt informationũ, libro ſcribit. Aſſumpto uticq̃ Euãgelio,
q̃d ipſe cõfecerat, prexit Aegyptũ, & primũ Alexãdriæ Chr̃m an-
nũcians, cõſtituit eccl̃iã, tãtę doctrinę & uitæ cõtinẽtia, ut oẽs ſecta-
tores Chr̃i, ad exẽplũ ſui cogeret. Mortu⁹ eſt aũ. 8. Neronis anno,
& ſepult⁹ Alexãdriæ. Hæc Hiero. cui ego uni plus credo, q̃ ſexcẽtis
Philo de chr̃ianis Alexandriæ. Velenis & Lutheris. Neq̃ itẽ credo tibi, qñ dicis, Philonẽ ſcribere,
q̃d Marc⁹ ille, q̃ cũ Barnaba abierat in Cyprũ, Alexãdriæ Chr̃i no-
mẽ annũciauerit. Scripſit q̃dẽ ille multa egregie, de antiq̃s religiõis
nr̃æ inſtitutis, in eo p̃cipue libro, quẽ de uita cõtẽplatiua iſcripſit. Sed
neq̃ Marcũ neq̃ Petrũ aut Paulũ ibi noĩat, ne Chr̃m q̃dẽ, Noĩat ãt
chr̃ianos cultores & cultrices, ſiue id nois ipſe ĩpoſuerit primis illis
Euſe hiſto. ec. lib. ij. ca. xvij. ex ipſorꝫ actibus colligẽs, Siue v̾o (inq̃t Euſebi⁹) in initijs ita appel-
Hier. de ui. il. labant̃, q̃ ſcđm Euãgeliũ uiuebãt, añq̃ chr̃ianorꝫ appellatio p̃ oẽm
locũ diffunderet̃. Vides em̃ (inq̃t Hiero.) Alexãdriæ primã eccl̃iaꝫ
adhuc Iudaizãtẽ, q̃ſi in laudẽ gẽtis ſuæ librũ ſup̃ eorꝫ cõuerſionẽ ſcri
ſit. Multa q̃dẽ hoc ex authore allegat Euſebi⁹, multos cõmemorat li
bros ei⁹ Hieronym⁹, Sed neuter đt eũ ſcribere q̃d tu ſcribis, ſcꝫ, Mar
cũ, q̃ cũ Barnaba in Cyprũ fuerat p̃fect⁹, iñ in Aegyptũ ueniſſe, &
Alexãdriæ nomẽ Chr̃i annũciaſſe, Neq̃ ego in ijs uoluminib⁹ eius
q̃ hñt̃ Romæ pulcherrime ſcripta in Bibliotheca põtificia, q̃cq̃ tale
uidi. Neq̃ te unq̃ uidiſſe Philonis op̃a arbitror, id aũt q̃d alij allegãt
tu p̃ue intelligẽs, ſiniſtre adducis. Nõ igĩ ex Cypro, ſed e Roma Mar
cus Euãgeliſta Alexãdriã p̃fect⁹ ẽ. ¶ Aïs. 4. Et Petr⁹ ex Chayro, hoc
eſt Babylone (quã Stephan⁹ & Ptolomæus in Aegypto ſitã eẽ tra-
dũt) ep̃laꝫ ſcribẽs, ipſi⁹ meminit. Nos ſup̃ ex Papia, Clemẽte, Tertul
liano, Euſe. Hiero. alijſq̃ clariſſimis authorib⁹ oñdim⁹, p̃ Babylonẽ
Roma dicitur Babylon. hic Romã figuralr̃ intelligi, nõ Chayrꝫ, nõ Semiramidis urbẽ. Non-
ne & tu ipſe mox in fine libri tui dicis. Sceleraq̃, & errores occidẽta
lis Babylonis patefacim⁹? Te ip̃m igĩ appello, Si tibi nũc ſub fide ca
tholica religioneq̃ chr̃iana degẽtẽ Romã, licet Babylonẽ appellare

Cur nõ

Cur nō licuiſſet Petro, ſiue ſub Claudio, ſiue ſub Nerone Romā omni ſcelerum, idolorumq; abominatiōe, ad uerticē uſq; cōtaminatā, Babylona uocare? Quo āt nūc, improbe Protheu, Chayrum i Aegypto ſtatuis quā ſup in Arabia Strabonis authoritate (quis falſo) eē uoluiſti? Nōne dicebas Petrū collimitaneas Iudææ regiones nō exiſſe? Vbi aūt legiſti Petrū in Aegypto fuiſſe? aut ubi Aegyptus dr Iudeæ collimitanea? Credibile eſt (inqs) hūc Marcū Petro familiarē fuiſſe, cū Alexandria nō procul a Chayro diſtet. Credo eqdē Velene & hūc Marcū, ppter quē a Paulo Barnabas diſceſſionē fecit, Petro familiarē fuiſſe. Nā ut Hieroſolymis p angelū liberat⁹ eſt e carcere de manu Herodis B. Petrus uenit ad domū Mariæ, matris (ut ait in actibus Lucas) Iohānis, q cognoīatus eſt Marcus, ubi erāt multi congregati & orātes. Sed illa familiaritas nō eſt facta (ut tu ais) ex uicinitate Chayri & Alexādriæ (neq; eñ uſq; adeo uicinæ ſunt hæ duæ urbes, q̄uis in una ſint prouincia) qa nunq̄ fuit in Chayro, ne in tota qdē Aegypto, Petr⁹, facta eſt aūt Hieroſolymis, cū ex deuotiōe & meritis matris, tū ex uirtute & cōuerſatione Marci ipſius. Aliū tñ fuiſſe puto Marcū, eū, q Euāgeliū Romæ ſcripſit, & inde cū Euāgelio in Aegyptū uenit. Nā Marcus Barnabæ fuit apud Paulū, qñ ſcripſit epl'a₃ ad Coloſſenſes, q̄ tpe iāpridē fundata erat eccl'a (ut ex Philone cōijcere licet) Alexādrina. Q₂ ſi ali⁹ fuit Marcus Barnabæ, & ali⁹ Marc⁹ Pauli, de q̄ ad Timotheū nouiſſime ſcriptū eſt. Neceſſario iam, non dubitatiue, ſequit̄, tres fuiſſe Marcos, unū quidē Petri, alterum Barnabæ tertiū uero Pauli. Neq; debet hoc mirabile uideri, quod inter. 72. diſcipulos (nullus eñ ex duodecim aplīs nominatus, aut cognominatus eſt Marcus) reperiant̄ duo aut tres eiuſdē noīs aut cognominis, quandoquidē & inter. xij. repti ſunt bini & bini cognomines. Nā & in euangelio & in actibus cōmemorant̄ duo Iacobi & duo Iudæ Iacobus inq̄ Zebedei, & Iacobus Alphei. Iudas itē Iacobi (quē Matthæus & Marcus Thadeū nomināt) & Iudas Scharioth. Quid, quod & duo cōnumerant̄ inter aplos Chrī Symones? Alius eñ dr Symō Iohānis, q & Petrus. Alius Symon Zelotes, quē Matthæus Symonē Chananæū noīat. Nō eſt igit̄ mirū, ſi quid tale cōpertū fuerit inter 72. diſcipulos, aut inter fratres plus q̄ quingentos, qbus uiſus eſt (ut ait Paulus ad Corinthios) poſt reſurrectione dñs, cū inter. xij. id nō ſemel fuerit factū. Nō eſt igit̄ temere per noīa, cōtra ecclīā Petrūq; traditiones, diſputandū. Nā inter aplos aliqui ſunt, q̄rum hi quidē ſub uno noīe ſunt multi, ut duo Symones, duo Iacobi, duo Iudæ, Alij uero ſub una pſona multa hñt noīa, Quippe, unus idēq; dr Petr⁹ & Symon Iohannis. Vnus item q dicit̄ Symon Zelotes & Symon Chananæus, Vnus præterea, qui dicit̄ Iudas Iacobi & Thadæus.

Protheus Velenus.

Marcus Barnabæ notus Petro.

Act. xv.

Act. xij

Alius Marcus Euangeliſta.

Diuerſitas nominū in aplīs & diſcipulis Chriſti.

Lucæ. vi.

Act. primo

Mat. x.

Marci. iij.

Iohan. ult.

Lucæ. vi.

Mat. x.

I. Corin. xv.

¶ Ais qnto. Et de hoc Marco multa figmēta reperiunt̄. Primo, q̄ amputaſſet ſibi pollicem. Deinde, quod Romæ ſcripſerit Euangelium

Vtriuſq;

Vtriuſq; ſane dicti authorē habem⁹ B. Hieronymū, tuo q̄q; iudicio doctiſſimū. Prioris qdē in ꝓlogo, quē in Marci Euāgeliū pmiſit. Poſterioris vo in libro de uiris illuſtribus. Huic credimus, nō tibi, negatiue arguēti, qa nō oia ſcripta ſunt in lrīs ſacris. ¶ Ais ſexto. Et ſcriptoꝝ uarietas mēdaciū hoc declarat. O linguā inutilē & pniciosā ex infirmoꝝ infideliūq; ſcādalis. Tu ne Hiero. & Clemēti opponas Platynā? Certe Platyna nūq̄ tātæ fuit ipudētiæ, ut id ſperaret. Quæ tn̄ ē ibi diſcrepātia? Hieronym⁹ fratrū, Platyna Romanoꝝ pcib⁹ ipetratū ſcribit, ut ædereť Marci Euāgeliū. Quaſi vo Romani, q hoc efflagitarūt, nō fuerint frēs, hoc eſt, fideles & chriani. Quoties vo Paulus ad Ro. ſcribēs, frēs eos uocat? Q, aūt ſcriptoꝝ uarietas nō pimat hiſtoriæ ueritatē, iā ſup̄ abūde declaratū eē arbitror. ¶ Ais. 7. Quē oēs uelut ex cōpoſito, 8. anno Neronis obijſſe, Alexādriæq; ſepultū eſſe ſcribūt. Veꝝ enuero hos decepit eoꝝ indiſcretio Quæſo te Velene, ſi ex aliqꝝ diſcordātia coarguis falſitatē, Cur nō ex oīm cōcordātia cōprobas ueritatē? Tu ne unus diſcretus es, oēsq; alij indiſcreti? Quid habes cōtra octauū Neronis annū? qd cōtra ſepulchrū in Alexādria? Tibi ne, mēdaciſſimo alioq iā ſæpe de mēdacijs & cōuicto & recognito, nude loquēti credať, abrogata tot ſctis & antiqs pribus fide? Quæ eſt hęc tādē demētia? Quis credat Hieronymū, in lrīs ſacris ultra. 70. annos cōtinue vſatū, nō potuiſſe diſcernere, ꝙ tā repente, uix triū annoꝝ aut mēſiū ſtudio, diſcernit poeticus theologus?

Marc⁹ & Ariſtarchus nō unus, ſed duo uiri fuerunt

¶ Ais octauo. Alter nāq; fuerat Marcus, noīe Ariſtarchus, q coopator & diſcipulus fuerat Pauli. Quis obſecro hoc tibi ſoli ſpūs indidit, aut inſtillauit? Morphaicus nimiꝝ, aut quis alius ſomniator melancholicus. Qua eñ phātaſia dicis, alteꝝ fuiſſe Marcū, noīe Ariſtarchū? Vbi hꝫ d̄c Paulus? ubi Lucas? ubi ulla ſcriptura? ubi ullus deniq; author aut expoſitor? Sed allegas nobis Paulū, dicētē. Salutāt te Marcus Ariſtarchus, Demas, & Lucas, adiutores mei. Primū rogo te, cur hic unus uir a te dr̄ Marcus & Ariſtarchus, potius q̄ Ariſtarchus & Demas? Certe neutrobiq; hic īteriacet cōiunctio. Interiacet aūt ibi, ubi ad Timotheū ait. Salutāt te Eubolus & Pudēs, & Linus, & Claudia & frēs oēs. Quid ergo? dicem⁹ ne, ꝙ unus uir ſit Marcus Ariſtarchus Demas, ſicut M. Tul. Cicero? Abſit, Nō ita ſolet loqui Paulus, nō eſt rhetorculus Ciceronianus, interponit cōiunctionē ubi uult, omittit ubi uult. Quid ad te? Loquiť ex ſpū ſcto, nūqd hūc uel Quintiliani uel Priſciani ſubiugabis pceptis? Quis ſcit igit, q ex cauſa, ſcribēs apls ad Philemonē ſine cōiūctione copulatiua ſalutat, dicens. Salutat te Epaphras cōcaptiuus meus in Chr̄o Ieſu, Marc⁹, Ariſtarchus, Demas, & Lucas adiutores mei? Nihil de his curioſitatib⁹ dixerūt ſcti authores Athanaſi⁹, Amb. Hiero. Chryſo. Aug. Gregorius. Nō putauerūt grauiſſimi uiri, aliquē inter chrianos futuꝝ eſſe uſq; adeo temerariū, q tā friuola & mire grāmaticalia, imo nec ſatis

ij. Timo. iiij.

Nō ſubiacet grammaticis Paulus.

grāmaticalia

grāmaticalia, mouere auderet, ſerio, publice, aſſertiue. Sed ne diuti⁹ cū hoc grāmatello tp̄s grāmaticis nugis pdā, adduco ip̄m Paulū, ut inter Marcū & Ariſtarchū planiſſime diſcernat. Verba ſane Pauli ad Coloſſenſes ſunt, Salutat uos Ariſtarchus cōcaptiuus meus, & Marcus cōſobrinus Barnabæ, de q̄ accepiſtis mandata, ſi uenerit ad uos ſuſcipite illū. Ecce nō eſt hic p̄nomē Marcus, ſicut qn̄ dicūt Romani ueteres. Marcus Portius Cato. Marcus Tullius Cicero. Sed poſtponit hoc nomē, uelut ex induſtria ſp̄ūs ſc̄ti, neq̄ p tuā ueſaniā putet eē q̄ddā hic p̄nomē. Nō ei d̄r, ſp̄ū ſc̄tō plen⁹, ap̄ſs. Salutat uos Marc⁹ Ariſtarch⁹, ſ3 ait ſalutat uos Ariſtar. & Mar. Quid habes hic uir ip̄robe q̄d oggānias? Nō ſunt igit̄ (q̄d tu putas) un⁹ nūero uir Marc⁹ & Ariſtarch⁹. Q̄ q̄ te nihil moramur, ſi nō ſufficiūt tibi Marci duo, pone. 4. pone. 8, atq; etiā bis. 8. Sed nō p̄mittim⁹ tibi, corrūpere textū ſupbiſſime p noua figmēta. ¶ Ais nono. Deniq; ubi iā ſecundario in manus deuenit Neroni, & ingraueſcente ætate laboribus cōfectus, dīe obitus accelerare uidens, Timotheoq; e carcere ſcribens, eiuſdē Marci iteq; meminit. His de rebus ſup̄ q̄dē ſatis dictū eſt, ſed q̄a tu improbe ſomnū ſomnio cōtexis, ideo & hic pauca dicemus. Tu rurſus allegas ætatē Pauli ingraueſcentē. At Clemēs, cuius Paulus meminit, poſt mortē Pauli p̄uenit uſq; ad octauū a Nerone Cæſarem, nēpe ad Traianū, ſub q̄ & in exiliū deportatus & martyrio coronatus eſt, anno (ut in chronicis ponit Euſebius & in uita eius refert Platyna) imp̄ij eius tertio, a paſſione aūt dn̄i anno. 48. Ad q̄d tp̄s p̄uenit & Iohānes Euangeliſta, q̄ utiq; nō erat iunior Paulo. Nā qn̄ lapidatus eſt Stephanus, Paulus d̄r adoleſcēs. Iohannes ṽo unus de p̄cipuis ap̄lis, & iā nō ſemel fuerat cū Petro cōprehenſus & in carcerē poſitus. Et tñ neq; Iohannes, neq; Clemēs ad centeſimū ætatis annum legit̄ p̄ueniſſe. Tu aūt improbiſſime hic loq̄ris de Paulo, quaſi non martyrio, ſed ſenio cōfectus obierit. Ais em̄ & ingraueſcēte ætate laboribus cōfectus, dīē obitus accelerare uidēs. Cur potius dīē obitus q̄ dīē paſſionis aut martyrij dicis? Nōne ipſe ait. Ego iā delibor? Hō improbiſſime, q̄d in te cōmiſit Paulus, ut ſic oēm ei gloriā ſuggillare atq; eripe ſatagas? B. Ambroſius ait. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, p̄ſecutor decretus eſt pro uirtute. Hæc tu oīa tollis Dicis dīē obitus, negas Romæ occiſum, ais & ſecūdario a Nerone dimiſſum, pro uirtute allegas ætatē ingraueſcētē, q̄n etiā decrepitū, pro Nerone tribuis Petro q̄dē Ananū Iudæoꝝ pontificē. Paulo aūt (neſcio q̄s) ſcribas & phariſæos. Quis imp̄iiſſimas iſtas ſuggillatiōes tuas æquo aīo ferat? At ne glorieris nr̄o de dolore, uindicē ap̄loꝝ diſertiſſimū rhetorculo tibi oppono. Chryſoſtomus em̄ circa hunc (quē allegas) Pauli locū ita dicit. Quā ṽo d̄t primā defenſionē? Neroni (inq̄t) iā aſtiterat, & illeſus effugerat. Vbi ṽo pincernā eius inſtituit ac fidei ſacramētis inſtruxit, tūc iā ip̄m capite trūcauit. Idem dixit an-

Coloſ. 4.

Nō fuit decrepitus Paulus.

Philip. 4.

Act. vii.

Act. iiij. & v

Derogat martyrio Pauli.

2. Timo. 4.

Ambroſius in ſermo. lxvii

Perſuaſiōe. 17

Chry. homx. 2. Timo. 4.

dixit an̄ hūc magnus ille Athanaſius, eūdē locū exponēs. Quo ā q̄ di-
cis hic eiuſdē Marci, cū nulla fiat hic mētio Ariſtarchi? Vbi nūc ſunt
duo Marci tui? Nōne idē Marcus, q dr̄ Iohannes, & quē Paulus uo-
Coloſ iiij. cat conſobrinū Barnabæ? Propter eū em̄ Barnabas Paulū reliq̄t, &
Act. xv. ꝓpter eū facta fuerat inter chariſſimos amicos diſſentio. Qd' certe
factū nō fuiſſet (ut arbitror) niſi fuiſſet Marcus ille Barnabæ cōſobri-
nus & ſanguine iunctus. Nos aūt liq̄diſſimo probauimus, aliū fuiſſe
hūc Marcū q̄ Ariſtarchū, Niſi igit̄ ꝓbaueris aliū fuiſſe Marcū, q di-
ctus ſit Ariſtarchus, nihil efficis. Mihi ꝓfecto credibile eſt, hūc Marcū
ij. Timo. iiij de q̄ Paulus Timotheo ſcribit. Marcū aſſume, eūdē fuiſſe, de q̄ idem
Coloſ. iiij. Paulus ſcripſerat Coloſſenſibus, dicēs, Salutat uos Ariſtarchus cōca-
ptiuus meus, & Marcus cōſobrinus Barnabæ, de q̄ accepiſtis māda-
ta, ſi uenerit ad uos, ſuſcipite illū. Q, ſi eūdē etiā facis Euāgeliſtam iā
unicus remanet tibi Marcus. Coloſſus em̄ nō in Rhodo (ut nonnulli
Coloſſ⁹ urbs putāt) ſed in Aſia (ut Athanaſius docet) ciuitas erat. Aſiæ aūt metro-
Aſiæ. polis erat Epheſus, ubi epm̄ agebat Timotheus, Niſi igit̄ Marc⁹ aut
Epheſi aut Coloſſi in uicina urbe fuiſſet, q̄uo ſcriberet Paulus Timo-
theo, Marcū aſſume & adduc tecū? Vide cōfuſiſſime cōfuſor, q̄uo te
ſomnijs tā uarie textis te ip̄m ſic implicas & cōfundis. ¶ Ais decio.
Non ſcripſit Sed ad qd̄ nā iubet aſſumi Marcū? niſi ut Lucæ & Marco, electis a
Marc⁹ ex ore ſpū ſctō diuinis ſcribis, eos relinq̄ret ad reponēdū ſctm̄ Euāgelium.
Pauli ſ; Petri Rn̄deo, Primū. Si hęc ỽba ſunt Fabri Stapulēſis, ut allegas, nihil me
pturbāt. Aequo em̄ aīo feret (ſat ſcio) Stapulenſis pro ſua modeſtia,
potiorē haberi apd̄ me authoritatē Papiæ, Clemētis, Euſebij, & Hie-
ronymi, q lōge aliter (ut ſup̄ uidimus) de Marco Euangeliſta referūt
q̄ iſta ſonāt uerba. Præter ſupius aūt allegata, hæc q̄q; ſunt ỽba Eu-
Euſe. hiſto. ec. ſebij in hiſtoria eccl'iaſtica, cōtra dicta ur̄a. Tradūt (inq̄t) ꝙ Lucas e-
lib. iij. ca. ij. uangeliū ſuū ex ore Pauli deſcripſerit. Et ip̄m ſit, q̄d ap̄ſus ſuū euan-
geliū ſoleat noīare, cū dicit. Secundū Euangeliū meū, Sicut & Mar-
cus, q̄ ex ore Petri fuerant p̄dicata cōſcripſit. Nō puto equidē Sta-
pulenſem ita mendacē aut impudētē eſſe (ſicut tu exiſtis) ut ſe tam
grauibus & antiquis authoribus uel opponat uel p̄ferat, Sed dimiſ-
ſo illo, tecū potius agā, q nihil nō audes fingere. Dic igit̄ q̄ tpe ſcri-
Qn̄ Marc⁹ & ptū ſit Euangeliū Marci. Si em̄ poſt mortē Pauli (ut hic innuis) reli-
Lucas euāge- cti ſunt Marcus & Lucas ad reponēdū Euangeliū. Quo ſub Claudio
lia ſcripſerūt. & Nerone uitā euangelicā eccl'iæ Alexādrinę tā luculēter deſcripſit
Philo Iudæus? Quis em̄ an̄ Marcū Euangeliſtā Alexandriæ eccl'iam
ij. Cor. viij. inſtituit? Quo deinde ait de Luca Paulus ad Corinthios, Miſim⁹ eti-
am cū illo (ſc; Tito) fratrē nr̄m, cuius laus eſt in Euangelio p oēs ec-
cleſias, Nō ſolū aūt, ſed & ordinatus eſt ab eccleſiis comes pegrina-
tionis nr̄æ? Nō ergo poſt mortē Pauli (ut tu ſomnias) Marcus & Lu-
cas Euangelia ſua ſcripſerunt, ſed multo antea, Marcus em̄ Euange-
liſta. 8. anno Neronis (uti ſup̄ ex Hiero. & Platyna dixim⁹) obijt, cū

tertio(ut habet in chronicis Euſebius)anno Claudij e Roma ueneri Hier. de ui.il.
in Aegyptũ,Alexãdriæ Chr̄m annũciãs.Lucas ṽo laudẽ habebat in
Euãgelio.p oẽs(ut ait apl's)eccl'as,priusq̃ Paul⁹(ut clariſſime patet ij.Cor.viij.
eã epl'a3 legẽtib⁹)aut Hieroſolymis aut Romę fuerat captiu⁹. Falſiſ
ſimũ eſt igit q̃d infers,ſc3,Marcũ Ariſtarchũ euãgeliũ ſcripſiſſe poſt Mendacia
mortẽ Neronis. Nã ſup oñdim⁹ aliũ eẽ Marcũ,aliũ Ariſtarchũ.Oñ Veleni.
dim⁹ itẽ aliũ fuiſſe Marcũ Petri,aliũ Marcũ Pauli. Marc⁹ ei,de q̃ Pe I.Petri.ul't.
trus ait Salutat uos eccl'ia,q̃ eſt i Babylone collecta, & Marc⁹ filius
me⁹,Euãgeliſta eſt & mortu⁹ eſt Alexãdriæ.8.anno Neronis.Marc⁹
aũt,de q̃ Paul⁹ ait,Marcũ aſſume,nõ fuit Euãgeliſta,ſed uel cõſobri ij.Timo,iiij.
nus Barnabæ,uel ali⁹ q̃ſpiã ex diſcipulis Pauli. Nec ullo mõ credẽ Alius ſtilus &
dũ eſt,ex eodẽ ore Lucã & Marcũ ſcripſiſſe. Eſt em̃ ali⁹ & ali⁹ ſtilus, ordo Marci,
ali⁹ ordo reꝝ,alia narratio utriuſq;. Breuiſſim⁹ eſt & p̃cipue in mi alius Lucæ.
raculis recẽſendis occupat⁹ Marc⁹,Lucas ṽo Paulina maieſtate co
pioſus & ãplus. Sed & certiſſimos habem⁹ teſtes,antiq̃s p̃res,Papiã
Clemẽtẽ,Euſe. Hiero. & id gen⁹ p̃res,q marcũ q̃dẽ ex ore Petri,Lu
cã ṽo ex ore Pauli Euãgeliũ ſcripſiſſe aſſeuerãt. His ego credo,non
barbaris ueſanijs,criminationibus,ſomnijs,figmẽtisq; tuis.

¶Cauillus Septimus.

Video hic te tandẽ tot impoſturis & calũnijs argutijſq; uanis feſſum Feſſus & elũ
& elũbe factũ,dũ adeo miſere atq; debiliter,remiſſis omnibus ner bis Velenus.
uis,deſinis & incũbis fractæ(ut uidimus)arũdini,tanq̃ parieti(ut cũ Pſal.lxi.
Pſalmiſta loquar)inclinato & maceriæ depulſæ. Quid em̃ affers hic,
q̃d nõ multis modis iãdudũ deſtruxim⁹,p̃fregimus,calcauimus, p Iohan. xiiij.
rupimus,cõfodimus,ac uelut fumũ,aut uentũ in uanas aures diſieci
mus? Sed nõ in hoc gloriamur,gl'iamur aũt in dño,q eſt Lux uia &
ṽitas, Nec patit a ſceleratis p̃fidoꝝ apoſtataꝝ machinatiõib⁹ euer
ti Petri nauiculã.¶Ais primo. Has nenias uĩ ſol⁹ riſus potis ſit explo
dere. Credo eq̃dẽ,ſi oẽs eẽnt ſiſes tui Nũc ſunt p̃limi adhuc & corda
ti & religioſi uiri,q ueterib⁹ & Hieronymo,iſta narrãtib⁹,credũt po Hier.de ui.il.
tius q̃ tibi,Cõſtat ſane ex libris Philonis(q̃s in põtificis Bibliotheca in Philone
uidi)ipm fuiſſe & ſub Caligula & ſub Claudio Romę Iudęoꝝ lega Potuit alloq
tũ. Acta em̃ illa & diligẽter & p̃lixe deſcripſit. Cur ãt credibile nõ ſit Petrus Philo
ipm ſub Claudio Petrũ Romę uidiſſe? Si Paulus tertio ſtatim die,ut nẽ Romæ.
Romã uenerat,cõuocauit(Luca teſte)primos Iudæoꝝ,utiq; & Pe Act.xxvi.
tro id licuit,& tãto quidẽ magis,q̃d Petrus circũciſionis(ut ad Gala Gala.ij.
tas dicit)Paulus uero p̄putij erat apl'us. Q, ſi doctor gentiũ licite cõ
uocauit Romæ primos Iudæorum, Cur hoc non potuit facere prin
ceps apoſtoloꝝ,cui præcipue cõmiſſum erat circũciſionis Euange
lium. Quis autẽ tunc inter Iudæos aut clarior aut præſtantior erat
Philone? Cur ergo non potuit eum alloqui Petrus?
¶Ais.2. Qui nã Philo Iudę⁹,ſub Claudii impio Petrꝝ Romę cõuenire Quales p̃ſuaſi
poterat,quem nunq; etiã Romæ fuiſſe,tot iam rõnibus p̃ſuaſimus? or.es Velem.

Quales tuæ ſint pſuaſiones, ex ſupdictis liqdo cognoſcit. Nã pen-
tus nihil ualent, ne fabã qdẽ. Sunt eñ fœdæ mẽdacijs, ſcabræ inep-
tijs, ulceroſæ inſcitijs, cũctiſq; pene argumẽtationũ fallacijs, defecti-
bus, uicijs, mancæ, hiulcæ, ridiculæ. Si uis igit credi tibi, diſſolue pri
mũ demõſtrationes nr̃as, deinde repara fractas ac laceras pſuaſiões
illas tuas ac melioribus accingere armis, ſi cupis pliũ redintegrare.
¶ Ais tertio. Siqdẽ Paulus in fine impij Claudij Romanos lr̃is ſuis, ſi
dei ac uirtutũ admonẽs &c. Quid hic habes miſer, niſi hoc elumbe
Nõ ſalutauit Paulus in ep̃la ſua ad Romanos Petrũ? Quid, ſi ꝓprio
epiſtolio familiarius ei ſcripſerit? Nunqd oĩa ſcripta Pauli habem⁹?
Chry. in pſal. — An ꝟo Petrus, princeps aploꝝ (ut ait Chryſoſtomus) colũna eccl̃iæ
l. homil. ij. — & fundamẽtũ fidei, egebat gñali & publica illius ep̃læ magnæ ad-
monitione? Quid ſi eo tpe, ꝓpter arduũ aliqd negociũ naſcẽs eccle
ſiæ, euocatus fuerit uel Hieroſolymã, uel Antiochiã, aut alio quocũq;
ubi princeps aploꝝ opus tũ fuerit cõſilio, authoritate, ſniã? Nõ eñ
Saliua Veleni — ſunt oĩa pſcripta. ¶ Ais quarto. Tandẽ qrto Neroniani impij anno
nõ ſalutat. — Romã pductus, Petrũ illic nõ inuenit. Qui ſcis Luthere, ꝙ eũ non
inuenerit? Ita ne ſp in extrema tibi natat hoc elũbe ſaliua, Nõ eſt ſcri
ptũ, Nõ alloquit, Nõ ſalutat? Sed age, uideamus & aliud hic obiter
Error Veleni — ꝗ bene conſtes tibiipſi. Ecce Paulus quarto (ut ais) anno Neronis
in calculãdo. — Romã pducit, & biẽnio ibi exiſtit, deinde decẽ pterlabẽtibus annis,
rurſus Romã uenit, ſecũdario captiuus. O egregiũ calculatorẽ, ſciũt
profecto pueri, ex qtuor annis & biennio decẽq; pterlabẽtibus an-
nis, cõſurgere annos. 16. Nero aũt nõ regnauit, niſi annos. 14. Quo er
go ultimo Neronis anno ad Timotheũ ex carcere (ut ſæpe dixiſti)
ep̃lam dedit Paulus? Incidit ꝟo hic mihi & aliud tuũ mẽdacium,
Aliud mẽda- — Negas eñ Paulũ Romæ occiſum eẽ, qm̃ Hieroſolymis occiſum aſſe
ciumeius de — ris. Sed dic obſecro, ſi ultimo Neronis anno erat (ut fateris) in carce-
Paulo. — re Paulus Romæ, qñ inde euaſit? qñ Hieroſolymã rediit? Scis ne hõ
friuole, ꝗ in ſtatu fuerit Hieroſolyma, ultimo Neronis anno? Parꝝ, p
Ioſe. de bel. Iu — fecto diligẽter legiſſe mihi uideris Ioſephũ tuũ, q primũ qnto libro
da. li. v. ca. xi. — belli Iudaici refert nũciatã Veſpaſiano mortẽ Neronis, qñ iã oĩs ꝓ-
Miſeria Iudæ- — pe Iudæa, pter Hieroſolymã erat deuicta, depopulata, capta. Nec
orũ ultio an- — melior erat in ipſa Metropoli Iudæoꝝ cõdicio, tãtis qtidie ſeditioni
no Neronis. — bus, rapinis, cędibuſq; inter ſeſe debacchãtiũ atq; imuniter ſæuiẽtiũ
Quid, ꝙ extremi, ut Idumæi & Zelotæ, miſerabiles ciuiũ ſtrages in-
tra muros Hieruſalẽ ppetrabãt? Lege ſaltẽ finẽ qrti, & initiũ qnti li
bri, ut uideas qdnã fuerit eo tpe Hieroſolymis, ꝓpter qd Paul⁹ aut
uellet aut deberet (qd tñ minime potuiſſet) e Roma Hieroſolymam
potius, ꝗ Corinthũ aut Epheſum Antiochiãve redire. Interfecti iã
erãt Ananus, Ieſus & reliqui põtifices ab Idumæis & Zelotis, cæſi u-
na nocte ciuiũ, octo milia, qngẽti, plebs animaliũ inſtar mactata ab
eiſdẽ. Hæc utiq; cõtigerũt ultimo Neronis anno, qa nõdũ erat Veſ-

paſiano

paſiano mors eius nũciata. Qñ igiť, aut quõ, quáve de cã tũc Hiero
ſolymã redijſſet Paulus? Nunqd ita fatuus erat, ut intraret, vñ reliq
frẽs diuinitus iuſſi exierãt? Hæc em̃ ſunt ꝟba Euſebij. Eccl̃ia ꝟo (in- Euſe. hiſto. ec. lib. iii. ca. iii.
qt) q̃ in Hieroſolymis fuerat cõgregata, reſpõſo a deo accepto, emi-
grare iubeť, & tranſire ad oppidũ q̃ddã, Pellã noĩe, trans Iordanem
Quo ablatis ex urbe ſctis & iuſtis uiris, uindictæ cœleſti fieret locus
tã de urbe ſacrilega, q̃ de pplo impio, p excidiũ patriæ, euerſionẽq;
ſumẽdæ. Vides nũc miſer Velene, q̃ ſtulte ac impudẽter etiã, nõ ſolũ Figmẽtũ Veleni de Paulo
impie, negaueris q̃d affirmãt oẽs, atq; affirmaueris q̃d nemo nõ inſi
ciat. Ecce, Paulũ negas ſub Nerone occiſum eẽ, cõcedis nihilominꝰ
eũ Romæ ultimo Neronis anno in carcere fuiſſe, affirmas inde eua-
ſiſſe, Hieroſolymãq; redijſſe, ubiq; a ſcribis & phariſæis ais interfe-
ctũ. Atqui feruebat tũc maxime bellũ Iudaicũ, cui Nero Veſpaſia- De bel. Iudai. lib. iii. ca. pri.
nũ, cũ eſſet in Achaia (ut habet Ioſephus) pfecerat, anno impij ſui. xij
Eo em̃ anno (ut in chronicis ponit Euſebius) Iſthmia celebrauit & Pi Cor. Ta. li. xv
thia. Nec uerifile eſt, ꝙ Nero, q tã crudelr (ut ſup ex Cor. Tacito re-
tulimus) in chr̃ianos ſæuiebat, Paulũ e carcere demiſerit, pſecutiõe
iã cœpta. Quocũq; tñ pacto inde euaſiſſet Paulꝰ, Hieroſolymã p-
fecto nõ redijſſet. Quid ita? qa miſerãda erat tũc ibi reꝝ facies, bellũ
ſeditio, rapina. cædes, incẽdiũ, ſtrages, uaſtitas, breuiter oĩs maloruꝫ
lerna, nihil Chr̃i, nihil eccl̃iæ, nullus fratrũ. Cur ergo illuc redijſſet?
aut qũo ibi eſt interfectus ab interfectis iã antea ſcribis & põtifici-
bus? Nõne ꝟo mox poſtea urbs ipſa eſt a Tito obſeſſa, capta, exciſa?
Qũo ergo in eã redijt Paulus? ¶ Ais qnto. Sin ꝟo ea rõne Philo chri Peruicacia Veleni.
ſtianos laudaſſe putať, ꝙ cũ Petro inierit amicitiã, ego in Iudæa po-
tius id cõtigiſſe crediderim. Mira profecto eſt hæc tua Velene pui-
cacia cõtradicẽdi ſtudiũq; ſingularitatis. Quid, ſi Philonẽ nunq̃ eſſet
alloquutus Petrus. Sequiť ne ppterea Petrũ Romæ nũq̃ fuiſſe? Pro-
ba tu nobis, Petrũ in Iudæa colloquiũ aut amicitiã inijſſe, ſi antiq̃ꝝ
relationi nõ credis. Nos qdẽ pro certiſſimo affirmamꝰ, Petrũ Romę
fuiſſe. Q, aũť illic Philonis uſus ſit amicitia, nõ ita pro certo habemꝰ
Credibile tñ eſt (ut ſup dixi) id factũ eſſe. Licet igiť certũ nõ habea-
mus (cuius meminiſſe queã) huius rei authorẽ, antiqua tñ fama plus
ualet apud nos, q̃ nuda & mẽdacijs infecta, aſſertio tua. Cur em̃ in
Iudæa potius q̃ Romæ id factũ fuiſſe putas? Quia Petrus (inqs) in Iu
dæa, Chr̃m pdicãdo, ætatẽ ſuã cõſumpſit, & mortẽ inibi paſſus eſt.
Nos qdẽ minime negamus Petrũ in Iudæa pdicaſſe, ſed id maxie Nõ cõſumpſit oẽm ætatẽ in Iudęa Petrꝰ
inficiamur, ꝙ ibi ętatẽ ſuã cõſumpſerit & martyriũ ſubierit. Nec tu
id nobis pbabis in æternũ. Scimꝰ em̃ ex ſcripturis Petrũ Antiochię
fuiſſe, Scimus eũdẽ fuiſſe in Cappadocia, Ponto, Galatia, Phrygia,
Bithynia & Aſia. Scimus itẽ ipm fuiſſe in Babylone, Id eſt Roma, ut
ſup ex authoritate Papiæ, Clemẽtis, Tertulliani, atq; Hieronymi di
ximus. quã & tu ipſe hic occidẽtalẽ Babylona uocitas, Scimꝰ deniq;

ex antiquiſſimis ſcriptoribus ſanctiſq; patrib⁹ eũ Romę a Nerone, nõ Hieroſolymis ab Anano põtifice (ſicut tu ſomnias) eẽ crucifixũ. Siue ſit, ſiue nõ ſit cũ Philone collocutus, nihil hoc ad cauſam & q̃ſtionẽ nr̃am. Licet nos libẽtius antiquã famã, q̃ nouũ ſomniũ tuũ amplectimur. Hæc ſane Hieronymi ſunt uerba. Aiunt hũc (loquit̃ Philonẽ) ſub Caio Caligula Romæ piclitatum, q̃ Legatus gẽtis ſuę miſſus fuerat. Cũ ſcd̃a uice ueniſſet ad Claudiũ, in eadẽ urbe loquutũ eẽ cũ ap̃ſo Petro, eiuſq; habuiſſe amicitias. Et ob hãc cauſam etiã eccleſiã Marci, diſcipuli Petri, apud Alexandriã ſectatoris ornaſſe laudibus. Ecce famã antiquã. At p̃ter te, hoiem nouũ & ĩpudẽtẽ, nemo prorſus affirmat Petrũ ĩ Iudæa, uel cũ Philone locutũ, uł ab Anano (crucifixum eſſe

Hier. de ui. il. In Philone

¶PERORATIO.

Exhortatio ad pœnitẽtiã

TEmpus eſt (credo) iã, ut poſitis armis receptui canã pugnã hic ſiſtens. Reliquũ eſt aũt, ut ualedicẽdo, te (q́ſq́s ſub larua iſta latitas) paucis fideliter admoneã. Añ oia noli nimiũ huic cõfidere laruæ. Si latitas ſub ipſa corã hoibus, nulla certe larua te p̃teget a fide dei Iacob. Nihil em̃ eſt optũ (inq̃t ipſe dñs) q̃d nõ reueletr̃, nihil occultũ, q̃d nõ ſciat̃. Peccaſti, qeſce, age pœnitẽtiã, memor eſto unde excideris. Charitatẽ primã reliq̃ſti, fidẽ p̃didiſti. Scit (crede mihi) is q̃ hꝫ Rompheã, ex utraq; q̃te acutã, ubi habitas, ubi ſedes ẽ Sathanę: Reſipiſce igit̃ & pete ueniã. Sin minus, ueniet & ille tibi cito, & pugnabit tecũ in gladio oris ſui, ſic p̃fecto uenit Nouatiano, ſic Arrio, ſic Iouiniano, ſic reliq̃s hæreticæ p̃uitatis peſtib⁹. Veniet certe, ſi forte tardius, ſcit ſupplicij tarditatẽ pœnæ grauitate cõpẽſare. Hæc tibi ex charitate, quã & inimicis debem⁹, ſcribo, nõ ex metu. Si cupis ĩn pliũ redire, nihil recuſo, niſi q̃d mallẽ ſcãdala e uia tolli. Vtinã liceret nobis hãc pugnã, intra priuatos parietes, corã paucis, q̃ iuxta & docti eẽnt & pij, iudicibus & inire & finire, nec ſic p̃ ſcãdala eſſem⁹ plurimis odor mortis in mortẽ. Nõ em̃ ædificãt in pp̃ſo hmõi cõtẽtiões Ego p̃fecto nõ ſine magno rubore, indignatiõe, tædio, dolore, triſticiaq;, ad tot ac tãtas iniurias, calũnias, ineptias, ĩpietateſq; tuas rñdi Scio em̃ ex Tertulliani. Hiero. Aug. multaꝝq; & legũ & hiſtoriaꝝ lectione, hmõi diſputatões abſq; ſcãdalo fieri nõ poſſe. Neceſſe q̃dẽ eſt, iuxta ſaluatoris nr̃i dictũ, ut ſcãdala ueniãt. Veruntñ, uæ hoi per quẽ ſcãdalũ uenit. Quæ pacis ſunt (inq̃t ap̃s) ſectemur, & q̃ ædificationis ſunt, inuicẽ cuſtodiamus. Noli p̃pter eſcã deſtruere opus dei Si nõ p̃pter eſcã, q̃to minus p̃pter uanã gloriã. Quę em̃ fuit tibi neceſſitas, tã ĩprobũ ædere libellũ (q̃ penit⁹ nihil ædificat, ſed plurimos deſtruit, p̃pter q̃s mortu⁹ eſt Chr̃s. Niſi q̃ uanã ĩn gloriã ſperaſ ſcꝫ, hic uir hic ẽ, q̃ fortior Hercule, cœlũ rũpit & inuadit, triformia mõſtra reuincẽs. Videor mihi ſane uidere nũc os tuũ ĩpudẽs & ĩprobũ barbarico riſu hians & amplũ, q̃ties tibi ſceleꝝ ſocij (ſiue ij Centauri ſint, ſiue Lapithæ) dicũt, macte uirtute, macte ingenio, doct⁹ & egregius eſt

Mat. x.
Apoca. ij.

Mat. v.

Scãdaloſę iſtę contentiones

Tertu. d̃ p̃ſcri pti. hæreti.
Mat. xviij.
Rom. xiiij.

Facit indignatio uerſum.
Laudat̃ a ſuis Velenus.

gregius eſt hic liber tuus, magnũ habes nomẽ, ĩmortalẽ tibi gloriã peperiſti, abijce iã laruã ſecurus, cõfitere nomẽ tuũ corã regibus & principibus, abiecto timore, p̃miũ uictoriæ poſtula, tuſſiũt Romani ſycophãtæ, neſciũt qd dicãt, qd agãt, nullũ hñt effugium, cõcluſi iacẽt & mœrent. Quin igiť aperi gẽtibus, qđ uero tibi eſt nomẽ, exue fictã pſonã, noli patriæ tm̃ decus inuidere, noli tardare diutius, ne forte alius tibi hãc p̃ripiat laudẽ, ut tu mœſtus cũ Vergilio q̃ternũ illud hemiſtichiũ tecũ ingemiſcas. Sic uos nõ uobis. Hęc & id genus pleraq; te dulciter nũc titillãt, aĩoq; elatũ reddũt, iuxta illud Naſonis, theologi uři. Quid petiť tãdẽ ſacris niſi fama poetis? Ego aũt dico tibi Velene, lõge aliter, ſi minus ſuauiter, certe magis pie ac uere. Memẽto, q̃ uana ſit noĩs umbra, p̃ſertim ita p ſcelus acq̃ſita, memẽto q̃ breuis ſit hæc uita, & dic cũ btõ Iob, Vetus eſt uita mea. Et cũ Pſalmiſta, qa caro ſum, ſp̃ũs uadẽs & nõ rediẽs, Memẽto itẽ, q̃ graue ſit ſcãdalizare puſillos. Quot aũt putas hoc tuo peſtilẽtiſſimo libro iã ſcãdalizatos, & q̃tidie ſcãdalizari? Q̃to ſatius eẽt aĩæ tuæ pie ac neceſſario reuocare, qđ ĩpie & petulãter ædidiſti? Time illud ſapiẽtis. Qui in altum mittit lapidẽ, ſup caput eius cadet. Et plaga doloſa, doloſi diuidet uulnera. Et q foueã fodit, incidet in eã. Et q ſtatuit lapidẽ proximo ſuo, offendet in eo. Et q laqueũ alii ponit, pibit in illo. Facienti neq̃ſſimũ cõſiliũ, ſup ip̃m deuolueť, & nõ agnoſcet, unde eueniet illi. Illuſio & ĩproperiũ ſupborum, & uindicta, ſicut leo inſidiabiť illi. Deniq; Iacõ (inqt) pibũt, q oblectanť caſu iuſtorum. Hinc pfecto eſt, qđ ait ad Corinthios apl̃us. Si eſca ſcãdaliſat fratrẽ meũ, nõ mãducabo carnẽ in æternũ, ne fratrẽ meũ ſcãdalizẽ. Scãdalizanť aũt maxĩe frẽs p nouas & ĩpias doctrinas. Idcirco ſcribit ſæpe, ut ſtultas & ſine diſciplina q̃ſtiones deuitemus, ſciẽtes, qa generãt lites, ſunt inutiles & uanæ, pficiũt ad ĩpietatẽ, & ſermo eorum ut cancer ſerpit, Ideo nõ uult nos contẽdere uerbis, ad nihil em̃ utile eſt (inqt) niſi ad ſubuerſionẽ audiẽtiũ Ride iſta Velene, ut lubet, Ego pfecto nollẽ accipe oẽs theſauros mũdi, ut ſciens uolenſq; tot ſcandala darẽ, q̃t tu hic uno in libello dediſti Deus miſereať tui, & cõuertat te, ut cõuertaris ad eũ. Nũc em̃ longe receſſiſti ab ipſo, Eo, q os tuũ maledictione plenũ eſt & amaritudine (ut ait propheta) ſub lingua tua labor & dolor, Et ſedes in inſidiis cũ diuitibus, ut interficias innocentẽ, Deus cuſtodiat pplm̃ ſuũ, Amen

Vana umbra nominis.
Iob. vij.
Pſal. lxxvij.
I. Corin. viij.
ij. Timo. ij.
Tit. iij.
Quęſtões ſine diſciplina
Salo. ix.

¶ Coloniæ in officina honeſti ciuis
Petri Quentell. Anno. M. D.
XXV. Menſe Februario.

VA1 1531631

166

82
C.
3

Vi